

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२२-२०२३

विधि व न्याय विभाग (सर्व कार्यालयांसहित)

PERFORMANCE BUDGET 2022-2023

LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT
(Including all Offices)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२२-२०२३

विधि व न्याय विभाग
(सर्व कार्यालयांसहित)

**PERFORMANCE BUDGET
2022-2023**

**LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT
(Including all Offices)**

(ii)

(iii)
अनुक्रमणिका
CONTENTS

	<i>Page No.</i>
प्रस्तावना Introduction	1
समग्र कार्यक्रम Overall Performance	3
कार्यक्रमवार-तपशील-एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज, २०२२-२०२३ <i>Programmewise--Details of Total Budget Estimates, 2022-2023</i>	
विवरण पत्र "अ" Statement "A"	10
विवरण पत्र "ब" Statement "B"	14
कार्यक्रम - <i>Programme</i>	
१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग) Law and Judiciary Department (Mantralaya Department)	17
२. उच्च न्यायालय High Court	47
३. दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालये Civil, Sessions, Criminal Courts	71
कौटुंबिक न्यायालये Family Court	73
४. सी. बी. आय. न्यायालय C.B. I. Nyayalya	115
५. ग्राम न्यायालय Gram Nyayalya	117
६. लघुवाद न्यायालय Small Causes Court	119
७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई Chief Metropolitan Magistrates Courts, Mumbai	127
८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त Administrator General and Official Trustee	133
९. मुंबईचे शेरीफ Sheriff of Mumbai	141
१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी Legal Advisors and Counsels	147
११. धर्मादाय संघटना Charity Organisation	171
१२. धर्मादाय दाननिधी Charitable Endowments	207
१३. निबंधक, भागीदारी संस्था Registrar Partnership Firms	215
१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग Maharashtra State Law Commission	221
१५. महिलांचे सक्षमीकरण Strengthening of Women	223

प्रस्तावना INTRODUCTION

१. या प्रकाशनात विधि व न्याय विभागाचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक प्रस्तुत करण्यात आले आहे. विभागाचे कार्यक्रम आणि कार्ये यांचा आढावा नेमून दिलेल्या कार्याच्या पार्श्वभूमीवर घेणे हा कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचा उद्देश होय. विभागाने ज्या कार्यक्रमासाठी निधीची विनिर्देशपूर्वक मागणी केली आहे, अशाच कार्यक्रमाचा अंतर्भाव कार्यक्रम अंदाजपत्रकात केलेला आहे. विधि व न्याय विभागाच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या अर्थसंकल्पीय अनुदानाचा तपशील तक्ता 'अ' व 'ब' मध्ये नमूद करण्यात आला आहे.

२. विधी व न्याय विभाग हा शासनाचा विधिविषयक सल्लागार विभाग म्हणून आणि दुय्यम न्यायालयांचा तसेच विभागाच्या अधिपत्याखालील कार्यालयांचा प्रशासकीय विभाग म्हणून काम करतो. न्यायमंडळास त्यांच्या गरजेप्रमाणे शासनामार्फत अनुदान दिले जाते.

३. सल्लागार विभाग म्हणून विधि व न्याय विभाग करीत असलेली कामे मुख्यतः तांत्रिक असतात. हा विभाग मुख्यतः खालील चार विषयावर मंत्रालयातील प्रशासकीय विभागांना विधिविषयक सल्ला देत असतो.

(१) भारताचे संविधान तसेच वेगवेगळे दिवाणी व फौजदारी अधिनियम, नियमावली व विनियम इत्यादी अंतर्गत उद्भवणारे विधिविषयक मुद्दे,

(२) विधिविधान (प्रधान व गोण असे दोन्ही),

(३) वाद (दिवणी व फौजदारी असे दोन्ही),

(४) अभिहस्तांतरणपत्र करणे.

४. कार्यक्रम अंदाजपत्रकाच्या तंत्रानुसार प्रत्येक कार्यक्रम चार भागांत विभागण्यात आला आहे. तो म्हणजे :-

(१) प्रस्तावनात्मक, (२) वित्तीय आवश्यकता, (३) कार्यक्रमाच्या कार्यभारचा सारांश व आर्थिक गरजांबाबत स्पष्टीकरण, (४) कर्मचारी विषयक गोषवारा.

वित्तीय आवश्यकतेसंबंधीच्या भागाचे आणखी तीन भागांत वर्गिकरण करण्यात आले आहे व ते म्हणजे :-

(अ) कामाचे वर्गिकरण :- हे योजनेवरील खर्च करण्याचा हेतू वा प्रयोजन याचा स्पष्टपणे उल्लेख करते.

(ब) उद्दीष्ट :- कोणत्या अधिकाराच्यामार्फत कसा खर्च होणार याबाबतचे स्पष्टीकरण देते.

(क) स्रोत :- कार्यक्रमनिहाय व लेखाशीर्षनिहाय व त्याखाली येणारा सर्व खर्च इत्यादी बाबतच्या तरतुदी दर्शवितात.

५. कार्यक्रम अंदाजपत्रक हे मुल्यमापनाचे प्रतीवृत्त नसते हे सर्वमान्य आहे. विधि व न्याय विभागाने केलेल्या निरनिराळ्या कार्याचे स्वरूप लक्षात घेऊन उपलब्ध असलेल्या आधारसामग्रीच्या मदतीने करण्यात आलेली वेगवेगळी कार्ये शक्यतो दर्शविण्यात आली आहेत.

समग्र कार्यक्रम

OVERALL PERFORMANCE

प्रशासकीय बाजू :-

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासकीय कामकाज पाहणारी एकुण २६ कार्यासने आहेत.

पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराचा कारभार श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपवण्यात आलेली आहे. या अधिनियमानुसार श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीने कामकाजचालविण्यात येते. श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीकडे श्री. विठ्ठल रुक्मिणीयचे पंढरपूरतील मुख्य मंदिर आणि मंदिरातील ३६ परिवार देवता. तसेच पंढरपूर शहर व परिसरातील २८ परिवार देवता यांचे व्यवस्थापन करण्याचे कामकाज आहे. या सर्व देवदेवतांची पुजा-अर्चा इ. दररोजचे नित्योपचार, नैमित्तिक उपचार मंदिरे व मंदिरावाहेरील परिवार देवतांच्या मंदिरात साजरे करण्यात येणारे यात्रा व उत्सव, वर्षातून चार वेळा येणाऱ्या आषाढी, कार्तिकी, माघी व चैत्री या चार मोठ्या यात्रा कालावधीत भाविकांची गर्दी माठ्या प्रमाणात असते.

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर हे दक्षिण काशी म्हणूनही ओळखले जाते. लाखो वारकऱ्यांच्या श्रद्धेचे स्थान व उभ्या महाराष्ट्राचे आराध्य दैवत असणाऱ्या या दैवताच्या दर्शनासाठी महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्रप्रदेश, तामिळनाडू या राज्यातून व देशभरातून वर्षभरात अंदाजे १ कोटीपेक्षा जास्त भाविक भेटी देताता. त्यांना मंदिर समितीकडून पुरेसा प्रमाणात सोयीसुविधा उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. त्यानुसार श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती. पंढरपूर मार्फत भाविकांना खालीलप्रमाणे सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतात.

१) दर्शन व्यवस्था :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मातेचे मुखदर्शन व पदस्पर्शदर्शन भाविकांना उपलब्ध करून दिले जाते. त्यासाठी दर्शनरांगेत दर्शनमंडप व स्कॉयवॉक उभारण्यात आले आहे. तसेच यात्रा कालावधीत दर्शनरांगेत बॅरीकेटींग करण्यात येते. सद्यस्थितीत कोरोना विषाणूच्या पार्श्वभूमीवर श्रीचे पदस्पर्शदर्शन भाविकांसाठी बंद आहे. दर्शनरांगेत भाविकांना बसण्याची व्यवस्था, मॅट टाकणे, पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे, विश्रांतीची, लाईव्ह दर्शन, चहाची व फराळाची व्यवस्था करण्यात येते. तसेच दर्शनरांगेत भक्त मोजणी मशिन बसविण्यात आल्या आहेत. तसेच जीओ टीव्ही व www.vitthalrukminimandir.org, या संकेतस्थळावर तसेच श्री. विठ्ठल रुक्मिणी देवस्थान, पंढरपूर या मोबाईल ॲपवर देखील श्रीचे लाईव्ह दर्शन उपलब्ध करून देण्यात येते. तसेच या संकेतस्थळावर ऑनलाईन दर्शनपास बुकींगची सोय आहे.

२) आपत्कालीन व सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर, मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये कायम स्वरूपी १०० सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आलेले आहेत. तसेच तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे.

तसेच प्रवेशद्वाराजवळ बॅंग स्कॅनर मशिन व मेटल डिटेक्टर मशिन बसविण्यात आल्या आहेत. श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. तसेच सर्व ठिकाणी सिझफायर यंत्रणा कार्यन्वीत करण्यात आली आहे.

३) निवास व्यवस्था :- मंदिर समितीच्या वेदांता, व्हिडीओकॉन व श्री. विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास या एकूण ३ भक्तनिवासामध्ये ३६२ रुमध्ये १५६१ भविकांना निवास व्यवस्था उल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येते.

४) वैद्यकीय सुविधा :- मंदिर परिसरामध्ये दोन अद्यावत रुग्णवाहिका वैद्यकीय पथकासह ठेवण्यात आल्या आहेत. तसेच दर्शनमंडप अद्यावत प्रथमोपचार केंद्र आहे.

५) भाविकांची अपघात विमा पॉलिसी :- श्री दर्शनासाठी आलेल्या भाविकांसाठी दि ओरिएंटल इन्शुरंस कंपनी लिमिटेड यांचेमार्फत अपघात विमा (क्षेत्र- पंढरपूर नगरपालिका क्षेत्र, ६५ एकर जमीन क्षेत्र, श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर व परिसर, दर्शरांग, टाकळी, गोपाळपूर, भट्टबरे, शेगाव दु. व वाखरी पालखी तळ) उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी वार्षिक रक्कम रु. १०.००/- लक्ष खर्च येत आहे. मागील वर्षी ६ मयत भाविकांच्या वारसांना प्रत्येकी रु. २.००/- लक्ष प्रमाणे रु. १२.००/- लक्ष इतका लाभ मिळाला आहे.

■ अपघाताने मृत्यू झाल्यास (२५ भाविक - रु. २,००,०००/-) रु. ५०,००,०००/-

■ अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक- रु. १,००,०००/-) रु. २५,००,०००/-

■ अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक-रु.५०,०००/-) रु. १२.५०,०००/-

■ अपघाताचा दवाखाना खर्च (२५ भाविक - रु. २५,०००/-) - रु. ६,२५,०००/-

■ एकूण विमा रक्कम रु. ९३,७५,०००/-

६) पिण्याचे पाण्याची व्यवस्था :- पंढरपूर शहरात उपजिल्हा रुग्णालय, नवीन एस. टी. बसस्थानक, काळा मारुती शेजारी, महाद्वार पोलीस चौकी, महात्मा फुले पुतळयाशेजारी या पाच ठिकाणी वॉटर ए.टी.एम. बसविण्यात आलेले आहेत.

७) स्वच्छता व्यवस्था :- मंदिर परिसर, संत तुकाराम भवन, मंदिर, प्रदक्षिणा मार्ग, दर्शनरांग व दर्शनमंडप याठिकाणची स्वच्छता करण्यात येते.

८) फोटो व्यवस्था :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे वेगवेगळ्या आकारातील फोटो भाविकांना अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येतात.

९) मोबाईल लॉकर व्यवस्था :- दि. ०१/०१/२०२० पासून मंदिरात मोबाईल बंदी करण्यात आली आहे. त्यानुसार भाविकांच्या सोईसाठी मोबाईल/कॅमेराप्रतिनग रक्कम रु. ५.००/- शुल्क आकारून मोबाईल ठेवण्यासाठी दर्शनमंडप, तुकाराम भवन, कासार घाट, शिरवळकर मठ, पश्चिमद्वार इ. ठिकाणी मोबाईल लॉकर उपलब्ध करून देण्यात येते.

१०) चप्पल स्टॅंड व्यवस्था :- मंदिर परिसरामध्ये भाविकांसाठी पाच ठिकाणी मोफत चप्पल व्यवस्था करण्यात आली आहे.

११) स्थानिकांची दर्शन व्यवस्था :- पंढरपूर वासियांना गर्दीचे दिवस वगळून दैनंदिन प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था करण्यात येते.

१२) पुरेसा पोलीस/खाजगी बंदोबस्त :- भाविकांना सुलभ व जलद दर्शन होण्यासाठी व दर्शनरांगेचे नियमन करणेसाठी दर्शनरांगेच्या मार्गावर पुरेसा पोलीस बंदोबस्त पोलीस प्रशासनामार्फत नियुक्त करण्यात येतो. तसेच पोलीस बंदोबस्ता व्यतिरीक्त दर्शनरांगेतील गर्दीवर नियंत्रण ठेवणेसाठी

आणि भाविकांचे सुलभ दर्शनासाठी आवश्यकतेनुसार सवयंसेवक नियुक्त करण्यात येतात.

१३) अन्नछत्र व लाडूप्रसाद व्यवस्था :- कोरोना प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी अन्नछत्र व लाडूप्रसाद व्यवस्था बंद ठेवण्यात आला आहे. तथापि इतरवेळी भाविकांना दररोज दुपारी अन्नदान करण्यात येते. तसेच अल्पदरात बुंदी व राजगिरा लाडूप्रसाद उपलब्ध करून देण्यात येतो. सदरचे अन्नछत्र नुकतेच नुतनीकरण करण्यात आले आहे.

१४) श्री संत तुकाराम भवन :- मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाडण्याचे हेतूने मंदिरा लगत श्री. जगतगुरु संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली आहे. सदरचे भवन भाविकांना भजन किर्तन व इतर कार्यक्रमासाठी अल्पदरात उपलब्ध करून दिले जाते.

१५) संत साहित्य वाचनालय :- संत साहित्याचा अभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरू करण्यात आलेले आहे.

१६) गोशाळा :- मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून करण्यात आली आहे. सदर गोशाळेत असून लहान मोठी गार्ड, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १५० जनावरे आहेत. या गार्डपासून मिळणाऱ्या दुधाचा वापर श्रीचा महानैवेद्य तयार करण्यासाठी वापरण्यात येते.

१७) नित्योपचार :- पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदीप्रमाणे श्री. विठ्ठल रुक्मिणीमातेचे सर्व नित्योपचार व पारंपरिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाहीबाबत मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे.

१८) देणगी व्यवस्था :- भाविकांना दान देण्यासाठी मंदिरात विविध ठिकाणी देणगी पेड्या ठेवण्यात आलेल्या आहेत. तसेच मंदिर समितीच्या www.vitthalrukminimandir.org, या संकेतस्थळावर ऑनलाईन देणगी व्यवस्था आहे. तसेच भाविकांना सोने चांदी व इतर भेट वस्तू देण्यासाठी स्वतंत्र व्यवस्था उपलब्ध आहे.

१९) विद्युत व्यवस्था व लाईटींग डेकोरेशन :- आपत्कालिन व्यवस्थेसाठी मंदिर व भक्तनिवास येथे जनरेटर बसविण्यात आले आहेत, तसेच यात्रा व सण उत्सव कालावधीत दानशुर भाविकामार्फत मंदिरात लाईटींग डेकोरेशन करण्यात येते.

२०) फुलांची आरास :- यात्रा, सण, उत्सव कालावधीत मंदिरामध्ये दानशुर भाविकामार्फत फुलांची आरास करण्यात येते.

२१) शौचालय व्यवस्था :- पंढरपूर शहर व परिसरातील अधिकृत १४६ मठांमध्ये मंदिर समितीच्या निधीतून १३४७ इतकी शौचालये बांधकाम करण्यात आली आहेत. त्यासाठी अंदाजे रु. २.००/- कोटी इतका खर्च झाला आहे.

२२) चेंजिंग रुम व हिरकणी कक्ष :- महिला भाविकांच्या सोई चंद्रभागा वाळवंटामध्ये चेंजिंग रुम व मंदिरात हरकणी कक्ष उभारण्यात आले आहेत.

२३) विविध योजना माहिती :-

- अन्नछत्र वाढदिवस योजना :- या योजनेत किमान रु. २५,०००/ पासून पुढे रक्कम गुंतवल्यास इच्छित दिवशी अन्नछत्रात अन्नदान करता येते.
- पशुखाद्य कायमठेव योजना :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे नित्योपचारासाठी व महाप्रसादासाठी समितीच्या गोशाळेतील देशी गार्डचे दूध वापरण्यात येते या गोशाळेसाठी पशुखाद्य कायम ठेव योजनेअंतर्गत कमीत कमी रु. १५०००/- गुंतवणूक करून दान देता येते.
- नित्यपुजा :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या पहाटे ४.०० ते ५.०० यावेळेत होणाऱ्या काकडा आरती व नित्यपूजेत रु. २५,०००/- (श्री. विठ्ठल)/ रु. ११,०००/- (श्री. रुक्मिणी) भरून आपल्या कुटुंबातील १० व्यक्तींना सहभागी होता येते. सदर पुजा ऑनलाईन बुकींग करण्याची सोय लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

- **पाद्यपुजा** :- यात्रा कालावधी व अन्य गर्दीचे दिवस सोडून इतर दिवशी रात्री ११.०० ते १२.०० यावेळेत श्री. विठ्ठल रुक्मिणीची पाद्यपुजा रु. ४०.००/- भरून करण्याची सोय उपलब्ध आहे.
- **महावस्त्र विक्री** :- श्री. ला अर्पण केलेल्या व नेसवलेल्या महावस्त्रे भाविकांना अल्पदरात उपलब्ध करून देण्यात येतात.
- **महानैवेद्य योजना** :- श्रीस महानैवेद्य समर्पित करण्यासाठी रु. १५,०००/- देणगी देऊन १ वर्ष महानैवेद्य योजनेत सहभागी होता येते.

२४) श्री पांडुरंगाचा पालखी सोहळा :- कार्तिक वद्य त्रयोदशीला संत ज्ञानेश्वर महाराज संजीवन समाधी सोहळ्यासाठी श्री. पांडुरंगाच्या पादुका पालखीतुन आळंदी येथे घेवून जाण्याचा व परत आणण्याचा उपक्रम सन २०१४ पासून सुरु केलेला आहे.

२५) श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर संवर्धन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर व २८ परिवार देवतांची मंदिरे खुप प्राचीन स्वरूपाची आहेत. सदर सर्व मंदिरांचे कोल्हापूर व तुळजापूर देवस्थानच्या धर्तीवर सुशोभिकरण करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे मंदिरांची प्राचीन शैली जपण्यास मदत होणार असल्याने मंदिराचा-सर्वकष विकास आराखडा - तयार करणेकामी आर्किटेक्ट श्री प्रदिप देशपांडे यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे. आर्किटेक्ट व पुरातन विभाग यांच्या मार्फत आराखडा तयार करण्याचे काम अंतिम टप्प्यात आहे. त्यांचेकडून आराखडा प्राप्त झाल्यानंतर मंदिर संवर्धनाचे काम हाती घेण्यात येत आहे. तत्पुर्वी मंदिरातील भिंतींना देण्यात आलेला रंग पुरातत्व विभागाच्या मार्गदर्शनाखाली स्थानिक कर्ममात्यामार्फत काढण्यात आला आहे. त्यामुळे मंदिराला प्राचीन स्वरूप प्राप्त झाले आहे.

२६) मंदिर समितीच्या मालकीची पंढरपूर शहर व परिसरातील परिवार देवता मंदिरांचे संवर्धन करणेबाबत :- श्री रोकडोबा मंदिर, श्री. रिद्धी सिद्धी गणपती मंदिर, श्री. सोमेश्वर मंदिर श्री. अंबाबाई मंदिर, श्री. लखुबाई मंदिर श्री. लक्ष्मण पाटी मंदिर इ. परिवार देवतांची मंदिरे दानशुर देणगीदार यांचेमार्फत सेवाभावी तत्वावर मोफत बांधकाम करून घेण्यात येत आहे.

२७) हरित वारी अभियान :- हरित वारी अभियानांतर्गत मंदिर समितीच्या वतीने पंढरपूर ते मंगळवेढा या पालखी महामार्गावर तसेच पंढरपूर शहरात विविध ठिकाणी अंदाजे १० हजार देशी वृक्षांची लागवड करण्यात आली आहे.

२८) संत तुकाराम महाराज संतपीठ या नावाची परिसंस्था स्थापन करणेबाबत :- शासनाकडून सदरबाबत १५ नामवंत व्यक्तींची समिती गठीत करण्यात आली आहे. तसेच त्यासाठी एमटीडीसी भक्तनिवासाची जागा

दिर्घमुदतीच्या भाडेतत्वावर घेवून, त्याठिकाणी प्रशासकीय कार्यालय नियोजित करण्यात आले आहे. तसेच त्यासाठी आर्किटेक्टची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

२९) कोरोना व्हायरसच्या मार्श्वभूमीवर मंदिर समितीने सामाजिक उत्तरदायित्व व मानवतावादी भूमिकेतून केलेली मदत :-

- **मुख्यमंत्री सहायता निधीला मदत** :- मुख्यमंत्री सहायता निधीला रु. १.००/- कोटीची भरघोस मदत
- **पीपीई किट** :- उपजिल्हा रुग्णालय पंढरपूर यांना ५०० पीपीई किट (८२ हजार) व रुग्णावाहिका उपलब्ध करून दिली.
- **रुग्णावाहिका** :- उपजिल्हा रुग्णालय पंढरपूर यांना माहे एप्रिल, २०२० पासून रुग्णावाहिका उपलब्ध करून दिली.
- **फुड पॅकेट वाटप** :- पंढरपूर शहरातील निराधार व परराज्यातील मजुरांना तीन महिने दैनंदिन २ वेळा फुड पॅकेट वाटप (१५ अंदाजे लक्ष खर्च)
- **गाईना चारा व पाण्याची सोय** :- पंढरपूर शहरातील भटक्या जनावरांना तसेच बार्डी, ता. पंढरपूरच्या नवक्षेत्रातील वनगाईना व इतर वन्यजीवांना चारा पाण्याची सोय (३ लक्ष अंदाजे खर्च) केली.
- **निवास व्यवस्था** :- परजिल्हातील व परराज्यातील मजुरांना निवास व्यवस्थेसाठी व विलगीकरण कक्षासाठी वेदांता, व्हिडीओकॉन, एमटीडीसी भक्तनिवास प्रशासनास उपलब्ध करून दिले.
- **ऑक्सिजन मशिन** :- उपजिल्हा रुग्णालय, पंढरपूर यांना कोरोना रुग्णासाठी उपयुक्त असलेले हाय फ्लो जेट ऑक्सिजन मशिन (३ नग) उपलब्ध करून दिले. त्यासाठी रु.९.००/- लक्ष खर्च झाला आहे.
- **मनुष्यबळ पुरवठा** :- पोलीस प्रशासन, तालुका प्रशासन व नगरपरिषद यांना मंदिर समितीकडील लिपीक, सेवक, सुरक्षा कर्मचारी उपलब्ध करून दिले.

३०) श्री विठ्ठल रुक्मिणी मुर्ती संवर्धन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मातेच्या मुर्तीचे संवर्धन करणेकामी पुरातत्व विभागाकडून मा. राज्य शासनाच्या परवानगीने मुर्तीस वज्रलेप करण्यात आला आहे.

३१) सामाजिक उत्तरदायित्व व मानवतावादी भूमिकेतून श्री. संत नामदेव महाराज पालखी सोहळ्यातील अपघाती मयत झालेल्या दोन भाविकांच्या वारसांना प्रत्येकी रु.२.५०/- लक्ष प्रमाणे मदत दिली. तसेच अंध विकास संस्था, पंढरपूर यांचेकडील ४५ अंध मुलांना सन २०२०-२१ मध्ये प्रतिमहा २०० किलो गहु व १५० किलो तांदूळ मोफत देण्यात आला.

३२) कोरोना विषाणूच्या पाश्र्वभूमीवर विशेष उपाययोजना :-

● **थर्मल स्क्रिनिंग व ऑक्सीजन पातळी तपासणी :-** दर्शनासाठी येणाऱ्या १०० टक्के भाविकांचे थर्मल स्क्रिनिंग व ऑक्सीजन पातळी तपासणी करण्यात येते. ज्या भाविकांमध्ये शारिरीक तापमान विहित मर्यादेपेक्षा जास्त व ऑक्सीजन विहित मर्यादेपेक्षा कमी असेल अशा भाविकांना मंदिरामध्ये प्रवेश देण्यात येत नाही. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत.

● **सॅनिटायझर :-** कोरोना विषाणूचा प्रसार होऊ नये. यादृष्टीने येणाऱ्या प्रत्येक भाविकांच्या हातावर सॅनिटायझर देण्यात येते. तसेच प्रत्येक स्लॉटमधील भाविकांचे दर्शन पूर्ण झाल्यानंतर नवीन भाविकांना सोडण्या अगोदर दर्शनमार्गावर सॅनिटायझर फवारणी करून निरजंतूकीकरण करून घेण्यात येत आहे. यासाठी प्रशिक्षित कर्मचारी दोन शिफ्टमध्ये नियुक्त करण्यात आले आहेत.

● **भाविकांची ओळख पटविणे :-** १० वर्षाखालील मुले व ६५ वर्षावरील व्यक्तींना दर्शनासाठी सोडण्यात येत नाही. त्यामुळे भाविकांनी सोबत आणलेल्या ओळखपत्राद्वारे वयाची तपासणी केली जाईल व खात्री झाल्यानंतर अशा भाविकांना दर्शनरांगेत सोडण्यात येईल. वयाबाबत संदिग्धता आढळल्यास अशा भाविकांना प्रवेश देण्यात येत नाही.

● **कर्मचाऱ्यांची सुरक्षिता :-** दर्शनरांगेशी संबंधित सर्व कर्मचाऱ्यांना मंदिर समिती मार्फत मास्क व फेसशिल्ड देण्यात येत आहे. प्रत्येक कर्मचाऱ्यांचे थर्मल स्क्रिनिंग व ऑक्सीजन पातळी कामकाजाला सुरवात होण्यापूर्वी करण्यात येत आहे. मंदिर समितीच्या सर्व कर्मचाऱ्यांची ग्रुप वैद्यकीय विमा पॉलीसी उतरविण्यात आली आहे.

● **कोरोना किलर मिशिनचा वापर :-** सोळखांबी मध्ये प्रतिदिन हजारो भाविक येणार आहेत. तसेच सोळखांबी, चारखांबी व श्री रुक्मिणी मातेच्या समारील चारखांबी येथे सॅनिटायझर फवारणी करणे योग्य होणार नाही. ही बाब विचारात घेता, आयसीएमआर यांनी शिफारस केलेले हवेचे निरजंतूकीकरण करणारे कोरोना किलर हे मिशिन पुरेशा संख्येत उपरोक्त ठिकाणी बसविण्यात आले आहे.

● **विशेष उपाययोजना :-** कोरोना विषाणूचा प्रसार होवू नये या दृष्टीने भाविकांचा दर्शनमार्ग सुलभ करण्यात आला आहे. प्रवेश व बाहेर पडण्याचे ठिकाण एकमेव ठेवण्यात आलेले असून भाविक मंदिरात दर्शना व्यतिरिक्त एकत्र येणार नाहीत या दृष्टीने अर्धा भाग (बाजीराव पडसाळी व परिसर) बंद करण्यात आला आहे. मुखदर्शन खेरीज अन्य मूर्तीला स्पर्श करणे, गरूड खांबाला स्पर्श करणे इ. बाबी टाळण्याच्या दृष्टीने या ठिकाणी योग्य प्रकारचे अडथळे निर्माण करण्यात आलेले आहेत.

● **सुरक्षा व्यवस्था :-** दर्शनरांगेमध्ये दोन भाविकांमध्ये विहित अंतर राखतील तसेच भाविकांचे एकत्र येणे, गर्दी करणे, शिस्त राखण्याच्या दृष्टीने पुरेशा प्रमाणात सुरक्षा रक्षक तैनात करण्यात येतील.

● **वैद्यकीय सुविधा :-** दर्शनरांगेतील ज्या भाविकांना तपासणी अंती काही आजार आहेत असे निष्पन्न झाल्यास त्यांना तातडीच्या उपचारासाठी दर्शनमंडप येथील तळमजल्यावर असलेल्या मंदिर समितीच्या प्रथमोपचार केंद्रामध्ये आवश्यक ती वैद्यकीय सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. याशिवाय मंदिर समितीचे रुग्णावाहिका ही भाविकांच्या सोईसाठी पूर्णवेळ उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

● **सार्वजनिक सुचना प्रसारण प्रणाली :-** कोविडच्या पार्श्वभूमीवरील अटी व शर्ती, दर्शनाच्या वेळा, कोविड प्रतिबंधात्मक उपाययोजना इत्यादीची महिती भाविकांना देण्याची व्यवस्था मंदिर समिती मार्फत करण्यात आलेली आहे.

३३) मंदिर समितीच्या जमा खर्चाचा तपशिल :-

अ. क्र.	सन	जमा रु.	जमा रु.	शिल्लक रु.
१	२	३	४	५
१	२०१७-२०१८	२६५६१००१४	११४४६३४५१	१५११४६५५३
२	२०१८-२०१९	३१७४७२८७०	१४०४८१३७१	१७६९९१४९९
३	२०१९-२०२०	३८७६१६७६३	२२१५५६२५	१६६०६०२३७
४	२०२०-२१	१०५३१५५८२	१३०९६३३२७	२५६४७७४४
५	२०२१-२२ (जानेवारी अखेर)	१०८४३२२५९	१०१९४६०३१	६४८६२२७

प्रशासकीय बाजू :-

विधि व न्याय विभागाचे प्रशासकीय कामकाज पाहणारी एकूण २६ कार्यासने आहेत.

२. श्री. सिध्दी विनायक गणपती मंदिर, प्रभादेवी या मंदिराचा कार्यभार पाहण्यासाठी शासनाने “श्री. सिध्दी विनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम १९८०” अन्वये श्रीसिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त समितीची स्थापना केलेली आहे. सदर अधिनियमातील तरतुदीनुसार विश्वस्त व्यवस्थेचा विश्वस्त निधी असून यामध्ये देवापुढे ठेवलेल्या अर्पण वस्तू, भेटी, देणग्या, वस्तुरूपाने मिळालेल्या वस्तू तसेच अशा वस्तूंच्या लिलावापासून मिळालेले विक्रीचे उत्पन्न, विश्वस्त व्यवस्थेच्या स्थावर मालमत्तेपासून मिळालेले उत्पन्न, विश्वस्त व्यवस्थेला मिळालेली अंशदाने किंवा अनुदाने, यांचा समावेश होतो. प्रस्तुत निधीचा विनियोग मंदिराची मालमत्तेची देखभाल, व्यवस्थापन व प्रशासन मंदिरातील पूजा अर्चा व भक्तगणांसाठी सोय उपलब्ध करून देण्यासाठी, व शासन मंजूरीने शैक्षणिक संस्था, रुग्णालये, दवाखाने, निराश्रीत किंवा शारीरिकदृष्ट्या अपंग व्यक्तींसाठी कार्य करणाऱ्या संस्थांना / व्यक्तींना अर्थसहाय्याकरीता करण्याचे अधिकार मंदिराच्या विश्वस्त समितीस आहेत. श्रीसिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त समितीने शैक्षणिक तथा इतर सार्वजनिक धर्मादाय संस्थांना व रुग्णांना देणगीरूपाने खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य केलेले आहे. (३१ डिसेंबर २०२० पर्यंत)

वर्ष Year	वर्षाच्या आरंभाची शिल्लक Opening Balance	जमा झालेल्या रकमा Amount Received	देणगी रुपाने केलेली मदत Help given by way of Donation
1	2	3	4
2020-2021	446631181	437894897	191109258
2021-2022 (दि. ३१ जाने. २०२२ प.)	45522390	377552802	50489305

३. श्री. साईबाबा मंदिर, शिर्डी हा उत्पन्न व खर्चाच्या दृष्टीने भारतातील दुसऱ्या क्रमांकावर असणारा सार्वजनिक न्यास आहे. या न्यासाची नोंदणी मुंबई सार्वजनिक न्यास नोंदणी अधिनियम, १९५० अन्वये श्री. साईबाबा संस्थान, शिर्डी या नावाने करण्यात आली आहे. संस्थानतर्फे अधिक व्यापक व कल्याणकारी कार्यक्रम जनहितार्थ राबविता यावेत यासाठी तसेच न्यासाचे व्यवस्थापन अधिक चांगल्या प्रकारे करता यावे म्हणून महाराष्ट्र अधिनियम, १४, दिनांक १७ ऑगस्ट २००४ अन्वये न्यासाचे व्यवस्थापन महाराष्ट्र शासनाच्या नियंत्रणाखाली आणण्यात आले आहे. न्यास आर्थिकदृष्ट्या स्वयंपूर्ण असून न्यासातर्फे विविध धार्मिक उपक्रमांना तसेच सामाजिक कार्यांना आर्थिक सहाय्य दिले जाते. न्यासाचा दिनांक डिसेंबर २०१७ पर्यंतचा जमाखर्चाचा तपशिल पुढीलप्रमाणे आहे.

वर्ष Year	आरंभीची शिल्लक रु. Opening Balance Rs.	जमा रक्कम रु. Amount Reveived Rs.	खर्च रक्कम रु. Expenditure Rs.
1	2	3	4
2020-2021	22768580084	3007774971	3453017781
2021-2022 (दि. ३१ डिसें. २०२२ प.)	22808485567	2354171711	2057166293

४. उच्च न्यायालय व इतर न्यायालयात दाखल झालेली, निकालात काढलेली व प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची २०१६-२०१७ ची तुलनात्मक स्थिती खालीलप्रमाणे.

Administrative Side.---

There are 26 Desks who look after the administrative work of the Department.

2. Shri SiddhiVinayak Ganapati Mandir Naysa Prabhadevi (Mumbai) for the management of the Shri Siddhi Vinayak Temple at Prabhadevi, The Government has constituted committee called Shree Siddhi Vinayak Ganpati Temple Trust committee under the “Shree Siddhivinay Ganpati Temple Trust (Prabhadevi) Act 1980”. Under the provision of this Act, there is a trust fund which includes items, from devotees and the sale of auctioned items such as items, income generated from the real estate assets of the trust, contributions or subsidies received to Trust. The Shree SiddhiVinayak Ganpati Temple Trust management committee has right to utilized the fund for the administration of the temple, puja, daily rituals and for the providing best facilities to the devotees and the public at large. The committees has given donation out of these funds to various educational and other charitable public institutions and patients as mentioned below (till 31st December, 2020)

3. Shri Saibaba Sansthan, Shirdi, is second largest public charitable trust in India, as far as income and expenditure are concerned. The Trust is registered under Bombay Public Trusts Act, 1950 in the name of Shri Saibaba Sansthan Shirdi. In order to implements schemes on large scale and in larger public interest so also for giving better administration to the trust, the administration of the trust is brought under control of Maharashtra State, by Maharashtra Act No. 14, dated 17th August, 2004. The trust is financially self sufficient. It is extending helping hand to various religious and social organisations. Unaudited income and expenditure of the trust upto to December 2017 are as follows :-

4. The comparative Figures of the Cases instituted, disposed off and pending in the High Court and other Courts for the year 2016-2017 are shown below :-

न्यायालयाचे नाव	आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Pending Cases at the begining	दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted	निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed of	वर्ष अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे Cases pending at the end of the Year	न्यायाधिकांची पदे Strength of Judges	न्यायाधिकांची पदे Name of Court				
1	2020 2	2020 3	2020 4	2020 5	2020 6	2020 7				
मूळ शाखा ...	59546	--	17782	--	7304	--	70024	--	-	1. High Court Original side
अपील शाखा ...	408430	--	69621	--	43367	--	434684	--	-	Appellate side
एकूण ...	467976	--	87403	--	50671	--	504708	--	-	Total

विवरण पत्र 'अ' व 'ब'

विवरणपत्र 'अ'
एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाजाचा कार्यक्रमानुसार तपशील

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actual 2020-2021	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022
1	2	3	4
विधी व न्याय विभाग मंत्रालय			
	२०५२ दत्तमत्त
		356703	586936
		—	—
		356703	586936
२.	उच्च न्यायालय		
	०० भारित
		3295890	4621907
	१०२ दत्तमत्त
		192085	1125290
		3487975	5747197
३.	दिवाणी व सत्र न्यायालये		
	१०५ दत्तमत्त
		13912415	19883358
		—	—
		13912415	19883358
४.	लघुवाद न्यायालये		
	१०६ दत्तमत्त
		623083	784831
		—	—
		623083	784831
५.	महानगर दंडाधिकारी न्यायालये		
	१०७ दत्तमत्त
		622923	800285
		—	—
		622923	800285
६.	फौजदारी न्यायालये		
	१०८ दत्तमत्त
		763585	1122569
		—	—
		763585	1122569
७.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त		
	११० दत्तमत्त
		15835	17170
		—	—
		15835	17170

STATEMENT 'A'
Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	Programme
5	6	
		... Law and Judiciary Deptt. Mantralaya
		2052 Voted
484997	818650	...
—	—	...
484997	818650	...
		High Court
4477821	4933290	... 102 Charged
1104928	1560280	... Voted
5582749	6493570	...
		Civil Session & Criminal Courts
16935173	21825977	... 105 Voted
—	—	...
16935173	21825977	...
		Small Cause Courts
764225	811447	... 106 Voted
—	—	...
764225	811447	...
		Metropolitan Magistrates Courts
838360	869761	... 107 Voted
—	—	...
838360	869761	...
		Criminal Court
922829	1226110	... 108 Voted
—	—	...
922829	1226110	...
		Administrator General & Offical Trus
17645	21500	... 110 Voted
—	—	...
17645	21500	...

STATEMENT 'A' — Contd.

5	6	
		Sheriff Of Mumbai
19543	28837	... 113 Voted
—	—	...
19543	28837	...
		Legal Advisors and Counsels
1287215	1505146	... 114 Voted
—	—	...
1287215	1505146	...
		Charity Organisations
1020752	1136207	... 2070 Voted
—	—	...
1020752	1136207	...
		Charitable and Religious Endowments
6176	6648	... 2250 Voted
—	—	... Charged
6176	6648	...
		Registrar of Firms
44746	48671	... 3475 Voted
—	—	...
44746	48671	...
		Maharashtra State Law Commission
10	10	...
—	—	...
10	10	...
		Official Assignees
41234	42907	... 111 Voted
—	—	...
41234	42907	...
		Compensation & Assignment to Local Bodies
36630	73260	... 3604 Voted
—	—	...
36630	73260	...
		Social Security & Welfare
3000	4000	... 2235 Voted
375	700	...
3375	4700	...
—	—	... Grand Total

विवरणपत्र 'ब'

प्रधान शीर्ष-नि कार्यक्रमानुसार तपशिलवार एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	प्रधान शीर्षकाचे नाव	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actual 2020-2021	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022
1	2	3	4
२०१४- न्यायदान			
१.	न्यायदान दत्तमत	17169450	25173233
	न्यायदान भारित	3313396	4648402
	उच्च न्यायालय (१०२)	3295890	4621907
	उच्च न्यायालय (१०२)	192085	1125290
२.	दिवाणी व सत्र न्यायालये (१०५)	13912415	19883358
३.	फौजदारी न्यायालये (१०८)	763585	1122569
४.	लघुवाद न्यायालये (१०६)	623083	784831
५.	इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये (१०७)	622923	800285
६.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त (११०)	15835	17170
७.	मुंबई शेरीफ (११३)	17506	26495
८.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग	2940	10
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी (११४)	943782	1398256
१०.	सरकारी मुखत्यार (१११)	34974	41234
११.	८०० इतर खर्च	60768	200
	एकूण	40968632	59643280
२०५२- सचिवालय - सर्वसाधारण सेवा			
१.	विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय) योजनेतर	356703	586936
	योजनांतर्गत	—	—
	एकूण	356703	586936
२०७०- इतर प्रशासनीक सेवा			
१.	धर्मादाय संघटना	707508	1048963
	एकूण	707508	1048963
२२५०- इतर सामाजिक सेवा			
१.	धर्मादाय दाननिधी	5571	6195
	एकूण	5571	6195
३४७५- इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा			
१.	निबंधक, भागिदारी संस्था	35092	44661
	एकूण	35092	44661
३६०४- स्थानिक संस्था आणि पंचायत राज्य			
	संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व	36175	73260
	अभिहस्तांकित रकमा देणे		
	एकूण	36175	73260
४०५९- सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च			
		73126	90000
	एकूण	73126	90000

STATEMENT 'B'
Major-Heads-cum-Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	
5	6	
		... 2014—ADMINISTRATION OF JUSTICE
2126329	27863728	... High Court
4497364	4962127	... High Court
4477821	4933290	... High Court
1104928	1560280	... High Court
16935173	21825977	... Civil & Sessions
922829	1226110	... Criminal Courts
764225	811447	... Small Causes Courts
838360	869761	... Metropolitan Magistrates Courts
17645	21500	... Administrator General & Official Trustees
19543	28837	... Sheriff of Mumbai
10	10	... Mah. State Law Commission
1287215	1505146	... Legal Advisors and counsels
41234	42907	... Official Assignee
214720	600	... 800 Other Expences
33247396	65651720	... Total
		... 2052—SECRETARIATE GENERAL SERVICES
484997	818650	... Law & Judiciary Deptt. (Mantralaya)
—	—	... Plan
484997	818650	... Total
		... 2070—OTHER ADMINISTRATIVE SERVICES
1020752	1136207	... Charity Organisation
1020752	1136207	... Total
		... 2250—OTHER SOCIAL AND COMMUNITY SERVICES
6176	6648	... Charitable and Religious Endowments
6176	6648	... Total
		... 3475—OTHER GENERAL ECONOMIC SERVICE
44746	48671	... Registrar of Firms
44746	48671	... Total
—	—	3604— COMPENSATION AND ASSIGNMENTS
36630	73260	... TO LOCAL BODIES AND PANCHAYATI RAJ INSTITUTIONS.
36630	73260	... Total
		... 4059— CAPITAL OUTLAY ON PUBLIC WORKS
90000	130000	...
90000	130000	... Total

१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)

प्रस्तावना

मंत्रालयातील विधी व न्याय विभाग हा मुख्यतः तांत्रिक विभाग आहे. त्याच्या दोन शाखा असून त्यापैकी एक विधीविषयेतर आणि दुसरी विधीविषयक काम पाहणारी आहे.

विधीविषयेतर शाखा ह्या विधी व न्याय विभाग (खुद्द), न्यायमंडळ, विधी अधिकारी व धर्मदाय संघटना, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त आणि निबंधक, भागीदारी संस्था ह्या कार्यालयांच्या आस्थापनेसंबंधी व अनुषंगिक बाबींवर कार्यवाही करीत असतात. ही प्रशासकीय बाबींची कामे एकूण २६ कार्यासने पाहतात.

विधीविषयक कामाचे तीन भाग पडतात मंत्रालयीन विभागांना वैधानिक सल्ले देणारा, कज्जे व अभिहस्तांतरण लेखनविषयक कामे करणारा आणि विधी विधान विषयक कामाचे मसुदे तयार करणारा, असे ते तीन भाग आहेत.

विभागाच्या कामाचा सविस्तर तपशील

(१) विधीविषयेतर शाखा :-

(अ) विधी व न्याय विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या खालील कार्यालयांच्या प्रशासकीय व वित्तीय बाबी या विभागाकडून हाताळण्यात येतात.

- (१) विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय खुद्द),
- (२) धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- (३) महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त,
- (४) लघुवाद न्यायालये,
- (५) मुंबईचे शेरीफ,
- (६) दिवाणी, सत्र आकण फौजदारी न्यायालये,
- (७) महानगर दंडाधिकाऱ्यांचे न्यायालय, मुंबई,
- (८) विधी सल्लागार व समुपदेशी,
- (९) धर्मादाय व धार्मिक दाननिधी,
- (१०) निबंधक, भागीदारी संस्था,
- (११) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग,
- (१२) महाराष्ट्र विधी सेवा प्राधिकरण.

(ब) तसेच या विभागाकडून उच्च न्यायालयाशी संबंधित वित्तीय बाबीही हाताळल्या जातात.

(क) नागपूर व औरंगाबाद येथे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाची स्थापना झाल्यानंतर या विभागाच्या आस्थापनेअंतर्गत नागपूर व औरंगाबाद येथे सह सचिव यांच्या नियंत्रणाखाली कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत. ही कार्यालये संबंधित खंडपीठातील विविध विभागांच्या प्रकरणी विधी विषयक सल्ले देण्याचे काम करतात.

(ड) श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम, १९८० नुसार श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर न्यास दादर, मुंबई; श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्त व्यवस्था (शिर्डी) अधिनियम, २००४ मधील

तरतूदीनुसार श्री साईबाबा विश्वस्त व्यवस्था, शिर्डी; पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ अन्वये श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर, पंढरपूर समिती व मुंबई विश्वस्त अधिनियम, १९६० मधील प्रकरण ७(अ) अन्वये पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर यांच्या कामकाजाचे नियमन या विभागामार्फत केले जाते.

(ई) या उच्च न्यायालयातील व दुय्यम न्यायालयातील सरकारी वकील व सहायक सरकारी वकील व महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणामधील मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी यांच्या नियुक्त्यांचे आदेश निर्गमित केले जातात. तसेच गृह विभागाकडून विशेष शासकीय अभियोक्त्यांबाबत आलेल्या प्रस्तावांवर अभिप्राय देऊन ते शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केले जातात.

(२) विधीविषयक शाखा

(अ) वैधानिक बाबींवर अभिप्राय / सल्ले देणारी शाखा :-

या शाखेस 'अ' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेचा संबंध मुख्यतः मंत्रालयातील सर्व प्रशासकीय विभागांना दिवाणी व फौजदारी प्रकरणी विधीविषयक सल्ला देण्याच्या कामाशी तसेच विद्यापीठांच्या कायदानुसार कुलगुरु/राज्यपाल यांच्या कार्यालयास अभिप्राय देण्याच्या कामाशी येतो.

(ब) या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात :-

या बाबतची कामे पुढील ३ भांगामध्ये केली जातात.

(१) फौजदारी कज्जे :- राज्यातील प्रथम संवर्ग न्यायदंडाधिकारी, सत्र न्यायालये व उच्च न्यायालयातील फौजदारी खटल्यामध्ये शासनाच्या विरुद्ध पारीत होणाऱ्या न्यायनिर्णयाविरुद्ध उच्च न्यायालयात/सर्वोच्च न्यायालयात अपिल दाखल करण्याबाबत प्राप्त होणाऱ्या अपिल प्रस्तावांची छाननी करून अपिल दाखल करण्याबाबतचे निर्णय या शाखेकडून घेण्यात येतात.

(२) अभियोग मंजूरी :- शासकीय कर्मचाऱ्याविरुद्ध भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम, १९८८ च्या कलम १९ तसेच फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम १९६/१९७ अन्वये अभियोग दाखल करण्यास आवश्यक असलेली मंजूरी देण्याबाबतचे प्रस्ताव या शाखेकडून हाताळण्यात येतात.

(३) खटले मागे घेण्याबाबत :- कारखाना अधिनियम १९४८ व भारतीय दंड संहिता, १८६०, मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५० अंतर्गत दाखल झालेले खटले फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम ३२१ मधील तरतूदीनुसार मागे घेण्याबाबतच्या प्रस्तावांची छाननी करून त्याबाबत अभिप्राय देण्याचे काम या शाखेकडून केले जाते.

(४) विशेष अभियोक्त्याचे नेमणूक :- मा. उच्च व सर्वोच्च न्यायालयामध्ये तसेच इतर राज्यांच्या उच्च न्यायालयात फौजदारी प्रकरणामध्ये विशेष विशेष अभियोक्त्याची नेमणूक या शाखेकडून केली जाते.

ह्या शाखेस ई शाखा असे म्हणतात. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) निर्णयार्थ पाठविण्यात आलेल्या विक्रीकरांच्या कज्जांसह उच्च न्यायालयाच्या मूळ न्यायशाखेतील कज्जे, उच्च न्यायालयातील (अपील न्याय शाखेत) रिट अर्ज, नगर दिवाणी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये व सर्वोच्च न्यायालयातील कज्जे संबंधीचे काम शहर कज्जे शाखा पहात असते. शिवाय कज्जाच्या बाबतीत इतर विभागांना ही शाखा सल्ला देत असते. शासकीय अभियोक्त्यांना प्रशासकीय विभागाने सूचना केल्यास त्या प्रस्तावावर कायदेशीर बाबींचा विचार करून विशेष सरकारी अभियोक्त्यास सरकारची बाजू मांडण्याबाबत सूचना दिल्या जातात.

(२) महाराष्ट्राचे राज्यपाल ज्यांत पक्षकार आहेत असे विलेख अगर लेख तयार करणे व त्यांची छाननी करणे, तसेच भाडेपट्टा लेख, लायसन्स वगैरेसाठी करारनामे करणे व अभिहस्तांतरणाची संबंधित असलेली इतर प्रकरणेही या शाखेमार्फत हाताळली जातात.

(३) नौ अधिकरण वाद, समन्स आणि सन १९५२ च्या लेख प्रमाणक (नोटरी) अधिनियमांसंबंधीचे काम देखील 'इ' शाखा पहाते.

(३) मुफसल कज्जे :-

या शाखेस 'म' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) विदर्भ आणि मराठवाडा विभागाशिवाय इतर विभागातील मुफसल कज्जांच्या कामात शासनाच्या वतीने कज्जे दाखल करणे अगर कज्जात शासनाच्या वतीने बचाव करणे या कामाच्या सुसाध्यतेबद्दल सल्ला देणे, फिरीयाद-कज्जांची व कैफियतेची छाननी करणे आणि जिल्हा न्यायालये, उच्च न्यायालय यात अपील दाखल करण्याबद्दल अगर न करणे इ. कामाचा समावेश होतो. या विभागातून इतर राज्याच्या वतीने किंवा भारतातील इतर राज्यातील अधिकाऱ्यांच्या वतीने आणि भारत सरकार व त्यांचे अधिकारी यांच्या वतीने मुफसल न्यायालयामधील दिवाणी कज्जांवर लक्ष ठेवण्यात येते व असे कज्जे चालविण्यात येतात.

(२) जिल्ह्यातील शासकीय मुफसल खटल्यांवर योग्य नियंत्रण ठेवण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र शासनाने १९७७ पासून जिल्हा सरकारी वकीलांच्या कार्यालयांच्या तपासणीचे काम हाती घेण्याची योजना सुरु केली आहे. सॉलिसिटर (मुफसल वाद), अपर सॉलिसिटर (मुफसल वाद), यांनी या तपासण्या करावयाच्या असतात. अशा तपासणीच्या वेळी जिल्ह्यातील सर्व स्थानिक अधिकारी व न्यायासनाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्याशी संपर्क साधून शासकीय कज्जासंबंधीच्या बाबीसंबंधी चर्चा केली जाते. मुफसल क्षेत्रातील शासकीय दिवाणी खटल्यांचे प्रभावी पर्यवेक्षण करण्याच्या आणि त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या बाबतीत आणि बऱ्याचश्या अडचणी दूर करण्याच्या व विधि अधिकाऱ्यांच्या मनातील गैरसमज दूर करण्याच्या तसेच जिल्हा कार्यालयातील कामाचा दर्जा सूधारण्याच्या दृष्टीने या तपासण्या फारच उपयुक्त ठरत असल्याचे दिसून आले आहे.

(३) प्रशासकीय सोयीसाठी नागपूर आणि औरंगाबाद येथे विभागाच्या दोन स्वतंत्र शाखा आहेत. ह्या मंत्रालयीन विभागाचाच एक भाग असून त्या-त्या महसूल विभागाच्या कक्षेत काम करतात. या शाखांना सह सचिवांच्या दर्जाचे अधिकारी आहेत. नागपूर आणि औरंगाबाद येथे असलेल्या विधि व न्याय विभागाच्या शाखा अनुक्रमे विदर्भ आणि मराठवाडा विभागातील दिवाणी व फौजदारी कज्जे, अभिप्रायाच्या बाबी तसेच रिट, वादाच्या सूचना आणि किरकोळ बाबी यासंबंधी कार्यवाही करीत असतात.

(२-ब) विधि विधानाचे मुसदे तयार करणारी शाखा :-

(१) विधि व न्याय विभागाच्या ह्या शाखेस व (विधि विधान) शाखा असे संबोधले जाते. विधि विधानाचे काम म्हणजे भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टातील याद्या २ व ३ या नमूद केलेल्या सर्व राज्य व समवर्ती विषयासंबंधीची शासकीय विधेयके व अध्यादेश या संबंधात कार्यवाही होय. तसेच सर्व गौण विधि विधानाचे मुसदे म्हणजे संविधानीक नियम, उपविधि, अधिसूचना, आदेश, योजना व तत्सम इतर लेख जे केंद्रीय अधिनियमाखाली अगर राज्य अधिनियमाखाली काढावयाचे असतात त्यांचे मुसदे तपासण्याचे/ छाननी करण्याचे काम ही शाखा करते. ही शाखा वेगवेगळ्या मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी तयार केलेल्या विधि विधान विषयक प्रस्तावांना त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाकडून आलेल्या अशासकीय विधेयकांचा अंमल करण्याकरिता कोणत्याही विधि विधानाचे काम हाती घेण्याच्या इच्छेचा व सक्षमतेचा प्रश्न विधिविषयक दृष्टीकोनातून तपासून पाहते. या अनुषंगाने राज्याच्या विधिमंडळाशी संबंधित असलेल्या सर्व तांत्रिक बाबींचे कामही याच शाखेमार्फत करण्यांत येत असते.

(२) महाराष्ट्र राज्यात अंमलात असलेले सर्व राज्य अधिनियम असलेले महाराष्ट्र संहिता हे एक शासकीय प्रकाशन आहे. कायद्याचा व्यवसाय करणाऱ्यांना तसेच इतर नागरिकांनाही हे प्रकाशन उपयुक्त असल्याचे आढळून आले आहे. त्यामुळे या प्रकाशनाद्वारे राज्याचे सर्व अधिनियम हे सर्वसाधारण जनतेला वाजवी किंमतीत उपलब्ध करून देण्याचा उद्देश आहे. अधिनियमांच्या पुनर्मुद्रणाचे काम आणि महाराष्ट्र संहिता अद्ययावत ठेवण्यासाठी पुनःस्थापना मालिका वेळोवेळी काढण्याचे काम, त्याचप्रमाणे राज्य अधिनियम शासनाच्या संकेतस्थळावर (वेबसाईट) घेण्याचे काम देखील या शाखेत सचिव (विधि विधान), विधि व न्याय विभाग यांच्या देखरेखीखाली होत असते.

(३) नियम व आदेश अद्यावत करणाऱ्या शाखेस 'र' शाखा असे संबोधले जाते. महाराष्ट्र नियम व आदेश हे सर्वात जुन्यापैकी एक महत्वाचे प्रकाशन असून त्यामध्ये भारतीय संविधानासहित केंद्राने व राज्याने केलेल्या निरनिराळ्या अधिनियमाखाली राज्या शासनाने केलेले नियम व आदेश समाविष्ट आहेत. हे प्रकाशन दोन भागात म्हणजे राज्याने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश आणि केंद्राने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश यामधील सर्व महत्वाच्या दुय्यम विधि विधानाचा एकाच ठिकाणी समावेश केलेला आहे. हे प्रकाशन विधानमंडळाचे सभासद, न्यायालये, वकिलवर्ग व सर्वसाधारण जनता यांना उपयुक्त ठरते असे आढळून आले आहे. वेळोवेळी पुनःस्थापना मालिका काढून हे नियम व आदेश अद्ययावत ठेवण्यात येत आहेत. सचिव, विधि व न्याय विभाग (विधि विधान) यांच्या देखरेखीखाली विधि व न्याय विभागाची 'र' शाखा हे काम पाहते.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

तक्ता - १ - चालू
TABLE-I - Contd.

1	2	3	4	5
(00) (02) इ. गव्हर्नन्स प्रकल्पाच्या अमलबाजावणी साठी तरतुद (२०५२५११६)				
संगणक खर्च	13339	180000	108000	159000
एकूण	263480	498345	391904	586436
(00) (03) प्रशिक्षण				
(00) (01) शासकिय कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण (२०५२५११९)				
५० इतर खर्च	47	1000	250	500
एकूण (ब) (दोन)	47	1000	250	500
(ब) (दोन) मागणी क्रमांक जे-३				
३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे :-	44400	73260	36630	73260
एकूण (ब) (दोन)	44400	73260	36630	73260

तक्ता - १ - चालू
TABLE-I - Contd.

1	2	3	4	5
(तीन) २०१४ - २०० (०१) जनावरास निवृत्तयेने वागविण्यास प्रतिबंध व निर्धन पेटी निधी सहायक अनुदान (२०१४०३२३)	360	600	300	200
				(III) 2014-800(01) Prevention of cruelty to Animals and Fund. for Poor Box 41/- Grant in aid (20140323)
एकूण (ब) (तीन)	360	600	300	200
(चार) ४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील खर्च भू-संपादन (४०५९०५९२)	--	90000	76500	90000
				(IV) 4059-Capital outlay onpublic Work-Land acquisition
एकूण (ब) (चार)	--	90000	76500	90000
एकूण (ब)	--	90000	76500	90000 -- Total--(B)
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने मागणी क्रमांक : प्रधान शीर्ष				
जे १ २०१४ न्यायदान (दत्तमत)	--	--	--	--
जे २ २०१२ सर्वसाधारण सेवा सचिवालय	--	--	--	--
जे ३ ३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज यांना नुकसान भरपाई रकमा देणे.	--	--	--	--
जे - ४				
४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील भाडवली खर्च	--	--	--	--
एकूण (क)	--	--	--	--
				Total -- (C)

विधी व न्याय विभाग
Law and Judiciary Department

कार्यासन पध्दती कामाचा तक्ता

THE DESK SYSTEM WORK-LOAD TABLE

विधी व न्याय विभागाचे प्रशासित मुख्य कार्य म्हणजे न्यायांग, धर्मादाय संघटना वगैरे आहेत.

न्यायांगाशी संबंधित असलेले कार्यक्रम (म्हणजे उच्च न्यायालय, दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये, महानगर दंडाधिकार्यांची कार्यालये) वगळता या विभागाच्या अखत्यारीतील येणाऱ्या इतर कार्यक्रमांचे कार्यन्वयन संबंधित विभाग प्रमुख किंवा कार्यालय प्रमुखाद्वारा केले जाते. न्यायांगासंबंधीच्या कार्यक्रमांचे उच्च न्यायालयाद्वारा कार्यन्वयन केले जाते. कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश प्रत्येक कार्यक्रमांची कामगिरी दर्शवितो.

हे कार्यक्रम मंत्रालयीन स्तरावर घेतलेल्या धोरणविषयानुसार कार्यान्वित केले जातात त्यामुळे मंत्रालयीन विभागांना कार्यक्रमांच्या कार्यभाराचा गोषवारा देण्यासाठी कोणतीही मोजमापे विहित करणे योग्य व सुसंबद्ध ठरणार नाही. ही मोजमापे फक्त प्रत्येक कार्यात्मक कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा अंदाज घेण्यासाठी उपयुक्त आहेत. खालील विवरणपत्रे विधी व न्याय विभागात हाताळलेल्या कार्यभाराची व्याप्ती दर्शवितो.

कार्यासन पध्दती
DESK SYSTEM

तक्ता-२

TABLE-II

संबंधित वर्षांमध्ये विधी व न्याय विभागातील कार्यासनात आलेली व त्यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्ता दर्शवितो.

कार्यासन/ शाखांची संख्या No. of Desks Branches	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year		वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		२०२१-२२ मध्ये येणारी अंदाजित प्रकरणे Cases estimated to be received during 2021-22		कार्यासनाच्या कामाच्या उरकाची सरासरी Average disposal per Desk				
	2020 Upto one year	2021 Over one year	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	18	--
	3059	1675	1858	2304	3873	4821	8607	8983	4445	5821	1858	2304	1296	1866	8000	200	170

प्रारूप शाखा 'ब'

—खम्बील तक्त्यात २०१९, २०२० व २०२१ या वर्षात मसुदे तयार केलेली, प्रख्यापित केलेली किंवा अधिनियमात केलेली विधेयके व अध्यादेश, छाननी केलेले नियम, अधिसूचना, आदेश, उपविधी आणि इतर संकीर्ण संदर्भ, पुनःस्थापना मालिकेची संख्या दर्शविण्यात आलेली आहे.

२. विधेयके, अध्यादेश, नियम, अधिसूचना, आदेश व उपविधी ही प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी लागणारा अवधी हा प्रत्येक वैयक्तिक प्रकरणाचे स्वरूप, त्यातील विधीविषयक मुद्दा तसेच त्यातील खंडाचे किंवा नियमाचे स्वरूप यावर अवलंबून असतो. यामुळे विधी विषयक काम निकालात काढण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची प्रमाणके निश्चित करणे शक्य नाही. वरील कामाव्यतिरिक्त विधी विधान शाखेत महाराष्ट्र विधान मंडळाच्या अधिवेशन काळात व त्यानंतर विधेयके व वैधानिक संदर्भ यांचे अधिनियमात रूपांतर होई पर्यंत सर्व कार्यवाही पहावी लागते व वरील संदर्भांचा मागोवा घ्यावा लागतो. तथापि विधी विधान शाखेच्या सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे सत्र २ मध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

Low and Judiciary Department/ 'B' Note to be recorded in the Performance Budget 2020-2021

The appended Table indicates, for the years 2019, 2020 and 2021 the Acts passed by the State Legislature and the Ordinances promulgated by the Hon'ble Governor of Maharashtra with reference to the subjects enumerated in Lists II and III in the Seventh Schedule to the Constitution of India. The Table also indicates the Subordinate Legislation work undertaken by the Legislation Branch, consisting of drafting and scrutiny of statutory notifications, rules, orders, schemes, regulations and bye-laws made under the State Acts as well as Central Acts in its application to the State of Maharashtra. In addition to the work mentioned above, the said Table also includes the advisory work done by the Legislation Branch in respect of expediency matters received from various Mantralaya Departments and the work of advice on the technical aspects relating to any legislative proposal received from the Mantralaya Departments and relating to the Non-Official Bills received from the Parliamentary Affairs Department, which are proposed to be introduced in the State Legislature by the members of the State Legislative Assembly and State Legislative Council.

2. Apart from the above legislative work, Legislation Branch also prepares Replacement Series to the Maharashtra Code in order to update the State Acts in force in the State, compiled in the Maharashtra Code, which is an official publication, kept for sale to public by the Directorate of Printing, Stationary and Publication Maharashtra State Mumbai. Besides this, as per the requisition received from the Directorate of printing, Stationary and publication Maharashtra State Mumbai, from time to time, having regard to the public demand for revision and reprinting of various Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra, the work relating to printing of up-to-date 'Reprints' of the Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra is also undertaken by this Branch as shown in the said Table. However, having regard to number of extensive amendments made to State or Central Acts, this branch also undertakes work of updation of reprints of Acts. Certain Central Acts, which are of interest to general public of the state are republished in the Maharashtra Government Gazette, by this Branch, for the information of the public.

3. The work relating to up-loading of all the Acts and regulations in force in the State of Maharashtra contained in the Maharashtra Code (Volume Numbers I to X) on the Website of the Law and Judiciary Department by this Branch, i.e. www.lj.maharashtra.gov.in, for an information of all the concerned and general public is already completed. This branch also uploads reprints of State Acts and Central Acts, in its application to the State of Maharashtra, on its above referred website in co-ordination with the Director, Directorate of printing, Stationary and Publication, Maharashtra State, Mumbai and the Directorate of Information Technology, Government of Maharashtra.

4. Since the nature of work mentioned in paragraph 1 above is of highly technical nature, it is not possible to fix any rigid norms or time, for the legislation work undertaken by the Legislation Branch. Disposal of each case depends upon the nature and volume of the legislative work involved in each individual legislative proposal as well as the nature of the law points involved therein.

5. Besides the above work, the Legislation Branch is also required to attend to the entire legislation process in the State Legislature starting from the giving of notice for introduction of a Bill in the State Legislature, till its final publication as an Act, after receiving the assent of the Hon'ble Governor or the Hon'ble President, as the case may be, in the *Official Gazette*, as well as promulgation of an Ordinance.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात मसुदा लेखन केलेली व निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed of during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases
		2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
9. विधेयके	..	49	0	0	49	69	65	98	69	65	49	69	65	0	0	0	1. Bills.
२. ईश्टता प्रकरणे आणि घटनात्मक विधिग्राहते संबंधी प्रकरणे.	--	04	1	4	329	225	166	333	226	170	332	220	166	1	4	4	2. Expendiency cases and cases regarding Constitutional validity.
३. अधिसूचना, आदेश, नियम, उप-विधी, विनियम, योजना, इतर विलेख.	--	40	21	23	1506	830	1126	1546	851	1149	1527	827	1113	21	23	37	3. Notifications, Orders, Rules, By-Laws, Regulations, Schemes, other Instruments.
४. अध्यादेश	--	27	0	0	27	51	29	56	51	29	27	50	29	0	1	0	4. Ordinances.
५. अधिनियमांचे पुनःरिक्षण व पुनःमुद्रण	--	05	17	4	1380	519	653	1385	536	657	1368	543	638	17	4	19	5. Revision and Reprinting of Acts.
६. महाराष्ट्र संहिता पुनःस्थापना मालिका	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6. Maharashtra Code Replacement Series.
७. किरकोळ प्रकरणे	--	7	7	10	825	517	530	832	524	540	826	614	561	7	10	13	7. Miscellaneous.
८. वैधानिक संदर्भ	--	0	0	0	1825	1225	1246	1825	1225	1246	1825	1225	1238	0	0	8	8. Legislative References.

तक्ता-४
TABLE-IV

सल्ला शाखा 'अ'

—केमकेमळ्या दिवाणी व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि त्या त्या वर्षी (दोष मुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) दाखल करण्यात आलेली अपील खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहेत.

या शाखेत येणाऱ्या प्रकरणांचे आणि कराव्या लागणाऱ्या कामाचे स्वरूप म्हणजे प्रत्येक प्रकरणामध्ये असलेले मुद्दे व त्यासाठी त्या शाखेमध्ये करीत असलेले संशोधन कार्य विचारात घेता प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही. तथापि कामाच्या सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आले आहेत.

Opinion Branch 'A'

The following table indicates the number of opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the number of Appeals (against acquittal and for enhancement of sentences) filed during the respective years.

After taking into consideration the type of cases and the work done i. e. points involved and research work done in each case by this Branch, no norms for disposal of cases can be fixed. However, the figures of average annual disposal are shown in Column No. 2.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases						
		2019	2020	2021	2019		2020	2021	2019	2020		2021					
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	...	241	193	216	568	420	499	809	613	715	616	397	430	193	216	285	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संविधानिक कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(b) Administrative Law
(क) भूधृति	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(c) Tenure
(ड) सेवा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(d) Services
(इ) स्थानिक कर	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(f) University Law
(ग) इतर किस्कोळ प्रकरणे	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(g) Other Miscellaneous Cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	...	4	5	10	141	90	112	145	95	122	140	85	97	5	10	25	2. References for opinion under Criminal Act.

३. आलेली किरकोळ (विवाणी) प्रकरणे.	-	0	0	0	86	57	95	86	57	95	86	57	95	0	0	0	0	3. Miscellaneous references (Civil).
४. आलेली फौजदारी प्रकरणे	-	7	0	0	8	12	16	15	12	16	15	12	16	0	0	0	0	4. Criminal references
५. (१) दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षित वाढ करण्याबद्दी फौजदारी अपीलें.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5. (i) Criminal Appeals against Acquittal and for enhancement of sentence.
(अ) उच्च न्यायालयात	-	28	92	52	558	179	209	586	271	261	494	220	217	92	52	44	44	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	-	2	8	0	35	51	29	37	59	37	29	57	37	8	2	0	0	(b) In the Supreme Court
(२) फौजदारी अर्ज	-	-	-	--	-	-	-	-	--	-	-	--	-	-	-	-	-	(ii) Criminal Applications.
(अ) उच्च न्यायालयात	-	11	43	13	149	90	147	160	133	160	117	120	153	43	13	7	7	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(b) In the Supreme Court
(३) किरकोळ प्रकरणे	-	28	83	51	1175	811	979	1783	894	1030	1700	843	1009	83	51	21	21	(iii) Miscellaneous references.

न्यायालयीन वाद शाखा (शहर) - 'ई'

**तक्ता-५
TABLE-V**

Litigation Branch (City) 'E'

त्याच्या वर्षानुवर्षीच्या प्रमाणेच निकालात काढलेले मुद्देच्या उच्च न्यायालयातील विशेष दिवाणी अर्जांशी संबंधित कामकाज या शाखेत सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी, किरकोळ विनंती अर्ज, विक्रीकराच्या बाबी, कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज, आणि वादाची सूचना व दाखल केलेले वाद यांच्याशी संबंधित प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत. याशिवाय त्या त्या वर्षी छाननी केलेली व मसुदे तयार केलेली अमिहस्तांतरणासंबंधीची प्रकरणे त्या तक्त्यात दाखविण्यात आली आहेत.

The following table, indicates the no of cases relating to the Special Civil Applications in the High Court, Mumbai, Supreme Court matters, Miscellaneous Petitions, Sales Tax matters, Petitions and Notices of Suits and Institution of Suits, received and disposed of during the respective years. The table also indicates the cases scrutinised and drafted relating to conveyancing during the respective years.

बाब क्रमांक १ ते ७ व ९ ते १६ संबंधीच्या कामाचा उरक न्यायालयीन प्रकरणांवर अवलंबून असल्याने त्या संबंधी प्रमाणे निश्चित करता येत नाहीत. तथापि बाब क्रमांक ८ च्या संबंधी सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

The disposal of the work in respect of matters relating to items 1 to 7, 9 to 16 depends on the cases in courts and no norms of disposal can be fixed in respect thereof. As regards item 8, the average annual disposal is shown in Column No. 2 of the table.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणे काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात आलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
१. मुंबईच्या उच्च न्यायालयातील विशेष रिट याचिका.	--	48	34	29	513	322	343	561	356	372	527	327	340	34	29	32	1. Writ Petitions in the High Court of Mumbai.	
२. सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी	--	24	17	15	115	78	89	139	95	104	122	80	92	17	15	12	2. Supreme Court Matters	
३. किरकोळ विनंती अर्ज	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3. Miscellaneous Petition	
४. विक्रीकराच्या बाबी	--	4	3	3	19	11	15	23	14	18	20	11	16	3	3	2	4. Sales Tax Matters	
५. उच्च न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	5	0	0	5	0	0	5	0	0	0	5. High Court suits	
६. उच्च न्यायालयातील इतर बाबी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6. Other High Court Matters	
७. कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज	--	1	2	1	6	6	9	7	8	10	5	7	9	2	1	1	7. Company petitions	
८. वादाच्या सूचना व दाखल केलेले वाद.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8. Notices of suits and institution of suits.	
९. नगर दिवाणी न्यायालयातील वाद	--	3	2	1	9	5	7	12	7	8	10	6	6	2	1	2	9. City Civil Court suits	

(१) नगर न्यायालयीन वाद

(1) City Litigation Section

तक्ता-६
TABLE-VI

न्यायालयीन वाद (मुफसल) “म” शाखा

Litigation Branch (Mofussil) “M”

शासनाने वादात दाखल केलेल्या कैफियती व मुद्दे व फिर्दाद अर्ज आणि जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्याच्या शक्यतेबद्दल विचार करावयाची, अपीले प्रकरणे आणि त्या त्या वर्षात देण्यात आलेले अभिप्राय खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the Written Statement and Plaints filed by Government in suit and the Appeal cases for considering the feasibility of going in Appeal to the District Court, High Court and Supreme Court and the opinion given in litigation during the respective years.

या शाखेतील काम मुफसिल न्यायालयातील न्यायालयीन वादांशी संबंधित असते म्हणून निकालात काढण्यासाठी प्रकरणे प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत. तथापि सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

The work-done by this Branch relates to litigation filed in mofussil courts and therefore it is not possible to fix any norms of disposal. However figures of average annual disposal of work are given in column 2 of the table.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढवयाची प्रकरणे		वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	As per norms if any. No. of cases to be disposed of	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021		Cases pending at the end of year			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
१. शासन व त्यांच्या अधिकाऱ्यांनी दाखल केलेल्या कैफियतीची छाननी.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1. Scrutiny of written statements filed by Govt. and its officers.
२. शासनाने दाखल केलेल्या वादातील फिर्दाद अर्जाची छाननी.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2. Scrutiny of plaint in suits filed by Government.
३. जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व न्यायालयात अपील करावयाच्या शक्यतेचा विचार करावयाची प्रकरणे.	--	8	3	4	158	147	56	164	150	60	161	146	60	3	4	0	3. Appeal cases for considering the feasibility of going in appeal to District Court, High Court and Supreme Court.
४. कच्चासंबंधात अभिप्रायासाठी मंत्रालयाच्या विभागाकडून अनौपचारिकरित्या आलेली प्रकरणे.	--	5	4	4	141	71	102	146	75	106	142	71	101	4	4	5	4. Un-official references from Mantralaya Departments for opinion considering litigation.
५. वादाबद्दलच्या सूचना	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	5. Suits notices

६. सर्वोच्च न्यायालयात व इतर
राज्यातील न्यायालयात
हजर होणे, मसुदे तयार
करणे, वगैरे कामाबद्दल
समुपदेशी यांना द्यावयाऱ्या
फी संबंधी आलेल्या
प्रकरणांसह मुफ्तसल
न्यायालयातून उद्भवणाऱ्या
कळनासंबंधी किरकोळ
प्रकरणे.

0 3 0 48 38 18 48 41 18 45 41 18 3 0 0 6. Miscellaneous Receipts
relating to litigation
arising from
Mofussil Court
including references
for payment of Counsel
fees for appearance,
drafting etc. in
Supreme Court and in
Court in other States.

तक्ता-७
TABLE-VII

शासनाचे सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर यांचे कार्यालय.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Nagpur.

वेमवेमव्वा विसवणी अधिनिसम-व फौजदारी अधिनिसमखाली देव्कत-आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपीले तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appeals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

हे कार्यालय मुख्यतः विदर्भ विभागासंबंधीचे काम करते व ते, विधी व न्याय विभागातील 'अ' शाखा निकालात काढित असलेल्या कामकाजाप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

This office mainly does the work pertaining to Vidarbha Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in L. & J. D. Mantralaya Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे	वर्षात आलेली प्रकरणे	एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे	Nature of Cases	Cases pending at the end of year										
								2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021		
1	As per norms if any, No. of cases to be disposed of	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
9. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे-																		1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) सविधानिक कायदा	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(b) Administrative Law
(क) भूधृति	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(c) Tenure
(ड) सेवा	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(d) Services
(इ) स्थानिक कर	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	...	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(g) Other Miscellaneous cases
2. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.																		2. References for opinion under Criminal Acts.
3. दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची फौजदारी अपीले.																		3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).

तक्ता-८
TABLE-VIII

शासनाचे सह-सचिव विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांचे कार्यालय.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Aurangabad.

वेगवेगळ्या दिवाणी अधिनियम व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपीले तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appeals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

हे कार्यालय मुख्यतः मराठवाडा विभागासंबंधीचे काम करते व ते, मुंबई कार्यालयीन वाद शाखा निकालात काढित असलेल्या कामकाजाप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

This office mainly does the work pertaining to Marathwada Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात आलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे- (अ) संविधानिक कायदा (ब) प्रशासकीय कायदा (क) भूयुति (ड) सेवा (इ) स्थानिक कर (फ) विद्यापीठीय कायदा (ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	--	4	4	4	4	346	204	342	350	208	346	204	341	4	4	5	1. References for opinion under Civil Acts. (a) Constitutional Law (b) Administrative Law (c) Tenure (d) Services (e) Local Tax (f) University Law (g) Other Miscellaneous cases	
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2. References for opinion under Criminal Acts.	
३. दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दली फौजदारी अपीले.	--	--	10	11	530	243	292	530	253	303	520	242	294	10	11	9	3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).	

4. Miscellaneous references																	
४. किरकोळ प्रकरणे	--	0	12	10	3844	2989	4113	3844	3001	4123	3832	2991	4110	12	10	13	(i) Civil
(एक) दिवाणी	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
५. सर्वोच्च न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(i) Civil
(एक) दिवाणी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	--	2	3	0	42	15	25	44	18	25	41	18	25	3	0	0	
६. उच्च न्यायालयातील वाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	6. High Court Litigation's
(एक) प्रथम व द्वितीय अपीले	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(i) 1st and 2nd Appeal (Civil)
(दोन) किरकोळ दिवाणी व फौजदारी अर्ज.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(ii) Miscellaneous application (Civil and Criminal).
(तीन) फौजदारी अपीले, सुधारीत.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(iii) Criminal Appeals and Applications Bail Revision.
(चार) लेखी जामीन अर्ज	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(iv) Writ Petitions receipts.
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	7. Maharashtra Administrative Tribunal Litigation.
८. जिल्हा न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8. District Court Litigation
(एक) दिवाणी संहिताच्या कलम ८० खालील सूचना.	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(i) Suit notices u/s 80 of Civil Procedure Code.
(दोन) दिवाणी दाव्याच्या सूचना करिता किंवा बचावाकरिता मंजुरी.	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(ii) Sanction for institutions or defence of Civil Suits.
(तीन) दिवाणी दाव्यातील लिखित विवरण पत्रास मान्यता.	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	(iii) Approval of written statement in Civil Suits.
(चार) दिवाणी अपीले दाखल करण्यास मंजुरी.	--	0	0	--	72	146	813	72	146	813	72	146	813	0	0	0	(iv) Sanction for filing of Civil Appeals

विधी सल्लागार व समुपदेशीची फी व वादव्ययांची देयके.

—संबंधीत वर्षामध्ये विशेष समुपदेशी आणि सर्वोच्च न्यायालयातील अधिवक्ते यास दिलेली फी व वादव्ययासंबंधीची आलेली व चुकती केलेली बिले, खुन प्रकरणातील फी संबंधीची बिले तसेच मंत्रालयाच्या इतर विभागाकडून, भारत सरकार व इतर राज्य सरकारकडून आलेले फीच्या संयुक्तिकतेबद्दलचे संदर्भ आणि जिल्हा सरकारी वकील तसेच उच्च न्यायालयातील मुळ व अपील शाखेकडील सरकारी समुपदेशीची फी व वादव्ययाची बिले खालील तक्ता दर्शवितो. या बिलाशिवाय सरकारी वकीलांची दिवाणी प्रकरणातील फी व वादव्ययासंबंधीच्या बिलांची छाननी, मंजूरी व प्रतीस्वाक्षरी करणे यासंबंधीचे कामकाज कार्यासन अठरा, तसेच सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर व औरंगाबाद यांच्या कार्यालयात केले जाते.

अ. क्र.	बिलाचे स्वरूप	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली बिले			वर्षात आलेली बिले			एकूण देयके		
		Bills pending at the beginning of the year			Bills received during the year			Total Bills		
		2019-20	2020-21	2021-22	2019-20	2020-21	2021-22	2019-20	2020-21	2021-22
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
अ) कार्यासन-अठरा										
१.	विशेष समुपदेशीची फी व वादव्ययाची बिले.	4	4	5	4	6	8	8	10	13
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची व वादव्ययाची बिले.	48	48	7	90	51	41	138	99	48
३.	खून प्रकरणातील फी बिले	0	0	0	0	0	0	0	0	0
४.	उच्च न्यायालय, मुंबई आणि नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबईकडील सरकारी वकील, सरकारी अभियोक्ता आणि समुपदेशी यांची फी.	0	0	0	639	336	504	639	336	504
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा-कडील सादरकर्ता अधिकारी व मंडल समुपदेशीची फी.	0	0	0	51	46	65	51	46	65
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययांची बिले.	2	3	0	11	17	6	13	20	6
एकूण (१ ते ६)		54	55	12	795	456	624	849	511	636
७.	फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ब) सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर.										
१.	विशेष समुपदेशीची फी व वादव्ययांची बिले.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
२.	सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची व वादव्ययाची बिले.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
३.	खून प्रकरणातील फी बिले	0	0	0	0	0	0	0	0	0
४.	मुळ आणि अपील शाखांकडील समुपदेशीची फी.	0	0	0	265	252	92	265	252	92
५.	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणा-कडील सादरकर्ता अधिकारी व मंडल समुपदेशीची फी.	0	0	0	48	48	35	48	48	35
६.	जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययांची बिले.	0	0	--	17	14	13	17	14	13
७.	विधी सहाय्य	--	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (१ ते ७)		0	0	0	330	314	140	330	314	140
८.	फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ.	0	0	--	0	0	--	0	0	--

Fees and Law Charges Bill of Law Officers

The following table, indicates the Number of bills of fees and law charges received and paid to the Special Counsel and Supreme Court Advocates fees for murder cases and references; regarding reasonableness of fees from other Departments of Mantralaya, Government of India and other State Governments and law charges of District Government Pleaders and the Government Counsels in the Appellate side and original side of the High Court during the respective years. In addition to these Bills the work of scrutiny, passing and duly counter signing of Bills of Fees and Law Charges in civil cases, enhanced fees of Government Pleaders is done in the XVIII and in the office of the Joint Secretary, Law and Judiciary Deptt., Nagpur and Aurangabad.

रक्कम देण्यात आलेली बिले						वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली बिले			Nature of Bills (up to 31-12-2021)
Payment of Biills made						Bills pending at the end of year			
2019-2020		2020- 2021		2021-2022		2019-20	2020-21	2021-22	
बिले Bills 12	रक्कम Amount 13	बिले Bills 14	रक्कम Amount 15	बिले Bills 16	रक्कम Amount 17	18	19	20	
A. Desk XVIII									
--	1337000	--	2639000	--	17067150	0	4	2	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
--	5154750	--	3338300	--	3423750	15	0	7	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
--	0	--	0	0	0	0	0	0	3.Fees Bills in Murder Cases.
--	60363082	--	31227150	--	59113195	30	36	0	4.Fees of Govt. Pleaders, Public Prosecutors and Counsel of High Court and City Civil and Sessions Court, Mumbai.
--	4629700	--	2711200	--	4041000	0	9	9	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
--	352302	--	180363	--	160000	2	13	0	6.Fees and Law charges of District Govt. Pleaders.
--	71836834	--	40096013	--	8380595	47	71	18	Total (1 to 6)
0	0	--	0	--	--	0	0	--	7.Reference regarding reasonableness of fees.
B. Joint Secretary Law and Judiciary, Department, Nagpur.									
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
0	0	--	0	--	--	0	0	--	3.Fees Bills in Murder Cases.
265	62434750	252	34607250	92	20059000	0	0	0	4.Fees of Counsel on original side and Appellate side.
48	8329350	48	4836150	35	4582500	0	0	0	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
17	366000	14	216000	13	210000	0	0	--	6.Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	7.Legal Assistance.
330	71130100	314	39659400	140	24851500	0	0	0	Total (1 to 7)
--	--	--	--	--	--	--	--	--	8.Reference regarding reasonableness of fees.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
क) सह. सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद										
१. विशेष समुपदेशींची फी व वादव्ययाची बिले.		0	3	3	8	3	2	8	6	5
२. सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची फी व १२८ वादव्ययाची बिले.		--	--	--	--	--	--	--	--	--
३. खून प्रकरणातील फी व बिले		--	--	--	--	--	--	--	--	--
४. मूळ आणि अपील शाखांकडील समुप-देशींची फी		1	8	16	230	208	176	231	216	192
५. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणांकडील समुपदेशींची फी.		Nil	Nil	Nil	33	34	45	33	34	45
६. जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययाची बिले.		0	0	0	12	7	6	12	7	6
७. फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ		--	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (१ ते ७)		1	11	19	283	252	229	284	263	248

तक्ता - १०
TABLE--X

खालील तक्ते महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरणाची माहिती दर्शवितात.
(डिसेंबर २०२० पर्यंत)

Following table indicates the budget provision and expenditure made by Maharashtra State Legal Services Authority. (December 2020)

वित्तिय वर्ष	अनुदान Budget provision	झालेला खर्च Expenditure incurred
1	2	3
2019-2020	00	00
2020-2021	00	00
2021-2022	--	--

खालील तक्ता लोकन्यायालयाची माहिती दर्शवितो

वर्ष	लोकन्यायालयाची संख्या	निकालात काढलेली प्रकरणे	मोटर अपघात दावा प्रकरणातील नुकसान भरपाई रक्कम	योजनेचा फायदा मिळालेल्यांची संख्या
1	2	3	4	5
2019-2020	0	0	0	0
2019-2020	0	0	0	0
2020-2021	--	--	--	--

(३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत)

विधी सेवेची माहिती :-

वर्ष	मागील वर्षातील प्रलंबित अर्ज	आलेले अर्ज	निकाली अर्ज	वर्ष अखेरीस प्रलंबित अर्ज	कायदेविषयक सहाय्य देण्यात आलेल्या व्यक्ती
1	2	3	4	5	6
2019-2020	0	0	0	0	0
2020-2021	0	0	0	0	0
2021-2022	--	--	--	--	--

(३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत)

विधी साक्षरता शिबीरे :-

वर्ष	विधी साक्षरता शिबीरे	योजनेचा लाभ मिळाल्यांची संख्या
1	2	3
2019-2020	0	0
2020-2021	0	0
2021-2022	--	--

(३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत)

- ९ चालू
--- IX

12	13	14	15	16	17	18	19	20	
									C. Joint Secretary, Law and Judiciary Department, Aurangabad.
8	3	4	148000	18000	81170	0	3	1	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel
--	--	--	--	--	--	--	--	--	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court, Advocates
--	--	--	--	--	--	--	--	--	3. Fees Bill in Murder Cases.
227	200	191	55680250	41235250	48896250	1	8	1	4. Fees of Counsel on Original Side and Appellate Side.
33	34	45	9423400	7010950	4345550	Nil	Nil	Nil	5. Fees of Panel Counsels of Maharashtra Administrative Tribunal.
12	7	6	265500	208500	186000	Nil	Nil	Nil	6. Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	7. References regarding reasonableness of fees
280	244	246	65517150	48472700	49508970	1	11	2	Total (1 to 6)

तक्ता - १३
TABLE—XIII

शासकीय कर्मचाऱ्यांना उत्सवासाठी अग्रिम धने :-

—खालील तक्ता विधी व न्याय विभाग तसेच त्यांच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयाकडून देण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या व त्यांना देण्यात आलेली उत्सव अग्रिमाची एकूण रक्कम दर्शवितो.

Festival Advance to Government Servants.

The following Table indicates the No. of Government servants to whom the advances for festival were paid by this Department and also heads of offices under Law and Judiciary Department for the staff working under them.

1	2020-2021		2021-2022		2022-2023		Nature of Advance 8
	व्यक्ती No. of Persons 2	दिलेली रक्कम Amount Paid 3	व्यक्ती No. of Persons 4	दिलेली रक्कम Amount Paid 5	व्यक्ती No. of Persons 6	दिलेली रक्कम Amount Paid 7	
उत्सव अग्रिम	14946	186714000	14955	180082500	15045	184301250	Festival Advance

तक्ता-१४
TABLE--XIV

नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना दिलेली सहाय्यक अनुदाने -

(१) खालील तक्ता नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना संबंधित अधिनियमांखालील प्रकरणात दंडाच्या व फीच्या स्वरूपात वसूल केलेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या रकमाच्या प्रमाणात त्यांना शासनाने दिलेले सहाय्यक अनुदान दाखवतो.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी व जिल्हा न्यायाधीश यांनी दिलेल्या माहितीच्या आधारे, वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या दंड व फीच्या एकूण रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च यावरील प्रत्यक्ष खर्च याशिवाय आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या ५० टक्के एवढी रक्कम वजा करून शिल्लक ५० % रक्कम नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्थाना सहाय्यक अनुदान म्हणून दिली जाते. ३१-३-१९९६ पूर्वी हे प्रमाण ६० : ४० या प्रमाणात होते न्यायालयाच्या आस्थापना खर्चामध्ये झालेल्या वाढीमुळे पुर्वलक्षी प्रभावाने हे प्रमाण १५ फेब्रुवारी, १९९९ पासून ५० : ५० असे करण्यात आले आहे. तद्नंतर १-४-२००१ रोजी सदर निर्णय नव्याने काढणे अपेक्षित होते शा. नि. वि. व. न्या. वि. दि. २९-३-२०१४ अन्वये सदर ५०.५० प्रमाणास १-४-२००१ पासून पुर्वलक्षी प्रभावाने मंजूरी देण्यात आली आहे.

		वजा करण्यात यावयाच्या रकमा deductions to be made			
वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c		आस्थापना खर्च Establishment Charges			
		2020-2021	2021-2022	2020-2021	2021-2022
1	2	3	4	5	
एकूण ...	--	--	--	--	--

प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले सहाय्यक अनुदाने -

(२) खालील तक्ता प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध अधिनियम, १९६० खालील प्रकरणांमधून वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या एकूण फी व दंडाच्या रकमांबाबत प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले "सहाय्यक अनुदान" दर्शवितो. दंड व फीच्या रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च या वरील प्रत्यक्ष खर्च तसेच आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या २० टक्के एवढी रक्कम वजा करून हे सहाय्यक अनुदान दिले जाते.

		वजा करण्यात deductions			
वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c		आस्थापना खर्च Establishment Charges			
		2020-2021	2021-2022	2020-2021	2021-2022
1	2	3	4	5	
एकूण ...	--	--	--	--	--

१४
XIV

Grant-in-aid paid to Local Bodies and Municipalities.

(1) The following table indicates the grant-in aid sanctioned to the Municipalities and other Local Bodies in respect of fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Municipal and other Local Acts during the respective years.

The amount equal to 50 per cent of the total fines and fees realised in these cases is deducted on account of establishment charges in addition to the amount spent on expenses to meet Bhatta charges to witnesses and Travelling Allowance to Magistrates on the basis of the information furnished by the Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai and the District and Sessions Judges and the balance amount is paid as grant-in-aid. The percentage formerly was in the ratio of 60:40 and has been revised as per G. R. dated 15-2-1999 to 50:50 with effect from 1st April 96 owing to the increase in the establishment charges of Courts. G. R. dated 29-3-2014 keep the ratio 50.50 percent retrospectively.

यावयाच्या रकमा to be made							
इतर खर्च Other Charges		दंडाची परत केलेली रक्कम Amount of the fine refunded		देय रक्कम Net payable	मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2020-2021	2021-2022	2020-2021	2021-2022	2021-2022	2020-2021	2021-2022	एकूण
6	7	8	9	10	11	12	
0	0	--	0	0	--	0	... Totals

१५
XV

Grant-in-aid paid to the societies for Prevention of Cruelty to Animals.

(2) The following table indicates the grant-in-aid sanctioned to the institutions for the Prevention of Cruelty to Animals from the fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Prevention of Cruelty to Animals Act, 1960. The amount of grant-in-aid was being paid after deduction of an amount equal to 20% of the total fines and fees realised in these cases in addition to the actual expenses incurred on the Bhatta charges to witnesses and travelling expenses of the Magistrate.

यावयाच्या रकमा to be made						
इतर खर्च Other Charges		देय रक्कम Net payable		मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2020-2021	2021-2022	2019-2020 (2-4-6)	2020-2021	2020-2021	2021-2022	
6	7	8	9	10	11	
0	0	0	0	--	0	... Total

तक्ता-१६
TABLE-XVI

नियम व आदेश शाखा

Rules and Orders Branch

खालील तक्ता केंद्रीय व राज्य कायद्याखालील महाराष्ट्र नियम व आदेशाच्या पुनःस्थापना मालिकाकरिता तयार केलेली पृष्ठे संख्या दर्शवितो.

कामाचे विशिष्ट स्वरूप पहाता कामे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

The following table shows the number of pages prepared for Replacement Series to Maharashtra Rules and Orders under State and Central Acts.

Looking to the peculiar nature of the work, it is not possible to fix any norms.

अ. नं. Sr. No.	कामाचे स्वरूप	पृष्ठ संख्या No. of pages			Nature of Work
		2019 3	2020 4	2021 5	
1	2				6
१.	पुनःस्थापना मालिकेकरिता निवडण्यासाठी तपासावयाची राजपत्राची पृष्ठ संख्या.	13603	3984	5552	1. No. of Gazette pages required to be examined for sorting out rules and orders for Replacement Series.
२.	छापलेल्या नियम व आदेशामध्ये सुधारणा केलेली पृष्ठसंख्या.	--	--	--	2. No. of pages in which corrections have been carried out in the published Rules and Orders.
	(अ) वर्षाच्या आरंभी ... राज्य कायदे	9837	3662	4987	(a) No. of pages in balance. ... State Acts
	शिल्लक असलेली पृष्ठ संख्या ...केंद्रीय कायदे	3766	322	565	at beginning of the year. ... Central Acts
	(ब) वर्षात सुधारणा केलेली ...राज्य कायदे	--	--	--	(b) No. of pages corrected during ... State Acts
	पृष्ठ संख्या ...केंद्रीय कायदे	--	--	--	the year. ... Central Acts
	(क) मूळ अधिसूचना व नवीन ...राज्य कायदे	--	--	--	(c) No. of pages pasted relating to ... State Acts
	नियमासंबंधी चिकटविलेली ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	to original Notifications and ... Central Acts
	पृष्ठ संख्या.				New Rules.
	एकूण...(२)	9837	3662	4987	Total (b) ... State Acts
	...केंद्रीय कायदे	3766	322	565	... Central Acts
३.	पुनःस्थापना मालिका ... राज्य कायदे	--	--	--	3. No. of pages sent to the Press ... State Acts
	छापण्यासाठी मुद्रणालयास ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	for printing the replacement ...Central Acts
	पाठविलेली पृष्ठ संख्या.				Series.
४.	शिल्लक राहिलेली पृष्ठ संख्या ... राज्य कायदे	21654	31491	531451	4. No of pages remained in balance ...State Acts
	... केंद्रीय कायदे	4736	8502	13238	... Central Acts
५.	मुद्रित तपासण्यासाठी मुद्रणालयाकडून आलेली पृष्ठ संख्या-				5. No. of pages received from the press for checking the Proof.
	(अ) वर्षाच्या आरंभी शिल्लक ...राज्य कायदे	--	--	--	(a) No. of pages in balance at the ... State Acts
	असलेली पृष्ठ संख्या. ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	beginning of the year. ... Central Acts
	(ब) वर्षात आलेली पृष्ठ संख्या ... राज्य कायदे	--	--	--	(b) No. of pages received during ... State Acts
	... केंद्रीय कायदे	--	--	--	the year. ... Central Acts
	एकूण (५)	--	--	--	Total (5) ... State Acts
	... केंद्रीय कायदे	--	--	--	... Central Acts
६.	पुनःस्थापना मालिकेच्या अंतिम ... राज्य कायदे	--	--	--	6. No. of pages sent to the press for ... State Acts
	मुद्रणासाठी पाठविलेली पृष्ठ संख्या... केंद्रीय कायदे	--	310	--	final printing of the Replacement Series Central Acts
७.	अंतिम मुद्रणासाठी अद्याप ... राज्य कायदे	21654	31491	531451	7. No. of pages yet to be sent to the... State Acts
	पाठवावयाची पृष्ठ संख्या. ... केंद्रीय कायदे	4736	8502	13238	press for final Printing. ... Central Acts
८.	संकीर्ण ...	26	05	18	8. Miscellaneous.

तक्ता - १७
TABLE--XVII

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Personnel Summary

Designation	Scale of Pay / वेतनश्रेणी + G. P. 2 + ग्रेड पे.	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम
		2020-2021	2021-2022	
1		3		4
PROGRAMME --				१. कार्यक्रम-
LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT (Mantralaya)				विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)
<i>Gazetted --</i>				(अ) राजपत्रित-
Principal Secretary and Remembrancer of Legal Affairs	... 70290-1540-76450	...	1	1 .. प्रधान सचिव व विधी परामर्शी
Secretary (Legislation)	... 57700-1230-58930-58930-1380-67210-1540-70290	...	1	1 .. सचिव (विधी विधान)
Secretary & Senior Legal Adviser	... 57700-1230-58930-58930-1380-67210-1540-70290	...	1	1 .. सचिव व वरिष्ठ विधी सल्लागार
Joint Secretary, Law & Judiciary D. Nag.	... 118500-214100	...	1	1 .. विधी सल्लागार नि-सह-सचिव
Joint Secretary, Law & J. Dept. A.Bad.	... 118500-214100	...	1	1 .. सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर
Legal Adviser-cum-Joint Secretary	... 51550-1230-58930-1380-63070	...	3	3 .. सहसचिव (विधी व न्याय विभाग औरंगाबाद)
Draftsman-cum Joint Secretary	... 118500-214100	...	3	3 .. विधी सल्लागार-नि-सहसचिव
Solicitor and Joint Secretary	... 118500-214100	...	1	1 .. प्रारूपकार-नि-सहसचिव
Deputy Legal Adviser-cum-Deputy Secretary.	... 39530-92040450-1080-49090-1230-54010...	...	4	4 .. सॉलिसिटर-नि-सहसचिव
Deputy Draftsman-cum-Deputy Secretary.	... 78800-209200	...	5	5 .. उप विधी सल्लागार नि-उप सचिव
Solicitor (Mofussil Litigation) Cum. Dy Sec	... 78800-209200	...	2	2 .. उपप्रारूपकार-नि-उपसचिव
Assistant Solicitor-cum-Deputy Secretary	... 78800-209200	...	1	1 .. सॉलिसिटर(मुफसिल लिटिगेशन)नि-उप सचिव
Joint Secretary/Deputy Secretary	... 118500-214100/78800-209200	...	2	2 .. सहायक सॉलिसिटर-नि-उपसचिव
Deputy Secretary (Law)/Under Secretary (Law)	... 78800-209200/67700-208700	...	7	7 .. सह / उप सचिव
Assistant legal Advisor-cum-Under Secretary	... 67700-208700	...	4	4 .. सहसचिव(विधी)उपसचिव(विधी)/अवरस.(वि)
Assistant Draftsman-cum-Under Secretary	... 67700-208700	...	10	10 .. सहायक विधी सल्लागार-नि-अवर सचिव
Under Secretary	... 67700-208700	...	4	4 .. सहायक प्रारूपकार-नि-अवर सचिव
Total			51	51 .. एकूण
<i>Gazetted-Class II-</i>				(ब) अराजपत्रित वर्ग-२
Librarian-cum-Reference Officer	... 56100-177500	...	1	1 .. ग्रंथपाल-नि-संदर्भाधिकारी
Junior Draftsman	... 56100-177500	...	4	4 .. कनिष्ठ प्रारूपकार
Section Officer	... 47600-151100	...	27	27 .. कक्ष अधिकारी
Senior Personal Assistant	... 67700-208700	...	1	1 .. वरीष्ठ स्वीय सहाय्यक
Superintendent (legal)	... 47600-151100	...	8	8 .. अधिक्षक (विधी)
Stenographer (Selection Grade)	... 44900-142400	...	1	1 .. निवडश्रेणी लघुलेखक
Total			42	42 .. एकूण
<i>Non-Gazetted-Class II-</i>				(क) अराजपत्रित वर्ग-३
Assistant Section Officer	... 38600-122800	...	65	65 .. सहायक कक्ष अधिकारी
Assistant (Law)	... 41800-132300	...	20	20 .. सहायक (विधी)
Stenographer (H.G.)	... 41800-132300	...	22	22 .. लघुलेखक (उच्चश्रेणी)
Stenographer (L.G.)	... 38600-122800	...	21	21 .. लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Total			128	128 .. एकूण
<i>Class-III</i>				(ड) अराजपत्रित वर्ग-४
Steno-Typist	... 25500-81100	...	4	4 .. लघुटंकलेखक
Searcher-cum-Movement Keeper	... 19900-63200	...	3	3 .. सर्चर-कम-मुव्हमेंट कीपर
Clerk cum Typist	... 19900-63200	...	90	90 .. लिपिक टंकलेखक
Driver	... 19900-63200	...	6	6 .. वाहन चालक
Total ...			103	103 .. एकूण
<i>Class IV</i>				(इ) अराजपत्रित वर्ग-४
Havaldar	... 16600-52400	...	1	1 .. हवालदार
Naik	... 16600-52400	...	8	8 .. नाईक
Shelf Attendant	... 16600-52400	...	1	1 .. अलमारी परिचर
Peon	... 15000-47600	...	36	36 .. शिपाई
Zerox Operator	... 16600-52400	...	1	1 .. झेरोक्स ऑपरेटर
Roneo Operator	... 16600-52400	...	1	1 .. रोनिओ चालक
Total ...			48	48 .. एकूण
Grant Total ...			372	372 .. एकूण बेरीज

न्याय मंडळाची रचना
Organizaton of Judiciary Department

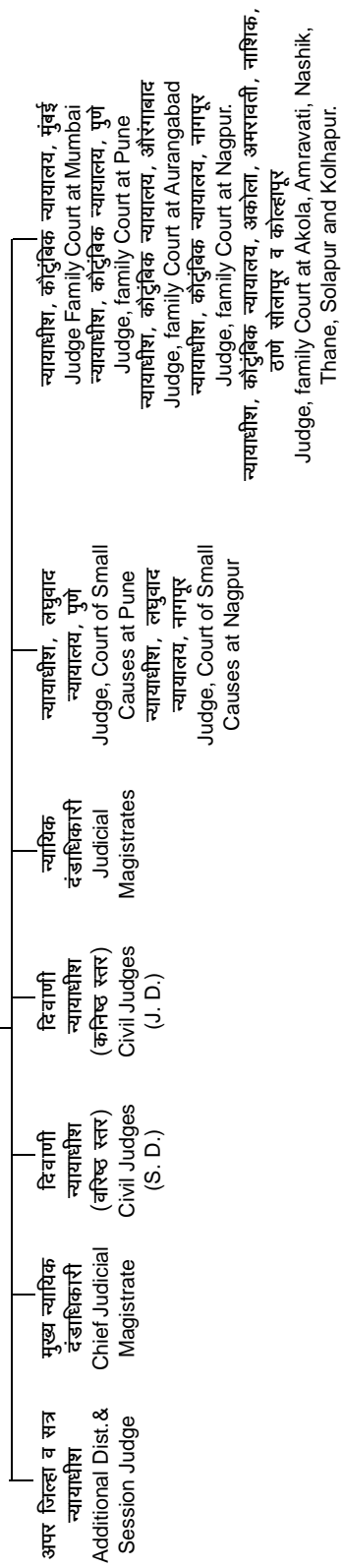
उच्च न्यायालय
HIGH COURT

Programmes 2, 4, 5 and 6 are concerned with the Judiciary.

कार्यक्रम २, ४, ५ आणि ६ हे न्याय मंडळाशी संबंधीत आहेत

मूळ न्याय शाखा Original side Registrar प्रबंधक Prothonotary and Senior Master. लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai. सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई Official Assignee, High Court, Mumbai. न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई Court Receiver, High Court, Mumbai. परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई Taxing Master, High Court, Mumbai. नादारी प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई Insolvency Registrar, High Court, Mumbai. मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai. लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई Account Officer, High Court, Mumbai.	अपील शाखा Appellate side प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई. Registrar, High Court, Mumbai. प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई. Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Session Judge, Greater Mumbai. अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व अपर सत्र न्यायाधीश बृहन्मुंबई. Additional Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Additional Session Judge, Greater Mumbai. नगर दिवाणी न्यायालयाचे न्यायाधीश व अपर सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई Judge of the City Civil Court and Additional Session Judge Greater Mumbai. मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई. Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai. अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई आणि महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई. Additional Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai and Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai. मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai. अपर मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई. Additional Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai. न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई. Judges, Court of Small Causes, Greater Mumbai.	उच्च न्यायालयाचे नागपूर येथील न्यायपीठ High Court Bench at Nagpur अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई नागपूर येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Nagpur. उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद येथील न्यायपीठ High Court Bench at Aurangabad. अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई औरंगाबाद येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Aurangabad. उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ. High Court Bench at Panji (Goa) अपर प्रबंधक, उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Panji (Goa). न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर / उत्थन जि. ठाणे. Judicial Officer's Training Institute, Nagpur / Utthan Dist. Thane.
---	--	--

जिल्हा व सत्र
न्यायाधीश
District and
Session Judges.

२. मुंबई उच्च न्यायालय

प्रस्तावना:-

मुंबई येथील उच्च न्यायालयाचा न्यायधिकार म्हणजे दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या आदेश ४९ अंतर्गत सनदी उच्च न्यायालय आहे आणि देशातील सर्वात जुन्या उच्च न्यायालयांपैकी एक आहे. राणी व्हिक्टोरियाच्या दिनांक २६ जून, १८६२ च्या सनद अंतर्गत मुंबई उच्च न्यायालयाची स्थापना झाली होती आणि त्याचे उद्घाटन १४ ऑगस्ट, १८६२ रोजी झाले.

घटनेच्या २३१ व्या अनुच्छेदानुसार तेंव्हाच्या मुंबई उच्च न्यायालयाची अधिकारीता प्रथमतःत्या वेळच्या गोवा,दमण,आणि दिव या केंद्रशासीत मुंबई उच्च न्यायालय (गोवा,दमण व दिव पर्यन्त अधिकारतेचा विस्तार) अधिनियम १९८१ अन्वये होती. परंतु सन १९८७ मध्ये गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ अन्वये स्वतंत्र गोवा राज्याची निर्माती झाल्याने घटनेच्या २३१व्या अनुच्छेदानुसार तसेच गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २० अन्वये महाराष्ट्र राज्य आणि गोवा राज्य तसेच दादरा नगर हवेली आणि दमण दिव या केंद्रशासीत प्रदेशांसाठी एक सामायिक उच्च न्यायालय कार्यान्वीत झाले. गोवा, दमण, व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २६ अन्वये सामायिक उच्च न्यायालयाची प्रस्थापना करून त्याचे मुख्यालय मुंबई येथे ठेवण्यात आले. त्यामुळे उच्च न्यायालयाची अधिकारिता संपूर्ण महाराष्ट्र राज्य, गोवा राज्य आणि दमण व दिव तसेच दादरा व नगर हवेली या केंद्रशासित प्रदेशावर आहे. या व्यतिरिक्त उच्च न्यायालयाची नागपूर व औरंगाबाद येथे कायम खंडपिठे आहेत.

उच्च न्यायालयाचे प्रधान अधिकारी यांना उच्च न्यायालयाचे महाप्रबंधक म्हणून संबोधले जाते. महाप्रबंधक हे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या अपील आणि मूळ न्याय शाखांचे प्रमुख आहेत.

मूळ न्याय शाखा व अपील न्याय शाखा असे उच्च न्यायालयाचे दोन भाग आहेत.

मूळ शाखा:-

एकस्वपत्र व इतर संविधि अन्वये प्रदान करण्यात आलेले विविध अधिकार मूळ न्यायशाखेतील न्यायालये बजावीत असतात. तसेच मूळ न्याय शाखेत दाखल करण्यात आलेल्या प्रकरणात एकस्व पत्राच्या खंड १५ अनुसार उच्च न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशाच्या न्याय निर्णयातून उद्भवणारी अपिले, निकाली काढण्यात येतात. मूळ न्यायाशाखेवरील दाव्यांच्या प्रकरणा संबंधी आर्थिक अधिकारिता रुपये एक कोटीहून अधिक मूल्यांकन असलेल्या प्रकरणी आहे, तर मूळ शाखेवरील प्रकरणासंबंधी प्रादेशिक अधिकारिता बृहन्मुंबई च्या हद्दीपर्यंत आहे.

उच्च न्यायालयाच्या मूळ शाखेमध्ये भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २२६ अनुसार राज्य शासन, केंद्र शासन व बृहन्मुंबई महानगरपालिका आणि भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १२ अंतर्गत येणाऱ्या इतर सर्व प्राधिकारी यांच्या विरुद्ध सर्व रिट विनंती अर्जांची सुनावणी तसेच सार्वजनिक हितासंबंधीची याचिका आणि बृहन्मुंबईतील अज्ञान पाल्यांच्या पालकांची नियुक्ती करण्यासंबंधी सर्व संकिर्ण प्रकरणे आणि विदेशी दत्तकाविधान संबंधी तसेच भारतीय पालकत्व विनंती अर्ज आणि पारसी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ अंतर्गत विवाह संबंधी अधिकारिता, या संबंधीच्या प्रकरणांतसुनावणी होते.

उच्च न्यायालयातील मूळ शाखेमध्ये पुढील प्रकारची कामेही करण्यात येतात.

१) अपिले / प्रत्यक्ष / अप्रत्यक्ष कर अंतर्गत संदर्भ.

२) भूसंपादन अधिनियम, १९६५, सनदी लेखापाल अधिनियम, १९४९, कंपनी सेक्रेटरीज अधिनियम, १९८० अंतर्गत संदर्भ

३) फेरा / फेमा आणि विदेशी व्यापार (विनियमय आणि विकास) अधिनियम, १९९२.

४) कलम ४३४ खालील आणि १००, ३९१, ३९३, ३९७, ३९८ आणि ६२८ इ. सारख्या इतर निरनिराळ्या कलमांखाली परिसमापच्या प्रकरणासंबंधातील, कंपनी विषयक बाबींच्या आणि कलम ४४६(३) आणि कंपनी अधिनियम, १९५६ च्या कलम १०-फ खालील कंपनी अपील, अशी प्रकरणे.

५) नाविक अधिकारिता संबंधीचे वसाहती न्यायालये अधिनियम, १८९० आणि त्या अंतर्गत नाविक आणि उप-नाविक अधिकारिता खालील दावे आणि प्रकरणे.

६) न्यायालय अवमान अधिनियम, १९७१ अंतर्गत याचिका (अर्ज).

७) लवाद आणि समेट अधिनियम, १९९६ खालील प्रकरणे.

८) मृत्यूपत्रीय आणि अमृत्यूपत्रीय अधिकारिता उत्तराधिकार प्रमाणपत्र, प्रशासन पत्र, मृत व्यक्तीचे अंतिम मृत्यूपत्रासंबंधी मृत्यूपत्रप्रमाण, तसेच मुंबई विनियमन अधिनियम, १८२७ च्या कलम २ अंतर्गत वारसासंबंधी प्रमाणपत्र संबंधी दावा व विनंती अर्जांची सुनावणी तसेच महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम ६ व १७ अंतर्गत विनंती अर्ज / अर्जांची सुनावणी

९) कॉपीराईट (प्रकाशन अधिकार) अधिनियम, १९५७, एकस्व अधिनियम, १९७४ आणि अन्य संबंधित अधिनियमांतर्गत दावे आणि प्रकरणे.

१०) इलाखा शहर नादारी अधिनियम, १९०९ अंतर्गत प्रकरणे.

११) वाणिज्यिक न्यायालय, वाणिज्यिक विभाग आणि उच्च न्यायालयाच्या वाणिज्यिक अपिल विभाग अधिनियम, २०१५ अंतर्गत प्रकरणे.

मुंबई उच्च न्यायालयाच्या सर्वसाधारण मूळ दिवाणी अधिकारितेच्या अधीन इतर सर्व प्रकरणे आणि कार्यवाही.

अपील न्याय शाखा :-

उच्च न्यायालयाच्या अपील शाखेची अधिकारिता महाराष्ट्र राज्याच्या ३४ जिल्ह्यांवर तसेच केंद्रशासित राज्य दमण, दीव आणि दादरा व नगर हवेली या जिल्ह्यांवर आहे.

अपील शाखेकडील न्यायालय खालील प्रकारची अपीले निकालात काढतात.

एक दिवाणी :-

(अ) अपीले :-

(१) दिवाणी प्रकरणातील मूळ हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखाद्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखाली दाखल केलेल्या, ज्यात प्रथम न्यायालयातील किंवा न्यायाधिकरण समक्ष असलेल्या

वाद विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड पेक्षा जास्त नाही आणि अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड किंवा कमी आहे, परंतु, 'अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य' या उप-वाकखंडात येणाऱ्या संज्ञेचा अन्वयार्थ, जेथे अपील करण्यात आलेले आहे तसेच उलटअपील किंवा उलटहरकती दाखल करण्यात आल्या आहेत अशा अपीलात असलेल्या तसेच उलटअपील किंवा अनेक उलटअपीले किंवा प्रतिहरकतीमधील वाद विषयवस्तूचे एकूण मूल्य आहे असे समजण्यात यावे;

(२) दिवाणी प्रकरणातील अपील हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखादा स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखालील दाखल केलेल्या कामकाजाच्या अभिनिर्णयावरून.

(३) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४० खालील हुकूमनाम्यावरून.

(४) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १०४ किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४३, नियम १ अन्वये पारीत केलेल्या आदेशावरून आणि;

(५) हुकूमनाम्याचा अंमल नसलेल्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमांतर्गत दिलेल्या आदेशावरून.

(ब) पारशी मुख्य विवाहनिषयक न्यायालयाने पारित केलेल्या हुकूमनामा किंवा आदेशातून उद्भवणारे, पारशी विवाह आणि घटस्फोट अधिनियम, १९३६ च्या कलम ५१ अंतर्गत विनंती अर्ज खेरीज करून दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ११५ खाली किंवा प्रांतिक लघुवाद न्यायालये अधिनियमाच्या कलम २५ किंवा एखाद्या विशेष किंवा स्थानिक अधिनियमाखाली न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता दाखल केलेले अर्ज.

(क) वकीला तर्फे उपस्थिती काढून घेण्यासाठी किंवा वकालतनामा रद्द करण्यासाठी किंवा रक्कम जमा किंवा काढून घेण्यासाठी आणि न्यायालय शुल्काच्या रकमेचा परतावा मिळवण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ड) कंपनी अधिनियम, १९५६ अंतर्गत केलेले अर्ज व त्याखालील कामकाज.

(ई) उच्च न्यायालयातील प्रलंबित किंवा उच्च न्यायालयात दाखल करण्यासाठी प्रस्तावित अपीलातून किंवा दिवाणी पुनरिक्षण अर्जातून उद्भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधित अनुषंगिक किंवा वादकालीन इतर सर्व अर्ज आणि तसेच अपीले काढून घेण्यासाठी अर्ज किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश २३ नुसार संमती हुकूमनामा (कसेट डिक्ली) किंवा आदेशाकरीता अर्ज.

या नियमांतर्गत एकल न्यायाधीशद्वारा हाताळवयाच्या अपीलातील किंवा अनेक अपीलाती किंवा विनंती अर्जातील, प्रबंधक, उपप्रबंधक किंवा विशेष अधिकारी यांनी पारीत केलेल्या ओदशाचे पुनरिक्षण.

दोन फौजदारी -

(अ) ज्यात मृत्यूदंड किंवा जन्मठेप अशी शिक्षा फर्मावली आहे, अशा अपराध सिद्धी आदेशा व्यतीरीक्त, इतर अपराध सिद्धी आदेशां विरुद्ध अपीले, दोषमुक्तते विरुद्ध अपीले, ज्या प्रकरणात आरोपीवर ज्या गुन्ह्याचा दोषारोप आहे त्या गुन्ह्यात अपराध सिद्ध झाल्यावर केवळ दंडात्मक स्वरूपात शिक्षा दिली जाते किंवा १० वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा कारावासाची शिक्षा दिली जाते किंवा असा कारावास आणि दंड अशा दोन्ही शिक्षा दिली जाते. आणि ज्या गुन्ह्यात अपराधसिद्धी नंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा आहे किंवा १० वर्षांपेक्षा कमी कारावासाची शिक्षा आहे किंवा असा कारावास दंडात्मक शिक्षा आहे, अशा शिक्षेत वाढ होण्याकरीता फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७७ अंतर्गत अपील पुनरिक्षण अर्ज न्यायालयातर्फे सुचना (कोर्ट नोटीस)

(ब) मिळकतीच्या विल्हेवाटासंबंधी आदेशाविरुद्ध अपील आणि नुकसानभरपाई, खर्च आणि/शुल्क प्रदानाकरीता निदेश देणारे आदेश किंवा आरोपीस हजर राहण्यास बंधनकारक आदेश आणि आरोपीस कोणत्याही वेळी हजर राहण्यास फर्मावण्यात येईल त्यावेळी शिक्षेचा स्वीकार करून दरम्यानच्या काळात चांगली वर्तणूक ठेण्याबाबत स्वतःस बांधून घेणारा आदेश किंवा आरोपीस समन्स देण्याचा आदेश.

(क) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४०१ अंतर्गत न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता अर्ज, आणि फौजदारी विवरणपत्रांच्या परिक्षणावरून किंवा अन्यथा, ज्या प्रकरणांचा अभिलेख मागविण्यात येत आहे, त्यावरील अहवाल.

(ड) ज्या गुन्ह्याचा आरोपीवर दोषारोप आहे त्या गुन्ह्याच्या अपराध सिद्धीनंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा किंवा १० वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा किंवा असा कारावास व दंड, अशा शिक्षापत्र गुन्ह्यातील दोषमुक्तीविरुद्ध, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७८ (४) अंतर्गत अपील करण्याची परवानगी मागण्यासाठी अर्ज.

(इ) उच्च न्यायालयात अगोदरच प्रलंबित असलेल्या एखाद्या अपील किंवा अर्जातून उद्भवलेले नसलेले किंवा त्यांच्याशी संबंधीत नसलेल्या, जामीन किंवा स्थगितीकरिता केलेले अर्ज.

(फ) एकल न्यायाधीशांद्वारा निकाली काढण्यात आलेल्या प्रकरणात भारतीय घटनेच्या अनुच्छेद १३४ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्यासाठी परवानगी मिळविण्याकरिता केलेले अर्ज.

(ग) सर्व संकीर्ण अर्जासहीत, उपरोक्त बाबी (अ) ते (क) खालील प्रकरणातून उद्भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधीत जामीन व स्थगिती मिळविण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ह) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४८२ खालील सर्व अर्जासहित,

(एक) खंडपीठाद्वारे पारित केलेल्या एखाद्या आदेशाचे पुनर्विलोकन, त्यात फेरबदल, किंवा तो आदेश रद्दबातल होण्याकरिता केलेला अर्ज,

(दोन) प्रथम खबरी अहवाल (फर्स्ट इन्फॉर्मेशन रिपोर्ट), गुन्हा नोंद (सी. आर.) दोषारोप पत्र किंवा फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १५६ (३) अन्वये चौकशीसाठी दिलेला आदेश, रद्दबातल करण्यासाठी केलेले अर्ज, असे अर्ज सरळ कलम ४८२ अंतर्गत किंवा घटनेच्या अनुच्छेद २२६ आणि/किंवा अनुच्छेद २२७ अंतर्गत केलेले आहेत हे लक्षात न घेता जे काही अर्ज असतील अशा सर्व अर्जा व्यतिरिक्त,

एखाद्या खाजगी तक्रारीत आदेशिका (प्रोसेस) निर्गमित करण्यासाठी केलेल्या आदेशास आव्हान देणारे अर्ज.

(ई) कारागृह (मुंबई संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९५९ किंवा कारागृह (गोवा, दमण आणि दीव संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९६८ अन्वये संचित किंवा अभिवचन रजेकरिता अर्ज/विनंती अर्ज किंवा खंडपीठ किंवा एकल न्यायाधीशां समक्ष प्रलंबित प्रकरणात तात्पुरते जामीन मिण्याकरिता केलेले अर्ज, त्या त्या न्यायमंचा समक्ष ठेवले जाईल. अगोदरच निकालात काढलेल्या प्रकरणातून उद्भवणाऱ्या उपरोक्त स्वरूपाचे अर्ज/विनंती अर्ज ज्या एकल न्यायाधीशांना फौजदारी प्रकरणे सोपवण्यात आली असतील त्यांच्या समक्ष ठेवले जातील.

२) ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर, आयकर अधिनियम, १९६१ च्या कलम २६० अ, संपत्ती अधिनियम, १९५७ च्या कलम २७ अ, सीमाशुल्क अधिनियम, १९६२ च्या कलम १३०, केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग, वित्त अधिनियम, १९९४ (सेवा कर) मधील प्रकरण ५ च्या कलम ८३ सह केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७, केंद्रीय विक्रीकर अधिनियम, १९५६ च्या कलम ९ (२) सह महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७ किंवा यात वर संदर्भीत केलेल्या व्यतिरिक्त कोणत्याही कर कायद्यांतर्गत किंवा जे अधिनियमीत केलेले किंवा पुर्नअधिनियमीत केलेले किंवा ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर जे अधिनियमीत करण्यात येईल अशा कायद्यांतर्गत असलेल्या न्याधिकरणाव्दारा पारीत केलेल्या आदेशातून उच्च न्यायालयात अपील करण्याची तरतूद आहे.

कोल्हापूर, नाशिक, पुणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग, सातारा सांगली, सोलापूर आणि ठाणे जिल्ह्यातून उद्भवणारे अपील मुंबई येथील उच्च न्यायालय न्यायाधिकाराच्या प्रोथोनोटरी आणि सिनिअर मास्टर यांच्याकडे सादर करण्यात येईल आणि त्यावरील सुनावणी मूळ शाखेवरील खंडपीठाकडून होऊन निकाली काढण्यात येईल.

मूळ शाखेवर अशा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष करासंबंधी अपील करण्याची नियमावली, योग्य त्या फेरफारांसह, उपरोक्त जिल्ह्यांमधून उद्भवणाऱ्या सर्व करासंबंधी अपीलांना सुद्धा लागू राहिल.

मुंबईतील उच्च न्यायालयाच्या अध्यक्षपदी मुख्य न्यायमूर्ती असून त्यांच्यासह सध्याची मंजूर संख्या - ९४ आहे व त्यांना सहकारी न्यायाधीश सहाय्य करीत असतात. उच्च न्यायालयाच्या प्रशासकीय विभागाचे कामकाज महाप्रबंधक हे, मूळ शाखेवरील प्रबंधक, प्रोथोनोटरी आणि सिनिअर मास्टर आणि अपील शाखेवरील प्रबंधकांच्या मदतीने, पहातात.

मुंबई उच्च न्यायालयाची खंडपीठे :-

नागपूर, औरंगाबाद व पणजी (गोवा) येथे मुंबई उच्च न्यायालयाची कायमस्वरूपी तीन खंडपीठे आहेत मुंबई येथे न्यायाधीशांची ५० मंजूर पदे आहेत. २२ पदे औरंगाबाद येथे, १८ पदे नागपूर येथे आणि ४ पदे पणजी (गोवा) येथे आहेत. खंडपीठाचे प्रशासकीय काम प्रबंधक (प्रशासन) पहातात.

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, नागपूर

महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना न्यायिक प्रशिक्षण देण्याकरिता या संस्थेची पुर्नस्थापना नागपूर येथे दिनांक १२-०१-१९८७ रोजी करण्यात आली. सदर संस्थेत प्रशिक्षणार्थीना राहण्याकरिता वस्तीगृहाची सुविधा उपलब्ध असून तेथे प्रशिक्षणार्थी न्यायिक अधिकारी /सरकारी अभियोक्ता यांना प्रशिक्षण कालावधीत राहावे लागते.

• अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता	१ आठवडा
• नवनियुक्त सहायक सरकारी अभियोक्ता	५ आठवडे
• विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम कार्यशाळा	३ दिवस
• नवनियुक्त न्यायालयीन लिपीक	२ दिवस

वस्तीगृहाच्या नवीन इमारतीचे व संस्थेतील विस्तारीत बांधकाम पूर्ण झालेले असून ती इतर सर्व सुख सुविधेने उपलब्ध आहे. त्यामुळे एकाचवेळी ४० प्रशिक्षणार्थीना प्रशिक्षण कालावधीत राहण्याची सोय झाली आहे.

संस्थेत तीन अधिकारी म्हणजेच एक संचालक व दोन सहसंचालकांची मंजूर पदे आहेत. सन २०११ पासून महाराष्ट्रातील अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता यांना न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर येथे नियमित प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. संस्थेमध्ये आजतागायत एकूण ४२०२ अतिरिक्त/सहायक/विशेष तसेच नवनियुक्त सरकारी अभियोक्तांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे व पुढील नजीकच्या काळात न्यायिक अधिकारी, सरकारी अभियोक्ता व न्यायिक कर्मचाऱ्यांना **Cyber Laws and Presentation and Advocacy Skills** प्रशिक्षण देण्याचा संस्थेचा मानस आहे.

(H) 113-7

यावर्षी कोरोना सारख्या संसर्गजन्य आजारापासून लढण्याकरिता सुरक्षेच्या दृष्टीकोनातून संस्थेद्वारा शासनाद्वारे निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सुचनांचा अवलंब करून संस्थेमध्ये येणाऱ्या व्यक्तींकरिता सॅनिटाईजची व्यवस्था, मास्क वापरणे, सुरक्षित अंतर बाळगणे तसेच स्वच्छतेचे सर्व निकष संस्थेद्वारे पाळले जात आहे.

सदर संस्थेमध्ये मा. मुंबई उच्च न्यायालय, खंडपिठ नागपूर याचेद्वारा न्याय कौशल्य ई-रिसोस सेंटर दि. ३१/१०/२०२० पासून सुरु करण्यात आले आहे. याद्वारे वकिलांना व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे न्यायालया समक्ष हजर होता येत आहे तसेच त्यांचे कागदपत्र देखील ऑनलाईन सादर करण्याची सुविधा सदर संस्थेमध्ये करण्यात आलेली आहे.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, MAHARASHTRA NAGPUR.

For imparting training to the Judicial Officers, this Institute has been reestablished at Nagpur from 12/01/1987. This is a Training Institute with hostel facility where it is compulsory for the trainees to stay during their training period.

- Assistant / Additional Public Prosecutors for one week.
- Newly recruited Assistant Public Prosecutors for five weeks.
- Special Training Programme on Cyber Laws and Stress Management and Communication Skills for 3 days.
- Newly recruited Ministerial Staff Members of High Court / District Court for 2 days.

Construction on new Hostel building and expansion of the existing building is completed so the capacity to accommodate 40 trainee officers at a time is there.

Posts of Three Officers i.e. One post of Director and Two posts of Joint Directors all time for imparting training to the trainee Officers.

Since the year 2011 to till date this Institute has given training to 4202 Additional / Assitant & Special Public Prosecutors nominated by Director of Prosecution. State of Maharashtra, Mumbai & Law & Judiciary Dept. Mantralaya, Mumbai.

During the Pandemic to prevent spread of COVID-19 Institute has taken precautionary measures by maintaining cleanliness and social distancing, use of sanitizers, calling staff members by alternate days and provided mask to all the staff members. Thus, Institute has followed all the guidelines issued by ICMR.

The "Nyay Kaushal" e-Resource Center of Hon'ble Bombay High Court, Bench at Nagpur is functioning at this institute from 31st October, 2020. "Nyay Kaushal" e-Resource Center is providing easy access to lawyers and litigants in persons for e-filing of their cases or for virtually connecting for hearing through Video Conferencing with any court in India.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, NAGPUR.

DETAILS OF VARIOUS TRAINING PROGRAMMES HELD IN LAST NINE YEARS

Particulars	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sub Total
Public Prosecutors	393	96	237	128	336	912	620	419	388	3529
Ministerial Staff of Courts	0	0	55	0	118	66	15	0	0	254
Judicial Officers	0	0	48	47	186	8	0	0	44	333
TOTAL	393	96	340	175	640	986	635	419	432	4116

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, ठाणे.

महाराष्ट्र न्यायिक प्रशिक्षण संस्था ही न्याय वितरण प्रणालीला सक्षम करण्यारकरिता आवश्यक प्रशिक्षण व शोध कार्य करून न्यायधिकांची गुणवत्ता व व्यवसायिकता वाढविण्याचे कार्य करित आहे. न्यायधिकांमध्ये न्यायदानाची क्षमता व निर्णायक कौशल्यांचा विकास होईल या उद्देशाने कार्यक्रम आखण्यात आले आहे महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीने फक्त महाराष्ट्र राज्य व गोवा येथील न्यायधिकांनाच नव्हे तर, श्रीलंका व गुजरात राज्य येथील न्यायधिकांना सुद्धा प्रशिक्षण दिलेले आहे. तसेच न्यायदान प्रक्रियेतील इतर घटकांना म्हणजेच सरकारी वकील, बाल न्यायमंडळाचे प्रमुख न्यायदंडाधिकारी आणि सदस्य यांना देखील प्रशिक्षण दिलेले आहे. न्यायिक प्रक्रिया आणि वेगवान न्यायामध्ये गुणवत्ता आणि निष्पक्षता यावर जोर देवून कायद्याच्या आधारावर मजबुतीकरण प्रणालीचा उद्देश व्यापकपणे प्राप्त करण्यासाठी महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी कठोर परिश्रम घेते. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी ही प्रशिक्षणार्थी न्यायाधिकांना चांगल्या न्यायधिकांमध्ये परिवर्तित करण्यासाठी तत्पर असून न्यायिक शिक्षण व विकासाकरिता सातत्याने प्रयत्नशील आहे.

The Maharashtra Judicial Academy envisions reinforcing the Justice Delivery System by offering and inspiring continuing Judicial learning and research to enhance the competence and professionalism of Judges. The Programme designed are aimed at Capacity Building of Judges and developing their adjudicative skills. Apart from imparting Judicial education and training to the Judges from the State of Maharashtra and Goa, the Maharashtra Judicial Academy has also been instrumental in designing and conducting Programmes for Sri Lankan Judiciary and State of Gujarat. It is imparting training to other stakeholders like Public Prosecutors, and Principal Magistrates and Members of Juvenile Justice Boards. The Maharashtra Judicial Academy strives hard to comprehensively achieve the object of strengthening system based upon Rule of Law By emphasizing on quality and fairness in adjudicative process and Speedy Justice. The Maharashtra Judicial Academy is keen in promoting transformation of the Trainee Judges into Good Judges and believes in continuous Judicial education and development.

महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी व भारतीय मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्थेची माहिती

उत्कृष्ट हा कौशल्याचा भाग नसून तो एक वृत्तीचा भाग आहे. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीच्या कार्याला चालना देणारा तो एक घटक आहे. ज्ञानाला अद्यावत ठेवणे व त्यास समृद्ध करणे यावर अकादमीचा विश्वास आहे. न्यायिक अधिकारी व न्यायदान प्रक्रियेतील सर्व घटकांना सातत्याने न्यायिक प्रशिक्षण देणे हा अकादमीचा हेतु आहे. न्यायिक अधिकाऱ्यांची कार्यक्षमता, कुशलता व कायदेविषयक ज्ञानाची सखोलता वाढवी यासाठी तेव्हापासून अकादमीने जाणीवपूर्वक दीर्घ व अल्पकालीन विविध अभ्यासक्रमांचे यशस्वीरीत्या आयोजन महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांसाठी केले आहे. अकादमीने न्यायिक अधिकाऱ्यांना नवीन संसाधने व अभ्यास साहित्य उपलब्ध करून देऊन सर्व न्यायालयातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना कायद्यातील नवनवीन सुधारणांबाबत अवगत करणेचा प्रयत्न केलेला आहे. व्यावहारिक प्रशिक्षणावर भर देऊन न्यायिक अधिकाऱ्यांची न्यायदान व प्रशासन क्षमता विकासाकरण्याचा व त्यांची न्यायिक जागरूकता व संवेदनशीलता वाढविण्याचा अकादमीने सातत्याने प्रयत्न केला आहे. आजपर्यंत अकादमीने एकूण ४७५

प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. अकादमी यापुढे कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षणासह जास्तीत जास्त प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्याचे योजले आहे.

अकादमी न्यायालयीन सुधारणांसाठी एक स्वतंत्र संशोधन शाखा तयार करण्याचेही योजित आहे. अकादमीस राष्ट्रीय ज्ञान संजाल (National Knowledge Network) मार्फत अतिवेगवान इंटरनेट जोडणी प्राप्त झालेली आहे व त्याचा वापर अकादमीच्या विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांसाठी करण्यात येत आहे.

टेकड्या व तळे यांनी वेढलेल्या निसर्गरम्य ५ हेक्टर परिसरात उत्तन - गोराई रसत्यावर अकादमी वसली आहे. महाराष्ट्र शासनाने अकादमीस १३.७८ हेक्टर एवढी अतिरिक्त जमीन मंजूर केलेली असून त्याचा ताबा मिळण्याची कार्यवाही चालू आहे. प्रशिक्षणार्थ्यांसाठी अत्यंत उत्तम पायाभूत सुविधा अकादमीत उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत.

अकादमीमध्ये विविधरंगी फुलझाडांनी विकसित केलेली बाग असून त्यामुळे सुंदर वातावरणनिर्मिती झालेली आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता-१
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actuals 2020-2021	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023
1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-				
उच्च न्यायालये
एकूण (अ)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-				
१०२ -१ न्यायाधिश-२० १४००६५				
वेतन	265160	388700	388700	423683
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जस	12371	17000	17000	17000
कार्यालयीन खर्च	27364	56800	56800	58200
विदेश प्रवास	0	1157	868	1157
संगणक खर्च	118	500	500	525
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
देशांतर्गत प्रवास	3948	13000	13000	13000
एकूण (०१)	308961	477158	476869	513566
१०२ उच्च न्यायालये				
(०२) (०१) प्रबंधक, मूळ शाखा (२०१४ ००७४)				
वेतन	318089	436983	406483	476311
अतिकालीक भत्ता	466	1399	1899	1469
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक चार्जस	15771	36000	36000	36000
देशांतर्गत प्रवास खर्च	0	100	200	105
कार्यालयीन खर्च	36064	43203	43103	45363
इतर प्रशासकीय खर्च	172	800	800	800
भाडे, पट्टी व कर	106640	226300	226300	307553
संगणकालयल खर्च	1277	2554	11682	2682
लहान बांधकाम	0	1339	109341	50538
कंत्राटी सेवा	13329	10847	22769	22444
इ.प्र.ख.	491808	759525	858577	943265
...
(2) Total				

तक्ता - ११ चालू
Table -- XI -Contd.

1	2	3	4	5
१०२ (०५) (०१) परिय्याय निर्धारक (२०१४०१२७)				
वेतन	4632	8958	7925	9500
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	24	50	35	50
कार्यालयीन खर्च	53	105	125	110
संगणकावरील खर्च	3	11	11	12
लहान बांधकाम	0	1	1	1
एकूण-(५)	4712	9126	8098	9674
१०२ (०६)(०१) नादारी प्रबंधक (२०१४०१३६)				
वेतन	6655	12000	10965	12804
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	28	55	39	55
देशांतगत प्रवास	0	1	1	1
कार्यालयीन खर्च	70	140	98	147
संगणकावरील खर्च	7	29	26	30
एकूण-(६)	6760	12226	11130	13038
१०२ (०७) (०१) न्यायालय धारक व परिभाषक (२०१४०१४५)				
वेतन	59254	87900	72016	90000
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	271	578	376	578
देशांतगत प्रवास	0	44	33	46
कार्यालयीन खर्च	303	304	517	319
भाडेपट्टी व कर	98	100	75	100
संगणक	16	41	55	43
लहान बांधकाम	0	1	1	1
एकूण-७	59942	88969	73073	91088
१०२ (०८) (०१) लेखा अधिकारी- (२०१४०१५४)				
वेतन	6174	9414	9300	10000
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस	49	70	77	70
कार्यालयीन खर्च	71	105	201	110
संगणकावरील खर्च	4	16	12	17
लहान बांधकाम	0	1	1	1
एकूण-(८)	6298	9607	9592	10199
102 (05) (01) Taxing Master (20140127)				
...	Salaries			9500
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			50
...	Office Expenses			110
...	Computer			12
...	Minor Work			1
Total (5)				9674
102(06)(01) Insolvency Registrar (20140136)				
...	Salaries			12804
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			55
...	Domestic Travel Expenses			1
...	Office Expenses			147
...	Computer Expenses			30
Total (6)				13038
.... 102 (07) (01) Court Receiver (20140145)				
...	Salaries			90000
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			578
...	Domestic Travel Expenses			46
...	Office Expenses			319
...	Rent, Rates and Tax			100
...	Computer Charges			43
Total (7)				91088
... 102 (08) (01) Accounts Officer- (20140154)				
...	Salaries			10000
...	Contractual Services			1
...	Telephone, Electric Charges			70
...	Office Expenses			110
...	Computer Expenses			17
...	Minor Work			1
Total (8)				10199

१०२-(०९) ११ व्या आयोगाच्या
शिफारशीनुसार न्यायालयाची
दर्जावाढ व प्रलंबित प्रकरणे
त्यावरील निकालात काढण्यासाठी
विशेष अनुदान (२०१४ ०३८८)

... 102-(09)(01) Special Grant for
gradation and wipeout of
pending cases as per recommen-
dation of 11th Finance Commission
(2014 0388)

वेतन	364915	508250	400000	553993
दुरध्वनी, वीज व पाणी	3006	6150	4650	6150
कार्यालयीन खर्च	8701	21749	16500	22836
लहान बांधकाम	0	105	80	110
सहा. अनुदाने	0	0	0	0
यंत्र सामुग्री	0	100	75	100
अतिकालीक भत्ता	0	40	30	42
देशातर्गत प्रवास	1407	6439	5000	6761
भाडेपट्टी	950	1665	1500	1665
संगणक खर्च	0	608	600	638
व्यावसायिक व विशेष	6993	14950	12500	14950
एकूण-(०९)	385972	560056	440935	607245

उच्च न्यायालय एकूण-(६)
१११ सरकारी मुखत्यार
(२०१४०२६१)

.... Total High Court
111 Official Assigness
(20140261)

वेतन	34597	40601	40601	42166
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
टेलीफोन, इलेक्ट्रीक वॉर्सेस	101	120	108	120
कार्यालयीन खर्च	220	439	439	500
संगणकीय खर्च	56	112	84	120
व्यावसायिक विशेष सेवा	0	1	1	0
प्रवास भत्ता	0	0	0	0
एकूण-(९)	34974	41274	41234	42907

(क) वित्तीय व्यवस्थेची
साधने मागणी क्रमांक जे-१
२०१४ न्यायदान
(भारित)
(दत्तमत)
एकूण-(क)

	3313396	4648402	4497364	4962127
	17169450	25173233	2126329	27863728
एकूण-(क)	20482846	29821635	6623693	32825855

तक्ता - २
TABLE --II

खालील तक्ता मुंबई उच्च न्यायालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the work done by the High Court of Judicature at
Mumbai

वर्ष	मंजूर केलेली न्यायाधिकांची संख्या Sanctioned Judge strength	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविलेल्या न्यायाधिकांची संख्या No. of Judges entrusted with work outside their normal duties		फक्त न्यायालयाचे काम सोपविलेल्या न्यायाधिकांची संख्या No. of Judge entrusted with court work only		वर्ष Year
		3	4	5	6	
1	2	3	4	5	6	
२०१९	...	--	--	--	2019	
२०२०	...	--	--	--	2020	
२०२१	...	--	--	--	2021	

तक्ता - २ /TABLE -- II-Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the years			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases Instituted during the year			एकूण Total			निकासात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year			वर्षाखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		16	
१ मुळ शाखा	...	42650	43843	50666	22920	13290	16352	65570	57133	67018	21727	6467	10904	43843	50666	56114	...	Main Civil Cases
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	15332	15703	19358	7728	4492	5778	23060	20195	25136	7357	837	5423	15703	19358	19713	...	Misc. Civil Cases
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	57982	59546	70024	30648	17782	22130	88630	77328	92154	29084	7304	16327	59546	70024	75827	...	Total
२ अपील शाखा	...	186560	195343	204236	54034	23896	40409	240594	219239	244645	45251	15003	25208	195343	204236	219437	...	Main Civil Cases
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	127670	131801	142404	41055	22346	26865	168725	154147	169269	36924	11743	20540	131801	142404	148729	...	Misc. Civil Cases
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	58654	66776	70236	31901	16604	29079	90555	83380	99315	23779	13144	21723	66776	70236	77592	...	Main Criminal Cases
मुख्य फौजदारी प्रकरणे	...	13497	14510	17808	12037	6775	9659	25534	21285	27467	11024	3477	8430	14510	17808	19037	...	Misc. Criminal Cases
संकीर्ण फौजदारी प्रकरणे	...	386381	408430	434684	139027	69621	106012	525408	478051	540696	116978	43367	75901	408430	434684	464795	...	Total
एकूण	...	444363	467976	504708	169675	87403	128142	614038	555379	632850	146062	50671	92228	467976	504708	540622	...	Total 1+2

तक्ता-३
TABLE-III

न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात ज्यामध्ये न्यायालय धारक नेमले गेले व कार्यमुक्त केले गेले अशा बाबी व मिळकतीचे हाताळलेले हिशेब दर्शवितो.

The Court Receiver, High Court, Mumbai.

The following table indicates the matters in which Court Receiver was appointed and discharged and the accounts of properties handled by him during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरूप	2019	2020	2021	Nature of Cases
	1	2	3	4	
	दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४० नियम १ अन्वये न्यायालय धारकाला मिळकतीचे धारक नेमले आहे अशा दाव्याची प्रकरणे				Suit Matters where Court Receiver is appointed as Receiver of the property under Order 40, Rules of Civil Procedure Code.
१.	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली धारकाबाबतची प्रकरणे.	15757	15712	15712	1. Pending Receivership matters at the beginning of the year.
२.	वर्षभरात आलेली प्रकरणे.	320	240	240	2. Matters received during the year.
	एकूण	16082	15955	--	... Total
३.	ज्यांमध्ये धारकाला कार्यमुक्त केले अशी प्रकरणे.	370	175	175	3. Matters in which Receiver is discharged.
४.	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे.	15712	15780	15780	4. Matters pending at the end of the year.
५.	रक्कम मिळाल्याबाबत देण्यात आलेल्या एकूण पावत्या.	298	91	91	5. Total No. of Receipts.
६.	वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील प्रारंभीची शिल्लक.	Rs. 371299096.55	Rs. 328705690.28	Rs. 328705690.28	6. Opening Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
७.	वर्षात मिळालेली रक्कम-	0	0	0	7. Amount received during the year.
	(१) वसूल केलेले भाडे	... 28410657	16733466	16733466	(1) Rent Collected.
	(२) इतर रक्कम	... 61452154	73867346	73867346	(2) Other.
	एकूण [७ (१ ते ७)]	... 89862811.3	30600812	30600812	... Grand Total [7(1 to 7)]
८.	पक्षकारांना परत केलेल्या रकमा	... 3229983676.79	36933419	36933419	8. Payment made to the parties
९.	कायम ठेवीत करण्यात आलेली गुंतवणूक.	950702366	222360468	222360468	9. Investment made in the fixed deposits
	एकूण (८ + ९)...	3280686042	591693887	591693887	... Total (8+9)
१०.	वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील अखेरची शिल्लक.	32870505690	275212191	275212191	10. Balance in Personal Ledger Account
११.	कार्यालयाने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज.	38000000	30000000	30000000	11. Total amount of commission fees earned.

तक्ता - ४
TABLE -- IV

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या ताब्यात असलेली संबंधित वर्षामधील नादारांची संपदा, वसूल झालेल्या रकमा व मिळालेले कमिशन दर्शविते.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कामकाजाबाबत प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे.

The Official Assignee, High Court, Mumbai.
The following tables indicate the Insolvent-Estates in the Official Assignees hands, amounts realised in the Insolvent-Estates and Commission earned by him.

The High Court has informed that no norms can be fixed for the Work-done by the Official Assignee.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	एका महिन्यामध्ये न्यायालयाचे कामाचे दिवस Siting of the Court in a month			वर्षाच्या आरंभी प्रशासनासाठी कामे चालू असलेल्या नादारांच्या संपदा Insolvents estates pending for administrative purposes at the beginning of the year			वर्षात सरकारी मुखत्यासांच्या हाती आलेल्या नवीन संपदा New estates in hands of Official Assignee during the year			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदाची कामे प्रशासकीय कारणासाठी बंद करण्यात आलेली आहेत त्या संपदा Estates closed for administrative purposes by the end of the year			Nature of Cases in broad categories				
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
	0	0	0	Twice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Insolvency matters and proceedings in respect thereof
नादारीची कामे आणि त्या बाबतीतील कामकाज																	

तक्ता - २ /TABLE -- II-Contd.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या अखेरीस कामे चालू असलेल्या संपदा Estates pending for administrative Purposes at the end of the year			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदा बाबतीत लामांश जाहीर करण्यात आला त्या संपदा Estates in which dividends have been declared by the end of the year			२०११ मध्ये लामांश जाहीर करण्याकरिता घेतलेल्या संपदा Estates taken up for declaration of dividends in 2011			नादारांच्या संपदातून वसूल केलेली रकम Amount realised in the Insolvents estates			एकूण वसुली व शासनाकडे जमा केलेल्या रकमेवरील नादारी कार्य धारकांना मिळालेले कमिशन Official Assignee's Commission earned on the total recoveries and credited to the Government			Nature of Cases in broad categories	
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021		
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31				
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Insolvency matters and proceedings in respect thereof
नादारीची कामे आणि त्या बाबतीतील कामकाज																	

तक्ता - ५
TABLE -- V

(ब) संबंधित वर्षामध्ये सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने केलेल्या कामाचे

(B) The following tables indicate the work done by the office of the Official Assignee, High Court, Mumbai during the respective years :-

विवरण पत्र :-

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण		कार्याची पूर्तता किंवा विलोपन यामुळे वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	2019	2020	2020	2021	2019	2020	2019	2020	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
नादारीचे अर्ज आणि त्या बाबतीतील कामकाज	272	280	281	25	10	4	297	290	285	16	2	4	281	288	281

तक्ता - ६
TABLE -- VI

नादारी प्रबंधक उच्च न्यायालय, मुंबई

The Insolvency Registrar, High Court, Mumbai.

खमबील-वक्स-त्या-त्या-वर्षात प्रलंबित असलेल्या, दाखल केलेल्या व उच्च न्यायालयाने दिलेल्या न्यायिक अधिकाराखाली नादारी प्रबंधक यांनी निकालात काढलेल्या प्रकरणांची संख्या दर्शवितो.

The following table indicate the number of cases pending, instituted and disposed off during the respective years by the Insolvency Registrar under the Judicial powers delegated by the High Court.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	2019	2020	2020	2021	2019	2020	2019	2020	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
मूळ शाखा															
नादारी प्रकरणे	583	634	643	235	36	250	818	670	893	184	27	62	634	643	747
एकूण ...	583	634	643	235	36	250	818	670	893	184	27	62	634	643	747

- Original Side

... Insolvency Cases

... Total

तक्ता - ७
TABLE-- VII

लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई.

The Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai.

खालील तक्ता मिळकतीची विक्री, आदेशाप्रमाणे घेतलेल्या लेखा, अभिहस्तांतर पत्र नक्की व निष्पादित करणे, न्यायालय धारक व खाजगी धारक, अज्ञानाचे पालक, वेड्यांचे व्यवस्थापक आणि मृत व्यक्तीच्या मिळकतीचे प्रशासक यांच्या लेखा तपासणी मंजूर करणे तसेच स्थावर मिळकतीच्या विक्रीची उद्घोषणा नक्की करणे, आदि बाबीसंबंधी उच्च न्यायालयाकडून किंवा नगर दिवाणी न्यायालय याजकडून आलेले व केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the cases relating to sales of properties, accounts taken as ordered, conveyances or executed, accounts of Court Receiver and Private Receivers, Guardians of minors, Managers of Lunatics and Administrators of estates of deceased persons perused and passed, proclamations of sale of immovable properties settled during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे			वर्षात आलेली प्रकरणे			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases			
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) मिळकतीची विक्री करणे	...	6	6	1	1	2	7	7	8	1	1	1	6	6	7	(1) To effect sales of properties.
(२) आदेश झाल्याप्रमाणे हिशेब घेणे	...	20	22	3	2	0	23	24	23	1	1	1	22	23	22	(2) To take account as ordered.
(३) अभिहस्तांतर पत्रे नक्की करणे व निष्पादित करणे	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(3) To settle and execute conveyances.
(४) हुकुमनाम्याच्या बजावणीत शेरीफांनी जात केलेल्या स्थावर मिळकतीच्या विक्रीची उद्घोषणा करणे.	...	400	378	360	82	15	33	393	393	104	33	29	378	360	364	(4) To settle proclamations of sale of immovable properties attached by the Sheriff in execution of Decrees.
(५) न्यायालय धारक व खाजगी धारक यांचे हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे.	...	33	22	23	29	10	98	32	121	40	3	6	22	23	115	(5) To peruse and pass accounts of Court Receiver and private Receiver.
(६) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेड्यांचे व्यवस्थापक आणि मयत इसमांच्या मिळकतीचे प्रशासक यांनी दाखल केलेले हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे.	...	1	0	0	1	1	2	1	2	2	0	1	0	0	1	(6) To peruse and pass account filed by Guardians of minors Managers of Lunatic and Administrators of Estates of deceased persons.
(७) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेड्यांचे संमत करणे.	...	1	1	1	0	0	1	1	2	0	0	1	1	1	1	(7) Testamentary Matters

परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खर्चासंबंधी सक्तासंबंधी वार्षिक-वार्षिक आकारणी केलेल्या परिव्यय पत्रांची संख्या, तसेच वादपत्र, अपिले इत्यादिवर आकारावयाच्या न्यायालयीन शुल्कांच्या निश्चितीसाठी प्रकरणांची संख्या दर्शवितो.

The Taxing Master, High Court, Mumbai.

The following tables indicate the number of cases in respect of taxing the Bills of costs and determining the amount of Court-fees leviable on plans, appeals etc. during respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases							
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Cases disposed during the year		Cases pending at the end of the year									
(१) (अपील शाखा सोडून)	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	0	0	--	
न्यायालयाच्या प्रत्येक शाखेतील व नादारी न्यायालयातील परिव्ययपत्रांची आकारणी करणे. अशीलासाठी न्यायप्रतिनिधींनी केलेल्या विवादीत आणि/अथवा अविवादीत अशा सर्व कामाबद्दल अशीलाने न्याय प्रतिनिधीला देय असलेल्या खर्चाची रक्कम ठरविणे.																
(२) उच्च न्यायालयात दाखल केलेले वादपत्र, प्रतिदावा व अपील अर्ज अथवा दुसरे कोणतेही दस्तऐवज यावर आकारावयाच्या न्यायालय फीची रक्कम ठरविणे. न्यायालयाने तसा आदेश दिला असेल तेंव्हा अधिकारितेसाठी उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या दाव्याच्या विषय वस्तुचे मूल्यांकन ठरविणे....	0	0	0	21	07	08	21	07	08	21	7	6	0	0	2	
	To determine the amount of Court-fees leviable on a plaint, counter claims and memo of appeal or any other documents filed in the High Court. To determine for the purpose of jurisdiction the valuation of the subject matter of a suit filed in the High Court, when-ever directed to do so by an order of the Court.															

तक्ता - ९
TABLE--IX

मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, (मुळशाखा व अपील शाखा) मुंबई.

The Chief-Translator and Interpreter, High Court, (Original Side and Appellate Side) Mumbai.

खालील तक्ता मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the work done by the Office of the Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year		वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		Nature of Cases				
	2019	2020	2020	2021	2019	2020	2019	2020	2020	2021					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
अनुवाद :-															
(१) उच्च न्यायालयात (मुळशाखा)	0	0	83705	56912	197028	23491	56912	197028	107196	56912	11609	35540	0	--	71656
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा)	0	0	3075	50331	35890	16724	50331	35890	18799	50331	32505	17444	0	--	2355
एकूण	0	0	86780	40215	232918	40215	107243	232918	125995	107243	44114	52984	0	--	74011
अनुवाद :-															
(१) उच्च न्यायालयाच्या (मुळशाखा)	0	0	0	29176	5061	16761	29176	5061	16761	29176	5061	16761	0	0	--
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा)	0	0	0	480	353	106	480	353	106	480	353	106	0	0	--
एकूण	0	0	0	29656	5414	0	29656	5414	0	29656	5414	0	0	0	--

तक्ता-१०
TABLE-X

लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई.

The Accounts Officer, High Court, Mumbai.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात उघडलेली व बंद केलेली खाती, निरनिराळ्या प्रकारच्या गुंतवणुकीवर व्याज लाभांसह पक्षकारांना देण्यात आलेल्या व गुंतवणुक केलेल्या रकमा दर्शवितो.

The following table indicates the accounts opened and closed, total deposits received and payments made to the parties by way of interest/dividend on various types of investment made during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरूप	2019	2020	2021	Nature of Cases
	1	2	3	4	
१.	वर्षाच्या आरंभी असलेली खात्याची संख्या	2000	1972	1967	1. Maintenance of Accounts (live account)
२.	वर्षभरात उघडलेली खाती ...	4	9	10	2. No. of Accounts opened during the year
	एकूण ...	2004	1981	1977	Total
३.	वर्षात बंद केलेली खाती. ...	32	14	49	3. Number of Accounts closed during the year.
४.	वर्षाच्या अखेरीस असलेली खाती....	1972	1667	1928	4. Number of Accounts at the end of the year.
५.	निरनिराळ्या गुंतवणुकीवर रोजकिर्दी मध्ये केलेल्या नोंदी. ...	72	24	58	5. Total No. of entries made in the journal on various investments.
६.	खातेवहयामध्ये केलेल्या नोंदी ...	0	0	0	6. Total No. of entries made in the ledger
७.	शिल्लक रकमेची दिलेली प्रमाणपत्रे ...	0	0	0	7. Certificate of Balance issued.
८.	वर्षाच्या आरंभी वैयक्तिक खाते ... लेखामध्ये (Personal Ledger Acctts.) शिल्लक असलेली रक्कम	20028141.25	30185886.44	29765735.47	8. Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
९.	वर्षात मिळालेल्या ठेवी ...	42792162.77	34465621.1	57354731.96	9. Total amount of deposits received during the year
१०.	मिळालेल्या व्याजाची/लाभांशाची एकूण रक्कम ...	4288417.54	7291706.63	5246225.06	10. Interest/dividend received.
	एकूण (८+९+१०) ...	67108721.56	71943214.17	92366692.49	Total (8+9+10)
११.	पक्षकारांना दिलेल्या रकमा				11. Total payment made.
	(१) पक्षकारांची एकूण संख्या ...	119	97	85	(i) No. of parties
	(२) दिलेल्या रकमा ...	4400264.17	2562878.21	5873223.26	(ii) Amount paid.
१२.	केलेली गुंतवणूक-				12. Investment made.
	(१) नियत ठेव...	32522570.95	3105321.71	67717339.09	(i) Fixed deposits (Nationalised Bank)
	(२) युनीट ...	--	--	--	(ii) Units of Unit Trust of India
	(३) सरकारी कर्ज रोखे ...	--	--	--	(iii) 9% Relief Bonds
	(४) राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	--	--	--	(iv) National Saving Certificates.
	(५) इतर बचत...	--	--	--	(v) Other Investment
	(६) एस.बी.आय. ...	--	--	--	(vi) SBI Bond.
	एकूण (११ (२) + १२)	--	--	--	Total (11(ii) + 12).
१३.	वर्षाच्या अखेरीस वैयक्तिक खाते लेखा (P. L. A.) मध्ये शिल्लक असलेली रक्कम (१० — १२)	30185886.44	38305014.25	8723106.99	13. Balance in the PLA at the end of the (10 — 12).
१४.	गुंतवणुकीवर मिळालेल्या एकूण व्याजावर ३% दराने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज	619349.6	137488	157090.00	14. Total amount of commission earned @ 3 cent on gross interest earned on investments.

तक्ता-११
TABLE-XI

High Court, (Original Side) Mumbai.

उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई.

खालील तक्ता उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई यांचे संबंधीत वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो.
(३१-१२-२०२० पर्यंत)

The following table indicates the income of High Court (Original Side), Mumbai, during the respective years.

उत्पन्नाचा तक्ता
INCOMESTATEMENT

(Upto 31-12-2020)

अ. क्र.	उत्पन्नाच्या बाबी	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Nature of Cases
	1	2	3	4	5
१.	प्रबंधक उच्च न्यायालय (मुळशाखा)				1. Maintenance of Accounts (live account)
(१)	मुद्रांकात जमा केलेली न्यायालयीन फी	54244797	174345813	390288903	(1) Court fees collected in stamps.
(२)	रोख रकमेत जमा केलेली न्यायालयीन फी	1248075	393899	818545	(2) Court fees collected in cash.
(३)	इतर बाबी	1893020	548238	704997	(3) Other Item.
(४)	उच्च न्यायालयाने जमा केलेला दंड	98700	17000	11000	(4) Fines by High Court
२.	न्यायालय धारकाची फी	—	—	—	2. Fees of the Court Receiver.
३.	सरकारी मुखत्यार (१) फी	—	—	—	3. Official Assignee (1) Fees
	(२) संकीर्ण जमा	—	—	—	(2) Misc. Receipts.
४.	लेखा अन्वेषण आयुक्त न्यायालयीन फी	—	—	—	4. Commissioner for Taking Accounts Court Fees
५.	नादारी प्रबंधक (मुद्रांकात)	—	—	—	5. Insolvency Registrar Fees Collected in Stamp
६.	परिव्यय निर्धारक (मुद्रांकात)	—	—	—	6. Taxing Master (Court Fees Stamp)
७.	मुख्य अनुवादक व दुभाषी (मुद्रांकात)	—	—	—	7. Chief Translator & Interpreter (Court Fees Stamp)
८.	लेखा अधिकारी	—	—	—	8. Accounts officer.

तक्ता-१३
TABLE-XIII

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक	Designation	वेतनमान + ग्रेड पे. Scale of pay + G.P.	पदसंख्या		पदनाम
			2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5	1
HIGH COURT (Original Side)					उच्च न्यायालय (मूल शाखा)
	The Honourable Chief Justice ..	90000	--	--	मा. मुख्य न्यायमूर्ती
	Honourable Judges ..	80000	--	--	माननीय न्यायमूर्ती
(A) Gazetted Class I					(अ) राजपत्रित- वर्ग - १
	Prothonotary and Senior Master ..	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	1	प्रोथोनोटरी व सिनि. मास्टर
	Registrar, Original Side ..	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	1	मूल शाखा, प्रबंधक
	Add. Registrar, O.S./Addi ..	51550-1230-58930-1380-63070	2	2	अति प्रबंधक
	Prothonotary & Senior Master				
	Master & Asst. Prothonotary(dudl)..	43690-1080-49090-1230-56470	2	2	-
	Master & Asst. Prothonoty(Adm.)..	43690-1080-49090-1230-56470	1	3	-
	Company Registrar ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	कंपनी प्रबंधक
	First Assistant Master ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	प्रथम सहा. प्रबंधक
	Master & Asst. Prothonotary(Adm.)..	S-25 (78800-209200)	2	0	मास्टर क. सा. प्रोमोकेटर (प्र.शा)
	Sr. Private Secretary ..	S-25 (78800-209200)	4	4	वरिष्ठ खाजगी सचिव
	Second Assistant master ..	S-25 (78800-209200)	1	1	द्वितीय सहायक प्रबंधक
	Third Assistant Master ..	S-25 (78800-209200)	1	1	तृतीय सहायक प्रबंधक
	Associates ..	S-25 (78800-209200)	28	28	सहयोगी
	Master (Administration) ..	S-23 (67700-208700)	10	10	प्रबंधक (प्र. शा.)
	Asstt. Prothonotary (Adm.)		--	--	...
	Private Secretary ..	S-23 (67700-208700)	14	14	खाजगी सचिव
	Protocol Officer-cum ..	S-23 (67700-208700)	1	1	राजशिष्टाचार अधिकारी-नि
	Court Keeper				न्यायालय धारक
	Personal Assistant ..	S-20 (56100-177500)	29	29	स्टिम सहायक
	Assistant Director ..	S-20 (56100-177500)	1	1	सहा. संचालक
	Total		100	100	एकूण
(B) Gazetted, Class II					(ब) राजपत्रित वर्ग २
	Section Officer ..	S-17 (47600-151100)	22	22	कक्ष अधिकारी
	Court Keeper ..	S-17 (47600-151100)	1	1	न्यायालय रक्षक
	Total		23	23	एकूण
(C) Non-Gazetted Class III					(क) अराजपत्रित वर्ग-४
	Stenographer (Higher Grade) ..	S-17 (47600-151100)	4	4	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
	Assistant Section Officer ..	S-14 (38600-122800)	34	34	सहायक कक्ष अधिकारी
	Stenographer (Lower Grade) ..	S-14 (38600-122800)	5	5	लघुलेखक (निम्नलेखक)
	Clerk ..	S-6 (19900-63200)	77	75	लिपिक
	Clerk-cum-Typist ..	S-6 (19900-63200)	22	22	लिपिक टंकलेख
	Section Writers ..	S-6 (19900-63200)	12	12	लेष्टनक
	Typist ..	S-6 (19900-63200)	6	6	टंकलेखक
	Staff Car Drivers ..	S-6 (19900-63200)	19	19	चालम
	AC Operator ..	S-6 (19900-63200)	1	1	एसी ऑफरेटर
	Total		178	178	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4	5		
		2020-21	2021-22			
(D) Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रित वर्ग ४		
Chobdar Attached to the Hon'ble Judges	... S-6 (19900-63200)	...	—	चोबदार		
Office Chobdar	... S-6 (19900-63200)	...	37	37	चोबदार (कार्यालय)	
Book Binder	... S-6 (19900-63200)	...	04	04	पुस्तक बाधणीकार	
Filer	... S-6 (19900-63200)	...	06	06	फाईलकरी	
Havildar	... S-6 (19900-63200)	...	01	01	हवालदार	
Naik	... S-3 (16600-52400)	...	03	03	नाईक	
Liftman	... S-3 (16600-52400)	...	15	15	फॉल्यमन	
Pumpman	... S-3 (16600-52400)	...	02	02	पंपमन	
Darwan	... S-3 (16600-52400)	...	02	02	दारवान	
Xerox Operator	... S-3 (16600-52400)	...	03	03	झेरॉक्स ऑपरेटर	
Watchman	... S-1 (15000-47600)	...	06	06	वाचमन	
Chowkidar	... S-1 (15000-47600)	...	03	03	चौकीदार	
Peon	... S-1 (15000-47600)	...	87	87	शिपाई	
Hamal	... S-1 (15000-47600)	...	35	35	हमाल	
Halalkhor	... S-1 (15000-47600)	...	08	08	हलालखोर	
Helper	... S-1 (15000-47600)	...	06	06	मदतनिस	
Mali	... S-1 (15000-47600)	...	05	05	माळी	
		Total	...	223	223	एकूण
Court Receiver					न्यायालय धारक	
Gazetted-					राजपत्रित	
Court Receiver	.. 51550-63070	...	1	1	न्यायालय धारक	
1st Assistant to Court Receiver	.. 43690-56470	...	1	1	१ले सहा. न्यायालय धारक	
2nd Assistant to Court Receiver	.. 78800-209200	...	1	1	२रे सहा. न्यायालय धारक	
Master (Adm)	.. 67900-208700	...	3	3	सहा. न्यायालय धारक (प्रशा.)	
Account Officer	.. 44900-142400	...	1	1	लेखाधिकारी	
Section Officer	.. 56100-177500/47600-151100	...	11	11	कक्ष अधिकारी	
		Total	...	18	18	एकूण
Non-Gazetted, Class III-					अराजपत्रित वर्ग ३	
Asst. Section Officer	.. 38600-122800	...	17	17	सहायक कक्षाधिकारी	
Stenographer (Higher Grade)	.. 41800-132300	...	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	
Stenographer (Lower Grade)	.. 38600-122800/44900-142400	...	3	3	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	
Clerks	.. 38600-122800/19900-63200	...	38	38	लिपिक	
		Total	...	59	59	एकूण
Non-Gazetted Class IV					अराजपत्रित वर्ग ४	
Filer	... 19900-63200	...	1	1	फाईलकरी	
Naik	... 16600-52400	...	1	1	नाईक	
Peon	... 16000-52400/1500-47600	...	13	13	शिपाई	
		Total	...	15	15	एकूण
		GrandTotal	...	92	92	एकूण
Official Assignee					सरकारी मुखत्यार	
Gazetted-					राजपत्रित	
Official Assignee	.. 51550-1230-58930-1380-63070	...	1	1	सरकारी मुखत्यार	
Dy. Official Assignee	.. 43690-1080-51550-1230-58930	...	1	1	उपसरकारी मुखत्यार	
1st Assistant Official Assignee	.. Pay Matrix Level S-25 (78800-209200)	...	1	1	१ले सहायक सरकारी मुखत्यार	
2nd Assistant Official Assignee	.. 7450-225-11500	...	1	1	२ रे सहायक सरकारी मुखत्यार	
Master (Adm)	.. Pay Matrix Level S-23 (67700-209200)	...	1	1	सहा.सरकारी मुखत्यार (आस्था)	
Section Officer	.. Pay Matrix Level S-20 (56100-177500)	...	4	4	कक्ष अधिकारी	
		Total	...	9	9	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4	5
		2019-20	2020-21	
<u>Non-Gazetted Class III</u>				
Assistant	.. Pay Matrix Level S-14 (38600-122800)	...	5	5
Stenographer (Higher Grade)	.. Pay Matrix Level S-15 (41800-132300)	...	1	1
Stenographer (Lower Grade)	.. Pay Matrix Level S-14 (38600-122800)	...	2	2
Clerks	.. Pay Matrix Level S-6 (19900-63200)	...	20	20
Total		...	28	28
अराजपत्रित चतुर्थ -श्रेणी-चालू				
सहायक				
लघुलेखक (उच्च श्रेणी)				
लघुलेखक (निम्न श्रेणी)				
लिपिक				
एकूण				
<u>Non-Gazetted Class IV</u>				
Chopdar	... Pay Matrix Level S-6 (19900-63200)	1	1	
Naik	... Pay Matrix Level S-3 (16600-52400)	1	1	
Peon	... Pay Matrix Level S-3 (16600-52400)	15	15	
Total			17	17
Grand Total			54	54
अराजपत्रित वर्ग ४				
चोपदार				
नाईक				
शिपाई				
एकूण				
एकूण (सर्व मिलाऊन)				
<u>Commissioner of Taking Accounts</u>				
<u>Gazetted-</u>				
Commissioner for Taking Account	.. 51550-1230-58930-1380-63070	01	1	
Section Officer	.. S-20 (56100-177500)	01	1	
Total			02	2
लेखा अन्वेषण आयुक्त				
राजपत्रित				
आयुक्त				
कक्ष अधिकारी				
एकूण				
<u>Non-Gazetted, Class III-</u>				
Assistant	.. S-14 (38600-122800)	1	1	
Stenographer (Higher Grade)	.. S-15 (41800-132300)	1	1	
Clerks	.. S-6 (19900-63200)	2	3	
Clerks (Stag. Pramotion)	.. S-14 (38600-122800)	2	1	
Total			06	06
अराजपत्रित वर्ग ३				
रोखपाल				
लघुलेखक (उच्च श्रेणी)				
लिपिक				
लिपिक				
एकूण				
<u>Non-Gazetted Class IV</u>				
Peons	... S-3 (16600-52400)	3	3	
Total			3	3
Grand Total			11	11
अराजपत्रित वर्ग ४				
शिपाई				
एकूण				
एकूण (सर्व मिलाऊन)				
नादारी प्रबंधक				
राजपत्रित				
नादारी प्रबंधक				
कक्ष अधिकारी				
एकूण				
<u>Insolvency Registrar</u>				
<u>Gazetted-</u>				
Insolvency Registrar	.. 43690-564470	01	1	
Section Officer	.. S-20 (56100-177500)	01	1	
Total			02	2
अराजपत्रित वर्ग ३				
सहायक				
लिपिक-टंकलेखक				
लिपिक				
एकूण				
<u>Non-Gazetted, Class III-</u>				
Assistant	.. S-14 (38600-122800)	01	1	
Clerks-cum-Typist (Stagnation- Scale)	.. S-14 (38600-122800)	00	0	
Clerks	.. S-6 (19900-63200)	03	6	
Total			04	7
एकूण				

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4 2020-21	5 2021-22	6
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ४</u>
Peons (Stagnation Scale)	...	S-3 (16600-52400)	02	2	शिपाई
Peons	...	S-1 (15000-47600)	02	2	शिपाई
			Total	04	4
			Grand Total	10	13
					एकूण
					एकूण (सर्व मिलाऊन)
<u>Taxing Master</u>					<u>परिव्यय निर्धारक</u>
<u>Gazetted</u>					<u>राजपत्रित</u>
Taxing Master	...	43690-56470	1	1	परिव्यय निर्धारक
Assistant Commissioner and Asstt. Taxing Master	...	15600-39100+6600	0	0	सहायक आयुक्त आणि सहायक परिव्यय निर्धारक
Section Officer	...	S-20 (56100-17750)	1	1	कक्ष अधिकारी
			Total	2	2
					एकूण
<u>Non-Gazetted Class III</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ३</u>
Clerks	...	S-6 (19900-63200)	5	5	लिपिक
			Total	5	5
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ४</u>
Peons	...	S-1 (15000-47600)/S-3 (16600-52400)	2	2	शिपाई
			Total	2	2
					एकूण
			Grand Total	9	9
					एकूण (सर्व मिलाऊन)
<u>Chief Translator and Interpreter (O.S. Side + A. Side)</u>					<u>मुख्य अनुवादक व दुभाषी</u>
<u>Gazetted</u>					<u>राजपत्रित</u>
Chief Translator and Interpreter	...	S-25 (78800-209200)	1	1	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Dy. Chief Translator and Interpreter	...	S-23 (67700-208700)	1	1	उप-मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Assistant Chief Translator and Interpreter	...	S-23 (67700-208700)	1	1	सहायक मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Section Officer	...	S-17 (47600-151100)	5	5	कक्ष अधिकारी
Senior Translator and Interpreter	...	S-15 (41800-132300)	7	7	वरिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
			Total	15	15
					एकूण
<u>Non-Gazetted Class III</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ३</u>
Assistant Section Officer	...	S-14 (38600-122800)	7	7	सहायक कक्ष अधिकारी
Junior Translator and Interpreter	...	S-13 (35400-112400)	7	7	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
Clerks	...	S-6 (19900-63200)	7	7	लिपिक
			Total	21	21
					एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ४</u>
Naik	...	S-6 (19900-63200)	1	1	नाईक
Peons	...	S-1 (15000-47600)	5	5	शिपाई
			Total	6	6
					एकूण
			Grand Total	42	42
					एकूण (सर्व मिलाऊन)

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4	5
		2020-21	2021-22	
Account Officer				
Gazetted				
Account Officer (Judi.)	... 433690-56470	1	1	लेखा अधिकारी
Section Officer	... S-20(56100-177500)	1	1	कक्ष अधिकारी
		Total	2	2
Non-Gazetted Class III				
Assistant	... S-14(38600-122800)	1	1	अराजपत्रित वर्ग ३
Clerks	... S-8(19900-63200)	4	4	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
		Total	5	5
Non-Gazetted Class IV				
Peons	... S-3(16600-52400)	2	2	अराजपत्रित वर्ग ४
		...	-	शिपाई
	Total	2	2	एकूण (सर्व मिल्डून)
High Court (O.S.)	Grand Total	9	9	एकूण बेरीज उच्च न्यायालय (मु.शा.)

HIGH COURT (Appellate Side)**Gazetted --**

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
Group - A							
1	Registrar General	Super time Pay Scale	01	0	0	1	महाप्रबंधक
2	Registrar	51500-63070 pay equivalent to D.J.	10	02	02	14	प्रबंधक
3	Registrar (I.T.)	118500-214100	1	0	0	1	प्रबंधक
4	Dy. Registrar	43690-56470	24	05	05	34	उप प्रबंधक
5	Asst. Registrar	67700-208700	29	09	09	47	सहाय्यक प्रबंधक
6	Registrar/Principal Secretary to the Hon'ble Chief Justice	51550-63070 pay equivalent to D.J.	01	0	0	01	प्रबंधक / मा. मुख्य न्यायमूर्तीचे प्रधान सचिव
7	Addl. Registrar/Prin. Secretary to the Hon'ble Chief Justice	51550-63070 pay equivalent to D.J.	01	0	0	01	सहाय्यक प्रबंधक / मा. मुख्य न्यायमूर्तीचे प्रधान सचिव
8	Deputy Registrar (I.T.)	78800-209200	1	0	0	1	उप प्रबंधक
9	Assi. Registrar (I.T.)	67700-208700	2	1	1	4	सहाय्यक प्रबंधक
10	Secretary to the Hon'ble Chief Justice	78800-209200	01	0	0	01	मा. मुख्य न्यायमूर्तीचे सचिव
11	Senior Private Secretary	78800-209200	04	01	01	06	मुख्य खाजगी सचिव
12	Private Secretary to Hon'ble Judge	67700-208700	39	19	23	81	खाजगी सचिव
13	Chief Librarian	67700-208700	01	0	0	01	मुख्य ग्रंथपाल
14	Personal Assistant to the Hon'ble Judge	56100-177500	75	38	44	157	माननीय न्यायाधिकांचे स्वीयसहायक
15	Librarian	56100-177500	01	01	01	03	ग्रंथपाल
16	Assistant Director	56100-177500	01	0	0	01	सहाय्यक संचालक
17	Chief Translator & Interpreter	78800-209200	0	01	0	01	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
18	Dy. Chief Translator	67700-208700	0	02	01	03	उप मुख्य अनुवादक
19	Protocol Officer cum Courtkeepers	67700-208700	0	01	01	2	राजशिष्टाचार अधिकारी व न्यायालय धारक
	Total		192	80	88	360	एकूण
*	General Manager	--	2	1	1	4	वरिष्ठ अधिक्षक

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
Group - B							
18	Section Officer	--	172	45	69	286	
19	Hardware Engineer	41800-132300	02	01	01	4	
20	Software Engineer	41800-132300	02	01	01	4	
21	Senior Translator & Interpreter	41800-132300	0	06	01	07	
22	Administrative Officer (JOTI)	44900-142400	0	01	0	01	
23	Dy. Librarian	41800-132300	0	01	0	01	
Total			176	55	72	303	
Total A + B			--	--	--	--	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	
Group - C							
1	Assistant	41800-132300	196	53	70	319	
2	Software Programmer	41800-132300	04	0	0	4	
3	Clerk	19900-63200	433	163	188	784	
4	Section Writer	19900-63200	10	26	0	36	
5	Senior Librarian Asst.	27100-69100	02	3	0	5	
6	Stenographer (H.G.)	41800-132300	23	5	5	33	
7	Stenographer (L.G.)	38600-122800	30	4	08	42	
8	Staff Car Driver	19900-63200	62	26	29	117	
9	Telex Operator	Nil	0	0	0	0	
10	Junior Translator & Interpreter	41800-132300	0	13	01	14	
11	Librarian (JOTI)	38600-122800	0	1	0	1	
12	Senior Assistant Librarian	41800-132300	0	1	0	1	
13	Assistant Librarian	29200-92300	0	1	0	1	
14	Typist	38600-122800	0	1	0	1	
Total			760	297	301	1358	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	
Group - D							
1	Book Binder	19900-63200	11	5	10	26	
2	Filer	19900-63200	13	5	6	24	
3	Jamadar	19900-63200	1	0	0	1	
4	Additional Jamadar	19900-63200	1	0	0	1	
5	Havildar	19900-63200	5	1	5	11	
6	Naik	16600-52400	8	1	5	13	
7	Chobdar	19900-63200	86	41	49	173	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
Group - D						
8	Officiating Chobdar	19900-63200	0	1	0	1
9	Peon	15000-47600	279	114	130	523
10	Library Attendant	19900-63200	6	2	0	8
11	Hamal	15000-47600	44	7	0	51
12	Farash	15000-47600	5	6	0	11
13	Assistant Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
14	Senior Binder	19900-63200	1	0	0	1
15	Binder Boy	16600-52400	13	0	0	13
16	Roneo Peon	16600-52400	2	0	01	3
17	Watchmen	15000-47600	4	2	13	19
18	Cooks	15000-47600	3	2	4	9
19	Xerox Operator	16600-52400	2	2	2	6
20	Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
21	Junior Binder	19900-63200	2	0	0	2
22	Sweeper	15000-47600	0	5	15	20
23	Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
24	Pump Operator	19900-63200	0	1	0	1
25	Mali	16600-52400	0	3	2	5
26	Assistant Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
27	Garden Mazadoor	15000-47600	0	8	0	8
28	Female Garden Mazadoor	16600-52400	0	1	0	1
29	Liftman	16600-52400	0	0	01	1
30	Senior Library Attendent	25500-81100	0	2	0	2
31	Night Watchman	15000-47600	0	1	0	1
32	Room Boy	15000-47600	0	4	0	4
33	Sweeper cum Hamal	--	0	3	0	3
Total			488	220	244	952
Total Group A,B,C,D			1616	652	705	2973

३. दिवाणी, सत्र आणि फौजदारी न्यायालये

(एक) प्रस्तावना

(अ) नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई.-

मुंबई नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, या न्यायालयाची स्थापना बृहन्मुंबई क्षेत्राकरिता १९४८ साली झाली. हे न्यायालय दिवाणी आणि फौजदारी प्रकरणात न्यायदान प्रक्रियेचे कार्य करते. सदर न्यायालय, हे ज्या दाव्यातील विषयवस्तूचे मूल्य रु. १०,०००/- पेक्षा जास्त पण रु. १,००,००,०००/- पर्यंत आहे अशा अधिकार घोषणेचा वाद (डिक्लेरेटरी सूट्स) समरी सूट्स आणि व्यावसायिक कमर्शियल केसेस अशा प्रकरणांची सुनावणी करून निर्णय देते. नोटीस ऑफ मोशन, सार्वजनिक जागेतून निष्कासन अधिनियम (पब्लिक प्रिमायसेस एव्हीक्शन ॲक्ट) तसेच महानगरपालिका अधिनियम व इतर अधिनियमांतर्गत किरकोळ अर्जावर सुनावणी करून निर्णय देते. शासनाने मुंबई शहर दिवाणी न्यायालय (सुधारणा) अधिनियम, २०१२ (Mah-XXV of 2012) आणि विधि व न्याय विभागाच्या शासन अधिसूचना क्रमांक सीसीएस-२९११/सीआर-५८/कार्यासन क्र. १९, दिनांक २८ ऑगस्ट २०१२ अन्वये रुपये दहा हजार पेक्षा जास्त पण रुपये एक कोटी पर्यंत असलेल्या आर्थिक मूल्यांचे दिवाणी दाव्यांमध्ये न्यायप्रदान करण्याचे अधिकार या न्यायालयाला दिले आहेत व उक्त अधिनियमाची कलमे १,२,३,५,६ आणि ७ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ सप्टेंबर २०१२ तसेच उक्त अधिनियमाचे कलम ४ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ ऑक्टोबर २०१२ पासून सुरुवात करण्यात आली आहे.

फौजदारी शाखेत सत्र न्यायालय हे महानगर दंडाधिकारी यांच्याकडून न्यायचौकशी करीता पाठविलेल्या प्रकरणात न्यायचौकशी करून निर्णय देते तसेच भ्रष्टाचार प्रकरणात देखील सुनावणी करते. १ एप्रिल १९७४ पासून सत्र न्यायालयास बृहन्मुंबई मधील महानगर दंडाधिकार्यांनी संपरीक्षण केलेल्या प्रकरणांमधील फौजदारी अपिले आणि पुनरिक्षण अर्ज व त्यातील तसेच हे न्यायालय जामिन अर्जावर सुनावणी करण्याचे अधिकारही देण्यात आले आहेत. तसेच हे न्यायालय जामिन अर्ज, विशेष न्यायालय जसे सी. बी. आय., ए. सी. बी., इलेक्ट्रीसीटी, एस.सी.एस.टी., पॉक्सो, एन.डी.पी.एस., मोकका, एम.पी.आय.डी., पी.एल. एम.ए. इ. डी., टाडा, पोटा, एन. आय. ए., से.बी. भ्रष्टाचार या कायद्यांतर्गत दाखल केलेल्या प्रकरणांमध्ये सुनावणी करून निकाल देण्याचे काम करते.

सदर न्यायालयात दोन प्रधान न्यायाधीश आणि दोन अतिरिक्त प्रधान न्यायाधीशांसह न्यायाधीशांची ८२ मंजूर पदे व विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय यांच्या शासन निर्णय क्रमांक: विशेष १३१६/१३३/प्र.क्र.१४/कानऊ, दिनांक १३ सप्टेंबर, २०१९ अन्वये १६ न्यायाधीशांच्या पदनिर्मितीस दिलेल्या मान्यतेनुसार न्यायाधीशांची एकूण ९८ मंजूर पदे आहेत. त्याव्यतिरिक्त महाराष्ट्र शासन वित्त व न्याय विभाग शासन निर्णय क्रमांक एफटीसी-२०१०/प्र.क्र. ८३ नऊ, दिनांक २३ मार्च, २०११ नुसार जलदगती न्यायालये व न्यायाधीश कार्यरत आहेत. त्याच प्रमाणे मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी ४ विशेष न्यायालयांच्या न्यायाधीशाचाही समावेश आहे.

मुंबई हे प्रधान वाणिज्य व औद्योगिक शहर असल्यामुळे या न्यायालयातील विवाद निरनिराळ्या प्रकारचे असतात आणि या न्यायालयात असलेल्या प्रचंड कार्यभारावरून विवादांची बेसुमार वाढ दिसून येते. शासनाने मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्याशी विचारविनिमय करून शासन अधिसूचना, विधि व न्याय विभाग क्र. संकिर्ण १२०७/५/सीआर.-३/का-११ दि. २० फेब्रुवारी २००७ अन्वये दि. १९ सप्टेंबर २००७ पासून दिडोशी येथे गोरेगाव, मालाड, कांदिवली, बोरीवली, व दहिसर या क्षेत्राचा समावेश असलेल्या विभागाकरिता नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई (बोरीवली विभाग), गोरेगाव येथे दिडोरी शाखा स्थापन केली आहे. शासनाने मुंबई येथील उच्च न्यायालयाशी विचार विनिमय करून दि. ३० सप्टेंबर २०१५ रोजी अधिसूचनेद्वारे अंधेरी परीसर व अंधेरी येथील पोलीस ठाणी आणि परकाम्य

संलेख अधिनियमाच्या कलम १३८ अन्वये उद्भवणारी प्रकरणे बोरीवली सत्र विभागात समाविष्ट केलेली आहेत आणि उक्त क्षेत्रात उद्भवणाऱ्या प्रकरणांची न्यायचौकशी, दिडोशी (गोरेगाव) येथील सत्र न्यायालयात करण्यात येते. दिडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीश हे त्यांच्या प्रमुखपदी असून आणि त्यांची अधिकारीता ही, अंधेरी येथील अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांशी देखील समव्यापी आहे. तसेच, सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई हे उक्त विभागासाठी सत्र न्यायाधीश असून त्यांना बोरीवली सत्र विभागाची अधिकारीता आहे आणि त्यांना उक्त सत्र विभागाकडील प्रकरणे काढून स्वतःकडे घेण्याचे किंवा सक्षम अधिकारीता असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयाकडे किंवा त्यास योग्य वाटेल असे कोणतेही प्रकरण गोरेगाव, दिडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीशाकडे अभिहस्तांकित करण्याचे अधिकार प्रदान केलेले आहेत.

१४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार विधी व न्याय विभाग मंत्रालय यांच्या शासन निर्णय क्रमांक : जगन्या १४१६/प्र.क्र.२०४/का-९, १८ ऑगस्ट, २०१७ अन्वये नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, दिडोशी मुंबई येथे १ जलदगती न्यायालय स्थापन करण्याकरीता व त्याकरीता एकूण ६ पदनिर्मितीच्या प्रस्तावास मान्यता दिलेली आहे. सन २००७ मध्ये दिडोशी येथे मुलतः १२ न्यायालये होती. त्या व्यतिरीक्त शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-०११८/१६२/प्र.क्र.४२/का.११, दिनांक ५ जुन, २०१८ नुसार कोर्ट क्र. १५ व १६ अशी २ नविन न्यायालये धरून एकूण १६ न्यायालये कार्यरत आहेत.

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे आदेशानुसार या न्यायालयांत दि. १ ऑक्टोबर, २०११ पासून दिवाणी दाव्यांतील पक्षकारांकरीता मध्यस्थी केंद्र (Mediation Center) स्थापन करण्यात आले असून ते पुर्णपणे कार्यरत आहे. तसेच या न्यायालयातील आवारात १४ डिसेंबर, २०२० पासून ई-सेवा केंद्राची मोफत सेवा सुरु करण्यात आली आहे. या ई-सेवा केंद्रामध्ये खटल्याची स्थिती, सुनावणीची तारीख, ई-फायलिंग कागदपत्र स्कॅन करणे, ई-स्टॅम्प पेपर, ई-पोर्ट सर्विस अॅप, ई-पेमेंट संबंधीत कार्य, साक्षांकित प्रत व इतर प्रतीसाठी ऑनलाईन अर्ज स्विकारणे, विनामुल्य कायदेशीर सेवा यासंबंधीत मार्गदर्शन इत्यादी कामे केली जातात. पक्षकार किंवा वकिलांना ईलेक्ट्रॉनिक माध्यमाद्वारे न्यायालयीन आदेश व निर्णय यांची सॉफ्टकॉपी पुरविली जाते. तसेच कारागृहात बंदिस्त कैदयांस त्यांच्या नातेवाईकांच्या भेटीसाठी ई-मुलाखतीची नोंदणी व व्हिडिओ कॉन्फरन्स सुनावणीसाठी व्यवस्था व आयोजन केले जाते.

नगर दिवाणी व सत्र न्यायालयाच्या फोर्ट, मुंबई येथील मुख्य शाखेत अतिरिक्त न्यायालये स्थापन करण्यासाठी, मुख्य न्यायालयातील काही विभाग हे हुतात्मा चौक, फ्लोरा फाउंटन, मुंबई येथील एम.टी.एन.एल. इमारतीतील सहाव्या मजल्यावरील जागा भाडेतत्वावर घेऊन स्थलांतरीत करण्यात आलेले आहेत. सदर जागा ही मा. उच्च न्यायालय यांच्या आदेशानुसार आणि विधि व न्याय विभाग ज्ञापन क्र. संकिर्ण - ०४१६/प्र.क्र.४८/कार्या-११, दिनांक ४ मार्च, २०१७ च्या शासन ज्ञापनानुसार, हुतात्मा चौक, फ्लोरा फाउंटन, मुंबई येथील एम.टी.एन.एल. इमारतीतील सहाव्या मजल्यावरील १३.५३३.३२ चौ फूट जागा या न्यायालयाने सन २०१७-१८ सर आर्थिक वर्षात रु. ३७,२१,६६३/- इतके मासिक भाडे (भाडेदरात प्रतीवर्षी ५ टक्के वाढीने १८ टक्के जी.एस.टी. व सी.जी.एस.टी.) व मालमत्ता कर, पाणीपट्टी कर यांचा अर्तभाव करून पाच वर्षासाठी घेतली आहे. सदरहु जागेचा ताबा ह्या न्यायालयाने दिनांक ४ डिसेंबर, २०१७ रोजी घेतला आहे. तेथील जागेमध्ये मुख्य न्यायालयातील लेखा विभाग, पुस्तक बांधणी विभाग, सत्र अभिलेखा विभाग कार्यरत आहेत.

तसेच १६ समर्पित व्यावसायिक न्यायालयांकरीता व २६ पॉक्सो न्यायालयांकरीता जागेचा शोध सुरु असून नजिकच्या भविष्यात त्याबाबत स्वतंत्र प्रस्ताव सादर करण्यांत येईल.

न्याय विभाग, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, भारत सरकार यांचे दिनांक ५ सप्टेंबर, २०१९ चे पत्र व उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०१९ च्या पत्रानुसार खटल्यांचा त्वरीत निकाल काढण्यासाठी नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई, (मुख्य शाखा) करीता १ जलदगती न्यायालय हे मुख्यालयामध्ये व १४ विशेष जलदगती न्यायालये, व नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बोरीवली विभाग, (दिंडोशी शाखा) करीता ११ विशेष जलदगती न्यायालये, अशी एकूण २६ जलदगती न्यायालये स्थापन करण्याची मान्यता मिळाली आहे. सदर विशेष जलदगती न्यायालयांकरीता Standard Norms प्रमाणे एका पॉक्सो न्यायालयाकरीता ७ कर्मचारी असे एकूण १८२ पदे बाह्यस्त्रोत्रयंत्रणे प्रमाणे भरण्याबाबत उपरोक्त उच्च न्यायालयाच्या पत्रानुसार सुचना प्राप्त झालेल्या आहेत.

नगर दिवाणी व सत्र न्यायालयाच्या फोर्ट, मुंबई येथील मुख्य शाखेत ६० न्यायालये कार्यरत आहेत. व ५ न्यायालयांच्या बांधकामांचे काम प्रगतीपथावर आहे. प्रलंबित प्रकरणे त्वरीत निकालात काढण्यासाठी विशेष अनुदानांतर्गत शिवडी येथील जलदगती सत्र न्यायालय दिनांक १७ ऑक्टोबर, २००३ पासून सुरु झाले आहे. सदर न्यायालयाचे कामकाज ज्या इमारतीमधून चालविले जात होते ती इमारत महानगर दंडाधिकारी न्यायालय, माझगांव साठी रिक्त केल्यामुळे सध्या जलदगती सत्र न्यायालय व सर्व विभाग शिवडी ऐवजी मुंबई नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, जुने सचिवालय आवार, फोर्ट, मुंबई येथे कार्यरत आहेत.

प्रधान न्यायाधीश या न्यायालयाचे प्रशासकीय प्रमुख असून एक प्रबंधक (दिवाणी), तीन अप्पर प्रबंधक (दिवाणी), दोन प्रबंधक (सत्र), दोन अप्पर प्रबंधक (सत्र), सात उपप्रबंधक ही राजपत्रित अधिकारी पदे या कार्यालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळण्यासाठी मंजूर केलेली आहेत. या न्यायालयातील प्रबंधकांना मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय अधिनियम, १९४८ च्या कलम ८(२) अन्वये अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

(ब) मुफसिल क्षेत्रातील दिवाणी आणि सत्र न्यायालय हे जिल्हा व सत्र न्यायालय म्हणून ओळखले जाते.

(एक) प्रमुख जिल्हा न्यायाधीशांच्या न्यायालयाशिवाय इतर न्यायालये म्हणजेच जिल्हा न्यायाधीश आणि वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालये जिल्हाच्या ठिकाणी असतात. जिल्हा न्यायाधीशांची न्यायालये ही जिल्हाच्या मुख्यालय शहरात असतात. तसेच काही तालुक्यांच्या ठिकाणी असतात, दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर व मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालय सुध्दा त्याप्रमाणे असतात. प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश हे जिल्हा न्यायाधीश दोन्ही स्तरांचे दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांवरील देखरेख करतात.

(दोन) एकूण २८० पदे सामायिक संवर्गातील जिल्हा न्यायाधीशांची आहेत. त्यापैकी ५३ पदे निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीश पदांत परिवर्तित केली आहेत. सध्या ५०२ पदे दिवाणी न्यायाधीश, (वरिष्ठ स्तर) आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी या संयुक्त संवर्गातील आहेत ११९८ पदे ही दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर) आणि न्यायदंडाधिकारी मुफसल अधिकारिते अंतर्गत आहेत.

(तीन) जिल्हा न्यायाधीशांना दोन प्रकारच्या अधिकारितेचा म्हणजे (१) मूळ आणि (२) अपिलीय अधिकारितेचा वापर करण्याचा अधिकार आहे. जिल्हा न्यायालय हे जिल्हातील मूळ दिवाणी अधिकारितेचे मुख्य न्यायालय आहे. तसेच सदर न्यायालय हे अपिल न्यायालय सुध्दा आहे.

(चार) जिल्हा न्यायाधीश हे मूळ प्रकरणांमध्ये सुनावणी करतात. जिल्हा न्यायाधीशांना अमर्याद आर्थिक अधिकारिता आहे. दिवाणी न्यायाधीश, कनिष्ठ स्तर यांना रु. २५,००० पर्यंत रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत, तर वरिष्ठ स्तर न्यायाधीशांना कोणत्याही मर्यादेपर्यंतच्या रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत.

(पाच) जिल्हा न्यायाधीश हे त्या-त्या जिल्हाचे सत्र न्यायाधीश असतात आणि त्यानुसार ते फौजदारी प्रकरणांमध्ये सुनावणी सुध्दा करतात. या कामात त्यांना अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश, ज्यांना सत्र न्यायालयाचे सुध्दा अधिकार प्राप्त आहेत, त्यांचे सहाय्य लाभते ते जिल्हातील सर्वोच्च न्यायिक प्राधिकारी असतात. सत्र न्यायाधीश हे दंडाधिकाऱ्यांना प्राथमिक चौकशी केल्यानंतर त्यांच्याकडे म्हणजेच सत्र न्यायाधीशांकडे पाठविलेले खटले चालवितात आणि दुय्यम दंडाधिकाऱ्यांनी दिलेल्या निर्णयाविरुद्ध केलेल्या अपिलात सुध्दा सुनावणी करतात.

(सहा) सत्र न्यायाधीश किंवा अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश हे कायद्याच्या अंतर्गत प्राधिकृत केलेली कोणतीही शिक्षा देऊ शकतात, परंतु अशा न्यायाधीशांनी दिलेली फाशीची शिक्षा ही उच्च न्यायालयाने कायम करण्याअधिन असते.

(सात) सहाय्यक सत्र न्यायाधीश हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेपेची शिक्षा किंवा दहा वर्षावरील कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायदांतर्गत, प्राधिकृत आहे देऊ शकतात.

(आठ) मुख्य न्यायदंडाधिकारी हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेप किंवा सात वर्षांपेक्षा जास्त कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायदांतर्गत प्राधिकृत आहे, देऊ शकतात.

(नऊ) महाराष्ट्र राज्यात न्यायपालिका ही शासनांगापासून विभक्त केली आहे परिणामतः आता फौजदारी न्यायालये ही उच्च न्यायालयाच्या अधीन आहेत. १ एप्रिल १९७४ पासून भारत सरकारने नवीन फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ अंमलात आणली, त्या संहितेच्या कलम १२ अंतर्गत प्रत्येक जिल्ह्यात मुख्य न्यायदंडाधिकारी नियुक्त करणे आवश्यक आहे. कलम १२ च्या तरतुदींच्या अंमलबजावणीकरिता राज्य शासनाने उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीवरून मुख्य न्याय दंडाधिकाऱ्यांची २९ पदे निर्माण केली व त्यापैकी प्रत्येक जिल्ह्यात एक आणि अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकाऱ्यांची दोन पदे, प्रत्येकी एक पुणे आणि नागपूर जिल्ह्यांकरिता निर्माण केली आहेत. ही पदे दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर या पदास समकक्ष समजली गेली आहेत.

(क) **जलदगती न्यायालये.**—१९ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार माननीय उच्च न्यायालयाने राज्यातील प्रलंबित खटले जलदगतीने निकालात काढण्यासाठी, महाराष्ट्र राज्याकरिता एक कृती आराखडा तयार केला. या आराखड्याची अंमलबजावणी ३ एप्रिल २००१ पासून करण्यात आली आहे. केंद्र शासनाने राज्य शासनास १८७ जलदगती न्यायालये सुरु करण्याचे निदेश दिले होते आणि त्याअनुषंगाने राज्यशासनाने दिनांक २३ मार्च २०११ रोजी राज्यशासनाच्या खर्चातून १०० जलदगती न्यायालये पुढील पाच वर्षांपर्यंत चालू ठेवण्याचा निर्णय घेतला आहे. आता त्याप्रमाणे राज्यात १०० जलदगती न्यायालये स्थापन करण्यात आली. सदर न्यायालयात दिनांक १ जानेवारी, २०१७ ते दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१७ पर्यंत ३५,०४६ इतके (दिवाणी व फौजदारी) प्रकरणे निकालात काढली.

(३) महाराष्ट्र ज्युडिशियल अॅकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट : महाराष्ट्र राज्यामध्ये न्यायीक अधिकाऱ्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे. दरवर्षी नवीन न्यायिक अधिकाऱ्यांना नेमणुका दिल्या जातात. त्यांना उत्तम दर्जाचे पूर्वप्रशिक्षण व त्यानंतर वेळोवेळी त्यांच्याकरीता चर्चासत्र, शासनाच्या विचाराधिन होती. जागतिकीकरण व देशाची अर्थिक परिस्थिती तसेच मुंबई व्यापारी व अर्थिक महत्त्व विचारात घेऊन महाराष्ट्र ज्युडिशियल अॅकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट मुंबईजवळ स्थापन करावी असा प्रस्तावही शासनाच्या विचाराधिन होता. मेकडेशन सेंटरमुळे आर्थिक स्वरूपाचे वाद लवादामार्फत सामोपचाराने मिटविता येतील तसेच प्रशिक्षणाची देखील सोय होईल, अशी शासनाची भुमिका होती. त्यानुसार उत्तम, जि. ठाणे येथे महाराष्ट्र ज्युडिशियल अॅकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट दिनांक २७ जून २००९ रोजी सुरु करण्यात आली आहे. या संस्थेच्या उद्दिष्टानुसार नवनियुक्त न्यायीक अधिकाऱ्यांना मुलभूत प्रशिक्षण देण्याचा कार्यक्रम प्रत्यक्षात सुरु करण्यात आला आहे.

कौटुंबिक न्यायालये

प्रस्तावना :-

कौटुंबिक न्यायालये अधिनियम, १९८४ च्या तरतूदीन्वये पुणे, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर, ठाणे, अमरावती, अकोला, नाशिक, सोलापूर, कोल्हापूर व नांदेड लातूर, उस्मानाबाद-१, बुलढाणा-१, अहमदनगर-१, धुळे-१, जळगांव-१, सातारा-१, जालना-१, सांगली-१, यवतमाळ-१, बीड-१, भंडारा-१, परभणी-१, रायगड अलिबाग-१, येथे कौटुंबिक न्यायालयांची स्थापना अनुक्रमे २७ जानेवारी १९८९, ७ ऑक्टोबर १९८९, २० फेब्रुवारी १९९३, २२ फेब्रुवारी १९९६, २९ नोव्हेंबर २००९, २१ डिसेंबर २००९, २२ एप्रिल २०१०, २३ ऑक्टोबर २०१० व ८ सप्टेंबर २०१२, २ मार्च, २०१३ व २८ मार्च, २०१४ कार्यान्वीत पासून झाली आहेत. या न्यायालयातील न्यायाधिकाऱ्यांची मंजूर संख्या अनुक्रमे ५, ७, २, ४, २ व प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण ४० अशी आहे. या न्यायालयांचे मुख्य कार्य म्हणजे सर्व विवाहासंबंधी प्रकरणे, जी सदर अधिनियम-प्रकरण तीन मधील कलम ७ अंतर्गत येतात,

त्यात सुनावणी करणे हे होय, पुणे न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रात पुणे शहर महानगरपालिकेचे क्षेत्र, कॅन्टोनमेंट क्षेत्र आणि खडकी यांचा समावेश होतो. सुरुवातीपासूनच पुणे येथील कौटुंबिक न्यायालय हे भारती विद्यापीठाच्या ७ व्या व ९ व्या मजल्यांवर भाड्याच्या जागेत स्थित आहे. मुंबई येथील कौटुंबिक न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रात बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्राचा समावेश होतो. औरंगाबाद येथील कौटुंबिक न्यायालय अधिकार क्षेत्रात औरंगाबाद जिल्ह्याच्या संपूर्ण क्षेत्राचा समावेश होतो. त्याचप्रमाणे नागपूर येथील कौटुंबिक न्यायालयाच्या अधिकार क्षेत्रात नागपूर शहर महानगरपालिकेचे क्षेत्र आणि कामटी कॅन्टोनमेंट बोर्डाचे क्षेत्र यांचा समावेश होतो. तसेच नाशिक, ठाणे, सोलापूर, अकोला, अमरावती, कोल्हापूर व नांदेड लातूर या जिल्ह्याच्या महानगरपालिकेच्या क्षेत्रासाठी प्रत्येकी १ कौटुंबिक न्यायालय स्थापन करण्यास मंत्रीमंडळाने मान्यता दिली आहे.

तक्ता - १

TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actual 2020-2021	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023
1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण				
दिवानी व सत्र न्यायालये	...	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--
(ब) जिल्ह्याचे वर्गीकरण				
(१०५) (एक) मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०१६३)				
वेतन	730072	846370	796370	995000
अतिकालीक भत्ता	24	100	75	100
देशातर्गत प्रवास खर्च	273	1800	1350	1890
कार्यालयीन खर्च	19060	21919	21919	17500
टेली., इले. चार्जेस	8823	11500	13642	11500
व्यावसायिक सेवा	249	250	125	250
पेट्रोल तेल वगण	0	1	1	1
भाडे, पट्टी व कर	59980	63654	63654	156696
संगणकावरील खर्च	294	1190	893	1250
कंत्राटी सेवा	5944	1000	8400	12953
लहान बांधकामे	16967	33985	25489	35684
एकूण (१)	841686	981769	931918	1232824
(१०५) (०१) (०२) कौटुंबिक न्यायालये (२०१४ ०३४१)				
वेतन	347906	408088	405035	458330
अतिकालीक भत्ता	40	285	228	299
मजुरी	0	5	5	5
प्रवास खर्च	247	2363	1713	2481
कार्यालयीन खर्च	6167	13730	10514	12500
दुरध्वनी वीज व पाणी शुल्क	4410	6200	12710	6200
भाडे पट्टी व कर	5571	8500	7272	8500
संगणकावरील खर्च	149	674	506	708
मोटार वाहने	0	0	0	0
कंत्राटी सेवा	3413	3145	6361	5062
प्रकाशन	0	1	1	1
व्यावसायिक सेवा	0	1	1	1
लहान बांधकामे	0	1	647	1
एकूण (२)	367903	442993	444993	494088
...
(A)-Activity Classification:				
Civil Sessions and Criminal Courts	...	--	--	--
... Total--A Gross	...	--	--	--
(B) Objectwise Classification				
... (105) Mumbai City Civil and Session Judge (20 40163)				
Salaries
O. T.
Travel Expenses
Office Expenses
Tel. Elect. Charges
Payment for Professional and Special Services.
Rent, Rates and Taxes
Computer Expenses
Contractual Services
Minor Work
Total-- (i)
(105)(01)(02) Family Courts				
Salaries
Overtime
Wages
Travel Expenses
Office Expenses
Tel. Elect. Charges
Rent, Rates and Taxes
Computer Expenses
Motor Vehicles
Contractual Services
Publication
Professional Service
Minor Work
Total-- (1) (2)

तक्ता - १-चालू
TABLE-I-Contd.

1	2	3	4	5
(०६) केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण विशेष न्यायालय (०६)(०१) केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालय (२०१४ ०४६८)				(०६) Central Bureau of Investigation (०६)(०१) Central Bureau of Investigation 0CBI Special Court)
वेतन	41903	60809	60809	72500
कंत्राटी सेवा	0	689	689	800
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	160	295	295	305
लहान बाधकामे	0	0	0	0
देशांतरित प्रवास खर्च	0	730	730	800
कार्यालयीन खर्च	1746	3876	3876	2590
भाडे, पट्टी व कर	0	0	0	0
प्रकाशन	0	0	0	0
संगणक खर्च	0	1001	1001	2705
व्यावसायिक सेवा	0	300	300	300
एकूण (क)	43809	67700	67700	80000
(१०८) फौजदारी न्यायालये (२०१४ ०२४३)				... (108) Criminal Courts (2014-0243).
वेतन	749665	1090602	897792	1188756
माजुरी	0	31	21	33
अतिआकालीक भत्ता	43	329	263	345
दूरध्वनी वीज व पाणी शुल्क	2277	5000	3609	5000
कंत्राटी सेवा	40	91	82	1210
प्रवास खर्च	412	5289	2913	5553
कार्यालयीन खर्च	5109	12342	9059	11840
भाडे, पट्टी व कर	732	1000	615	1000
लहान बाधकामे	0	1	1	1
संगणक	0	328	246	344
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	23	1254	525	1254
एकूण (६)	758301	1116267	915126	1215336
एकूण (ब)				
...				
...				

तक्ता-२
TABLE-II

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण :-

खालील तक्ता नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बृहन्मुंबई यांनी त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शविते.

(III) Programme Work Load Summary and Explanation of Financial Requirement :-

The Following table indicates the work done by the City Civil and Session Court. Greater Mumbai.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले न्यायाधीशांची संख्या	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे न्यायाधीशांची संख्या	कामाचे दिवस	Year
1	2	3	4	5	6
	Sanctioned Judges Strength	No. of Judges entrusted with outside their normal duties	No. of Judges entrusted with court work only	No. of working days	
२०१९	...	82	17	235	...
२०२०	...	98	14	235	...
२०२१	...	98	08	235	...

तक्ता-२/ TABLE-II Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षांभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		नवीन दाखल केलेली प्रकरणे				एकूण Total				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Name of Cases
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year				Total				Cases disposed during the year				Cases pending at the end of the year				
	2019	2020	2019	2020	2021	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021			
१ मूळ प्रकरणे	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16				
(अ) मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	41053	42703	44528	8954	5677	11032	50007	48380	55560	7304	3852	7262	42703	44528	48298	...		
(ब) फौजदारी	...	19840	23883	26302	8991	4228	6342	28831	28111	32644	4948	1809	2843	23883	26302	29801	...		
एकूण (१)	...	60893	66586	70830	17945	9905	17374	78838	76491	88204	12252	5661	10105	66586	70830	78099	...		
२ किरकोळ प्रकरणे																			
(अ) दिवाणी प्रकरणे	...	29497	31068	32172	15893	6454	12170	45390	37522	44342	14322	5350	10129	31068	32172	34213	...		
(ब) फौजदारी	...	3356	4422	4688	28321	18950	26781	31677	23372	31469	27255	18684	26507	4422	4688	4962	...		
एकूण (२)	...	32853	35490	36860	44214	25404	38951	77067	60894	75811	41577	24034	36636	35490	36860	39175	...		
एकूण (१ + २)	...	93746	102076	107690	62159	35309	56325	155905	137385	164015	53829	29695	46741	102076	107690	117274	...		

(1) Main Cases

(2) Miscellaneous Cases

(a) Civil

(b) Criminal

Total (1)

Total (1+2)

(५) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : बीड																	
...	0	0	441	0	454	428	0	454	869	0	13	231	0	441	638	...	(5) District : BEED
फौजदारी प्रकरणे	...	0	0	441	0	454	428	0	454	869	0	13	231	0	441	638	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	0	0	294	0	308	476	0	308	770	0	14	221	0	294	549	Civil Cases
एकूण	...	0	0	735	0	762	904	0	762	1639	0	27	452	0	735	1187	Total
(६) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : भंडारा																	
...	0	0	63	0	71	223	0	71	286	0	8	80	0	63	206	...	(6) District : BHANDARA
फौजदारी प्रकरणे	...	0	0	63	0	71	223	0	71	286	0	8	80	0	63	206	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	0	0	125	0	137	324	0	137	449	0	12	152	0	125	297	Civil Cases
एकूण	...	0	0	188	0	208	547	0	208	735	0	20	232	0	188	503	Total
(७) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : बुलढाणा																	
...	111	115	117	31	18	375	142	133	492	27	16	40	115	117	452	...	(7) District : BULDHANA
फौजदारी प्रकरणे	...	111	115	117	31	18	375	142	133	492	27	16	40	115	117	452	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	107	124	121	62	46	388	169	170	509	45	49	89	124	121	420	Civil Cases
एकूण	...	218	239	238	93	64	763	311	303	1001	72	65	129	239	238	872	Total
(८) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : चंद्रपूर																	
...	(8) District : CHANDRAPUR
फौजदारी प्रकरणे	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	Civil Cases
एकूण	Total
(९) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : धुळे																	
...	528	553	640	334	181	710	862	734	1350	309	94	159	553	640	1191	...	(9) District : DHULE
फौजदारी प्रकरणे	...	528	553	640	334	181	710	862	734	1350	309	94	159	553	640	1191	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	424	500	622	443	320	803	867	820	1425	367	198	438	500	622	987	Civil Cases
एकूण	...	952	1053	1262	777	501	1513	1729	1554	2775	676	292	597	1053	1262	2178	Total
(१०) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : जळगाव																	
...	655	500	499	808	103	257	1463	603	756	317	104	191	1146	499	565	...	(10) District : JALGAON
फौजदारी प्रकरणे	...	655	500	499	808	103	257	1463	603	756	317	104	191	1146	499	565	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	492	449	540	841	298	691	1333	747	1231	392	207	455	941	540	776	Civil Cases
एकूण	...	1147	949	1039	1649	401	948	2796	1350	1987	709	311	646	2087	1039	1341	Total
(११) कोटुबिक न्यायालय जिल्हा : जालना																	
...	353	208	248	122	137	431	475	345	679	267	97	181	208	248	498	...	(11) District : JALNA
फौजदारी प्रकरणे	...	353	208	248	122	137	431	475	345	679	267	97	181	208	248	498	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	282	166	157	124	104	420	406	273	577	240	116	227	166	157	350	Civil Cases
एकूण	...	635	374	405	246	241	851	881	618	1256	507	213	408	374	405	848	Total

तक्ता - २ चालू
Table --II -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१२) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : कोल्हापूर	...	172	202	199	102	48	251	274	250	450	72	51	61	202	199	389
फौजदारी प्रकरणे	...	466	504	582	408	315	972	874	819	1554	370	237	405	504	582	1149
दिवानी प्रकरणे	...	638	706	781	510	363	1223	1148	1069	2004	442	288	466	706	781	1538
एकूण	...	2495	2761	3005	1175	608	979	3670	3369	3984	909	364	751	2761	3005	3233
(१३) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नागपूर	...	3981	4543	4990	2855	1737	2930	6834	6280	7920	2291	1290	2325	4543	4990	5595
फौजदारी प्रकरणे	...	6476	7304	7995	4028	2345	3909	10504	9649	11904	3200	1654	3076	7304	7995	8828
दिवानी प्रकरणे	...	467	543	650	321	214	489	788	757	1139	245	107	148	543	650	991
एकूण	...	437	481	591	420	332	617	857	813	1208	376	222	258	481	591	950
(१४) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नांदेड	...	904	1024	1241	741	546	1106	1645	1570	2347	621	329	406	1024	1241	1941
फौजदारी प्रकरणे	...	1073	1201	1365	455	286	348	1528	1487	1713	327	122	249	1201	1365	1464
दिवानी प्रकरणे	...	2144	2364	2907	1461	1232	1613	3605	3596	4520	1214	689	1303	2364	2907	3217
एकूण	...	3217	3565	4272	1916	1518	1961	5133	5083	6233	1541	811	1552	3565	4272	4681
(१५) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नासिक	...	32	33	38	27	13	153	59	46	191	26	8	16	33	38	175
फौजदारी प्रकरणे	...	91	69	84	68	49	311	159	118	395	90	34	43	69	84	352
दिवानी प्रकरणे	...	123	102	122	95	62	464	218	164	586	116	42	59	102	122	527
एकूण	...	190	256	309	317	189	690	507	445	999	251	136	306	256	309	693
(१६) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : उस्मानाबाद	...	183	222	273	184	98	368	367	320	641	145	47	122	222	273	519
फौजदारी प्रकरणे	...	373	478	582	501	287	1058	874	765	1640	396	183	428	478	582	1212
दिवानी प्रकरणे	...	3217	3565	4272	1916	1518	1961	5133	5083	6233	1541	811	1552	3565	4272	4681
एकूण	...	32	33	38	27	13	153	59	46	191	26	8	16	33	38	175
(१७) कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : लातूर	...	190	256	309	317	189	690	507	445	999	251	136	306	256	309	693
फौजदारी प्रकरणे	...	183	222	273	184	98	368	367	320	641	145	47	122	222	273	519
दिवानी प्रकरणे	...	373	478	582	501	287	1058	874	765	1640	396	183	428	478	582	1212
एकूण	...	3217	3565	4272	1916	1518	1961	5133	5083	6233	1541	811	1552	3565	4272	4681

तक्ता - २ चालू
Table -- II -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(२५)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : सोलापूर
	फौजदारी प्रकरणे	376	492	535	196	72	406	572	564	941	80	29	122	492	535
	दिवाणी प्रकरणे	777	1019	1223	660	455	1045	1437	1474	2268	418	251	592	1019	1223
	एकूण	1153	1511	1758	856	527	1451	2009	2038	3209	498	280	714	1511	1758
(२६)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : ठाणे
	फौजदारी प्रकरणे	134	138	144	66	19	47	200	157	191	62	13	58	138	144
	दिवाणी प्रकरणे	1578	1721	1809	1208	745	1376	2786	2466	3185	1065	657	1231	1721	1859
	एकूण	1712	1859	1953	1274	764	1423	2986	2623	3376	1127	670	1289	1859	1953
(२७)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : वर्धा
	फौजदारी प्रकरणे
	दिवाणी प्रकरणे
	एकूण
(२८)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : यवतमाळ
	फौजदारी प्रकरणे	0	0	466	0	490	251	0	490	717	0	24	220	0	466
	दिवाणी प्रकरणे	0	0	424	0	451	375	0	451	799	0	27	286	0	424
	एकूण	0	0	890	0	941	626	0	941	1516	0	51	506	0	890
(२९)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : गडचिरोली
	फौजदारी प्रकरणे
	दिवाणी प्रकरणे
	एकूण
(३०)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : नंदूरबार
	फौजदारी प्रकरणे
	दिवाणी प्रकरणे
	एकूण
(३१)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : गोंदिया
	फौजदारी प्रकरणे
	दिवाणी प्रकरणे
	एकूण
(३२)	कौटुंबिक न्यायालय जिल्हा : वाशिम
	फौजदारी प्रकरणे
	दिवाणी प्रकरणे
	एकूण

तक्ता-३
TABLE-III

The following table (1 to 29) indicate District wise cases in the District and Sessions Courts and in the Subordinate Courts in the State in 2015, 2016 and 2017. The High Court has informed that there are no norms of disposal prescribed for Judicial Officers on the basis of total number of cases. The different Judicial Officers are however required to dispose of cases, as under ---

(1) District and Sessions Judge Additional District Judge/ (2) Civil Judge, Senior "Division" (3) Chief Judicial Magistrate/ Chief Judicial Magistrate, (First Class), Special Court (M. V./Rlys/Corpn.)	... Regular Civil Appeal and Sessions case ... Special Civil Suit ... Criminal Regular I.P.C.	: 432 : : 72 : 192
---	---	-----------------------------

Note : Norms of disposal for the Court of Special Magistrate for Motor Vehicles, Railway and Municipal Corporations are usual norms for contested disposal. In addition disposal of 6 uncontested I. P. C. Case. (1 unit) and 300 uncontested other Acts-1 unit.

(4) Civil Judge, Junior Division (5) Civil Judge, Junior Division Judicial Magistrate, First Class.	... Civil Regular Suit ... 18 units (Civil/Criminal or both together)	: 162
---	--	-------

खालील तक्ता (१ ते ३३) राज्यातील जिल्हा व सत्र न्यायालय व दुय्यम न्यायालये यांच्या २०१५, २०१६ व २०१७ या वर्षातील कामकाजाचा निहत्तावार सारांश दर्शवितो.

एकूण प्रकरणांच्या संख्येवर आधारित अशी प्रमाणके न्यायालयांच्या कामकाजासाठी ठरविण्यात आलेली नाहीत असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे. तथापि विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांना खाली दिल्याप्रमाणे प्रकरणे निकालात काढवी लागतात.

(१) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश सह/अपपर जिल्हा न्यायाधिश (२) दिवाणी न्यायाधिश (वॉरिष्ठस्तर) (३) मुख्य न्याय दंडाधिकारी किंवा न्याय दंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) विशेष न्यायालय (मोटर वाहन/रेल्वे/नगरपालिका).	... नियमित दिवाणी अपील व सत्र प्रकरणे ... विशेष दिवाणी दावे ... फौजदारी नियमित भारतीय दंडसंहित प्रकरणे	: ४३२ : : ७२ : १९२
---	--	-----------------------------

टीप :- मोटर वाहन, रेल्वे आणि नगरपालिका करिता असलेल्या विशेष न्यायाधिशांच्या न्यायालयांसाठी प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी नेहमीची प्रमाणके आहेत. याशिवाय भारतीय दंडसंहिता खालील न लढविलेली सहा प्रकरणे एक आणि इतर, अधिनियमांखालील न लढविलेली ३०० प्रकरणे (एक).

(४) दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठस्तर) (५) दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठस्तर) न्याय दंडाधिकारी (प्रथम वर्ग).	... दिवाणी नियमित प्रकरणे ... १८ एकके (दिवाणी/फौजदारी किंवा दोन्ही एकत्र)	: १६२
--	--	-------

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases								
	Cases pending at the beginning of the years		Cases Instituted during the years		Cases disposed during the years		Cases pending at the end of the years										
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020									
१. जिल्हा न्यायालये	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	(१) District AHMEDNAGAR
(एक) दिवाणी प्रकरणे	...	13513	12893	11255	3669	2029	2210	17182	14922	13465	4289	3667	2171	12893	11255	11294	I. District Courts
(दोन) फौजदारी	...	7365	7268	8649	6903	6263	7049	14268	13531	15698	7000	4882	6457	7268	8649	9241	(i) Civil (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	...	47605	50202	59431	15843	14881	15476	63448	65083	74907	13246	5652	9668	50202	59431	65239	II. Sub-Ordinate Courts
(एक) दिवाणी प्रकरणे	...	74676	81936	100875	36101	31593	39880	110777	113529	140755	28841	12654	25678	81936	100875	115077	(i) Civil (ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	...	143159	152299	180210	62516	54766	64615	205675	207065	244825	53376	26855	43974	152299	180210	200851	Total

तब्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(2) District AKOLA															
I. District Courts															
१. जिल्हा अकोला
(एक) दिवाणी	2400	2165	2355	910	426	696	3310	2591	3051	1145	236	508	2165	2355	2543
(दोन) फौजदारी	2846	2878	3059	2481	1672	2464	5327	4550	5523	2449	1491	2248	2878	3059	3275
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	14241	14653	17039	5580	4190	6874	19821	18843	23913	5168	1804	6158	14653	17039	17755
(दोन) फौजदारी	46233	51960	66751	22668	21450	23269	68901	73410	90020	16941	6659	22898	51960	66751	67122
एकूण	65720	71656	89204	31639	27738	33303	97359	99394	122507	25703	10190	31812	71656	89204	90695
(3) District AMRAVATI															
I. District Courts															
१. जिल्हा अमरावती
(एक) दिवाणी	8420	8431	8598	2492	1511	2030	10912	9942	10628	2481	1344	1934	8431	8598	8694
(दोन) फौजदारी	5306	5972	6579	4061	3918	3705	9367	9890	10284	3395	3311	3495	5972	6579	6789
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	16860	18530	21909	10907	8692	13298	27767	27222	35207	9237	5313	12417	18530	21909	22790
(दोन) फौजदारी	63500	71089	88414	26422	26600	32217	89922	97689	120631	18833	9275	23222	71089	88414	97409
एकूण	94086	104022	125500	43882	40721	51250	137968	144743	176750	33946	19243	41068	104022	125500	135682
(4) District AURANGABAD															
I. District Courts															
१. जिल्हा औरंगाबाद
(एक) दिवाणी	14902	15565	17141	3714	2569	3492	18616	18134	20633	3051	993	2365	15565	17141	18268
(दोन) फौजदारी	7844	9043	9623	6756	3679	4483	14600	12722	14106	5557	3099	4613	9043	9623	9493
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	27847	28622	32134	9448	6491	10004	37295	35113	42138	8673	2979	6660	28622	32134	35478
(दोन) फौजदारी	80649	91705	109385	39971	30359	34486	120620	122064	143871	28915	12679	23855	91705	109385	120016
एकूण	131242	144935	168283	59889	43098	52465	191131	188033	220748	46196	19750	37493	144935	168283	183255
(5) District BEED															
I. District Courts															
१. जिल्हा बीड
(एक) दिवाणी	7867	7372	7844	1621	1445	1639	9488	8817	9483	2116	973	1168	7372	7844	8315
(दोन) फौजदारी	3099	3354	3754	3151	2833	3240	6250	6187	6994	2896	2433	2734	3354	3754	4260
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	27638	30093	34746	18757	13252	16737	46395	43345	51483	16302	8599	14765	30093	34746	36718
(दोन) फौजदारी	43499	45563	56967	17837	19515	15578	61336	65078	72545	15773	8111	17992	45563	56967	54553
एकूण	82103	86382	103311	41366	37045	37194	123469	123427	140505	37087	20116	36659	86382	103311	103846

(6) District BHANDARA																	
I. District Courts																	
...					
(एक) दिवाणी	1372	1338	1696	648	635	362	2020	1973	2058	682	277 327+09Tr	1338	1696	1722	...	(i) Civil	
(दोन) फौजदारी	840	889	1013	986	711	817	1826	1600	1830	937	587	639	889	1013	1191	...	(ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts																	
(एक) दिवाणी	4778	5082	5746	1861	1483	1990	6639	6565	7736	1557 695+124Tr	1307+135Tr	5082	5746	6294	...	(i) Civil	
(दोन) फौजदारी	11661	12404	16147	10807	7559	8785	22468	19963	24932	10064	3746+70 8147+177Tr	12404	16147	16608	...	(ii) Criminal	
एकूण	18651	19713	24602	14302	10388	11954	32953	30101	36556	13240 5305+194Tr	10420+321Tr	19713 24602	25815	...	Total		
(7) District BULDHANA																	
I. District Courts																	
...
(एक) दिवाणी	5790	6088	6417	1947	1018	1241	7437	7106	7658	1349	689	3135	6088	6417	4523	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	3844	4258	4690	2799	2252	2643	6643	6510	7333	2385	1820	2254	4258	4690	5079	...	(ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts																	
(एक) दिवाणी	12939	12972	14810	4526	3953	7744	17465	16925	22554	4493	2115	4656	12972	14810	17898	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	46936	54048	69933	23537	23777	25006	70473	77825	94939	16425	7892	15583	54048	69933	79356	...	(ii) Criminal
एकूण	69509	77366	95850	32809	31000	36634	102018	108366	132484	24652	12516	25628	77366	95850	106856	...	Total
(8) District CHANDRAPUR																	
I. District Courts																	
...
(एक) दिवाणी	3061	3052	3115	724	447	636	3785	3499	3751	733	384	547	3052	3115	3204	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	2448	2476	2814	2633	2079	1869	5081	4555	4683	2605	1741	1574	2476	2814	3109	...	(ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts																	
(एक) दिवाणी	12283	13237	14577	3394	2706	4126	15677	15943	18703	2440	1366	3365	13237	14577	15338	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी	50618	55841	67102	23255	19972	18590	73873	75813	85692	18032	8711	16584	55841	67102	69108	...	(ii) Criminal
एकूण	68410	74606	87608	30006	25204	25221	98416	99810	112829	23810	12202	22070	74606	87608	90759	...	Total

(६) जिल्हा भंडारा

१. जिल्हा न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

२. दुय्यम न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

एकूण

(७) जिल्हा बुलढाणा

१. जिल्हा न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

२. दुय्यम न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

एकूण

(८) जिल्हा चंद्रपूर

१. जिल्हा न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

२. दुय्यम न्यायालये

(एक) दिवाणी

(दोन) फौजदारी

एकूण

तक्ता - ३ चालू
TABLE -III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(९) जिल्हा धुळे															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	7134	7021	7655	13535	3060	6587	20669	10081	14242	13648	2426	6318	7021	7655	7924 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	2218	2465	2699	5345	2620	3770	7563	5085	6469	5098	2386	3822	2465	2699	2647 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	6776	7359	8468	12982	8499	12925	19758	15858	21393	12399	7390	12960	7359	8468	8433 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	20358	23013	28869	27287	8894	23187	47645	31907	52056	24632	3038	25176	23013	28869	26880 ... (ii) Criminal
एकूण	36486	39858	47691	59149	23073	46469	95635	62931	94160	55777	15240	48276	39858	47691	45884 ... Total
(१०) जिल्हा जळगाव															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	5758	6190	6743	2548	1632	5464	8306	7822	12207	2116	1079	4886	6190	6743	7321 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	3926	4575	5264	3953	3850	7996	7879	8425	13260	3304	3161	7389	4575	5264	5871 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	24898	23040	25812	9636	12169	24987	34534	35209	50799	11494	9397	23577	23040	25812	27222 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	51618	49564	61220	39715	25842	50623	91333	75406	111843	41769	14186	43946	49564	61220	67897 ... (ii) Criminal
एकूण	86200	83369	99039	55852	43493	89070	142052	126862	188109	58683	27823	79798	83369	99039	108311 ... Total
(११) जिल्हा जालना															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	5203	6519	7380	2407	1274	1656	7610	7793	9036	1091	413	608	6519	7380	8428 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	2447	2481	2869	2032	2595	2571	4479	5076	5440	1998	2207	2445	2481	2869	2995 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	12602	12741	14528	4105	3398	4332	16707	16139	18860	3966	1611	3213	12741	14528	15647 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	27749	31232	38092	12105	11778	14040	39854	43010	52132	8622	4918	8759	31232	38092	43373 ... (ii) Criminal
एकूण	48001	52973	62869	20649	19045	22599	68650	72018	85468	15677	9149	15025	52973	62869	70443 ... Total

(१२) जिल्हा कोल्हापूर

(12) District KOLHAPUR

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Courts										II. Sub-Ordinate Courts										
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	9257	9306	10091	3585	2893	3767	12842	12199	13858	3536	2108	3428	9306	10091	10430	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal	
...	3549	3887	4328	3536	2881	3496	7085	6768	7824	3198	2440	2943	3887	4328	4881	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal	
२. दुय्यम न्यायालये		33963	35946	39314	17896	11665	14094	51859	47611	53408	15913	8297	11060	35946	39314	42348	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	45455	48211	61330	42497	31351	40624	87952	79562	101954	39741	18232	33143	48211	61330	68811	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal	
एकूण	92224	97350	115063	67514	48790	61981	159738	146140	177044	62388	31077	50574	97350	115063	126470	...	Total	...	Total	

(१३) जिल्हा नागपूर

(13) District NAGPUR

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Courts										II. Sub-Ordinate Courts									
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	24457	25956	27180	7098+86	4363+3	5765	31648	30319	32945	5600+	3142	5232	25956	271180	27713	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	7002	7861	8827	5380+	5319+41	6624	12433	13180+41Tr	15451	4531+	4395	5889	7861	8827	9562	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	Rest+7Re	Rest	49Rest+2Re+1rest	tr+1Rest	85Tr+7c	37Tr+4c	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	30839	33089	37849	7703	6682	7822	40065	39771	45671	5272+	1915	4832	33089	37849	40839	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	163473	185733	210984	125959	58716+	74748	295687	244449	285732	105451	33706+	77507	185733	210984	208225	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	+1517	+1Rest	Rest+6Re	+249Tr	+4281Tr	8Com	+222Com.	(i) Civil	...	(ii) Criminal
एकूण	225771	252639	284840	146140	75080	94959	379833	327719+	379799	120854	43158+	93460	252639	2844840	286339	...	Total	...	Total
...	+7720Tr+290Tr	+202Rrest+Rrest	5rest	290Tr+	+6107Tr	8Tr+8Tc	+233Com.	+Com.	(i) Civil	...	(ii) Criminal

(१४) जिल्हा नांदेड

(14) District NANDED

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Courts										II. Sub-Ordinate Courts									
(एक) दिवाणी	(दोन) फौजदारी	...	8025	8318	3940	4335	2082	--	12360	10400	--	4042	1108	--	8318	9292	--	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	3428	3940	...	3384	2573	--	6812	6513	--	2872	1903	--	3940	4610	--	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	17445	16871	...	9161	8627	--	26606	25498	--	9735	5872	--	16871	19626	--	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
...	46245	46557	...	16971	21204	--	63216	67761	--	16659	10538	--	46557	57223	--	...	(i) Civil	...	(ii) Criminal
एकूण	75143	75686	...	33851	34486	--	108994	110172	--	33308	19421	--	75686	90751	--	...	Total	...	Total

तक्ता - ३ चावू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१५) जिल्हा : नाशिक															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	18083	20128	22352	6436	3978	5765	24519	24106	28117	4391	1754	2961	20128	22352	25156
(दोन) फौजदारी	6409	7022	7779	6277	4816	5481	12686	11838	13260	5664	4059	4700	7022	7779	8560
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	34497	35891	39759	9002	6894	10470	43499	42785	50229	7608	3026	6973	35891	39759	43256
(दोन) फौजदारी	107665	117516	163839	60235	69506	67768	167900	187022	231607	50384	23183	77682	117516	163839	153925
एकूण	166654	180557	233729	81950	85194	89484	248604	265751	323213	68047	32022	92316	180557	233729	230897
(१६) जिल्हा : उस्मानाबाद															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	6978	8187	8963	3147	1665	2558	10125	9852	11521	1938	889	1565	8187	8963	9956
(दोन) फौजदारी	1977	2229	2528	1999	1407	1879	3976	3636	4407	1747	1108	1452	2229	2528	2955
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	23591	24333	27865	21970	17552	11865	45561	41885	39730	21228	14020	9586	24333	27865	30144
(दोन) फौजदारी	27157	30104	35933	11557	9525	11497	38714	39629	47430	8610	3696	9480	30104	35933	37950
एकूण	59703	64853	75289	38673	30149	27799	98376	95002	103088	33523	19713	22083	64853	75289	81005
(१७) जिल्हा : लातूर															
१. जिल्हा न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	11756	13356	14518	3504	1963	3286	15260	15319	17804	1904	801	1349	13356	14518	16455
(दोन) फौजदारी	2162	2247	2282	2047	1386	2042	4209	3633	4324	1962	1351	1819	2247	2282	2505
२. दुय्यम न्यायालये															
...
(एक) दिवाणी	19164	19798	22806	11789	9563	15320	30953	29361	38126	11155	6555	6555	19798	22806	24777
(दोन) फौजदारी	31062	33305	41108	12552	13344	15808	43614	46649	56916	10309	5541	11634	33305	41108	45282
एकूण	64144	68706	80714	29892	26256	36456	94036	94962	117170	25330	14248	21357	68706	80714	89019

(१८) जिल्हा : परभणी

(18) District : PARBHANI																		
I. District Court												Total						
II. Sub-ordinate Court																		
१. जिल्हा न्यायालये	...	6477	6901	8252	4631	3165	6514	11108	10066	14766	4207	1814	10408	6901	8252	4358	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	...	4205	4491	4549	4184	2905	5867	8389	7396	10416	3898	2847	5666	4491	4549	4750	...	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	...	13895	14737	16667	12350	7814	14976	26245	22551	31643	11508	5884	9227	14737	16667	22416	...	(i) Civil
२. दुय्यम न्यायालये	...	35639	39222	47897	32720	20648	23403	68359	59870	71300	29137	11973	22040	39222	47897	49260	...	(ii) Criminal
(एक) दिवाणी	...	60216	65351	77365	53885	34532	50760	114101	99883	128125	48750	22518	47341	65351	77365	80784	...	Total
(दोन) फौजदारी	...	60216	65351	77365	53885	34532	50760	114101	99883	128125	48750	22518	47341	65351	77365	80784	...	Total

(१९) जिल्हा : पुणे

(19) District : PUNE																		
I. District Court												Total						
II. Sub-ordinate Court																		
१. जिल्हा न्यायालये	...	37516	40691	43880	11080	7796	9195	48596	48487	53075	7905	4607	4231	40691	43880	48844	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	...	16389	17998	19903	13544	10472	15832	29933	28470	35735	11935	8567	13439	17998	19903	22296	...	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	...	71896	73790	81382	16424	12528	17286	88320	86318	98668	14530	4936	9787	73790	81382	88881	...	(i) Civil
२. दुय्यम न्यायालये	...	248510	300076	430103	135004	167092	96471	383514	467168	526574	83438	37065	81376	300076	430103	445198	...	(ii) Criminal
(एक) दिवाणी	...	374311	432555	575268	176052	197888	138784	550363	630443	714052	117808	55175	108833	432555	575268	605219	...	Total
(दोन) फौजदारी	...	374311	432555	575268	176052	197888	138784	550363	630443	714052	117808	55175	108833	432555	575268	605219	...	Total

(२०) जिल्हा : रायगड

(20) District : RAIGAD																		
I. District Court												Total						
II. Sub-ordinate Court																		
१. जिल्हा न्यायालये	...	10732	11591	11829	7580	1367	1860	18312	12958	13689	6721	1129	1725	11591	11829	11964	...	(i) Civil
(एक) दिवाणी	...	3533	3701	4234	3940	2997	2370	7473	6698	6604	3772	2464	1913	3701	4234	4691	...	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	...	25352	26889	29283	7374	4896	8235	32726	31785	37518	5837	2502	4656	26889	29283	32862	...	(i) Civil
२. दुय्यम न्यायालये	...	31791	34671	40185	15464	11131	16235	47255	45802	56420	12584	5617	11590	34671	40185	44830	...	(ii) Criminal
(एक) दिवाणी	...	71408	76852	85531	34358	20391	28700	105766	97243	114231	28914	11712	19884	76852	85531	94347	...	Total
(दोन) फौजदारी	...	71408	76852	85531	34358	20391	28700	105766	97243	114231	28914	11712	19884	76852	85531	94347	...	Total

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२१) जिल्हा : रत्नागिरी	(21) District : RATNAGIRI															
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court															
(एक) दिवाणी ...	2759	2655	3263	1736	1778	926	4495	4433	4189	1840	1170	881	2655	3263	3308	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	900	1043	1129	873	832	696	1773	1875	1825	730	746	684	1043	1129	1141	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court															
(एक) दिवाणी ...	6420	7155	7923	3248	1664	2193	9668	8819	10116	2513	896	1514	7155	7923	8602	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	9700	9659	12559	7340	5285	7904	17040	14944	20463	7381	2385	5312	9699	12559	15151	... (ii) Criminal
एकूण	19779	20512	24874	13197	9559	11719	32976	30071	36593	12464	5197	8391	20512	24874	28202	... Total
(२२) जिल्हा : सांगली	(22) District : SANGALI															
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court															
(एक) दिवाणी ..	6643	6612	6918	2908	2238	2653	9551	8850	9571	2939	1932	2593	6612	6918	6978	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3666	3983	4457	3323	3059	3003	6989	7042	7460	3006	2585	2584	3983	4457	4876	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court															
(एक) दिवाणी ...	30073	33950	42601	19658	20804	18450	49731	54754	61051	15781	12153	13381	33950	42601	47670	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	28077	29662	33113	7643	8825	8882	35720	38487	41995	6058	5374	4177	29662	33113	37818	... (ii) Criminal
एकूण	68459	74207	87089	33532	34926	32988	101991	109133	120077	27784	22044	22735	74207	87089	97342	... Total
(२३) जिल्हा : सातारा	(23) District : SATARA															
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court															
(एक) दिवाणी ...	11154	12291	13710	3695	2231	2178	14849	14522	15888	2558	812	1458	12291	13710	14430	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3803	3787	4270	3047	2803	2599	6850	6590	6869	3063	2320	2233	3787	4270	4636	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court															
(एक) दिवाणी ...	28825	30695	33980	10384	5587	7499	39209	36282	41479	8514	2302	5103	30695	33980	36376	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	36635	41437	51795	21709	17265	18759	58344	58702	70554	16907	6907	14813	41437	51795	55741	... (ii) Criminal
एकूण	80417	88210	103755	38835	27886	31035	119252	116096	134790	31042	12341	23607	88210	103755	111183	... Total

(२४) जिल्हा : सोलापूर

(24) District : SOLAPUR

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	6626	7234	8115	4658	2869	4420	11284	10103	12535	4050	1988	3532	7234	8115	9003	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	4871	6080	7058	6979	5672	6827	11850	11752	13885	5770	4694	5774	6080	7058	8111	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	46283	50923	56560	15510	10369	16127	61793	61292	72687	10870	4732	8038	50923	56560	64649	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	75047	89435	106604	45564	29313	39280	120611	118748	145884	31176	12144	29980	89435	106604	115904	...	(ii) Criminal

एकूण ...

132827 153672 178337 72711 48223 66654 205538 201895 244991 51866 23558 47324 153672 178337 197667 ... Total

(२५) जिल्हा : सिंधुदुर्ग

(25) District : SINDHUDURG

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	1927	1877	1917	768	292	443	2695	2169	2360	818	252	266	1877	1917	2094	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	396	462	527	581	374	445	977	836	972	515	309	354	462	527	618	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	5161	5487	5930	1321	883	1283	6482	6370	7213	995	440	639	5487	5930	6574	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3780	4360	6182	4236	3647	4590	8016	8007	10772	3656	1825	3176	4360	6182	7596	...	(ii) Criminal

एकूण ...

11264 12186 14556 6906 5196 6761 18170 17382 21317 5984 2826 4435 12186 14556 16882 ... Total

(२६) जिल्हा : ठाणे

(26) District : THANE

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	22324	12143	12789	6297	2478	3621	28621	14621	16410	16478	1832	3091	12143	12789	13319	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	17107	18995	20831	13056	8588	13156	30163	27583	33987	11168	6752	11155	18995	20831	22832	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	56457	70766	77087	42464	11101	19259	98921	81867	96346	28155	4780	11262	70766	77087	85084	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	202303	222799	242196	178396	58147	103898	380699	280946	346094	157900	38750	83189	222799	242196	262905	...	(ii) Criminal

एकूण ...

298191 324703 352903 240213 80314 139934 538404 405017 492837 213701 52114 108697 324703 352903 384140 ... Total

तक्ता ३- चालू
TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(२७) जिल्हा : वर्धा	(२७) District : WARDHA															
१. जिल्हा न्यायालये	I. District Court															
(एक) दिवाणी	...	3375	4051	2449	5482	1637	2139	8857	5688	4588	4806	3239	2227	4051	2449	2361
(दोन) फौजदारी	...	1779	2114	2403	3993	2623	2735	5772	4737	5138	3658	2334	2684	2114	2403	2454
२. दुय्यम न्यायालये	II. Sub-ordinate Court															
(एक) दिवाणी	...	7059	6319	9726	7183	7158	7045	14242	14077	16771	7323	4351	6000	6919	9726	10771
(दोन) फौजदारी	...	47405	50039	57380	65595	26450	34535	113000	76489	91915	62961	19109	33506	50039	57380	58409
एकूण	...	59618	62523	71958	82253	37868	46454	141871	100991	118412	78748	29033	44417	63123	71958	73995
(२८) जिल्हा : यवतमाळ	(२८) District : YAVATMAL															
१. जिल्हा न्यायालये	I. District Court															
(एक) दिवाणी	...	3744	3860	4021	2305	1481	2107	6049	5341	6128	2189	1320	1727	3860	4021	4401
(दोन) फौजदारी	...	3678	4352	4828	2528	1766	2441	6206	6118	7269	1854	1290	2026	4352	4828	5243
२. दुय्यम न्यायालये	II. Sub-ordinate Court															
(एक) दिवाणी	...	18799	19747	21237	8205	4865	6978	27004	24612	28215	7257	3375	5494	19747	21237	22721
(दोन) फौजदारी	...	67761	74024	89226	49272	34554	32895	117033	108578	122121	43009	19352	32207	74024	89226	89914
एकूण	...	93982	101983	119312	62310	42666	44421	156292	144649	163733	54309	25337	41454	101983	119312	122279
(२९) जिल्हा : गडचिरोली	(२९) District : GADCHIROLI															
१. जिल्हा न्यायालये	I. District Court															
(एक) दिवाणी	...	883	1023	1085	358	225	280	1241	1248	1365	218	163	238	1023	1085	1127
(दोन) फौजदारी	...	736	1082	1145	1185	1074	778	1921	2156	1923	839	1011	706	1082	1145	1217
२. दुय्यम न्यायालये	II. Sub-ordinate Court															
(एक) दिवाणी	...	1232	1275	1556	986	936	1260	2218	2211	2816	943	655	1017	1275	1556	1799
(दोन) फौजदारी	...	4929	5169	8525	5382	5979	5445	10311	11148	13970	5142	2623	3265	5169	8525	10705
एकूण	...	7780	8549	12311	7911	8214	7763	15691	16763	20074	7142	4452	5226	8549	12311	14848

(३०) जिल्हा : हिंगोली

(30) District : HINGOLI

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Court	
(एक) दिवाणी	(i) Civil	...
(दोन) फौजदारी	(ii) Criminal	...
२. दुय्यम न्यायालये		II. Sub-ordinate Court	
(एक) दिवाणी	(i) Civil	...
(दोन) फौजदारी	(ii) Criminal	...
एकूण	Total	...

(३१) जिल्हा : वाशिम

(31) District : WASHIM

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Court	
(एक) दिवाणी ...	2260	(i) Civil	3961
(दोन) फौजदारी ...	1797	(ii) Criminal	2655
२. दुय्यम न्यायालये		II. Sub-ordinate Court	
(एक) दिवाणी ...	6999	(i) Civil	7569
(दोन) फौजदारी ...	18829	(ii) Criminal	31441
एकूण ...	29885	Total	45626

(३२) जिल्हा : नंदुरबार

(32) District : NANDURBAR

१. जिल्हा न्यायालये		I. District Court	
(एक) दिवाणी ...	1460	(i) Civil	2543
(दोन) फौजदारी ...	597	(ii) Criminal	948
२. दुय्यम न्यायालये		II. Sub-ordinate Court	
(एक) दिवाणी ...	3606	(i) Civil	4739
(दोन) फौजदारी ...	9371	(ii) Criminal	17111
एकूण ...	15034	Total	25341

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(३३) जिल्हा : गोंदिया															(27) District : GONDIA
१. जिल्हा न्यायालये	...														I. District Court
(एक) दिवाणी	... 1390	1381	1591	1999	1159	2788	3389	2540	4379	2008	949	2769	1381	1591	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	... 1199	1531	1793	2939	2054	3611	4138	3585	5404	2607	1792	3602	1531	1793	... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	...														II. Sub-ordinate Court
(एक) दिवाणी	... 4469	4953	5653	3368	2269	2932	7837	7222	8585	2884	1569	2360	4953	5653	... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	... 13438	14143	17720	17047	11595	18112	30485	25738	35832	16342	8018	18297	14143	17720	... (ii) Criminal
एकूण	... 20496	22008	26757	25353	17077	27443	45849	39085	54200	23841	12328	27028	22008	26757	... Total

District Govt. Pleader and Prosecutors.

The following tables indicate the number of different types of Civil and Criminal Cases filed and defended by the Government in which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearances on behalf of Government during the years 2013, 2014 and 2015.

जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते

२०१३, २०१४ व २०१५ चा वर्षांमध्ये दिवाणी व फौजदारी स्वरुपाची दाखल झालेली आणि शासनाच्यावतीने जिल्हा सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			एकूण			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) जिल्हा : अहमदनगर																
...	5641	8210	9086	3678	2726	2374	9319	10936	11463	1109	1847	1772	8210	9089	9691	...Criminal Cases
...	5023	5187	5408	506	441	233	5529	5628	5641	342	220	141	5187	5408	5500	...Civil Cases
एकूण	...	10664	13397	14494	4184	3167	2607	14848	17104	1451	2067	1913	13397	14497	15191	Total
(२) जिल्हा : अकोला																
...	16940	13695	13011	746	5	17	17686	13700	13028	3991	689	981	13695	13011	12047	... Criminal Cases
...	10063	8197	2949	372	15	22	10435	8212	2971	2238	5263	821	8197	2949	2150	... Civil Cases
एकूण	...	27003	21892	15960	1118	20	39	28121	21912	15999	6229	5952	1802	21892	15960	Total
(३) जिल्हा : अमरावती																
...	25280	26961	30507	13399	10203	15328	38679	37164	45835	11718	6657	14351	26961	30507	31484	... Criminal Cases
...	68806	77061	94993	30483	30518	35922	99289	107579	130915	22228	12586	26717	77061	94993	104198	... Civil Cases
एकूण	...	94086	104022	125500	43882	40721	51250	137968	144743	176750	33946	19243	41068	104022	125500	Total
(४) जिल्हा : औरंगाबाद																
...	42749	44187	49275	13162	9060	13496	55911	53247	62771	11724	3972	9025	44187	49275	53746	... Criminal Cases
...	88493	100748	119008	46727	34038	38969	135220	134786	157977	34472	15778	28468	100748	119008	129509	... Civil Cases
एकूण	...	131242	144935	168283	59889	43098	52465	191131	188033	220748	46196	37493	144935	168283	183255	Total

तक्ता - ११ चाळू
Table -- XI -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(५)	जिल्हा : बीड
	फौजदारी प्रकरणे	5718	6242	6698	3047	2783	3180	8765	9025	9878	2523	2455	6242	6698	7423
	दिवाणी प्रकरणे	3677	3231	3711	1550	808	893	5227	4039	4604	1996	435	3231	3711	4169
	एकूण	9395	9473	10409	4597	3591	4073	13992	13064	14482	4519	2890	9473	10409	11592
(६)	जिल्हा : भंडारा
	फौजदारी प्रकरणे	1296	2153	2060	984	116	162	2280	2269	2222	127	209	45	2153	2060
	दिवाणी प्रकरणे	1276	1222	1219	118	37	80	1394	1259	1299	172	40	90	1222	1219
	एकूण	2572	3375	3279	1102	153	242	3674	3528	3521	299	249	135	3375	3279
(७)	जिल्हा : बुलढाणा
	फौजदारी प्रकरणे	50780	58306	74623	26336	26029	27649	77116	84335	102272	18810	9712	17837	58306	74623
	दिवाणी प्रकरणे	18429	19060	21227	6473	4971	8985	24902	24031	30212	5842	2804	7791	19060	21227
	एकूण	69209	77366	95850	32809	31000	36634	102018	108366	132484	24652	12516	25628	77366	95850
(८)	जिल्हा : चंद्रपूर
	फौजदारी प्रकरणे	15344	16289	17692	4118	3153	4762	19462	19442	22454	3173	1750	16289	17692	18542
	दिवाणी प्रकरणे	53066	58317	69916	25888	22051	20459	78954	80368	90375	20637	10452	18158	58317	69916
	एकूण	68410	74606	87608	30006	25204	25221	98416	99810	112829	23810	12202	22070	74606	87608
(९)	जिल्हा : धुळे
	फौजदारी प्रकरणे	2218	2465	2699	1859	1583	1821	4077	4048	4520	1612	1349	1874	2465	2699
	दिवाणी प्रकरणे	4331	4175	4119	98	56	228	4429	4231	4347	254	112	242	4175	4119
	एकूण	6549	6640	6818	1957	1639	2049	8506	8279	8867	1866	1461	2116	6640	6751
(१०)	जिल्हा : जळगाव
	फौजदारी प्रकरणे	55544	54139	66484	43668	29692	58619	99212	83831	125103	45073	17347	51335	54139	66484
	दिवाणी प्रकरणे	30656	29230	32555	12184	13801	30451	42840	43031	63006	13610	10476	28463	29230	32555
	एकूण	86200	83369	99039	55852	43493	89070	142052	126862	188109	58683	27823	79798	83369	99039
(११)	जिल्हा : जालना
	फौजदारी प्रकरणे	3024	2110	1334	1876	111	1703	3671	3291	3037	1561	1957	1544	2110	1334
	दिवाणी प्रकरणे	1286	1167	1206	501	199	359	1787	1366	1565	620	160	245	1167	1206
	एकूण	4310	3277	2540	2377	1380	2062	5458	4657	4602	2181	2117	1789	3277	2540

(१२)	जिल्हा : कोल्हापूर	...	(12)	District : KOLHAPUR	...												
...	49004	52098	65658	46033	34232	44120	95037	86330	109778	42939	20672	36086	52098	65658	73692	...	Criminal Cases
...	43220	45252	49405	21481	14558	17861	64701	59810	67266	19449	10405	14488	45252	49405	52778	...	Civil Cases
...	92224	97350	115063	67514	48790	61981	159738	146140	177044	62388	31077	50574	97350	115063	126470	...	Total
(१३)	जिल्हा : नागपूर	...	(13)	District : NAGPUR	...												
...	7002	7280	7850	3750	2197	4550	10752	10047	12400	2902	2197	4050	7850	7850	8350	...	Criminal Cases
...	3548	3681	3462	415	199	467	3963	3880	3929	282	418	392	3681	3462	3537	...	Civil Cases
...	10550	10961	11312	4165	2396	5017	14715	13927	16329	3184	2615	4442	11531	11312	11887	...	Total
(१४)	जिल्हा : नांदेड	...	(14)	District : NANDED	...												
...	49673	50497	61833	20355	23777	21622	70028	74274	83455	19531	12441	18387	50497	61833	65068	...	Criminal Cases
...	25470	25189	28918	13496	10709	16335	38966	35898	45253	13777	6980	13707	25189	28918	31546	...	Civil Cases
...	75143	75686	90751	33851	34486	37957	108994	110172	128708	33308	19421	32094	75686	90751	96614	...	Total
(१५)	जिल्हा : नाशिक	...	(15)	District : NASIK	...												
...	6409	7022	7779	6277	4816	5481	12686	11838	13260	5664	4059	4700	7022	7779	8560	...	Criminal Cases
...	5567	5416	6966	520	1652	402	6087	7068	7368	671	102	224	5416	6966	7144	...	Civil Cases
...	11976	12438	14745	6797	6468	5883	18773	18906	20628	6335	4161	4924	12438	14745	15704	...	Total
(१६)	जिल्हा : उस्मानाबाद	...	(16)	District : OSMANABAD	...												
...	29134	32333	38461	13556	10932	13376	42690	43265	51837	10357	4804	10932	32333	38461	40905	...	Criminal Cases
...	30569	32520	36828	25117	19217	14423	55686	51737	51251	23166	14909	11151	32520	36828	40100	...	Civil Cases
...	59703	64853	75289	38673	30149	27799	98376	95002	103088	33523	19713	22083	64853	75289	81005	...	Total
२.	दुय्यम न्यायालये लातूर	...	(17)	District : LATUR	...												
...	33224	35552	43390	14599	14730	17850	47823	50282	61240	12271	6892	13453	35552	43390	47787	...	Criminal Cases
...	30920	33154	37324	15293	11526	18606	46213	44680	55930	13059	7356	14698	33154	37324	41232	...	Civil Cases
...	64144	68706	80714	29892	26256	36456	94036	94962	117170	25330	14248	28151	68706	80714	89019	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१८)	जिल्हा : परभणी															
	(18) District : PARBHANI															
फौजदारी प्रकरणे	...	39844	43713	52446	36904	23553	29270	76748	67266	81716	33035	14820	27706	43713	52446	54010
दिवाणी प्रकरणे	...	20372	21638	24919	16981	10979	21490	37353	32617	46409	15715	7698	19635	21638	24919	26774
एकूण	...	60216	65351	77365	53885	34532	50760	114101	99883	128125	48750	22518	47341	65351	77365	80784
(१९)	जिल्हा : पुणे															
	(19) District : PUNE															
फौजदारी प्रकरणे	...	264899	318074	450006	148548	177564	112303	413447	495638	562309	95373	45632	94815	318074	450006	467494
दिवाणी प्रकरणे	...	109412	114481	125262	27504	20324	26481	136916	134805	151743	22435	9543	14018	114481	125262	137725
एकूण	...	374311	432555	575268	176052	197888	138784	550363	630443	714052	117808	55175	108833	432555	575268	605219
(२०)	जिल्हा : रायगड, अलिबाग															
	(20) District: RAIGAD -ALIBAG															
फौजदारी प्रकरणे	...	35324	38372	44419	19404	14128	18605	54728	52500	63024	16356	8081	13503	38372	44419	49521
दिवाणी प्रकरणे	...	36084	38480	41112	14954	6263	10095	51038	44743	51207	12558	3631	6381	38480	41112	44826
एकूण	...	71408	76852	85531	34358	20391	28700	105766	97243	114231	28914	11712	19884	76852	85531	94347
(२१)	जिल्हा : रत्नागिरी															
	(21) District : RATNAGIRI															
फौजदारी प्रकरणे	...	10600	10702	13688	8213	6117	8600	18813	16819	22288	8111	3131	5996	10702	13688	16292
दिवाणी प्रकरणे	...	9179	9810	11186	4984	3442	3119	14163	13252	14305	4353	2066	2395	9810	11186	11910
एकूण	...	19779	20512	24874	13197	9559	11719	32976	30071	36593	12464	5197	8391	20512	24874	28202
(२२)	जिल्हा : सांगली															
	(22) District : SANGLI															
फौजदारी प्रकरणे	...	33739	37933	47058	22981	23863	21453	56720	61796	68511	18787	14738	15965	37933	47058	52546
दिवाणी प्रकरणे	...	34720	36274	40031	10551	11063	11535	45271	47337	51566	8997	7306	6770	36274	40031	44796
एकूण	...	68459	74207	87089	33532	34926	32988	101991	109133	120077	27784	22044	22735	74207	87089	97342
(२३)	जिल्हा : सातारा															
	(23) District : SATARA															
फौजदारी प्रकरणे	...	40438	45224	56065	24756	20068	21358	65194	65292	77423	19970	9227	17046	45224	56065	60377
दिवाणी प्रकरणे	...	39979	42986	47690	14079	7818	9677	54058	50804	57367	11072	3114	6561	42986	47690	50806
एकूण	...	80417	88210	103755	38835	27886	31035	119252	116096	134790	31042	12341	23607	88210	103755	111183
(२४)	जिल्हा : सिंधुदुर्ग															
	(24) District : SINDHUDURG															
फौजदारी प्रकरणे	...	4176	4822	6702	4817	4021	5035	8993	8843	11744	4171	2134	3530	4822	6709	8214
दिवाणी प्रकरणे	...	7088	7364	7847	2089	1175	1726	9177	8539	9573	1813	692	905	7364	7847	8668
एकूण	...	11264	12186	14549	6906	5196	6761	18170	17382	21317	5984	2826	4435	12186	14556	16882

(२५)	जिल्हा : सोलापूर	...	(25)	District : SOLAPUR	...													
	फौजदारी प्रकरणे	79918	95515	113662	52543	34985	46107	132461	130500	159769	36946	16838	35754	95515	113662	124015	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	52909	58157	64675	20168	13238	20547	73077	71395	85222	14920	6720	11570	58157	64675	73652	...	Civil Cases
	एकूण	132827	153672	178337	72711	48223	66654	205538	201895	244991	51866	23558	47324	153672	178337	197667	...	Total
(२६)	जिल्हा : ठाणे	...	(26)	District : THANE	...													
	फौजदारी प्रकरणे	9952	--	7026	--	16978	--	2958	--	4068	--	--	--	4068	--	--	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	334	--	78	--	412	--	76	--	2	--	--	--	2	--	--	...	Civil Cases
	एकूण	10286	--	7104	--	17390	--	3034	--	4070	--	--	--	4070	--	--	...	Total
(२७)	जिल्हा : वर्धा	...	(27)	District : WARDHA	...													
	फौजदारी प्रकरणे	49184	52153	59/83	59783	23073	37270	118772	8226	97053	66619	21443	36190	52153	59783	608663	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	10434	10970	12175	12665	8795	9184	23099	19765	21359	12129	7590	8227	10970	12175	13132	...	Civil Case
	एकूण	59618	63123	71958	82253	31868	46454	141871	27991	118412	78748	29033	44417	63123	71958	621795	...	Total
(२८)	जिल्हा : यवतमाळ	...	(28)	District : YAWATMAL	...													
	फौजदारी प्रकरणे	3832	4180	4484	1359	936	1131	5191	5116	5615	1011	622	940	4180	4484	4675	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	5914	5899	5972	1323	569	430	7237	6468	6402	1338	496	398	5899	5972	6004	...	Civil Cases
	एकूण	9746	10079	10456	2682	1505	1561	12428	11584	12017	2349	1118	1338	10079	10456	10679	...	Total
(२९)	जिल्हा : गडचिरोली	...	(29)	District : GADCHIROLI	...													
	फौजदारी प्रकरणे	5665	6251	9670	6567	7053	6223	12232	13304	15893	5981	3634	3971	6251	9670	11922	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	2115	2298	2641	1344	1161	1540	3459	3459	4181	1161	818	1255	2298	2641	2926	...	Civil Cases
	एकूण	7780	8549	12311	7911	8214	7763	15691	16763	20074	7142	4452	5226	8549	12311	14848	...	Total
(३०)	जिल्हा : नंदूरबार	...	(30)	District : NANDURBAR	...													
	फौजदारी प्रकरणे	428	495	553	119	349	393	547	844	946	52	291	330	495	553	616	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	185	229	237	44	8	120	229	237	357	0	0	18	229	237	339	...	Civil Cases
	एकूण	613	724	790	163	357	513	776	1081	1303	52	291	348	724	790	955	...	Total
(३१)	जिल्हा : गोंदिया	...	(31)	District : Gondia	...													
	फौजदारी प्रकरणे	645	263	--	941	1700	--	1586	1963	--	1323	1199	--	263	764	--	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	369	457	--	177	442	--	546	899	--	89	97	--	457	802	--	...	Civil Cases
	एकूण	1014	720	--	1118	2142	--	2132	2862	--	1412	1296	--	720	1566	--	...	Total
(३२)	जिल्हा : वाशिम	...	(32)	District : Wasim	...													
	फौजदारी प्रकरणे	648	623	877	622	375	263	1270	998	1140	647	121	765	623	877	375	...	Criminal Cases
	दिवाणी प्रकरणे	1768	1596	1556	177	120	2574	1945	1716	4130	349	160	2566	1596	1556	1564	...	Civil Cases
	एकूण	2416	2219	2433	799	495	2837	3215	2714	5270	996	281	3331	2219	2433	1939	...	Total

TABLE-IV

तक्ता-४

खालील तक्ता राज्यातील दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयांचे तसेच कौटुंबिक न्यायालयाचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ या वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो (३१-१२-२०२० पर्यंत)

दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयाचे उत्पन्न

2019-2020		2018-2019 (01.04.2018 to 31.03.2019)					
जिल्हा	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा
1	Service and Service Fees 2	Fines and Forfeitures 3	Other Receipt 4	Court fee collected in stamps 5	Total 6	Service and Service Fees 7	Fines and Forfeitures 8
१. मुंबई	...	0	0	0	0	0	0
२. अहमदनगर	...	2160087	24837584	11294326	151452119	189744116	8026948
३. अकोला	...	839519	4139210	1997324	15864742	22840795	419995
४. अमरावती	...	2522544	4032880	2080893	23596589	32232906	679000
५. औरंगाबाद	...	1685803	17163572	415057	62741159	82005591	1004917
६. बीड	...	3113436	7854647	247999	27451694	38667776	1931400
७. भंडारा	...	1285992	3468696	27321	7798174	12580183	1035326
८. बुलढाणा	...	1190673	3167890	2430742	12987651	19776956	0
९. चंद्रपूर	...	1155636	5641764	849861	11867170	19514431	351328
१०. धुळे	...	297666	14825155	2538357	17924244	35585422	535781
११. गडचिरोली	...	400793	2991581	341241	2991680	6725295	232740
१२. जळगाव	...	3238708	23056093	958070	42686916	69939787	2023842
१३. जालना	...	290679	3511825	252169	18429876	22484549	1200430
१४. कोल्हापूर	...	2652252	7025967	5020540	70066776	84765535	1520901
१५. नागपूर	...	1616466	49560667	1027773	83317688	135522594	81942
१६. नांदेड	...	1829971	7139915	268311	25340684	34578881	1094168
१७. नाशिक	...	27621332	34838687	3486611	75146551	141093181	128724
१८. उस्मानाबाद	...	2469768	3005172	470502	18667150	24612592	1481883
१९. लातूर	...	379492	528900	634993	8677616	10221001	713195
२०. परभणी	...	759181	4581556	1634730	15567743	22543210	450414
२१. पुणे	...	554275	78340031	17933720	351973375	448801401	433519
२२. रायगड	...	2778524	11335312	495263	130322105	144931204	1388315
२३. रत्नागिरी	...	1432476	4538700	2106526	11799934	19877636	1432476
२४. सांगली	...	2960182	11225942	1579492	47830497	63596113	1635544
२५. सातारा	...	395396	4386130	3936859	118102050	126820435	542942

क्रमांक ४

No. IV

The following table indicates the income of the Civil, Sessions and Criminal Court and in the state during the years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

Income of the Civil, Sessions and Criminal Courts

(01.04.2019 to 31.03.2020)			2020-2021 (1-4-2020 to 31-12-2020)				2019-2020	
इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	District
Other Receipt 9	Court fee collected in stamps 10	Total 11	Service and Service Fees 12	Fines and Forfeitures 13	Other Receipt 14	Court fee collected in stamps 15	Total 16	
0	0	0	0	0	0	0	0	... 1. Mumbai
2827075	31074836	44520209	11179091	3155710	2858752	31430468	48624021	... 2. Ahmadnagar
461194	13078212	14974601	115866	2473450	1338913	9934808	13863037	... 3. Akola
554968	32464532	34599015	400370	2299340	477591	22775911	25953212	... 4. Amaravati
106021	56507187	62423080	912466	5633018	448205	56788059	63781748	... 5. Auranagabad
734694	12141813	16284203	1767233	1768975	429937	13032133	16998278	... 6. Beed
444	4577935	6574469	524739	1046090	57961	1335378	2964168	... 7. Bhandara
0	0	0	0	0	0	0	0	... 8. Buldhana
639992	5651963	8051928	667117	4487189	262566	8976170	14393042	... 9. Chandrapur
1211426	18277616	34086161	224139	1629390	1195732	16402018	19451279	... 10. Dhule
280826	1625604	2906096	172846	551645	200922	2645881	3571294	... 11. Gadchiroli
2300179	20685092	31113107	2254586	8584490	1150487	26099170	38088733	... 12. Jalgaon
1981373	9861268	14215501	33985	1005095	523522	9566283	11128885	... 13. Jalna
1427592	40189978	46436921	1577522	2661593	1479890	43435337	49154342	... 14. Kolhapur
1333408	15667113	26567486	94233	6760991	436575	23500668	30792467	... 15. Nagpur
494827	19696186	22642226	1550864	3319705	339883	45290714	50501166	... 16. Nanded
7437814	64446650	78901008	95722	8639419	1739473	60425676	70900290	... 17. Nasik
693074	12956274	15824730	1939725	2215726	136180	25706556	29998187	... 18. Osmanabad
304077	26787126	29059398	568874	1318000	260556	275953968	278101398	... 19. Latur
1563125	9757811	13410415	497517	1964040	1191878	13382821	17036256	... 20. Parbhani
6047773	212858955	233304954	195235	25027896	9193125	194847120	22926	... 21. Pune
261857	92623099	100272532	1456513	5213646	1573775	66842735	75086669	... 22. Raigad
2106526	11799934	19877636	1467040	1275450	1003797	10337816	14084103	... 23. Ratnagiri
2449602	49098628	65337464	1757551	2843600	1071414	32544889	38217454	... 24. Sangli
2464054	26430529	32457814	503956	2961080	1700799	38034175	43200010	... 25. Satara

खालील तक्ता राज्यातील दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयांचे तसेच कौटुंबिक न्यायालयाचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ या वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो (३१-१२-२०२० पर्यंत)

दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयाचे उत्पन्न

2019-2020		2018-2019 (01.04.2018 to 31.03.2019)						
जिल्हा	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	
1	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	
	2	3	4	5	6	7	8	
२६. सिंधुदुर्ग	...	975363	1665680	609829	7645409	10896281	509234	605220
२७. सोलापूर	...	3839465	10512538	2340301	114120608	130812912	2112085	1743230
२८. ठाणे	...	7295906	83803438	4128469	272106058	367333871	7033516	78542641
२९. वर्धा	...	807710	3190355	332053	8034334	12364452	643149	1405191
३०. यवतमाळ	...	1342973	9876191	121687	17370319	28711170	583930	3462254
३१. गोंदीया	...	810591	2130398	3207024	5338073	11486086	539267	530294
३२. हिंगोली	...	0	0	0	0	0	0	0
३३. वाशिम	...	190466	1102450	1289454	2580780	5163150	60098	895900
३४. चंद्रपूर	...	53215	3835080	969669	3386588	8244552	0	0
३५. कौटुंबिक न्यायालय	...	0	0	0	0	0	0	0
१. मुंबई	...	0	0	1322897	1173659	2496556	0	0
२. न्यायालय / पुणे	...	823185	0	1276228	453043	2552456	313001	0
३. नागपूर	...	0	2050	197855	394446	594351	6000	0
४. औरंगाबाद	...	40944	200	143924	100345	285413	138774	0
५. अमरावती	...	0	0	56694	52940	109634	0	0
६. अकोला	...	3620	0	0	61205	64825	590	0
७. नाशिक	...	0	2950	0	116700	119650	0	0
८. ठाणे	...	154935	0	4549	143875	303359	28237	0
९. सोलापूर	...	67800	0	0	71205	139005	37060	0
१०. कोल्हापूर	...	71344	0	0	61202	132546	71407	0
११. नांदेड	...	84868	0	8435	82237	175540	49087	0
१२. अहमदनगर	...	0	0	299	54985	55284	0	0
१३. बुलडाणा	...	80	0	6897	10580	17557	0	0
१४. उस्मानाबाद	...	31264	0	0	9040	40304	15190	0
१५. लातूर	...	0	0	0	28475	28475	0	0
१६. धुळे	...	18000	0	0	36500	54500	15500	0
१७. जळगांव	...	0	0	0	32640	32640	0	0
१८. सातारा	...	23882	0	0	7155	31037	23913	0
१९. जालना	...	0	0	2123	24305	26428	59800	0
२०. सांगली	...	0	0	0	3520	3520	16600	0
२१. यवतमाळ	...	0	0	0	0	0	0	0
२२. बीड	...	0	0	0	0	0	0	0
२३. भंडारा	...	0	0	0	0	0	6505	0
२४. परभणी	...	0	0	0	0	0	0	0
२५. रायगड-अलिबाग	...	0	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	80193236	447319206	78037748	1785897209	2391447399	40471165	186739692

No. IV

The following table indicates the income of the Civil, Sessions and Criminal Court and in the state during the years 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

Income of the Civil, Sessions and Criminal Courts

(01.04.2019 to 31.03.2020)				2020-2021 (1-4-2020 to 31-12-2020)				2019-2020	
इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रकांत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण		
Other Receipt 9	Court fee collected in stamps 10	Total 11	Service and Service Fees 12	Fines and Forfeitures 13	Other Receipt 14	Court fee collected in stamps 15	Total 16	District	
198832	4124183	5437469	443643	676235	45731	3905681	5071290	...	26. Sindudurg
839124	48054098	52748537	2512586	2729228	734945	87646120	93622879	...	27. Solapur
3494471	274445505	363516133	3610489	27320637	1374324	261226278	2935317218	...	28. Thane
135673	3909276	6093289	720035	2575800	110793	7757863	11164491	...	29. Wardha
337197	6637857	11021238	409864	4190041	45753	13101492	17747150	...	30. Yavatmal
102463	5322208	6494232	654346	930630	936733	5961976	8483685	...	31. Gondia
0	0	0	0	0	0	0	0	...	32. Hingoli
348263	3019895	4324156	108355	1170053	491752	5380074	7150234	...	33. Washim
0	0	0	0	0	0	0	0	...	34. Nandurbar
0	0	0	0	0	0	0	0	...	35. F. Court
515404	362220	877624	0	0	715185	588411	1303596	...	Mumbai
770870	457869	1541740	492668	0	138320	381450	1012438	...	Pune
17212	240713	263925	21000	0	16667	242242	279909	...	Nagpur
1100	77505	217379	115765	0	111486	88945	316196	...	Aurangabad
16502	40335	56837	0	0	33480	53715	87195	...	Amrawati
0	24810	25400	95	0	0	78665	78760	...	Akola
0	96040	96040	0	300	0	85180	85480	...	Nashik
0	95920	124157	70257	0	0	102300	172557	...	Thane
9350	54740	101150	43173	0	91300	60365	194838	...	Solapur
0	55295	126702	38601	0	0	44376	82977	...	Kolhapur
988	54584	104659	45344	0	0	53770	99114	...	Nanded
84747	39000	123747	0	0	4490	29100	33590	...	Ahamadnagar
0	8081	8081	0	0	0	10170	10170	...	Buldana
0	6145	21335	11816	0	0	6810	18626	...	Osmanabad
0	9245	9245	0	0	0	31085	31085	...	Latur
0	32000	47500	14500	0	0	43200	57700	...	Dhule
0	18025	18025	0	0	0	16250	16250	...	Jalgaon
0	11215	35128	29168	0	0	21060	50228	...	Satara
0	21251	81051	11600	0	0	31416	43016	...	Jalna
0	45052	61652	32150	0	0	31336	63486	...	Sangli
0	27687	27687	0	0	0	18675	18675	...	Yavatmal
0	4575	4575	15673	0	0	31905	47578	...	Beed
0	0	6505	16841	0	0	21250	38091	...	Bhandara
3743	8590	12333	0	0	23721	21580	45301	...	Parbhani
0	0	0	0	0	0	11640	11640	...	Raigad-Alibag
44469370	1135331394	1407011621	39243411	136428462	33918402	1416047657	162563793	...	Total

तक्ता -५
TABLE-5

(IV) Personnel Summary

कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम
		2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5
4. District And Session Court (Gazetted)				प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायालय (राजपत्रित)
Principal District & Sessions Court	51550-1230-58930-1380-63070 (Pay in Judiciary Services)	32	32	प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
Principal District Judge				प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
District Judge & A.S.J.	51550-1230-58930-1380-63070	261	276	जिल्हा न्यायाधीश - १
District Judge - 2 and A.S.J.(Spl. Judge)	51550-1230-58930-1380-63070	8	9	जिल्हा न्यायाधीश - २ आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (विशेष न्यायाधीश)
District Judge - 3 and A.S.J.(Spl. Judge)	51550-1230-58930-1380-63070	2	3	जिल्हा न्यायाधीश - ३ आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (विशेष न्यायाधीश)
District Judge - 4 A.S.J.	51550-1230-58930-1380-63070	0	1	जिल्हा न्यायाधीश - ४ जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र
District Judge 5 & A.S.J. (Spe.Judge) C.B.I.	51550-1230-58930-1380-63070	1	0	जिल्हा न्यायाधीश ५ (विशेष न्यायाधीश) सी.बी.आय.
Extra Jt. District Judge (Addl. S.J.)	51550-1230-58930-1380-63070	10	18	अतिरिक्त सह जिल्हा न्यायाधीश
Ad-hoc Dist. Judge and Addl. S.J.	51550-1230-58930-1380-63070	80	76	(गुन्हेगारी न्यायालय)
Ad-hoc Dist. Judge - 2 and Addl. S.J.	51550-1230-58930-1380-63070	0	--	तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश - २ आणि
Extra Jt. Ad-hoc District Judge and Addl. S. J.	51550-1230-58930-1380-63070	4	0	अतिरिक्त सह तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश
Member M. A. C. T.	51550-1230-58930-1380-63070	4	--	अध्यक्ष
Jd. Civil Judge, Senior Division and Addl. C.J.M.	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	6	6	सहदिवाणी न्यायाधीश (व. स्तर) व अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकारी
Civil Judge, Senior Division	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010 (Pay in Judiciary Services)	352	361	जिल्हा न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)
Chief Judicial Magistrate	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	34	33	मुख्य न्याय दंडाधिकारी
Secretary, DLSA	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	16	16	सचिव जिल्हा विधी सेवा, प्राधिकरण
Judicial Magistrate F.C.	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	4	4	न्याय दंडाधिकारी प्र. श्रे.
Civil Judge (J.D.) and JMFC	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	920	1012	दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Extra Jt. Civil Judge (J.D.) and JMFC	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	0	--	अतिरिक्त दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Jt. Civil Judge (J.D.) and JMFC	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	20	16	सह.दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Gramadhikari (Gram-Nyayalaya)	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	3	3	ग्रामाधिकारी
Nayadhikari	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	2	2	न्यायाधिकारी
Rajistrar(Class II)	S-20 (56100-177500)	35	35	प्रबंधक (वर्ग-२)
Stenographer (Grade-I)	S-17 (47600-151100)	350	402	लघुलेखक
Non-Gazetted Class III				अराजपत्रित वर्ग-तीन
Superintendent	S-16 (44900-14200)	269	275	अधिक्षक
Shirestedar	S-14 (38600-122800)	6	6	शिरस्तेदार
Stenographer (Grade-II)	S-15 (41800-132300)	407	387	लघुलेखक (ग्रेड-II)
Stenographer (Grade-III)	S-14 (38600-122800)	985	1033	लघुलेखक (ग्रेड-III)
Interpreter	S-10 (29200-92300)	9	9	दुभाषिक

तक्ता -५
TABLE-V

to be Checked

कर्मचारी विषयक गोषवारा

(IV) Personnel Summary

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम
		2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5
Asstt. Superintendent	... S-15 (41800-132300)	968	973	सहाय्यक अधीक्षक
Care Taker-cum security Officer	... S-8 (25500-81100)	--	--	मुद्देमाल लिपिक
Senior Clerk	... S-8 (25500-81100)	2622	2639	वरिष्ठ लिपिक
Junior Clerk	... S-6 (19900-63200)	7759	7972	कनिष्ठ लिपिक
Preter Steno Typist	... S-8 (25500-81100)	2	1	लघु लिपीक - टंकलेखक
Steno-cum-Clerks	... S-8 (25500-81100)	15	7	लघुलेखक - लिपीक
Head Bailliff	... S-8 (25500-81100)	301	301	मुख्य बेलिफ
Bailliff	... S-6 (19900-63200)	1784	1784	बेलिफ
Bailliff-cum peon	... S-6 (19900-63200)	7	9	बेलिफ - शिपाई
Typist	... S-6 (19900-63200)	2	2	टंकलेखक
Clerk-cum-Typist	... S-6 (19900-63200)	4	5	लिपीक टंकलेखक
Driver	... S-6 (19900-63200)	161	161	चालक
Court Keeper	... S-6 (19900-63200)	1	1	न्यायालय रक्षक
Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रीत वर्ग-चार
Book Binder	... S-5 (18000-56900)	71	71	पुस्तक बांधणीकार
Havaldar	... S-4 (17100-54000)	66	66	हवालदार
Naik	... S-3 (16600-52400)	82	82	नाईक
Zerox Operator	... S-3 (16600-52400)	32	32	झेरोक्स चालक
Daftarband	... S-3 (16600-52400)	2	2	दफ्तरबंद
Peon	... S-1 (15000-47600)	3889	4149	शिपाई
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	330	326	सफाईगार
Watchman	... S-1 (15000-47600)	306	298	पहारेकरी
Gardner	... S-1 (15000-47600)	10	11	माळी
Waterman	... S-1 (15000-47600)	33	34	पाणके
Scavanger	... S-1 (15000-47600)	10	9	मेहत्तर
Liftman	... S-3 (16600-52400)	12	22	उद्वाहन चालक
Jail Warder	... S-1 (15000-47600)	5	5	जेल वॉर्डर
Hamal	... S-1 (15000-47600)	1	1	हमाल
Senior Court Manager	... 66400 (Total Emolument) Per Month as per Notification dtd. 7/10/2011	6	6	वरिष्ठ न्यायलयीन व्यवस्थापन
Court Manager	... 52900 (Total Emolument) Per Month as per Notification dtd. 7/10/2011	23	23	न्यायालयीन व्यवस्थापक
System Officer	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	8	12	सिस्टीम अधिकारी
Stonographer (Grade-I) (Retired)	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	2	लघुलेखक (प्रथमश्रेणी) सेवानिवृत्त
Superintendent (Retired)	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	2	अधीक्षक (सेवानिवृत्त)
Senior Clerk (Retired)	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	2	वरिष्ठ लिपीक (सेवानिवृत्त)
Peon (Retired)	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	1	0	शिपाई (सेवानिवृत्त)
Clerk Typist	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	2	2	लिपिक टंकलेखक
Book Binder (Contract basis)	...	1	1	पुस्तक बांधणीकार (कंत्राटी पध्दती)
Driver (Contract basis)	...	3	3	चालक (कंत्राटी पध्दती)
Peon (Contract basis)	...	14	15	शिपाई (कंत्राटी पध्दती)
Sweeper (Full Time)	...	45	51	सफाईगार (पूर्ण वेळ)
Sweeper (Part Time)	... Rs. 3500 (Fixed remuneration P. M.)	5	2	सफाईगार (अर्धवेळ)
Sweeper (Part Time)	...	22	23	सफाईगार (अर्धवेळ)
Sweeper (Contract basis)	...	0	0	सफाईगार (कंत्राटी पध्दती)
Waterman (on contract basis)	... 4440+1300=50%	6	0	पाणके (कंत्राटी पध्दती)
Waterman (Part Time)	... Rs. 252 (fixed remuneration P. M.)	3	7	पाणके (अर्धवेळ)
Gardner & Sweeper (On dally wages)	36	--	सफाईगार (रोजंदारी)
Watchman (Full Time)	... on Contract Basis	2	2	पहारेकरी (पूर्ण वेळ)
Watchman (Part Time)	... Rs. 432 (Fixed remuneration P.M.)	--	1	पहारेकरी (अर्धवेळ)
Watchman (Contract basis)	...	1	0	पहारेकरी (कंत्राटी पध्दती)
...	Total	22477	23206	एकूण

Post for 13 Womens Special Courts in District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post for one Court	Post for 13 Court
1.	District & Session Judge	51550-1230-58930-1380-63070	1	13
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
4.	Sr. clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1	13
5.	Jr. Clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
6.	Hawalदार	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
एकूण			7	19

१३ जिल्ह्यातील महिला विशेष न्यायालयांकरिता आवश्यक ७ पदे खालीलप्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या १ न्यायालया साठी	पदसंख्या १३ न्यायालयासाठी
१.	जिल्हा व सत्र न्यायाधीश	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1	13
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
४.	वरिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1	13
५.	कनिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
एकूण			7	19

Individual Post for 13 District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post
1.	Judge City civil & Session Court	51550-1230-58930-1380-63070	1
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1
4.	Interpreter	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1
5.	Clerk Typist	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	2
6.	Hawaladar	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1
एकूण			8

मुंबई येथील विशेष न्यायालयाकरिता आवश्यक ८ पदे खालील प्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१.	न्यायाधीश, नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1
४.	दुभाषी	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1
५.	लिपिक-टंकलेखक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	2
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1
एकूण			8

तक्ता -५-चालू
TABLE-V-Contd.

1	2	3	4	5
4. City Civil And Session Court, Mumbai		2020-21	2021-22	नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Principal Judge City civil Court Mumbai...57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290		2	2	प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Principal Judge, Mumbai ... (1)	-----	2	2	अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.
City civil Court and Session Judge Gr. Mumbai ... (2)	-----	--	--	
Judge ... 51550-1230-58930-1380-63070		74	74	न्यायाधीश
Registrar (C) ... S-23 (67700-208700)		1	1	प्रबंधक, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar ... S-23 (67700-208700)		3	3	अपर प्रबंधक, नगर दिवाणी व सत्र प्रबंधक
Registrar (S) ... S-23 (67700-208700)		2	2	(सत्र) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar (S) ... S-23 (67700-208700)		2	2	अपर प्रबंधक (सत्र) नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Deputy Registrar (C) & (S) ... S-16 (44900-142400)		7	7	उप प्रबंधक नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Stenographer (Grade - I) ... S-17 (47600-151100)		84	84	लघुलेखक (श्रेणी - १)
Account Officer ... S-16 (44900-142400)		1	1	लेखा अधिकारी
Asst. Registrar ... S-14 (38800-122800)		17	17	सहाय्यक प्रबंधक
Chief Superintendent ... S-14 (38800-122800)		1	1	मुख्य अधिक्षक
Superintendent ... S-14 (38600-122800)		45	45	अधिक्षक
Shiristedar ... S-14 (38600-122800)		73	73	शिरस्तेदार
Stenographer (Grade - III) ... S-14 (38600-122800)		5	5	लघुलेखक (श्रेणी - ३)
Nazir ... S-14 (38600-122800)		1	1	नाझर
Interpreter ... S-10 (29200-92300)		71	71	दुभाषी
Librarian ... S-10 (29200-92300)		2	2	ग्रंथपाल
Assistant Superintendent ... S-08 (25500-81100)		42	42	सहाय्यक अधिक्षक
Muddemal Clerk ... S-08 (25500-81100)		1	1	मुद्देमाल लिपीक
Telephone Operator ... S-07 (21700-69100)		4	4	दुरध्वनी चालक
Clerk-cum- Typist ... S-6 (19900-63200)		392	392	लिपीक-नि-टंकलेखक
Section Writer ... S-6 (19900-63200)		13	13	लेखनिक
Head Typist ... S-6 (19900-63200)		2	2	मुख्य टंकलेखक
Typist ... S-6 (19900-63200)		1	1	टंकलेखक
Court Keeper ... S-6 (19900-63200)		2	2	न्यायालय रक्षक
Fire Watcher ... S-6 (19900-63200)		1	1	फायर वॉचर
Driver ... S-6 (19900-63200)		21	21	वाहन चालक
Book Binder ... S-5 (18000-56900)		1	1	पुस्तक बांधणीकार
Zerox Operator ... S-3 (16600-52400)		9	9	झेरोक्स चालक
Roneo Operator ... S-3 (16600-52400)		1	1	रोनिओ चालक
Havaladar ... S-3 (16600-52400)		58	58	हवालदार
Filer ... S-3 (16600-52400)		2	2	फाईलकरी
Naik ... S-3 (16600-52400)		7	7	नाईक
Liftman (Reliver) ... S-3 (16600-52400)		13	13	उदवाहक
Pump Attendent ... S-3 (16600-52400)		1	1	पंप परिचर
Darwan ... S-3 (16600-52400)		2	2	दारवान
Asst. Darwan ... S-3 (16600-52400)		1	1	सहाय्यक दारवान
Mukadam ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुकादम
Head Hamal ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुख्य हमाल
Head Sweeper ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुख्य सफाईगार
Peon ... S-1 (15000-47600)		116	116	शिपाई
Hamal ... S-1 (15000-47600)		53	53	हमाल
Sweeper ... S-1 (15000-47600)		16	16	सफाईगार
Female Sweeper ... S-1 (15000-47600)		1	1	महिला सफाईगार
Watchman ... S-1 (15000-47600)		3	3	रखवालदार
Total		1159	1159	एकूण

**Family Court, Mumbai, Pune,
Nagpur, Aurangabad, Akola,
Amaravati, Nashik, Thane, Solapur, Kolhapur and Nanded**

कौटुंबिक न्यायालय, मुंबई, पुणे,
नागपूर, औरंगाबाद, अकोला, अमरावती,
नाशिक, ठाणे, सोलापूर कोल्हापूर व नान्देड.

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2019-20	पदसंख्या 2020-21	कौटुंबिक न्यायालये
Principal Judge	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	11	11	प्रमुख न्यायाधीश
Judge	... 51550-1230-58930-1380-63070	14	15	न्यायाधीश
Marriage Counsellor	... 15600-39100+G.P.5400	43	45	विवाह समुपदेशी
Registrar	... 9300+34800+G.P.4400	11	11	प्रबंधक
Dy. Registrar	... 9300+34800+G.P.4300	4	4	उपप्रबंधक
Superintendent	... 9300-34800+G.P.4300	20	20	अधिक्षक
Assistant Superintendent	... 9300-34800+G.P.4200	7	7	सहाय्यक अधिक्षक
Stenographer (H. G.)	... 9300+34800+G.P.4400	25	26	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L. G.)	... 9300+34800+G.P.4300	19	19	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Cashier	... 9300+34800+G.P.4200	1	1	रोखपाल
Shiristedar	... 9300+34800+G.P.4300	8	9	शिरस्तेदार
Interpreter	... 5200-20200+G.P.2800	7	7	दुभाषी
Assistant Cashier	... 5200-20200+G.P.2400	1	1	सहाय्यक रोखपाल
Asstt. Shiristedar	... 5200-20200+G.P.2400	18	19	सहाय्यक शिरस्तेदार
Deposition Writer	... 5200-20200+G.P.1900	16	17	डिपॉझिशन लेखनिक
Senior Clerk	... 5200-20200+G.P.2400	7	7	वरिष्ठ लिपीक
Junior Clerk	... 5200-20200+G.P.1900	92	93	कनिष्ठ लिपीक
Driver	... 5200-20200+G.P.1900	13	14	वाहन चालक
Bailiff	... 4440-7440+G.P.1300	20	20	बेलीफ
Havaldar	... 4440-7440+G.P.1600	16	17	हवालदार
Liftman	... 4440-7440+G.P.1600	3	3	उदवाहक
Peon	... 4440-7440+G.P.1300	68	68	शिपाई
Peon/Watchman	... 4440-7440+G.P.1300	25	25	शिपाई/पहारेकरी
Watchman	... 4440-7440+G.P.1300	16	16	पहारेकरी
Sweeper	... 4440-7440+G.P.1300	16	16	सफाईगार
Total	...	481	492	एकूण
Judicial Officers' Training Institute, Nagpur				न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर.
Director	... 57700-1230-58930-13867210-1540-70290	1	1	... संचालक
Joint Director	... 51550-1230-58930-1380-63070	2	2	... सह-संचालक
Total	...	3	3	एकूण
Grand Total	...	494	494	एकूण

**The Maharashtra Judicial Academy
and Indian Mediation Centre and
Training Institute at Uttan, Dist. Thane.**

महाराष्ट्र न्यायीक अकादमी व भारतीय
मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्था,
उत्तन, जिल्हा ठाणे.

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2020-21	पदसंख्या 2021-22	पदनाम
Director	... नियामक परिषद निश्चित करेल त्याप्रमाणे	1	1	संचालक
Joint Director	... 57700-70290	2	2	सह संचालक
Additional Director	... 51550-1230-58930-1380-63070	3	3	अतिरिक्त संचालक
Administrative Officer	... 39530-54010	1	1	प्रशासकीय अधिकारी
Assistant Director	... 27700-44770	1	1	सहाय्यक संचालक
Establishment In-Charge	... Levd S-13 (6700-208700)	1	1	आस्थापना अधिकारी
Private Secretary to Director	... Levd S-16 (44900-142400)	1	1	संचालक खाजगी सचिव
IT Project Manager	... Levd S-23 (67700-2087700)	1	1	आय.टी.प्रकल्प व्यवस्थापक
Desk Officer	... Levd S-15 (41800-132300)	1	1	कक्ष अधिकारी
Account Officer	... Levd S-15 (41800-132300)	1	1	लेखा अधिकारी
Chief Librarian	... Levd S-20 (56100-177500)	1	1	मुख्य ग्रंथपाल
Stenografer (Lower Grade) Levd S-14 (38600-122800)	4	4	सहाय्यक ग्रंथपाल
Assistant Librarian	.. Levd S-10 (29200-92300)	1	1	निम्नश्रेणी लघुलेखक
Assistant	... Levd S-14 (38600-122800)	6	6	सहाय्यक
Clerk-cum-Typist	... Levd S-6 (19900-63200)	8	8	लिपीक टंकलेखक
Driver	... Levd S-6 (19900-63200)	4	4	वाहन चालक
Peon	... Levd S-01 (1600-47600)	14	14	शिपाई
Book Binder	... Nill	--	--	... पुस्तक बांधणीकार
Cook	... Nill	--	--	... खानसामा वर्ग
Cooker	... Nill	--	--	... स्वयंपाकी
Watchman	... Nill	--	--	... पहारेकरी
Sweeper	... Nill	--	--	... सफाईगार
Mali	... Nill	--	--	... माली
Total ...		52	52	एकूण

४. केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालये

मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार राज्यामध्ये केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी मुंबई येथे ७, नागपूर ३, अमरावती व पुणे येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण १२ विशेष न्यायालये दिनांक २२ ऑक्टोबर, २००७, १६ नोव्हेंबर, २०१० व २ मे, २०१३ पासून स्थापन करण्यात आली आहेत.

As Proposed by the Hon'ble Prime Minister Government of Maharashtra has established 6 New C.B.I. Special Courts including 7 at Mumbai, 3 at Nagpur and one each at Pune & Amravati from 22-10-2007, 16th November, 2010 & 2nd May, 2013

Central Bureau of Investigation

केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.)

(C.B.I.) Special Courts

विशेष न्यायालये

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2020-21	पदसंख्या 2021-22	पदनाम
Judge	51550-1230-58930-1380-63070	12	12	न्यायाधीश
Stenografer (Higher Grade)	9300-34800+G.P.4400	12	12	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Shirstedhar	9300-34800+G.P.4300	12	12	शिरस्तेदार
Clerk-Typist	5200-20200+G.P.1900	12	12	लिपीक - टंकलेखक
Peon	4440-7440+G.P.1300	12	12	शिपाई
Total	...	60	60	एकूण

५. ग्राम न्यायालय

ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मधील तरतुदीश अनुलक्षण राज्यात तळगाळातील जनतेसाठी ग्रामन्यायालयाची स्थापना करण्यात येत आहे. राज्यातील कोणीही व्यक्ती सामाजिक, आर्थिक वा इतर कोणत्याही असमर्थतेमुळे न्यायापासून वंचित राहू नये या हेतूने तळगाळातील जनतेसाठी “न्याय त्यांच्या दारी ” या संकल्पनेतून ग्रामन्यायालयांची स्थापना करणात येत आहे. ग्राम न्यायालय कायदा २००८ जम्मू- काश्मिर, नागालँड, अरुणाचल प्रदेश, सिक्कीम व आदिवासी क्षेत्रे वगळता, संपूर्ण भारतासाठी लागू आहे.

२. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय केल्यानंतर सध्या अस्तित्वात असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयांव्यतिरिक्त एक किंवा अनेक ग्राम न्यायालये प्रत्येक पंचायत समिती/गट स्तरावर, किंवा सामुदायिक पंचायत समिती/गट स्तरावर किंवा ज्या राज्यांमध्ये पंचायत समिती/गट स्तर नाही अशा राज्यांमध्ये ग्राम न्यायालयांची स्थापना करण्यात येत आहे. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार ग्राम न्यायालयाच्या कार्यक्षेत्रात बदल करण्यात येतात.

३. महाराष्ट्र राज्यात एकूण २५ ग्राम न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. त्यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
१.	साक्री, जिल्हा धुळे	०२.१०.२००९
२.	खरवली, महाड, जिल्हा रायगड	०२.१०.२००९
३.	कोरपना, जिल्हा चंद्रपूर	०२.१०.२००९
४.	सेवाग्राम, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२००९
५.	लोणी काळभोर, हवेली, जिल्हा पुणे	०२.१०.२००९
६.	जव्हार, जिल्हा पालघर	०२.१०.२००९
७.	पारनेर, जिल्हा अहमदनगर	०२.१०.२००९
८.	पाली, जिल्हा रत्नागिरी	०२.१०.२००९
९.	कासारखेडा, जिल्हा नांदेड	०२.१०.२००९
१०.	बोदवड, जिल्हा जळगाव	२२.०१.२०१३
११.	कोरची, जिल्हा गडचिरोली	१७.११.२०१३
१२.	मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली	११.०१.२०१४
१३.	वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदूर्ग	२५.०१.२०१४
१४.	गोरेगाव, जिल्हा गोंदिया	०२.०२.२०१४
१५.	शिरूर अनंतपाळ, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१६.	जळकोट, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१७.	तळा, जिल्हा रायगड	२२.०२.२०१४
१८.	मंडणगड, जिल्हा रत्नागिरी	०२.०३.२०१४
१९.	सालेकसा, जिल्हा गोंदिया	२८.०६.२०१४
२०.	मुळशी माले, जिल्हा पुणे	२३.०८.२०१४
२१.	अलिपूर, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२०१४

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
२२.	देवळा, जिल्हा नाशिक	२२.११.२०१५
२३.	पोलादपूर, जिल्हा रायगड	१७.०१.२०१६
२४.	त्र्यंबकेश्वर, जिल्हा नाशिक	०६.०३.२०१६
२५.	देवळी, जिल्हा वर्धा	१०.०८.२०१९

४. कोरपना, जिल्हा चंद्रपूर व बोधवड, जिल्हा जळगाव येथे नियमित स्वरूपात दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर तथा प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी न्यायालये कार्यरत झाल्याने तेथील ग्राम न्यायालये बंद करण्यात आली आहेत. मा. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार राज्यात अन्य ठिकाणी ग्राम न्यायालय स्थापन करण्याची बाब विचाराधीन आहे.

५. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून प्रत्येक ग्राम न्यायालयाकरीता एक न्यायाधिकारी, यांची नियुक्ती करण्यात येते. न्यायाधिकारी हे पद न्यायिक सेवेतील अधिकाऱ्यांमधून घेण्यात येत असून त्याचा दर्जा न्यायदंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) असा आहे. न्यायाधिकारी यांनी त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येत असलेल्या खेडेगावांना ठराविक कालावधीने भेट द्यावयाची आहे. मुख्यालयाबाहेर जर फिरते ग्रामन्यायालय स्थापन करावयाचे असेल तर सदर न्यायालय कधी व कोठे भरविण्यात येणार आहे याला व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येते.

६. ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मध्ये तरतुद केल्यानुसार व प्रदत्त मर्यादेपर्यंत ही न्यायालये फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९०८ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेल्या इतर कायदांअंतर्गत दिवाणी व फौजदारी प्रकरणे हाताळू शकतात. फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेला इतर कोणताही कायदा यामधील तरतुदीशिवाय एखाद्या तक्रारीवरून किंवा पोलीस अहवालावरून ग्राम न्यायालयामार्फत एखाद्या गुन्हाची प्रकरणे दाखल करून घेण्यात येतात.

७. ग्राम न्यायालये त्यांच्या न्यायनिवाडयाची प्रत दोन्ही बाजूंच्या पक्षकारांना विनाविलंब व विनामूल्य देतात.

८. एखाद्या खटल्याचे कामकाज चालविताना जेव्हा ग्राम न्यायालयाच्या असे निदर्शनास येईल की, सदर प्रकरणात समेटाशी पुरेशी शक्यता आहे, तेव्हा हा समेट घडवून आणण्यासाठी जेवढा कालावधी लागेल तेवढ्या कालावधीसाठी त्या प्रकरणाच्या कामकाजास स्थगिती देण्यात येईल, कलम २६ मधील नमुद केलेल्या उद्दीष्टांच्या पूर्ततेसाठी जिल्हा न्यायालय संबंधित जिल्हा न्यायाधिकाऱ्यांच्या सहमतीने ग्रामस्तरावरील समाज सेवकांच्या नावांचा समावेश असलेले एक मंडळ तयार करेल. या समाजसेवकांमध्ये समेटकर्ता म्हणून आवश्यक असणारी अर्हता व अनुभव उच्च न्यायालयाने निर्धारित केल्याप्रमाणे असणार आहे.

९. ग्राम न्यायालयापुढील न्यायालयीन कामकाज आणि त्यांचे न्यायनिवाडे शक्यतो इंग्रजीऐवजी संबंधित राज्याच्या अधिकृत भाषेत असणे आवश्यक आहे.

१०. आपली कार्ये-कर्तव्ये पार पाडत असताना जेव्हा ग्राम न्यायालय एखाद्या महसूल अधिकाऱ्याला किंवा शासकीय कर्मचाऱ्याला काही निदेश देतील तेव्हा त्या निदेशांचे पालन करणे संबंधितांना बंधनकारक असणार आहे.

११. ग्राम न्यायालयाच्या प्रत्येक न्यायालयाच्या स्थापनेमध्ये येणारा अनावर्ती खर्च पूर्णतः रुपये १८ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत केंद्र शासन करणार आहे. तर आवर्ती खर्चाबाबत केंद्र शासन प्रत्येक न्यायालयासाठी पहिल्या ३ वर्षासाठी ५० टक्के खर्च करणार असून रुपये ३.२ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत अनुदान उपलब्ध करून देणार आहे.

१२. केंद्र शासन आवर्ती खर्चासाठीचे केंद्रीय अर्थसहाय्य रुपये १८ लक्ष पैकी ७० टक्के अनुदान पहिल्या टप्प्यात वितरीत करणार आहे. उर्वरीत ३० टक्के केंद्रीय अर्थसहाय्य हे उपयोगिता प्रमाणपत्रे सादर केल्यानंतर वितरीत करण्यात येईल.

१३. प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी मंजूर करण्यात आलेला अधिकारी / कर्मचारीवृंद व पदांची वेतनश्रेणी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	पदनाम	पदसंख्या	वेतनश्रेणी
१.	दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठ स्तर) आणि प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी	१	२७,७००-७७०-३३,०९०-९२०- ४०,४५०-१०८०-४४,७७०
२.	लघुलेखक	१	९,३००-३४,८००
३.	वरिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
४.	कनिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
५.	वेलिफ कम शिपाई	१	५,२००-२०,२००
एकूण		५	

१४. या व्यतिरिक्त मागणीनुसार प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी वाहनचालकांची काल्पनिक पदे निर्माण करण्यात येत आहेत. सद्यःस्थितीत कोरची, जिल्हा गडचिरोली व मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली आणि वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदुर्ग या तीन ग्राम न्यायालयांसाठी वाहन चालकांची एकूण तीन पदे निर्माण करण्यात आली आहेत.

१५. माणणी क्रमांक जे-१, २०१४ न्यायदान (दत्तमत) १०५ दिवाणी व सत्र न्यायालय (०२) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश, (०२) (०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम २००८ अन्वये ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०४७७) या लेखाशिर्षाखाली ग्राम न्यायालयासाठी अनुदान देण्यात येते.

१६. २५ ग्राम न्यायालयांसाठी वर्ष २०२०-२१ रुपये (रुपये हजारात) इतके अनुदान मंजूर करण्यात आले आहे.

६. लघुवाद न्यायालय

प्रस्तावना :

(१) लघुवाद न्यायालय मुंबई -इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत लघुवाद न्यायालयाची स्थापना झाली आहे. सदर न्यायालयातील कामकाज इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, दिवाणी संहिता, १९८६ आणि दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या तरतुदीनुसार चालते.

(२) लघुवाद न्यायालय, मुंबई, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर न्यायाधीशांची एकूण मंजूर पदे ४४ आहेत. त्यामध्ये १ मुख्य न्यायाधीश, १० अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश व ३३ न्यायाधीशांचा समावेश आहे. दि. ३१ डिसेंबर २०२० रोजी कार्यरत न्यायाधीशांची संख्या ४० असून त्यामध्ये १, मुख्य न्यायाधीश ८ अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश व ३१ न्यायाधीशांचा समावेश आहे.

(३) मुख्य न्यायाधीश हे या न्यायालयाचे विभाग प्रमुख आहेत. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत कलम १३ च्या तरतुदीनुसार प्रबंधक हे लघुवाद न्यायालयाचे मुख्य प्रशासकीय अधिकारी आहेत. त्याव्यतिरिक्त, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर ४ अप्पर प्रबंधकांची पदे कार्यरत आहेत. प्रबंधक आणि अप्पर प्रबंधक हे या न्यायालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळतात. प्रबंधक यांना इलाखा शहर लघुवाद न्यायालय अधिनियम, १८८२ च्या अंतर्गत कलम १(१)(aa) च्या तरतुदीनुसार प्रतिवादीने कैफियत सादर न केलेले व अंतरिम अर्ज चालविण्याचे अधिकार आहेत. त्याचप्रमाणे, प्रबंधक सदर अधिनियमाच्या कलम १४, ३३, ३४, ३५, ५३ आणि ६१ च्या तरतुदीनुसार न्यायाधीशांप्रमाणे न्यायिक काम करतात. तसेच, भाडे नियंत्रण कायदांतर्गत दाखल झालेल्या दाव्यांमध्ये प्रतिवादी लिखित जबाब/कैफियत सादर करेपर्यंत कार्यवाही करण्याचे अधिकार प्रबंधक यांना आहेत.

मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे या आस्थापनेचे नियंत्रण अधिकारी आहेत तर प्रबंधक हे आहरण व संवितरण अधिकारी आहेत.

प्रबंधक व अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे मा. उच्च न्यायालयाने माहितीचा अधिकार, २००५ च्या अंतर्गत तयार केलेल्या जिल्हा न्यायालय माहिती अधिकार (सुधारित नियम), २००९ च्या तरतुदीनुसार अनुक्रमे जनमाहिती अधिकारी व पहिले अपिलीय अधिकारी आहेत.

(४) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयातील न्यायाधीशांचे अधिकार इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२ च्या कलम १९ अन्वये निश्चित केलेले अपवाद अधीन न्यायाधीशांना रक्कम रुपये १०,००० पेक्षा जास्त दावा नसलेल्या आर्थिक दाव्यांची सुनावणी करून निकालात काढण्याचे अधिकार आहेत. सदर रु. १०,००० च्या आर्थिक अधिकारीतेत वाढ करून महाराष्ट्र शासनाने ती महाराष्ट्र कायदा क्र. १५/१९८७ द्वारे दि. ७ मे १९८७ च्या महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रसिध्द करून ती रुपये २५,००० एवढी केलेली आहे. परंतु त्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी झालेली नाही. त्याचप्रमाणे अधिनियमाच्या कलम ४१ अन्वये दाव्यात सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत. अधिनियम कलम ३८ अन्वये पूर्ण न्यायालय अर्जावरील सुनावणी या न्यायालयाच्या दोन न्यायाधीश असलेल्या खंडपीठाद्वारे केली जाते. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये १८८२ च्या कलम ४२ अंतर्गत द्विसदस्यीय खंडपीठ अपिल आणि पुनरीक्षण प्रकरणांच्या सुद्धा सुनावणी करतात.

(५) लघुवाद न्यायालय, मुंबईला मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृहे दर नियंत्रण अधिनियम, १९४७ च्या कलम २८ अन्वये लघुवाद न्यायालय, मुंबईला अनन्य अधिकार आहे आणि म्हणून या अधिनियमांतर्गत बृहन्मुंबईतील सर्व दाव्यांची सुनावणी सदर न्यायालय करते. मुंबई भाडे अधिनियम

१९४७ अंतर्गत न्यायाधीशांनी दिलेल्या निर्णयावरील अपिल /पुनरीक्षण मधील सुनावणी “मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४७” च्या कलम २९ अन्वये दोन सदस्यीय खंडपीठाद्वारे केली जाते. प्रमाणभूत भाडे निश्चितीकरीता कलम ११ अन्वये सर्व अर्जावरील सुनावणी मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय करते आणि अत्यावश्यक सेवा किंवा पुरवठा पुनःस्थापना पूर्ववत करण्याकरीता कलम २४ अंतर्गत सर्व अर्जावरील सुनावणी सदर न्यायालय करते. या न्यायालयास महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९, ३१ मार्च २००० पासून अंमलात आला आहे, त्या अंतर्गत सुद्धा अनन्य अधिकारिता आहे.

(६) (अ) मुंबई महानगरपालिका अधिनियम १८८८ कलम २१७,२१८(ए), २१८,बी २१८सी आणि ३९४ (५) अंतर्गत अपिले व कार्यवाहीत सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांद्वारे केली जाते. तसेच कलम ५०३, ५०४ अ, ५०७ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश मार्फत केली जाते कलम ३२ अंतर्गत मुंबई महानगर पालिका नगरसेवक निवडणूक याचिका मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांमार्फत निकाली काढली जाते.

महाराष्ट्र शासनाने अधिनियम, विधी व न्याय विभाग क्र. एससीसी-२९६४/२१७५-एच, दिनांक ३ जानेवारी १९६८ नुसार अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशास मुख्य न्यायाधीशाचे अधिकार व जबाबदाऱ्या दिलेल्या आहेत.

६ (ब) मुख्य न्यायाधीशांना फौजदारी कायदा (सुधारणा) वटहुकूम १९४४ च्या कलम ३ सह कलम ४ अन्वये अर्जावर सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत.

(७) वेतन प्रदान अधिनियम १९३६ अंतर्गत अपिलांची सुनावणी या न्यायालयाच्या एका न्यायाधीशामार्फत केली जाते.

(८) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय यांना खालीलबाबतीत सुद्धा अधिकारिता प्राप्त आहे.

(अ) महाराष्ट्र मालकीतत्वावरील सदनिका (प्रवर्तन, बांधक विक्री, व्यवस्थापन आणि हस्तांतर यांचे विनियमन) अधिनियम १९६३ चे कलम १२ ए.

(ब) महाराष्ट्र कर्ज निवारण अधिनियम १९७५ चे कलम २३.

(क) नियंत्रकाने पारित केलेल्या आदेशावरून, मुंबई भाडे हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४८ च्या कलम ४२ अन्वये दाखल अपिलांची सुनावणी.

(ड) या न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना विस्थापीत व्यक्ती अधिनियम, १९५४ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी करण्याचे देखील अधिकार आहेत.

९. मुख्यालय व उपशाखा :

(अ) मुख्यालय - लघुवाद न्यायालय, धोबी तलाव, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४०० ००२ येथे असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र कुलाबा ते मुलुंड मध्य रेल्वे लाईन उपनगर आणि मानखुंद हार्बर रेल्वे लाईन उपनगर आणि माहिम पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे. मुख्यालयात एकूण ३१ न्यायालये असून त्यापैकी २ न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून ५ पुनर्विचार न्यायालये (Appellate Benches) २६ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) असून त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. दोन न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून न्यायालय क्र. २ हे विशेष पुनर्विचार न्यायालय असून

तेथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात.

न्यायालय क्र. ६ व ७ मध्ये महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९ व इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, अंतर्गत येणारे बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या संदर्भातील दावे चालतात व त्याच्यातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. १ मध्ये चालतात. क्र. ११ व १२ ही विशेष न्यायालय असून तेथे प्रमाणित भाडे निश्चित करण्याबाबतचे दावे चालतात व त्या न्यायालयांना "प्रमाणित भाडे न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १८ व ३० ही विशेष न्यायालये असून तेथे बृहन्मुंबई महानगरपालिका कायदा, १८८८ च्या तरतुदीनुसार दावे चालतात सध्या न्यायालय क्र. ३० हे तात्पुरत्या स्वरूपात रिक्त आहे व ह्या न्यायालयांना "बी.एम.सी. न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १९ व २३ ही विशेष न्यायालये असून तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. २१ हे विशेष न्यायालय असून सावकारी स्वरूपाचे संक्षिप्त व नियमित (Summary and Regular Suits) दावे चालतात व त्यांच्यातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. १ मध्ये चालतात. न्यायालय क्रमांक २४, मध्ये मुंबई पोर्ट ट्रस्टने दाखल केलेले व त्याच्या विरोधात दाखल केलेले दावे चालतात व त्या न्यायालयाला "बीपीटी न्यायालय"

असे संबोधले जाते. वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ कलम १७ च्या अंतर्गत, कामगार न्यायालयातील पुनर्विचाराचे दावे न्यायालय क्र. ९ मध्ये चालतात. सध्या बी. एम. सी. न्यायालय क्र. ३० व सुनावणी न्यायालय क्रमांक २४ व २६ रिक्त आहे.

ब) उपशाखा – वांद्रे शाखा ही भास्कर बिल्डींग, अनंत काणेकर मार्ग, मुंबई - ४०००५१ येथे स्थित आहे. भास्कर बिल्डींग मधील ३ ते ८ मजले सदर न्यायालयाच्या अधिपत्याखाली आहेत. बांद्रा मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयाची शाखा दिनांक ६ ऑगस्ट, १९९० पासून कार्यरत असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र माहिम ते दहिसर पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे.

वांद्रे शाखा येथे ११ न्यायालये कार्यरत असून त्यातील २ पुनर्विचार न्यायालये (Appellate Benches), ९ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) व त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. न्यायालय क्र. ३२ येथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात. त्याचप्रमाणे तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. सध्या न्यायालय क्रमांक ३८ आणि ४० रिक्त आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

तक्ता-१
TABLE-I

1	2	3	4	5	(A) Activity Classification (106) Small Causes Courts Total (A)
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- १०६-लघुवाद न्यायालये एकूण (अ)	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actuals 2020-2021	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	...
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- (१०६)(एक)इलाखा शहर न्यायालये (२०१४ ०२१६)
वेतन	481533	573905	573905	575137	...
अतिकालीक भत्ता	51	792	593	792	...
दुरध्वनी वीज व पाणी शुल्क	2626	6664	6411	6540	...
प्रवास खर्च	323	1340	1005	1407	...
कार्यालयीन खर्च	12259	35573	32016	37352	...
भाडे पट्टी व कर	99	120	108	120	...
कंत्राटी सेवा	317	10000	9000	10000	...
संगणक खर्च	0	1191	893	1251	...
लहान बांधकामे	16000	1	20001	10000	...
एकूण (एक)	513208	629586	643932	642599	...
(१०६) (२) लघुवाद न्यायालये (२०१४ ०२२५)
वेतन	108897	151833	116413	165498	...
भाडे पट्टी व कर	0	253	290	253	...
अतिकालीन भत्ता	9	40	50	42	...
दुरध्वनी वीज व पाणी	85	290	218	266	...
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1	...
प्रवास खर्च	13	828	621	688	...
कार्यालयीन खर्च	871	1943	2657	2040	...
प्रदाने	0	0	0	0	...
संगणक	0	56	42	59	...
लहान बांधकामे	0	1	1	1	...
एकूण (दोन)	109875	155245	120293	168848	...
एकूण (ब)
एकूण (एक)
Total (i)

तक्ता-२ (एक)
TABLE-II-(i)

खालील तक्ता लघुवाद न्यायालय, मुंबई पुणे व नागपूर यांनी त्या त्या वर्षात केलेले काम दर्शवितो. The following table indicates the work done by the Small Causes Courts, Mumbai Pune and Nagpur.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या Sanctioned Judges No. of Judges entrusted with Strength work outside their normal dutie	नेहमीच्या कामाबाहेर सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with court work only	फक्त न्यायालयाचे काम	कामाचे दिवस No. of working days the year	Year
1	2	3	4	5	6
2019	...	44	-	235	2019
2020	...	44	-	235	2020
2021	...	--	-	--	2021

TABLE-II

तक्ता-२

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षारंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			नवीन दाखल झालेली प्रकरणे Cases instituted during the year		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
	1	2	3	4	5	6
लघुवाद न्यायालय, मुंबई						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	24224	23932	23863	4518	1576	3456
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	4452	4457	4590	1996	766	1171
एकूण ...	28676	28389	28453	6514	2342	4627
लघुवाद न्यायालय, पुणे						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	4783	2778	4171	515	781	417
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	1441	482	1765	91	34	37
एकूण ...	6224	3260	5936	606	815	454
लघुवाद न्यायालय, नागपूर						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	1858	1872	2024	374+9Rest	262+2 Rest	300+4+669+Tr.
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	1344	1355	1398	271	126+ 1 Rest	164+4+317Tr.
एकूण ...	3202	3227	3422	645+9Rest	388+3 Rest	464+8rest+986Tr.

खालील तक्ता, लघुवाद न्यायालयांचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ (३१-१२-२०२० पर्यंतच्या) वर्षाचे उत्पन्न दर्शवितो

लघुवाद न्यायालये

प्रकरणांचे स्वरूप	मुंबई Mumbai			नागपूर Nagpur		
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2019-2020	2020-2021	2021-2022
	1	2	3	4	5	6
१. सेवा व सेवा फी ...	16446589	8936788	7650505	0	0	18400
२. दंड व जप्तीच्या रकमा ...	0	0	0	0	0	48242
३. मुद्रांक जमा केलेली न्यायालयीन फी ...	395495	106435	204242	78513	66042	0
४. इतर बाबी ...	3218627	644841	1698041	2979513	2661071	3154391
एकूण ...	20060711	9688064	9552788	3058026	2727113	3221033

- (दोन)

--II

एकूण			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases	
Total			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year				
2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021		
8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Court of Small Causes, Mumbai										
28742	25508	27319	4810	1645	3127	23932	23863	24192	... 1.	Main Cases (Vivil)
6448	5223	5761	1991	633	1262	4457	4590	4499	... 2.	Miscellaneous Cases (Civil)
35190	30731	33080	6801	2278	4389	28389	28453	28691	...	Total
Court of Small Causes, Pune										
5298	3559	4588	517	602	186	4781	2957	4402	... 1.	Main Cases (Vivil)
1532	516	1802	172	29	86	1360	487	1716	... 2.	Miscellaneous Cases(Civil)
6830	4075	6390	689	631	272	6141	3444	6118	...	Total
Court of Small Causes, Nagpur										
2241	2136	2997	366+3Tr	110+1Tr	179+669Tr	1872	2025	2149	... 1.	Main Cases (Vivil)
1615	1482	1883	259+1Tr	84	149+317Tr.	1355	1398	1417	... 2.	Miscellaneous Cases (Civil)
3856	3618	4880	625+4Tr	194+1Rest	328+986Tr.	3227	3227	3566	...	Total

-३

--III

The following table indicates the income of the Court of Small Causes during the years 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

The Court of Small Causes					
पुणे Pune			Nature of Cases		
2019-2020	2020-2021	2021-2022			
8	9	10			
0	0	0	...	1. Service and Service Fees,	
0	0	0	...	2. Fines and forfeiture.	
66980	64193	30675	...	3. Court Fees collected in Stamp	
4012853	4589912	5250567	...	4. Other Matters,	
4079833	4654105	5281242	...	Total	

तक्ता -५
TABLE-V

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts		पदनाम
		2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5
4. Small Causes Courts				
Gazetted.-				
Chief Judge	... (70290-1540-76450)	01	01	मुख्य न्यायाधीश
Additional Chief Judge	... (51550-1230-58930-1350-63070)	10	10	अति. मुख्य न्यायाधीश
Judge	...(39530-920-40450-1080-44090-1230-54010)	33	33	न्यायाधीश
Registrar	... S-16 (44900-142400)	01	01	प्रबंधक
Additional Registrar	... S-16 (44900-142400)	04	04	अपर प्रबंधक
Court Manager	...Rs. 63399/- (Lump Sum) on contract Basis	--	--	न्यायालय व्यवस्थापक
	Total ...	49	49	एकूण
Class II				
Personal Assistant (Stenographer Grade-I)	... S-16 (44900-142400)	07	7	स्वीय सहायक
Non-Gazetted Class III-				
Deputy Registrar	... S-14 (38600-122800)	02	2	उप प्रबंधक
Assistant Registrar	... S-14 (38600-122800)	04	4	सहायक प्रबंधक
Accountant	... S-14 (38600-122800)	02	2	लेखापाल
Chief Judge's Judicial Clerk	... S-13 (38600-122800)	01	1	मुख्य न्यायाधीशांचा न्याय लिपीक
Cashier	... S-13 (35400-112400)	04	4	रोखपाल
Chief Clerk	... S-13 (35400-112400)	02	2	मुख्य लिपिक
Judicial Clerks	... S-13 (35400-112400)	44	44	न्याय लिपिक
Supintendent (Correspondence)	... S-13 (35400-112400)	02	2	अधीक्षक (पत्र व्यवहार)
Translator and Interpreter	... S-10 (29200-92300)	44	44	अनुवादक आणि दुभाषी
Assistant Translator	... S-8 (25500-81100)	3	3	सहाय्यक दुभाषी
Superintendent	... S-8 (25500-81100)	13	13	अधीक्षक
Assistant Accountant	... S-8 (25500-81100)	01	01	सहाय्यक लेखापाल
Appraiser	... S-8 (25500-81100)	02	2	मुल्यनिर्णेत
Assistant Cashier	... S-8 (25500-81100)	02	2	सहाय्यक रोखपाल
Pradan Clerk	... S-8 (25500-81100)	01	1	प्रदान लिपिक
Additional Assistant Cashier	... S-6 (19900-63200)	01	1	अतिरिक्त सहाय्यक रोखपाल
Shroff	... S-6 (19900-63200)	16	16	श्रॉफ
Assistant Appraiser	... S-6 (19900-63200)	01	1	सहाय्यक मुल्यनिर्णेत
Accounts Clerks	... S-6 (19900-63200)	03	3	लेखा लिपिक
Librarian	... S-7 (21700-69100)	02	2	ग्रंथपाल
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	02	2	दूरध्वनी चालक
Stenographer (H.G.) (Steno. Grade-II)	... S-15 (41800-132300)	42	4	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L.G.) (Steno. Grade-III)	... S-14 (38600-122800)	06	6	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerk Typist	... S-6 (19900-63200)	236	236	लिपिक टंकलेखक
Head Bailiff	... S-8 (25500-81100)	02	2	मुख्य बेलीफ
Bailiff	... S-6 (19900-63200)	74	74	बेलीफ
Driver	... S-6 (19900-63200)	09	9	वाहन चालक
	Total ...	521	521	एकूण
Class IV				
Havildar	... S-4 (17100-54000)	02	2	हवालदार
Naik	... S-3 (16600-52400)	07	7	नाईक
Liftman	... S-3 (16600-52400)	10	10	उद्वाहक
Pump Attendant	... S-3 (16600-52400)	02	2	पंप परिचारक
Peon	... S-1 (15000-47600)	63	63	शिपाई
Hamal	... S-1 (15000-47600)	92	92	हमाल
Watchman	... S-1 (15000-47600)	06	6	पहारेकरी
Mali	... S-1 (15000-47600)	02	2	माळी
Water-Server	... S-1 (15000-47600)	01	1	उदकी
Halalkhor	... S-1 (15000-47600)	04	4	हलालखोर
Xerox-Operator	... S-3 (16600-52400)	02	2	झेरोक्स चालक
Ronio-Chalak	... S-3 (16600-52400)	01	1	रोनियो चालक
	Total ...	192	192	एकूण
	Grand Total ...	769	769	एकूण बेरीज

Note:-

* Necessary correspondence has been made for re-fixation of Pay Matrix with Law and Judiciary Department, Government of Maharashtra.

** The Post of "Pradan Clerk" created vide, Government Resolution, Law and Judiciary Department No. SCC 1087/184(19)-11, Dated 03/01/1989. The Government of Maharashtra not Printed this post in Maharashtra Civil Services (Revised Pay) Rules 2019. The necessary corrections are sought from the Government.

७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई.

प्रस्तावना -

मा. उच्च न्यायालयाच्या स्थापने अगोदर दंडाधिकार्यांची न्यायालये अस्तित्वात आली आहेत. महानगर दंडाधिकार्यांची न्यायालये, पूर्वी “इलाखा शहर दंडाधिकारी” न्यायालये म्हणून ओळखली जात होती, त्यांचे अस्तित्त्व गेल्या २०७ वर्षांपासून आहे. ही न्यायालये पूर्वी पोलीस न्यायालये म्हणून सुध्दा ओळखली जात होती. ही पोलीस न्यायालये सन १८९० साली स्थापित झाली. त्यावेळी एक वरिष्ठ न्यायालय व एक कनिष्ठ न्यायालय. अशी दोन न्यायालये होती.

१ एप्रिल १९७४ पासून फौजदारी प्रक्रिया संहितेत झालेल्या पहिल्या सुधारणेनुसार “इलाखा शहर दंडाधिकारी” चे पदनाम “महानगर दंडाधिकारी न्यायालये” असे बदलण्यात आले.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी, अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी, यांना विविध प्रकारचे रिमांड अर्ज, जामीन अर्ज, नोटीस आणि किरकोळ अर्ज आणि फौजदारी प्रकरणे हाताळण्याचे अधिकार आहेत. महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई येथील मंजूर पदसंख्या ७५ आहे. त्यात ० मुख्य महानगर दंडाधिकारी, १३ अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी आणि १ महानगर दंडाधिकारी, १ महानगर दंडाधिकारी (बाल न्यायालय) आणि ५८ महानगर दंडाधिकारी असून बृहन्मुंबईतील निम्नलिखित १६ केंद्रावर कार्यरत आहेत. न्यायालयीन केंद्राची नावे पुढीलप्रमाणे आहेत.

(१) एस्प्लनेड, (२) माझगाव (शिवडी) (३) गिरगाव, (४) दादर, (५) अंधेरी, (६) बांद्रा, (७) बोरीवली, (८) कुर्ला, (९) विक्रोळी, (१०) मुलुंड, (११) बेलाई पिअर, (१२) सी. एस. टी. (१३) मुंबई सेंट्रल, (१४) विलेपार्ले, (१५) शिंदेवाडी, (१६) बाल न्यायालय, उमरखाडी, मुंबई.

महानगर दंडाधिकार्यांची नियुक्ती न्याय दंडाधिकारी, प्रथम वर्ग आणि दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर यातून मा. उच्च न्यायालयाद्वारे केली जाते. महानगर दंडाधिकारी न्यायालयांशिवाय, विशेष महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, सुध्दा सकाळच्या सत्रामध्ये चालविली जातात. ते किरकोळ स्वरूपाच्या गुन्हांमधील प्रकरणे हाताळत असून आणि त्यांना “प्रभात न्यायालये” म्हणून संबोधिले जाई. सदर प्रभात न्यायालयांचे कामकाज ३१,१०,२०१० पर्यंत चालू होते.

महानगर दंडाधिकारी न्यायालयात आर्थिक कायदयाशी निगडित प्रकरणे म्हणजेच सीमा शुल्क अधिनियम, विदेशी मुद्रा विनियम अधिनियम, केंद्रीय उत्पादन शुल्क आणि मीठ अधिनियम, आयकर अधिनियम, विक्रीकर अधिनियम, पी.एफ. (भ.नि.नि.) अधिनियम इत्यादी अधिनियमा अन्वये खटले चालविले जातात.

या प्रकरणा व्यतिरिक्त भारतीय दंड संहिता अंतर्गत प्रकरणे राज्य व केंद्र शासनाने पारित केलेल्या कायद्यांतर्गत तसेच कौटुंबिक अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत प्रकरणे दाखल केली जातात. महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयात मुंबई महानगरपालिका अधिनियम व भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत सुध्दा प्रकरणे चालविली जातात. मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत प्रकरणे हाताळण्यासाठी ६ स्वतंत्र न्यायालये आहेत. सध्या १ स्वतंत्र न्यायालय केंद्रीय गुन्हा अन्वेषण (सी. बी. आय.) विभागा द्वारे दाखल प्रकरणे चालविण्यासाठी

आहे. तसेच मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार या आस्थापनाच्या अधिपत्याखाली एकूण ३ विशेष न्यायालये सन २००७ पासून कार्यरत होती. १९९२-९३ मधील दंगलीच्या प्रकरणांची सुनावणी करण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या दोन न्यायालयांचे काम ऑगस्ट २००८ मध्ये संपुष्टात आले. खासदार / आमदार विशेष न्यायालय व अनैतिक मानवी व्यापार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेले (PITA) विशेष न्यायालय माझगाव (शिवडी) येथे सुरु आहे. तसेच सदरच्या कायद्याखालील प्रकरणांचा निपटारा करण्यासाठी माझगाव येथील दुसऱ्या एक न्यायालयास सदर प्रकरणांचा अतिरिक्त कार्यभार देण्यात आला आहे.

या कार्यालयात अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी ३ रे न्यायालय, एस्प्लेड यांच्या अधिपत्याखाली प्रेस आणि बुक्स रजिस्ट्रेशन कायदा, १८६७ अंतर्गत कामासाठी स्वतंत्र विभाग आहे. रजिस्ट्रार ऑफ न्युज पेपर्स फॉर इंडिया, केंद्र शासन यांच्या सहमतीने सदर कामकाज चालविले जाते. मुंबई येथील महानगर दंडाधिकारी यांना फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४५ अंतर्गत अर्ज आणि परक्राम्य लेखा अधिनियमाच्या कलम १३८ अंतर्गत प्रकरणांत सुध्दा निर्णय द्यावे लागतात आणि आता ६ न्यायालये केवळ परक्राम्य लेख अधिनियमाच्या कलम १३८ खालील प्रकरणे हाताळण्यासाठी आहेत

न्यायदानामध्ये सुधारणा करण्यासाठी सहसंचालक, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. एफ-३२,(१) एफसीडी/२०१० दि. ३०-०६-२०१० नुसार १४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशी प्रमाणे महाराष्ट्र राज्यास सकाळची व संध्याकाळची न्यायालये स्थापन करण्याकरिता रु. ३,४७,५४,५०८ एवढा निधी सन २०१०-२०१५ या पाच वर्षांकरिता उपलब्ध करून देण्यात आला होता व त्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार बृहन्मुंबईमध्ये १० सायंकालीन न्यायालये आणि २० प्रभात न्यायालये स्थापन करण्यात आली होती त्यापैकी २ सायंकालीन न्यायालये मार्च २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आलेली आहेत उर्वरीत ८ सायंकालीन न्यायालये व २० प्रभात न्यायालये ऑगस्ट २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आली आहेत. सदर न्यायालया मधून परक्राम्य अधिनियम १८८१ कलम १३८ कायद्यांतर्गत येणारी प्रकरणे चालविण्यात येतात. सध्या २० प्रभात न्यायालये आणि १० सायंकालीन न्यायालये आळीपाळी पध्दतीने मा. उच्च न्यायालयाचा आदेश क्र. अ-३९०५/२०१५ दि. २२-१२-१४ नुसार ३१-०३-२०१५ पर्यंत कार्यरत होती. प्रलंबित खटले निकाली काढून त्यांची संख्या कमी करण्यावर भर देण्याचे शासनाचे तसेच मा. उच्च न्यायालयाचे धोरण होते.

महानगर दंडाधिकार्यांच्या न्यायालयात दरवर्षी मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार संचित खटल्यांचा निपटारा करण्याकरिता वेळोवेळी विशेष अभियान मोहिम राबविण्यात येते. तसेच महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकार यांच्या आदेशानुसार महालोक अदालत व मेगा लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात येते. यावर्षी दि. २३-११-२०१३ रोजी राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकारण यांच्या आदेशानुसार पहिल्या राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात आले होते व यावर्षी राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन दि. ०८.०२.२०२० व १२.१२.२०२० रोजी करण्यात आले त्यामुळे न्यायालयीन खटल्यांचा निपटारा होऊन प्रलंबित प्रकरणांपैकी ७६३२ खटल्यांचा निपटारा होण्यास सहाय्य झाले.

तक्ता-१

TABLE-1

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(रुपये हजारत)

(II) Financial Requirements

(Rs. in thousands)

	1	2	3	4	5
	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२	सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३	
	Actuals 2020-2021	Budget Estimates 2021-2022	Revised Estimates 2021-2022	Budget Estimates 2022-2023	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					
१०७-इलाखाशहर दंडाधिकारी यांची ...					
न्यायालये (२०१४०२३४)	--	--	--	--	
एकूण (अ)	--	--	--	--	
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					
वेतन	593470	760669	740974	829129	...
अतिकालीक भत्ता	32	278	87	292	...
दुरुधनी, बीज व पाणी शुल्क	7761	14200	17899	14200	...
कंत्राटी सेवा	3983	3000	3000	3000	...
प्रवास खर्च	559	2900	1706	3045	...
कार्यालयीन खर्च	13884	15623	20873	16404	...
लहान बांधकामे	0	1	21105	1	...
भाडे पट्टी व कर	1721	1900	31141	1900	...
संगणकावरील खर्च	1513	1514	1514	1590	...
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रकाशने	0	150	23	150	...
	0	50	38	50	...
एकूण (ब)	622923	800285	838360	869761	...
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने -					
मागणी क्रमांक -जे -१					
(दत्तमत्त) २०१४, न्यायादान					
एकूण (क)					...
Total (C)					

तक्ता-२ (दोन)
TABLE-II-(ii)

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई
(तीन) कार्यक्रम कार्यप्रवाहाचा सारांश -

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई यांनी २०१९, २०२० व २०२१ मध्ये केलेले कामकाज दर्शवितो.

**The Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.
(III) Programme Work Load Summary :**

The following table indicates the work done by the Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai during the years 2019, 2020 and 2021.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या	कामाचे दिवस	Year	
1	2	3	4	5	6	
	Sanctioned Judges	Strength	No. of Judges entrusted with outside their normal duties	No. of Judges entrusted with court work only	No. of working days	Year
२०१९	...	75	0	75	265	2019
२०२०	...	77	0	77	263	2020
२०२१	...	77	0	77	263	2021

* 4 Vacant ** 5 Vacant *** 6 Vacant

तक्ता-३(तीन)
TABLE-III

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई

The metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Name of Cases
	2019	2020	2021	2021	2019	2020	2021	2021	2019	2020	2021	2021	2019	2020	2021	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
१. मुख्य प्रकरणे (फौजदारी)	...	385815	389509	424700	487434	162159	222223	873249	551668	646923	483740	126968	193066	389509	424700	453857	... 1. Main Cases (Criminal)
२. विक्रमकौठ प्रकरणे (फौजदारी)	...	22597	29498	33616	28983	15283	28125	51580	44781	61741	22082	11165	24668	29498	33616	37073	... 2. Miscellaneous Cases (Criminal)
एकूण	408412	419007	458316	516417	177442	250348	924829	596449	708664	505822	138133	217734	419007	458316	490930	Total	

तक्ता -४ (चार)
TABLE-IV

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये

The Metropolitan Magistrates Courts

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकाऱ्यांच्या न्यायालयाचे २०१९-२०२०, २०२०-२०२१ व २०२१-२०२२ (३१-१२-२०२१ पर्यंतच्या) वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

The following table indicates the Income of the Metropolitan Magistrates Courts during the years 2019-2020, 2020-2021 and 2021-2022 (upto 31-12-2021).

उत्पन्नाची बाब	2019-2020	2020-2021	2021-2022 (31-12-2022)	Item of Income
1	2	3	4	5
१. सेवा आणि सेवा फी ...	7316555	3392045	4753798	... Service and Service fees
२. जप्तीच्या रकमा ...	259048	298416	66066	... Forfeitures
३. दंड व इतर बाबी ...	69692396	12714330	20788907	... Fines and other Receipts
एकूण ...	77267999	16404791	25608771	... Total

तक्ता -५
TABLE-5

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts		पदनाम
		2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5
5. METROPOLITAN MAGISTRATES COURTS, MUMBAI				
Gazetted.-				
	Rs.			
Chief Metropolitan Magistrate Mumbai ...	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	01	01	मुख्य महानगर दंडाधिकारी
Additional Chief metropolitan Magistrate	-----"	14	14	अपर मुख् महानगर दंडाधिकारी
Metropolitan Magistrate	-----"	61	61	महानगर दंडाधिकारी
Metropolitan Magistrate (Juvenile Court) Umerkhadi.	-----"	01	1	महानगरदंडाधिकारी (बाल न्यायालय)
Registrar Metropolitan Magistrate ...	44900-142400(S-16)	01	1	उमरखाडी
Total ...		78	78	प्रबंधक व महानगर दंडाधिकारी एकूण
Non-Gazetted Class II-				
Personal Assistant ...	44900-142400 (S-16)	08	8	अराजपत्रित वर्ग दोन-स्वीय सहायक
Total ...		08	8	एकूण
Non-Gazetted Class III-				
Deputy Registrar ...	38600-122800	1	1	उप प्रबंधक
Assistant Registrar ...	-----"	6	6	सहायक प्रबंधक
Chief Interpreter and Sr. Judicial Clerk ...	-----"	2	2	मुख्य दुभाषी आणि वरिष्ठ न्याय लिपिक
Office Superintendent ...	-----"	1	1	अधीक्षक
Judicial Clerk ...	35400-112400	74	74	मुख्य लिपिक
Interpreter ...	29200-92300	74	74	दुभाषी
Stenographer (Higher Grade) ...	41800-132500	49	49	लघुलेखक (उच्च श्रेणी) मुख्य लिपिक
Stenographer (Lower Grade) ...	38600-122800	18	18	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Head Clerk ...	35400-112400	02	2	प्रमुख रोखपाल
Head Cashier ...	25500-81100	13	13	मुख्य रोखपाल
Asstt. Superintendent ...	25500-81100	20	20	---
Record Keeper ...	-----"	01	1	अभिलेखापल
Senior Clerk ...	-----"	07	7	वरिष्ठ लिपिक
Head Typist ...	-----"	2	2	मुख्य टंकलेखक
Asstt. Cashier ...	19900-63200	50	50	रोखपाल (सहायक)
Cashier ...	19900-63200	1	1	रोखपाल
Clerk ...	19900-63200	195	195	लिपिक
Clerk Typist ...	1900-63200	--	--	लिपिक टंकलेखक
Typist ...	1900-63200	131	131	टंकलेखक
Cashier Clerk ...	1900-63200	1	1	रोखपाल लिपिक
Car Driver ...	-----"	11	11	वाहन चालक
Jeep Driver ...	-----"	1	1	वाहन चालक
Total ...		683	--	एकूण
Class IV				
Havaldar ...	16600-52400	01	1	हवालदार
Naik ...	-----"	07	7	नाईक
Peon ...	15000-47600	118	118	शिपाई
Hamal ...	-	54	54	हमाल
Chaprasai ...	-----"	48	48	चपराशी
Liftman ...	16600-52400	05	5	उद्वाहक
Mali ...	15000-47600	04	4	माळी
Sweeper ...	15000-47600	02	2	सफाईगार
Meheter ...	15000-47600	11	11	मेहतर
Zerex Operator ...	19600-63200	01	01	झेरोक्स ऑपरेटर
Total ...		251	251	एकूण
Grand Total ...		---	--	एकूण बेरीज

Class - I (ON CONTRACT BASIS)

Court Manager	...	Consolidated Monthly emolument (Rs.40000/- FixPay)+Rs. 7000 (HRA)+ Rs 1400/- (CA) +Rs 2500/-(PA)+Rs 2000/- (medical Allw.)=Rs.63399/-	1	1	...	न्यायालय व्यवस्थापक
---------------	-----	--	---	---	-----	---------------------

Total			1	1	...	
--------------	--	--	----------	----------	------------	--

Class - IV (ON CONTRACT BASIS)

Peon	...	4400-7400+ GP 1300	--	...	शिपाई
Hamal	...	4400-7400+ GP 1300	--	...	हमाल
Chaprasi	...	4400-744 0+ GP 1300	--	...	चपराशी
Sweeper	...	4400-7440+ GP 1300	--	...	सफाईगार

Total	--	...	एकूण
--------------	-----	-----	----	-----	------

Grand Total	...		999	1003	एकूण बेरीज
--------------------	-----	--	-----	------	------------

८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त

(एक) प्रस्तावनात्मक

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे लोकयोपयोगी कार्यालय आहे, या कार्यालयाचे कामकाज केंद्र शासनाच्या (अ) महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ (ब), शासकीय विश्वस्त अधिनियम, १९९३ व (क) कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी अधिनियम, १८९० या तीन अधिनियमांन्वये चालते.

(अ) महाप्रशासक म्हणून :-

महाप्रशासक हे महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ अन्वये महाराष्ट्र राज्याकरिता नियुक्त झालेले एक निगम असून, त्यांचे काम न्यायिक स्वरूपाचे आहे. वरील अधिनियमाच्या सुधारित कायदा क्र. १२ सन २००२ अनुसार महाप्रशासक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई हे रु. १०,००,००० पर्यंतच्या संपत्तीचे प्रशासन स्वतःच्या प्राधिकारात करू शकतात व रु. १०,००,००० च्या वरील संपत्तीचे प्रशासन मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने करू शकतात.

कुठलीही व्यक्ती महाप्रशासकांना त्यांच्या इच्छापत्राचा /मृत्युपत्राचा एकमात्र प्रशासक म्हणून नेमू शकते. जेव्हा मृत व्यक्तीचे वारसदार भारताबाहेर रहात असतील व इतर कारणास्तव त्यांना मृत व्यक्तीची संपत्ती प्रशासन करण्यास वेळ उपलब्ध नसेल. अशा वेळेस वारसदारांनी महाप्रशासकांना लेखी कळविले तर, महाप्रशासक प्रशासनपत्रासाठी उच्च न्यायालयात अर्ज करू शकतात. कुठलेही खाजगी व्यवस्थापक/प्रशासक त्यांना मृत्युपत्राचे सत्यापन किंवा प्रशासन अधिकार पत्रान्वये सोपविलेली संपत्ती महाप्रशासकांकडे त्यांच्या पूर्व-संमतीने हस्तांतर करू शकतात. सूट दिलेल्या व्यक्ती सोडून इतर व्यक्तींच्या संपत्तीचे प्रशासक म्हणून महाप्रशासक प्रशासन अधिकारपत्रासाठी अर्ज करू शकतात. (सूट दिलेली व्यक्ती म्हणजे भारतीय उत्तराधिकार अधिनियम, १९२५ च्या कलम ३ अन्वये भारतीय ख्रिश्चन, हिंदू, मुसलमान, पारसी किंवा बौद्ध व्यक्ती ज्यांना ते अधिनियम लागू होण्यापासून सूट दिली आहे.) मृत्यू पावलेल्या व्यक्तींचे राज्यात स्थित असलेल्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- पर्यंत असेल आणि मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस, निकट कुळातील व्यक्ती किंवा मृत्युपत्र व्यवस्थापक यांनी महाप्रशासक यांच्याकडे प्रमाणपत्रासाठी विहित नमुन्यात अर्ज करावयाचे राहून गेले असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक स्वतःच्या अधिकारात प्रशासनपत्राशिवाय प्रशासनपत्र दिले आहे असे समजून संपत्तीचे प्रशासन करू शकतील. जर मृताच्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- हून अधिक असेल अशा प्रकरणात प्रथम पोलीस विभाग किंवा इतर माध्यमांद्वारे मिळालेल्या माहितीनुसार संपत्ती ताब्यात घेऊन मा. उच्च न्यायालयाकडून तिचे प्रशासन करण्यासाठी प्रशासन अधिकारपत्र (लेटर्स ऑफ अॅडमिनीस्ट्रेशन) कमी वेळात व कमी खर्चात प्राप्त करू शकतात. तत्पश्चात मृत व्यक्तीच्या वारसांबाबत माहिती मिळाली तर योग्य शहानिशा करून त्या वारसांना मृतांच्या संपत्तीचे प्रदान केले जाते. जर मृताचे वारस अज्ञान असतील तर ते सज्ञान होईपर्यंत संपत्तीचे प्रशासन केले जाते. तसेच मृत्यू पावलेल्या व्यक्तीची संपत्ती मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण अधिकार

क्षेत्रात असेल व प्रशासनपत्राअभावी अशा संपत्तीची अफरातफर/न्हास किंवा उधळण्याचा धोका असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने प्रशासनपत्र प्राप्त करण्यासाठी अर्ज करू शकतात.

याव्यतिरिक्त महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम २९ अन्वये महाप्रशासक मृत व्यक्तींच्या रु. १०,००,०००/- पर्यंतच्या मूल्यांच्या संपत्तीकरीता (शासकीय बचत खाते व भविष्य निर्वाह निधी अधिनियम, १९२५ खाली अंतर्भूत भविष्य निर्वाह निधी वगळता) मृताची पत्नी, मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस किंवा संपत्ती प्रशासन करणारी व्यक्ती यांनी विहित नमुन्यात केलेल्या अर्जानुसार महाप्रशासकांचे प्रमाणपत्र देऊ शकतात.

(ब) शासकीय विश्वस्त म्हणून :-

समाजातील कोणत्याही ज्ञातीच्या कोणत्याही व्यक्तीला शासकीय विश्वस्तांना (त्यांच्या संमतीने) न्यास करार किंवा न्यासाचे दस्तऐवज तयार करून आपल्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमता येते. शासकीय विश्वस्तांनी संपत्तीचे प्रशासन करावे व विश्वस्त म्हणून काम पहावे असे वाटले तर ते शासकीय विश्वस्तांना मृत्युपत्रान्वये एकमात्र व्यवस्थापक म्हणून नेमू शकतात. समाजातील कुठल्याही ज्ञातीचे कुठल्याही व्यक्तीला मृत्युपत्रान्वये खाजगी व्यक्तीला व्यवस्थापक व शासकीय विश्वस्तांना विश्वस्त म्हणून नेमता येते. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण दिवाणी अधिकार क्षेत्रात असलेले असे न्यास की ज्यांच्यामध्ये संपत्ती आहे, परंतु त्या संपत्तीचे प्रशासन/व्यवस्थापन करण्यासाठी विश्वस्त नाहीत किंवा असलेले विश्वस्त न्यासाचे काम सांभाळण्यास असमर्थ आहेत अशा प्रकरणात मा. उच्च न्यायालय शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने न्यासाच्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमू शकते. तसेच शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने निवृत्त होणाऱ्या विश्वस्तांच्या जागी बदली विश्वस्त म्हणून, अज्ञान किंवा मनोरुग्णाच्या वारसातील हिस्सा/भाग/वाटा किंवा बक्षीस यांचे विश्वस्त म्हणून व सार्वजनिक/अर्ध-सार्वजनिक निधीचे (भविष्यनिर्वाह निधी, ज्ञातींच्या संस्थांचे निधी धर्मादाय किंवा लोककल्याणासाठी स्थापन झालेल्या संस्थांचे निधी) विश्वस्त म्हणून नियुक्त करता येते.

(क) कोषाध्यक्ष, धर्मादाय दाननिधी म्हणून :-

वरील कार्याव्यतिरिक्त, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची दिनांक १ फेब्रुवारी १९७७ पासून धर्मादाय आयुक्त यांच्या जागी कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व अभिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे. दाननिधीच्या संबंधात कर्जरोख्यांवरील व्याज/मुदतठेवींवरील व्याज वसूल करून व त्यांची वाटणी दाननिधीच्या प्रशासकांमध्ये करण्याचे काम ते करतात.

कोणत्याही व्यक्तीस संबंधित सरकारी खात्याकडे अर्ज करून दाननिधीची स्थापना करता येते (उदाहरणार्थ दाननिधीचा उद्देश जर शैक्षणिक असेल तर शिक्षण खात्याकडे, दाननिधीचा उद्देश वैद्यकीय असेल तर आरोग्य खात्याकडे) व त्यांनंतर दाननिधीचा फंड वरील गोष्टींकरिता कोषाध्यक्षांकडे देण्यात येतो. अशा तऱ्हेने निधीवरील येणारे उत्पन्न हे संबंधित प्रशासकांना विशिष्ट उद्दिष्टपूर्तीकरिता पाठविले जाते.

तक्ता-१
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

1	2	3	4	5	
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- ११०.-महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त (२०१४०२५२)	--	--	--	--	...
एकूण (अ)	--	--	--	--	...
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- वेतन	14598	16373	17133	20671	...
मजूरी	0	0	0	0	...
अतिकालीन भत्ता	0	15	5	15	...
इले. टेलि. खर्च	71	150	93	150	...
प्रवास खर्च.	0	61	16	64	...
कार्यालयीन खर्च	219	519	359	545	...
संगणक	0	51	38	54	...
लहान बांधकामे	947	0	1	1	...
एकूण (ब)	15835	17170	17645	21500	...
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने (II) Financial Requirements मागणी क्रमांक जे-१, (दत्तमत्त) २०१४ -न्यायदान					...
एकूण (क)					...

तक्ता-२
TABLE-II

खालील तक्ता संपदा व न्यास, लेखा आणि मालमत्ता याचा त्या त्या वर्षामधील तपशील दर्शवितो.

The following table indicate the No. of estates and trusts, their accounts and particulars of values of the assests during the respective years.

धारणेचे स्वरुप	2019 रक्कम Amount	2020 रक्कम Amount	2021 रक्कम Amount	Nature of holding
1	2	3	4	
(अ) संपदा-				-Estates
संपदाची संख्या	200	199	200	... No. of Estates
लेख्यांची संख्या	240	241	242	... No. of Account
शेअर्सची संख्या	219041	219418	214047	... No. of Shares
ठेवीच्या पावत्या	713	751	793	... No. of F. D. Receipts
मालमत्ता-	0	0	0	-Assets
शेअर्स	616464	2194180	2140479	... Value of Shares
ठेवी	95809885	107217390.54	112472624	... Value of F. D. Receipts
रोखे	28184000	28184000	28184000	... Securities
दागिने	5231931	8815946	8815946	... Ornaments
स्थावर मालमत्ता	1513649	1513649	1513649	... Immovable properties
पौन्ड	0	--	0	... Pounds
एकूण	131355929	147925165.54	153126698	... Total
(ब) न्यास-				-Trusts
न्यासांची संख्या	327	327	327	... No. of Trusts
लेख्यांची संख्या	354	354	354	... No. of Accounts
शेअर्सची संख्या	337897.15	3378897.15	337897.15	... No. of Shares
बॉन्डची संख्या	37098000	37098000	37098000	... No. of Bonds
ठेवीच्या पावत्या	1230	1462	1495	... No. of F. D. Receipts
मालमत्ता	0	0	0	-- Assets
शेअर्स	337897.15	337897.15	337897153	... Value of Shares
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	... Value of Foreign Shares
बॉन्डसची किंमत	37098000	37098000	37098000	... Value of Bonds
ठेवी	159207562.27	179567271.23	193870009.44	... Value of F. D. Receipts
रोखे	0	0	0	... Securities
दागिने	58757	58757	70616	... Ornaments
स्थावर	13524000	13524000	13524000	... Immovable properties
एकूण	210226216.42	230585925.38	244900522.59	... Total
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	... Value of Foreign Shares
स्टर्लिंग	100	100	100	... Sterling
पौन्ड	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds
एकूण (१) महाप्रशासक रुपये	131355929	147925165.54	153126698	... Total (1) A. G.
पौन्ड	0	0	0	... Pounds
एकूण (२) शासकीय विश्वस्त रु.	210226216.42	230585925.38	244900522.59	... Total (2) O. T.
स्टर्लिंग (रोखे)	100	100	100	... Sterling (Securities)
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	... Value of Foreign Shares
पौन्ड	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds (Securities)
एकूण (१+२)	341582145.42	378511090.92	398027220.59	... Total (1+2)
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	... Value of Foreign Shares
पौन्ड	0	0	0	... Pounds
स्टर्लिंग (रोखे)	100	100	100	... Sterling (Securities)
पौन्ड (रोखे)	1027.8	1027.8	1027.8	... Pounds (Securities)

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

**Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai
(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.**

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त यांना विश्वस्त या नात्याने काम करावे लागते, त्यांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या मिळकतीमधील भाडी वसूल करण्याकरिता दाखल केलेले दावे, प्रमाणपत्राकरता आलेले अर्ज तसेच मालमत्ता व न्यासाची संख्या खालील तक्ता दर्शवितो.

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांच्या ताब्यात राहतात व त्या संबंधित वैध दस्तऐवजाप्रमाणे निकालात काढल्या जाणाऱ्या मालमत्ता ही बरीच वर्षे त्यांच्या ताब्यात राहतात व त्या संबंधित वैध दस्तऐवजाप्रमाणे निकालात काढल्या जातात. त्याचप्रमाणे न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रकरणी निकाल न्यायालयीन कार्यवाहीवर अवलंबून असतो. म्हणून ह्या बाबी निकालात काढण्यासंबंधी काही प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

The following table indicates the number of estate and trusts in which the Administrator General and Official Trustee has to act as Administrator General and Official Trustee and number of suits for recovery of rents in property under his control and the petitions received for Administrator's Certificate.

The Estate, Trusts, endowments and the immovable properties received by the Administrator General and Official Trustee, are to remain in his office for a good number of years and are disposed of as per provisions of the legal documents held therein. Similarly disposal of suit filed in Courts depend upon the Court proceedings. Hence it is not possible to fix norms of disposal for the items.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास, त्या प्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे As per norms if any, No of cases to be disposed of		वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year		वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year		एकूण Total		वर्षात बजावणी आणि अंमल- बजावणी कलेली प्रकरणे Cases served and executed during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		Nature of Cases				
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2020	2021	2019		2020	2021		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		13	14	15	16
१. संपदा ...	-	214	200	199	0	1	1	214	201	200	14	2	0	200	199	200	1. Estates
२. न्यास ...	-	327	327	327	0	0	0	327	327	327	0	0	0	327	327	237	2. Trusts
३. दाननिधी ..	-	--	--	--	--	--	0	--	--	--	--	--	0	--	--	0	3. Charitable Endowments
(१) राज्य ...	-	547	547	547	0	0	0	547	547	547	0	0	0	547	547	547	(1) State
(२) मध्यवर्ती ...	-	36	36	36	0	0	0	36	36	36	0	0	0	36	36	36	(2) Central

४. महाप्रशासक प्रमाणपत्राकरिताचे अर्ज	...	132	131	136	51	23	41	183	184	177	52	18	45	131	136	132	4. Petition for A. G. Certificate
५. नियंत्रणाखालील स्थावर मिल्कती.	30	30	30	0	1	0	0	30	30	30	0	1	0	30	30	30	5. Immovable properties under control.
(१) मुंबईमध्ये—																	(1) In Mumbai.
महाप्रशासक	...	28	28	28	0	0	0	28	28	28	0	0	0	28	28	28	... Administrator General.
शासकीय विश्वस्त	...	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... Official Trustee.
(२) जिल्ह्यामध्ये																	(2) In District.
महाप्रशासक	...	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1	... Administrator General.
शासकीय विश्वस्त	...	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... Official Trustee
राज्याबाहेर	...	1	1	1	0	1	0	1	2	1	0	0	0	1	1	1	... out of State.
६. वर्षात दाखल केलेले दावे																	6. Suits filed during the year.
महाप्रशासक	...	18	--	0	4	--	0	22	--	--	0	--	0	22	--	--	... Administrator General
शासकीय विश्वस्त	...	2	--	0	0	--	0	2	--	--	0	--	0	2	--	--	... Official Trustee.

TABLE—IV

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त राज्य दाननिधी व मध्यवर्ती दाननिधीच्या बाबतीत भारताच्या धर्मादाय दाननिधीच्या कोषाध्यक्षाचे अभिकर्ता (प्रतिनिधी) म्हणून काम पाहत असलेल्या राज्य व मध्यवर्ती दाननिधीची संख्या दर्शवितात.

The following Table indicates the number of State and Central Endowments which are administered by the Administrator General and Official Trustee, Mumbai as Treasurer of Charitable Endowments in respect of State Endowments and Agent of Treasurer of Charitable Endowments for India in respect of Central Endowments.

दाननिधीची नावे	2019		2020		2021		Name of Endowment.
	एकूण संख्या No.	किंमत Value रुपये	एकूण संख्या No.	किंमत value रुपये	एकूण संख्या No.	किंमत value रुपये	
1	2	3	4	5	6	7	1
राज्य दाननिधी	...	10020217	547	10020217	--	--	State Endowments
मध्यवर्ती दाननिधी	...	9320785	36	9320785	--	--	Central Endowments
एकूण	...	19341002	583	19341002	--	--	Total

TABLE—V

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त मुंबई यांचे २०१८-२०१९, २०१९-२०२० व २०२०-२०२१ (दि. ३१-१२-२०२० पर्यंत) या वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

The Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai

The following Table indicates the incomes of the Administrator General and Official Trustee of the year, 2018-2019, 2019-2020 and 2020-2021 (upto 31-12-2020).

उत्पन्नाच्या बाबी	2019		2020		2021		Items of Income
	1	2	3	4	1	2	
१. महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची फी	...	3605451	4561723	--	1. Frees of the Administrator General and Official Trustee		
२. केंद्रीय धर्मादायाच्या कामासंबंधी भारतीय शासनाने दिलेले अंशदान	...	0	0	--	2. Contribution by Govt. of India regarding Central Endowments		
३. राज्य धर्मादायासंबंधी मिळालेली शुल्क व अनुदान	...	17300	1335897	--	3. Frees and Commission on State Charitable Endowments		
४. केंद्रीय धर्मादायासंबंधी मिळालेली फी व कमिशन	...	6752	702066	--	4. Frees and Commission on Central Charitable Endowments		
५. बेवारशी व सरकार जमा झालेल्या मालमत्तेची विक्री	...	0	0	--	5. Sale proceeds of unclaimed and Exchequered properties		
६. दंड	...	0	0	--	6. Fines		
७. संकीर्ण जमा रकमा	...	0	0	--	7. Misc. receipts.		
एकूण	...	7801501/83	4582102/63	--	Total		

तक्ता -५
TABLE-V

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक	Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम
			2020-2021	2021-2022	
1		2	3	4	5
Administrator General and Official Trustee					महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Gazetted (Group-A)					राजपत्रित (गट-अ)
Administrator General and Trustee.	... Level S-27 (118500-214100)	...	01	01	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Assistant Director	... Level S-20 (56100-177500)	...	01	01	सहायक संचालक
Total			02	02	एकूण
Non-Gazetted (Group-B)					अराजपत्रित (गट-ब)
Suprentendent	... Level S-14 (38600-122800)	...	01	01	अधीक्षक
Assistant Account Officer Level S-15 (41800-132300)	...	01	01	सहायक लेखा अधिकारी
Stenographer (English) Lower Grade Level S-14 (38600-122800)	...	01	01	लघुलेखक
Total			03	03	एकूण
Non-Gazetted. (Group-C)					अराजपत्रित (गट-क)
Deputy Accountant Assistant	... Level S-13 (35400-112400)	...	01	01	उपलेखापाल
Clerk/Clerk-cum-typist	... Level S-8 (25500-81100)	...	06	06	सहायक
Driver	... Level S-6 (19900-63200)	...	04	10	लिपिक/लिपिक-टंकलेखक
	... Level S-6 (19900-63200)	...	01	01	वाहन चालक
Total ...			12	18	एकूण
Group-D					गट-ड
Daphtary	... Level S-3 (16600-52400)	...	01	01	दफ्तरी
Naik	... Level S-5 (16600-52400)	...	00	01	नाईक
Peon	... Level S-1 (15000-47600)	...	03	04	चपराशी
Total ...			04	06	एकूण
Grand Total...			21	29	एकूण बेरीज

९. मुंबईचे शेरीफ

(एक) प्रस्तावनात्मक

मुंबईचे शेरीफ : मुंबईच्या शेरीफांचे कार्यालय हे आदेशिका बजाविणारे आणि अंमलबजावणी करणारे खाते असून ते उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स, (आवाहन पत्रे) नोटिसा आणि अधिपत्रे बेलीफामार्फत बजावते आणि त्यांची अंमलबजावणी करते. डिक्रीधारकांनी दाखल केलेल्या हुकूमनाम्याची अंमलबजावणी करतांना स्थावर व जंगम मिळकत जप्त करून हुकूमनाम्यांची वसुली सार्वजनिक लिलाव करून करते. हे कार्यालय उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यावर फी गोळा करते व उच्च न्यायालयाच्या हुकूमनाम्याच्या वसुलीवर वटणावळ वसूल करते.

याशिवाय नौअधिकरण क्षेत्राखाली शेरीफ, जहाजे व जहाजी

मालाला अटकाव करण्याच्या अधिपत्रांची अंमलबजावणी करतात व विक्रीची अधिपत्रे काढण्यात आली असतील तर ते जहाज किंवा जहाजीमाल यांचा शेरीफ लिलाव करतात. नौअधिकरण क्षेत्राखाली उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यांची बजावणी त्यांच्याकडून केली जाते.

शेरीफ हे सार्वजनिक समारंभात कार्यशील असल्याने, जेव्हा जेव्हा शासनाकडून विनंती केली जाते, तेव्हा तेव्हा विशेष मान्यवर व्यक्तींचे विमानतळावर स्वागत करतात व निरोप देतात. मुंबईच्या जीवनातील सर्व क्षेत्रातील बहुसंख्य नागरिकांनी जर तशा प्रकारचे निवेदन दिल्यास, प्रमुख नागरिकांच्या झालेल्या निधनावद्दल शोक व्यक्त करण्यासाठी, मुंबईतील शहरवासियांच्या सार्वजनिक सभासुद्धा बोलावतात.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१		अर्थसंकल्प २०२१-२०२२		सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२		अर्थसंकल्प २०२२-२०२३	
	2	3	4	5	6	7	8	9
	Actuals 2020-2021	Budget Estimates 2021-2022	Revised Estimates 2021-2022	Budget Estimates 2022-2023				
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- ११३-शेरीफ	---	---	---	---				
एकूण (अ)	---	---	---	---				
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- ११३ (१) शेरीफ (२०१४०२७२)	17296	25938	19270	28272				
वेतन	0	1	1	1				
कंत्राटी सेवा	39	100	42	100				
इले. टेलि. व पाणी शुल्क	0	26	25	27				
प्रवास खर्च	171	347	145	350				
कार्यालयीन खर्च	0	70	50	74				
संगणकावरील खर्च	0	12	9	12				
इतर प्रशासकीय खर्च	0	1	1	1				
लहान बांधकामे	0	1	1	1				
एकूण (ब)	17506	26495	19543	28837				
...				
...				

(१) मुंबईचे शरीफ, मुंबई

(तीन) —कार्यक्रम-कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

(अ) उच्च न्यायालय, मुंबई व नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स (आवाहन पत्रे) नोटीसा आणि अधिपत्रे यांची केलेली बजावणी आणि अंमलबजावणी तसेच दाखल केलेल्या नौअधिकरण दाव्यांची आणि मिळकतीचे केलेले लिलाव यांची संख्या खालील तक्तेंत दर्शवितात.

शरीफचे कार्यालय, उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स सूचना व अधिपत्रे बजावणे, स्थावर/जंगम मालमतेचे लिलाव करणे हे काम पहाते तसेच उच्च न्यायालयाच्या नियम व प्रपत्र (मूळशाखा) (१९५७ ची आवृत्ती) च्या प्रकरण २६ मध्ये विहित केलेली कर्तव्य पार पाडली जातात. कोणत्याही प्रकरणासाठी काल मर्यादा निश्चित केलेली नाही म्हणून प्रकरणाच्या निकालासंबंधी प्रमाणके उरविता येत नाहीत. तथापि मुख्य बेलीफ व द्वितीय बेलीफ यांना दरमहा उच्च न्यायालयातील बाबीसंबंधी ५ जप्तीची अधिपत्रे व कब्जा प्रकरणी २ रिट तसेच शहर दिवाणी न्यायालयातील बाबीसंबंधी स्थावर व जंगम मिळकतीच्या जप्तीची १० अधिपत्रे बजावणीचे काम नेमून देण्यात येते. प्रत्येक बेलीफ सरासरी सुमारे ६० आदेशिका दर महिन्याला बजावतो.

(१) Sheriff of Mumbai(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

(A) The following table indicates the number of summons, notices and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai served and executed. Admirally suits filed and auctions of property made during respective years by the office of the Sheriff of Mumbai.

The Sheriff's Office does the work of executing summons, notice and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai conducting auction sale of immovable/ movable property and the duties anre prescribed in Chapter XXVI of the Rules and forms of the Mumbai High Court (original side) (1957 edition) and no specific time limit is fixed for any of these case. It is therefore not possible to fix norms on the basis of total numbers of cases. However, Head bailiff and 2nd Bailiff are assigned five warrants of Attachments and two Writs of Possession in High Court matters per month and 10 warrants of attachment of immovable and movable property in City Civil Court matters. Each Bailiff on an average serves about 60 processes per month.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात आलेली प्रकरणे				वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी केलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cased
	Cases pending at the beginning of the year		Cases received during the year		Cases received during the year		Cases served and excuted during the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year		Cases pending at the end of the year				
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
उच्च न्यायालय	High Court																
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे) ...	512	508	54	13524	228	3520	14036	736	3574	13528	682	3209	508	54	365	(A) Summons	
(ब) नोटीसा ...	382	367	40	9603	247	324	9985	614	364	9618	574	299	367	40	65	(B) Notices	
(क) अधिपत्रे ...	544	537	170	14821	187	315	15365	724	485	14828	554	398	537	170	87	(C) Warrants	
(ड) नौअधिकरण दावे ...	10	23	16	79	36	29	89	59	45	66	43	25	23	16	20	(D) Admiralty Suit	
(इ) लिलावाने विक्री ...	32	38	39	48	8	18	80	46	57	42	7	20	38	39	37	(E) Auction Suit.	

तक्ता -२-चावू
TABLE-II-Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी केलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cased				
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020			
	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
नगर दिवाणी न्यायालय															
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे)	...	651	713	15540	553	3087	16253	1066	3600	15478	753	3240	15500	513	360
(ब) नोटीस	...	654	705	8173	284	400	8827	783	899	8122	490	786	8388	499	113
(क) अधिपत्रे	...	373	387	2210	148	468	2583	358	578	2196	325	496	2272	210	82
(ड) नौअधिकरण दावे	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(इ) लिलावाने विक्री	...	18	16	26	0	0	42	16	16	28	0	0	42	16	16

तक्ता -३
TABLE-III

मुंबईचे शेरिफ, मुंबई

Sheriff of Mumbai

खालील तक्ता शेरिफ मुंबई यांचे २०१९-२०२०, २०२०-२०२१ व २०२१-२०२२, (३१-१२-२०२१ पर्यंत) या वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

उत्पन्नाची बाब	2019-2020		2020-2021		2021-2022		Item of income
	1	2	3	4	5	6	
शेरिफच्या फी	...	126826	55269	180408.5	180408.5	0	Fees of the Sheriff
संकीर्ण जमा रकमा	...	0	0	0	0	0	Misc. Receipts
उच्च न्यायालयीन प्रकरणांमध्ये जमा करण्यात आलेली पौंडातील वटणावळ.	...	6153077.87	618421.52	1761067	1761067	0	Poundages collected in High Court cases.
एकूण	...	6279903.87	673690.52	1941475.5	1941475.5	0	Total

तक्ता -४
TABLE-IV

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक Designation 1	वेतनमान Scale of Pay 2	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम 5
		2019-2020 3	2020-2021 4	
8. SHERIFF OF MUMBAI				
8. SHERIFF				
Class-1 GAZETTED				
Deputy Sheriff of Mumbai Class-1	... 48690-1080-49090-1230-56470+30 % Interium on Basic	1	1	
Class-II GAZETTED				
Section Officer-Class II	... S-15 (41800-132300)	1	1	
Total		02	02	
वर्ग-अ राजपत्रित-				
मुंबईचे उपशेरिफ वर्ग-१ यांना प्रथम सहाय्यक प्रबंधक (First Asstt. Master) मुळ शाखा उच्च न्यायालय, मुंबई नुसार, वेतन श्रेणी लागू करण्यात आली. कक्ष अधिकारी				
एकूण				
Non Gazetted. Class II.				
Accountant	... S-14 (38600-122800)	1	1	
अराजपत्रित वर्ग दोन-				
नविन पद जी. आर. दिनांक २७/०६/२०१३ नुसार पद रिक्त				
Non Gazetted. Class III.				
Head Clerk and Head Bailiff	... S-14 (38600-122800)	1	1	
Steno-cum-Secretary	... S-15 (47600-151100)	1	1	
Book-Keeper, and Cashier	... S-8 (47600-81100)	1	1	
Ilnd Bailiff cashier & Book keeper	... S-8 (25500-81100)	1	1	
Cashier Book keeper	... S-8 (25500-81100)	--	--	
3rd Bailiff and Clerk	... S-8 (25500-81100)	1	1	
Bailiff & Clerk (a)	... S-6 (19900-63200)	1	1	
Bailiff & Clerk (b)	... S-6 (19900-63200)	19	18	
Bailiff & Clerk (c)	... S-6 (19900-63200)	-	--	
Bailiff & Clerk (d)	... S-6 (19900-63200)	-	--	
Bailiff & Clerk (e)	... S-6 (19900-63200)	14(रिक्त)	15(रिक्त)	
Total ...		39	39	
मुख्य लिपिक आणि मुख्य बेलीफ लघुलेखक नि-सचिव बुक किपर व रोखपाल द्वितीय बेलीफ, रोखपाल व बुक किपर रोखपाल व बुक किपर. तिसरा बेलीफ (अ) बेलिफ व लिपिक (२४ वर्षे) (ब) बेलिफ व लिपिक-(कालबद्ध पदोन्नती १२ वर्षे) (क) बेलिफ व लिपिक (ड) बेलिफ व लिपिक (रिक्त) (इ) बेलिफ व लिपिक				
एकूण				
Class IV-				
Havaldar	... S-3 (16600-52400)	1	1	
Naik	... S-3 (16600-52400)	1	1	
Supervisor	... S-3 (16600-52400)	1	1	
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	
Peon	... S-1 (15000-47600)	1	1	
Total ...		7	7	
वर्ग चार-				
हवालदार-सेवाअंतर्गत सुधारित कालबद्ध पदोन्नती ३० वर्ष नाईक पर्यवेक्षक शिपाई-कालबद्ध पदोन्नती (१२ वर्षे) शिपाई शिपाई-अधिसंख्य अनुसूचित जमाती शिपाई-रिक्त				
एकूण				
Grand Total ...		48	48	
एकूण बेरीज				

१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी

(एक) प्रस्तावना :-

(अ) विधी अधिकारी—

(एक) शासनाचे विधी विषयक कामकाज चालविण्याकरिता, महाराष्ट्र विधी अधिकारी (नियुक्ती सेवेच्या शर्ती आणि परिश्रमिक) नियम, १९८४ आणि शासकीय विधी विषयक कामकाज चालविण्याबाबत आचरण नियम, १९८४ अन्वये खाली दर्शविल्याप्रमाणे विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती केली जाते.

(दोन) विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती :- सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती शासनाकडून केली जाते आणि शासनाची मर्जी असेपर्यंत ते आपले पद धारण करतात. मात्र उपरोक्त नियमा-नुसार महाअधिवक्ता यांच्या व्यतिरिक्त सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती सर्वसाधारणपणे ३ वर्षांच्या मुदतीकरीता केली जाते. ते नियमित शासकीय कर्मचारी नाहीत. त्यांचे काम समाधानकारक आढळल्यास, त्यांची मुदत संपल्यानंतरही, त्यांची पुनर्नियुक्ती करण्यास ते पात्र ठरतात. मात्र वयाची ६२ वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर, कोणत्याही विधी अधिकाऱ्यास, सर्वसाधारणपणे पदावर ठेवले जात नाही. जरी कोणत्याही विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती शासनाची मर्जी असेतोवर असली तरी नियम ३० (६) (अ) अन्वये त्यास १ महिन्याची सूचना देऊन त्याची सेवा समाप्त करता येते.

(तीन) महाअधिवक्ता व सहयोगी महाअधिवक्ता :- यांची नियुक्ती भारतीय संविधानाखाली राज्याकरिता केली जाते. त्यांची कर्तव्ये व अधिकार उपरोक्त नियमामध्ये नमूद केलेले आहेत.

(चार) सरकारी वकील उच्च न्यायालय -

(१) सरकारी वकील उच्च न्यायालय (मूळ शाखा) हे मूळ न्यायशाखेत सर्व प्रकारच्या दाखल केलेल्या प्रकरणाबाबत तसेच अपर सरकारी वकील उच्च न्यायालय (अपील शाखा) हे उच्च न्यायालयातील अपील शाखेतील रीट प्रकरणाबाबतचे शासनाच्या वतीने काम पहातात. सध्या उच्च न्यायालयात (मूळशाखा व अपील शाखा) एकूण १७० सरकारी वकील कार्यरत आहेत.

उच्च न्यायालयातील रीट शाखेतील प्रकरणे चालविण्यासाठी सरकारी वकील, सहायक सरकारी वकील व सरकारी वकीलाचे मानसेवी सहायक या व्यतिरिक्त "अ" आणि "ब" अशी समुपदेशीची दोन तज्ञ मंडळे आहेत. कमीत कमी १५ वर्षे व्यवसाय करित असलेल्या व घटनात्मक प्रकरणाबाबत अनुभव असलेल्या वकीलांची "अ" तज्ञमंडळावर आणि कमीतकमी सात वर्षे व्यवसाय करित असलेल्या वकीलाची "ब" तज्ञमंडळावर नियुक्ती केली जाते.

(२) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई येथील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय-कामकाज हे सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई हे सहायक सरकारी वकील आणि सत्र न्यायालयातील फौजदारी प्रकरणांचे कामकाज सरकारी अभियोक्ता वृहन्मुंबई, मुंबई हे अपर सरकारी अभियोक्ता यांच्या मदतीने करतात आणि लघुवाद न्यायालयातील कामकाज सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय हे पहातात. सध्या वरील कार्यालयात एकूण ४२ सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(३) मुफसिल विभागात जिल्हा सरकारी वकील, हे सहायक सरकारी वकील व मानसेवी सहायक यांच्या मदतीने जिल्हातील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय काम पहातात. दुय्यम सरकारी वकील हे तालुका न्यायालयात शासकीय दाव्यासंबंधीचे काम पहातात.

(पाच) सरकारी अभियोक्ते -

(१) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम २४ अन्वये, उच्च न्यायालय किंवा जिल्हातील न्यायालये यामध्ये शासनाच्या वतीने फौजदारी प्रकरणे चालविण्याकरिता सरकारी अभियोक्ता किंवा अपर सरकारी अभियोक्ता राज्य शासनाला नियुक्त करता येतो. अशा तऱ्हेने नियुक्त केलेल्या वकिलाचा किमान ७ वर्षे व्यवसाय असला पाहिजे परंतु जिल्हा न्यायालयात जिल्हा दंडाधिकारी यांनी शासनाच्या मान्यतेने बनविलेल्या तज्ञ मंडळातील वकिलामधून यांची नियुक्ती होते. सध्या एकूण ३७६ सरकारी अभियोक्ते व अपर सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(२) सरकारी अभियोक्ता, अपर सरकारी अभियोक्ता वृहन्मुंबई, मुंबई यांच्या व्यतिरिक्त महानगर दंडाधिकारी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई यांच्या न्यायालयातील

कज्जांचे काम चालविण्यासाठी मुंबईमध्ये विशेष सरकारी अभियोक्तांची नियुक्ती करण्यासाठी एक मंडळ प्रस्थापित करण्यात आलेले आहे. विशेष सरकारी अभियोक्ता म्हणून मंडळावर वकिलाची केलेली नियुक्ती, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम २४ (८) अन्वये अधिसूचना काढून जाहीर करावी लागते.

(सहा) विशेष सरकारी अभियोक्ता/विशेष समुपदेशी-

महत्वाच्या कज्जांच्या बाबतीत, शासन त्या कज्जांची कामे चालविण्याकरिता विशेष सरकारी अभियोक्ते/विशेष समुपदेशी यांची नियुक्ती करते. त्यांना विशेष फी, म्हणून उपरोक्त नियमामध्ये विहित केलेल्या फी पेक्षा अधिक फी दिली जाते.

(सात) महाराष्ट्र शासनाचे सर्वोच्च न्यायालयातील शासकीय दाव्यासंबंधीचे कामकाज सरकारी वकील व अपर सरकारी वकील यांजकडून पाहिले जाते. त्याशिवाय तथे समुपदेशीची तज्ञमंडळे असून सर्वोच्च न्यायालयातील वरिष्ठ वकीलांकडून महाराष्ट्र शासनाची प्रकरणे त्या तज्ञमंडळातील समुपदेशीकडे सोपविली जातात.

(आठ) महाराष्ट्र शासनाचे प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील दाव्यांचे काम मुख्य सादरकर्ता अधिकारी पहातात. सध्या एकूण ३ मुख्य सादरकर्ता अधिकारी हे व २१ सादरकर्ता अधिकारी कामकाज पहातात.

महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण-

भारतीय संविधानाच्या परिच्छेद क्र. ३९ अ च्या तरतूदीनुसार समान न्याय व विशेषतः आर्थिक व अन्य कारणांनी कोणत्याही नागरीकांस न्याय मिळण्याची संधी नाकारली जाणार नाही हे उद्दीष्ट लक्षात ठेऊन भारत सरकारने विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम १९८७ (१९८७ चा ३९) हे अधिनियम अंमलात आणून विधी सेवा प्राधिकरणाची नियुक्ती राज्य शासनास बंधनकारक केली. या अधिनियमाच्या कलम २८ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून व मुंबई उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायमूर्तीशी विचारविनिमय करून महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण नियम १९९८ हे नियम दिनांक १४ जानेवारी १९९८ पासून अंमलात आणले. त्यानुसार पूर्वीच्या महाराष्ट्र राज्य कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला मंडळाऐवजी महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण स्थापन करण्यात आले. राज्यातील आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल तसेच सामाजिक दृष्ट्या मागासवर्गातील लोकांना कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला देण्यासाठी सदर योजना शहरी व ग्रामीण अशा दोन्ही भागांना लागू करण्यात आली असून ती धर्मनिरपेक्ष व राजकारणापासून अलिप्त अशी आहे. या योजनेचे वैशिष्ट्य असे की, ती न्यायिक अधिकारी, वकील, समाजसेवक व शासकीय अधिकारी यांच्यामार्फत राबविली जाते. या योजनेची अंमलबजावणी कार्यक्षम होण्यासाठी सदर प्राधिकरणाने उच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, मुंबई व त्यांच्या मुंबई उच्च न्यायालय खंडपीठ नागपूर व औरंगाबाद येथे उपसमित्या ३४ जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणे आणि ३०२ तालुका विधी सेवा समित्यांची निर्मिती केली आहे. राज्यात लोकन्यायालये भरविण्यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. तसेच कायमस्वरूपी लोकन्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. तुरुंगातील कैद्यांना कायद्याचा सल्ला मिळण्यासाठी तुरुंगामध्ये कायदा सहाय्य केंद्र स्थापण्यात आली आहेत. किरकोळ गुन्हातील आरोपींसाठी तुरुंगात न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १२५ खालील प्रलंबित प्रकरणांमध्ये तडजोडीसाठी जिल्हा व तालुका न्यायालयांमध्ये समुपदेशक केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. कायदा साक्षरता प्रसारासाठी चर्चासत्रे व शिबिरे भरविण्यात येतात तसेच वादमुक्त गाव योजना सुरु करण्यात आली आहे.

(४) महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील कामकाजावर देखरेख करण्यासाठी तसेच, महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील प्रकरणांसंबंधीच्या अभिलेखांची योग्य ती काळजी घेण्यासाठी महाराष्ट्र सदन नवी दिल्ली येथे "सरकारी वकील कार्यालय, विधी व न्याय विभाग, सर्वोच्च न्यायालय" या नावाने विधी कक्ष स्थापन करण्यात आला आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2		3		4		5	
	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actual 2020-2021	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	सुधारित अंदाज २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023				
(अ) कार्याचे वर्गीकरण ११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी	...	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--	--	--	--	--
११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी	...	231163	360871	309028	393349			
शहर अधिकारी (२०१४०२९९)	...	16	322	258	315			
वेतन	...	1551	4000	2523	3985			
अतिकालीक भत्ता	...	137	229	229	240			
दूरध्वनी विज व पाणी	...	10811	14127	14072	14833			
प्रवास खर्च	...	171356	250000	241357	250000			
कार्यालयीन खर्च	...	0	0	0	0			
व्यावसायिक सेवा	...	12	250	848	250			
सेवाबद्दल प्रदान	...	366	1330	1330	1397			
प्रकाशन	...	9028	13700	21800	23850			
संगणकावरील खर्च	...	31297	33000	33000	52065			
कंत्राटी सेवा	...	455737	677829	624445	740284			
माझेपट्टी व कर	...	--	--	--	--			
एकूण- (एक) ११४ (१)	...	--	--	--	--			
(भारित) २०१४०४३२	...	--	--	--	--			
११४ (दोन) मुफसल अधिकारी (२०१४०३०५)	...	132966	170050	162093	185355			
वेतन	...	0	1	1	1			
मजुरी	...	2	11	9	12			
अतिकालीक भत्ता	...	772	1628	809	1628			
दूरध्वनी, वीज पाणी शुल्क	...	0	1	1	250			
कंत्राटी सेवा	...	25	559	52	587			
प्रवास खर्च	...	1578	6610	2887	5992			
कार्यालयीन खर्च	...	0	1	1	1			
माझेपट्टी व कर	...	0	480	148	440			
प्रकाशन	...	0	883	509	227			
संगणक खर्च	...	140704	210000	210000	210000			
व्यावसायिक सेवा	...	0	0	0	0			
इतर खर्च	...	276047	390224	376510	405193			
एकूण (११४) (२)	...	--	--	--	--			
A-Activity Classification: 114-Legal Adviser & Council								
Total--A								
114- Legal Adviser & Council								
City Officer - (20140299)								
(i) Salaries.								
(vii) O. T.								
(viii) Tel.								
(ii) Travel Expenses								
(iii) Office expense.								
(iv) Payment for Professional & Special Services.								
(vi) Publication								
(ix) Computer Expenses.								
Conatractual Services								
Rent, Rates and Taxes								
Total -- 114 (I)								
Total -- (B)								
114 (II) Mufusil Officer: (20140305)								
Salaries.								
Wages								
O.T.								
Telephone, Ele.								
Contratual Services								
Domstic Travel Expen.								
Office Expenses								
Rent, Rents of Taxes								
Publication								
Computer Expenses								
Professional Services.								
Other Charges								
Total -- 114 (II)								

११४(तीन) महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण (२०१४०३१४)

वेतन	191167	300000	234456	327000
अतिकालीन भत्ता	131	286	229	300
दुरुध्वनी, वीज व पाणी	2002	2000	2550	2000
प्रवास खर्च	466	1068	1201	1121
कार्यालयीन खर्च	6839	10395	6500	10915
भाडेपट्टी व कर	1027	2200	1059	2200
प्रकाशने	0	50	38	50
संगणकावरील खर्च	0	297	390	312
कंत्राटी सेवा	6120	10000	10200	10000
जाहिरात विक्री व प्रसिध्दी	307	500	375	500
लहान बांधकामे	0	1	200	1
व्यावसायिक सेवा	896	2500	28245	2500
एकूण ११४ (३)	208955	329297	285443	356899

(अ) कार्याचे वर्गीकरण

११४(चार) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग ...	--	--	--	--
एकूण (अ)	--	--	--	--

(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण
११४ (०४) महाराष्ट्र विधी आयोग
(२०१४०३१२)

वेतन	0	1	1	1
अतिकालिक भत्ता	0	1	1	1
दुरुध्वनी, वीज व पाणी	0	1	1	1
प्रवास खर्च	0	1	1	1
कार्यालयीन खर्च	92	1	1	1
भाडे, पट्टी व कर	0	1	1	1
प्रकाशने	0	1	1	1
इतर खर्च	0	1	1	1
व्या. वि. से.	2848	1	1	1
संगणक	0	1	1	1
एकूण (ब)	2940	10	10	10

११४ (पाच) कोर्ट फी स्टॅंप

खरेदी (२०१४०४१२)

कार्यालयीन खर्च	0	0	0	0
एकूण ११४ (५)	--	--	--	--
भारित	--	--	--	--
एकूण (ब) दत्तमत	--	--	--	--

14 (V) Purchase of Court fee stamps (20140412).

Office Expenses	0	0	0	0
Total 14 (V)	--	--	--	--
Charged	--	--	--	--
Total (B) Voted	--	--	--	--

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	1	2	3	4	5
	प्रत्यक्ष रकमा २०२०-२०२१ Actuals 2020-2021	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२ Budget Estimates 2021-2022	सुधारलेले अंदाज २०२१-२०२२ Revised Estimates 2021-2022	अर्थसंकल्प २०२२-२०२३ Budget Estimates 2022-2023	
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने.					
मागणी क्रमांक जे-१					
२०१४ न्यायदान (दत्तमत)	...	-	-	-	-
एकूण (क) (दत्तमत)	...	-	-	-	-
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					
८००-इतर खर्च	...	--	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--	--
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					
(००)(०२) न्यायदानात अधिक सुधारणा करण्यासाठी					
१३व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार अनुदान (२०१४ ०४५९)					
वेतन	...	०	०	०	०
कंत्राटी सेवा	...	०	०	०	०
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	...	०	०	०	०
प्रवास खर्च	...	०	०	०	०
कार्यालयीन खर्च	...	४३४३७	१५६५००	१५६५००	१५६५००
व्यावसायिक व विशेष सेवाबदल	...	१२२२४	२००००	२००००	२००००
इतर	...	०	०	०	०
प्रदाने	...	०	०	०	०
प्रकाशने	...	०	०	०	०
संगणकावरील खर्च	...	२४३४	३२६००	३२६००	३२६००
भाडे पट्टी व कर	...	०	०	०	०
जाहिरिती व प्रसिध्दी	...	२६१३	५५००	५५००	५५००
लहान बांधकामे	...	०	०	०	०
एकूण (ब)	...	६०७०८	२१४६००	२१४६००	२१४६००
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-					
मागणी क्रमांक-जे-१ दत्तमत	...	--	--	--	--
२०१४, न्यायदान (दत्तमत)	...	--	--	--	--
एकूण (क) (दत्तमत)	...	--	--	--	--
C - Sources of Finance					
Demand No. J- 1.					
... Administration of Justice	...	-	-	-	-
... Total (C)	...	-	-	-	-
(A) Activity Classification					
... 114-Legal Advisor Counsel	...	--	--	--	--
... Total (A)	...	--	--	--	--
(B) Objectwise Classification					
(00)(02) 13th Finance Commission Grants for					
improving delivery of Justice (2014 0459)					
... Salaries	...	०	०	०	०
... Contractual Services	...	०	०	०	०
... Telephone	...	०	०	०	०
... Travel Expenses	...	०	०	०	०
... Office Expenses	...	४३४३७	१५६५००	१५६५००	१५६५००
... Payment for professional and Special Services.	...	१२२२४	२००००	२००००	२००००
... Other	...	०	०	०	०
... Publication	...	०	०	०	०
... Computer Expenses	...	२४३४	३२६००	३२६००	३२६००
... Rent, Rates and Taxes	...	०	०	०	०
... Other Administrative Exp.	...	२६१३	५५००	५५००	५५००
... Minor Works	...	०	०	०	०
... Total (B)	...	६०७०८	२१४६००	२१४६००	२१४६००
C-Source of Finance					
... Demand No. J-1.	...	--	--	--	--
... 2014, Administration of Justice.	...	--	--	--	--
... Total (C)	...	--	--	--	--

क्रमांक	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम	Sr. No.	Designation of Law Officer	Number of Posts
१	२	१	२	पदसंख्या
	उच्च न्यायालय, मुंबई		High Court, Mumbai	
१.	महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य मुंबई	1.	The Advocate General, Maharashtra State, Mumbai	1
२.	सहायोगी महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	2.	The Associate Advocate General, Maharashtra State, Mumbai	—
३.	महा-अधिवक्ता, यांचे मानसेवी सहाय्यक, मुंबई	3.	The Hon. Assistant to Advocate General, Mumbai	—
४.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई	4.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai	1
५.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई	5.	The Additional Government Pleader and Additional Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai	8
६.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई.	6.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, (A. S.) Mumbai	39
७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहाय्यक, उच्च न्यायालय, मुंबई	7.	The Hon. Assistant to the Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Mumbai	—
८.	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई	8.	The Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai	1
९.	अतिरिक्त सरकारी वकील (मुळ शाखा) मुंबई.	9.	The Add Govt. pleader (o.s) Mumbai	5
१०.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई	10.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Appellate side (Write Cell) Mumbai	1
११.	सहाय्यक सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई	11.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai	24
१२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई...	12.	The Additional Government Pleader, High Court, (Appellate Side) Mumbai	7
१३.	सहाय्यक सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), (रिट शाखा) मुंबई	13.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Appellate Side) (Writ cell) Mumbai	2
१४.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	14.	'A' Panel Council, High Court Mumbai	44
१५.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	15.	'B' Panel Council, High Court Mumbai	10
१६.	विशेष समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	16.	SPI Council High Court Mumbai.	39
	नागपूर येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		High Court Bench at Nagpur	
१७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर	17.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Nagapur	1
१८.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर	18.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagapur.	7
१९.	सहाय्यक सरकारी वकील आणि अपर सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, नागपूर	19.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagpur.	44
२०.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर	20.	'A' Panel Council, High Court, Nagpur	23
२१.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर	21.	'B' Panel Council, High Court Nagpur	—
	औरंगाबाद येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		High Court Bench at Aurangabad	
२२.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	22.	The Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Aurangabad	1
२३.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	23.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Aurangabad.	04
२४.	सहाय्यक सरकारी वकील आणि सहाय्यक सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	24.	The Assistant Government Pleaders and Assistant Public Prosecutors, High Court, Aurangabad.	44
२५.	सरकारी वकीलांचे मानसेवी सहाय्यक, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	25.	The Hon. Assistant to the Government Pleader, High Court, Aurangabad	—
२६.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	26.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad	16
२७.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	27.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad	—

क्रमंक	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम	Sr. No.	Designation of Law Officer	Number of Posts
१	२	१	२	पदसंख्या
	सत्र न्यायालय, मुंबई		Sessions Court, Mumbai	
२८.	बृहन्मुंबईकरिता सरकारी अभियोक्ता	...	The Public Prosecutor for Greater Mumbai	...
२९.	बृहन्मुंबईकरिता अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता	...	The Public Additional Prosecutor for Greater Mumbai	...
३०.	मुंबईतील विशेष अभियोक्त्यांचे मंडळ (सत्र न्यायालय आणि महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्याकरिता).	...	A Panel of Special Prosecutors in Mumbai (For Session Court and Courts of Metropolitan Magistrates).	...
	नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई		City Civil Court, Mumbai	
३१.	सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai	...
३२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Additional Government Pleader City Civil Court, Mumbai	...
३३.	सहायक सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Assistant Government Pleader City Civil Court, Mumbai	...
	लघुवाद न्यायालय, मुंबई		Small Cause Court, Mumbai	
३४.	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा)	...	The Government Pleader, Small Cause Court, Mumbai (Bandra)	...
३५.	सहायक सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा)	...	The Assistant Government Pleaders, Small Cause Court, Mumbai (Bandra)	...
	मुफसल न्यायालय		Mofussil Court	
३६.	प्रत्येक जिल्हाच्या मुख्यालयातील जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते, सहायक सरकारी वकील व अपर सरकारी अभियोक्ते आणि जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहायक.	...	District Government Pleaders and Public Prosecutors' Assistant Government Pleaders and Additional Public Prosecutors and Hon. Assistant to the District Government Pleader and Public Prosecutors at Head quarter of each District.	...
३७.	दुय्यम सरकारी वकील (प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी एक)	...	Subordinate Government Pleaders (One at each Taluka Place)	...
३८.	विशेष वकील, महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरण, पुणे, नागपूर, कोल्हापूर व औरंगाबाद	...	Special Government Pleader, Maharashtra Revenue Tribunal, Pune, Nagpur, Kolhapur and Aurangabad.	...
	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण		Maharashtra Administrative Tribunal	
३९.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Mumbai	1
४०.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४१.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, औरंगाबाद	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Aurangabad	1
४२.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४३.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, नागपूर	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Nagpur	1
४४.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४५.	सी.बी.आय. न्यायालय (केंद्रिय गुन्हे अन्वेषण विशेष न्यायालये)	...	C.B.I. Court.	...
४६.	ग्राम न्यायालय	...	Gram Court.	...

तक्ता -३ (एक)
TABLE-III (i)

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश आणि गरजांचे स्पष्टीकरण-

शासनाच्या वतीने महाअधिवक्ता, यांनी २०१८, २०१९, २०२० मध्ये चालविलेली प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

(III) Programme work Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

The following Table indicates the number of cases conducted by the Advocate General during 2018, 2019, and 2020.

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	उच्च न्यायालय High Court		सर्वोच्च न्यायालय Supreme court	
		दिवाणी Civil	फौजदारी Criminal		
1	2	3	4	5	
--	--	--	--	--	--
1	2019	215	20	0	
2	2020	146	21	0	
3	2021	--	--	--	--

तक्ता -३ (दोन)
TABLE-III (ii)

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई

शासनाच्या वतीने ज्यामध्ये संबंधित वर्षात वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई, हजर झाले अशा (दिवाणी आणि फौजदारी) प्रकरणांची संख्या पुढील तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

शासकीय अभियोगावर देखरेख ठेवणे हे विधि अधिकाऱ्यांचे काम असून ते राज्यातील सर्व न्यायालयातील प्रत्येक दिवशी सुनावणीसाठी निश्चित केलेल्या प्रकरणावर अवलंबून असते हे काम अत्यंत तांत्रिक व अस्थिर असल्याने प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

The Government Pleader, High Court Mumbai

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) in which the Government Pleader, High Court, Mumbai has put in his appearance on behalf of Government during the respective years.

The work of Law Officers is to look after the Government litigation and it depends on the cases fixed for hearing on each day in all the Courts in the State. The work is highly technical and fluctuating and hence no norms of disposal can be fixed for them.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे					
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
१. दिवाणी ...	49611	48712	--	492	186	--	50103	48898	--	1391	187	--	48712	48711	--
२. फौजदारी ...	122087	136242	--	21114	15142	--	143201	151384	--	6959	2895	--	136242	148489	--
	171698	184954	--	21606	15328	--	193304	200282	--	8350	3082	--	184954	197200	--

तक्ता -३ (तीन)
TABLE-III (iii)

The following Table indicates the number of applications made for certified copies of the judgment in Civil, Criminal Cases and number of copies purchased by the Government Pleader, High Court, Mumbai.

दिवानी आणि फौजदारी कज्जांच्या निकालपत्रांच्या सही शिक्क्यांच्या नकलासाठी केलेल्या अर्जांची संख्या आणि सरकारी वकील, उच्च न्यायालय मुंबई यांनी खरेदी केलेल्या नकलांची संख्या पुढे दिलेल्या तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षांमध्ये खरेदी केलेल्या सही शिक्क्यांच्या नकला							Nature of Cases
	सही शिक्क्यांच्या नकलाकरिता अर्ज Application for copies				Certified copies purchased during the year			
	2019	2020	2021	2	3	4	5	
१. दिवाणी ...	525	100	--	482	167	--	(i) Civil Cases	
२. फौजदारी ...	39	13	--	28	13	--	(ii) Criminal Cases	
	564	113	--	510	180	--		

तक्ता -३ (चार)
TABLE-III (iv)

The following table indicates the number of opinion given by the Government Pleader, High Court, Mumbai for going in appeal and contempt matters.

अपिलात जाण्याच्या कामात आणि बेअदबीच्या कामात सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिलेल्या अभिप्रायाची संख्या पुढील तक्त्यात दर्शविली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षांच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे		एकूण		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases						
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year		Total		Cases disposed of during the year		Cases pending at the end of the year								
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019		2020	2021				
१	2	3	4	--	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
१. दिवाणी ...	0	0	--	--	1	0	--	1	0	--	1	0	--	0	0	--	(i) Civil Cases
२. फौजदारी ...	52	0	--	--	38	35	--	90	35	--	90	35	--	0	0	--	(ii) Criminal Cases
	52	0	--	--	39	35	--	91	35	--	91	35	--	0	0	--	

तक्ता -६
TABLE-VI

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर

Government Pleader, High Court, Nagpur

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) and Writ Petitions instituted and disposed off by the Government Pleader, High Court, Nagpur and Aurangabad on behalf of Government on the appellate side, High Court Bench at Nagpur and Aurangabad.

—सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर व औरंगाबाद यांनी संबंधित वर्षांमध्ये उच्च न्यायालय नागपूर व औरंगाबाद न्यायापीठ येथे शासनाच्या वतीने दाखल केलेली आणि निकालाला काढलेली फौजदारी व दिवाणी प्रकरणे आणि रिट अर्ज पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		वर्षात निकालाला काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cased							
	2019	2020	2020	2021	2019	2020	2020	2021								
	2021	2021	2019	2020	2019	2020	2020	2021								
१. फौजदारी प्रकरणे	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	Criminal Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	९०६९	९४७५	११६६१	९२६१	६४३८	७८३१	१८३३०	१५९१३	१९४९२	८८५५	४२५२	५२२५	९४७५	११६६१	१४२६७	Civil Cases
३. किरकोळ प्रकरणे	८९७७	९३६०	९९६५	१३१५	४८३	७३३	१०२९२	१०३४५	१०६९८	४३०	३८०	३७०	९६५८	९९६५	१०३२८	Miscellaneous
	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	--	
एकूण Total	२८३५४	३०८३४	३२०८२	१२४०५	५२३४	५२६३	४०७५९	३६०६८	३७३४५	१११७८	३९८६	७६७४	२९६११	३२०८२	२९६७१	Writ Petitions on Appellate side High Court.

तक्ता -७
TABLE-VII

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद

Government Pleader, High Court, Aurangabad

१. फौजदारी प्रकरणे	४६३६	४९९०	५९१४	३८११	३८९९	३९२९	८४४७	८८८९	९८४३	३४५७	२९७५	३६१८	४९९०	५९१४	६२२५	Criminal Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	४४९५	४२९७	४२७५	३०१	७८	१५२	४७९६	४३७५	४४२७	४९९	१००	१५६	४२९७	४२७५	४२७१	Civil Cases
३. किरकोळ प्रकरणे	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Miscellaneous
उच्च न्यायालयामधील रिटससाठी अर्ज	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Writ Petitions on Appellate side

TABLE-VIII

सरकारी अभियोक्ता मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने सन २०१८, २०१९ व २०२० मध्ये दाखल केलेली आणि निकालात काढलेली फौजदारी प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

The following indicates the numbers of different types of criminal cases filed and defended by the Government on which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearance on the behalf of the Government during the year from 2018,2019 & 2020.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	
१. फौजदारी अपीले...	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	-- Criminal Appeals
२. फौजदारी फेरतपासणी अर्ज	12973	15442	--	6363	2858	--	19336	18300	--	3894	1416	--	15442	16894	--	Criminal Appeals
एकूण	2296	3201	--	21232	13194	--	23528	16395	--	20327	12821	--	3201	3574	--	Criminal Revision Applications.
	15269	18643	--	27595	16052	--	42864	34695	--	24221	14237	--	18643	20458	--	Total

तक्ता - ९ (i)
TABLE-IX

The Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai.

सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई.

The following table indicates the number of different types of Cases filed and defended by Government in which the Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai has put in the appearance on behalf of Government during the year 2017, 2018 and 2018.

खालील तक्ता सरकारी वकील लघुवाद न्यायालय, मुंबई यांनी २०१७, २०१८ व २०१८ मध्ये शासनातर्फे लढविलेल्या व निकालात निघालेल्या प्रकरणांची संख्या दाखवितो.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases filed and defended during the year			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases			
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021				
१. फौजदारी प्रकरणे	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	CriminalCases
२. दिवाणी प्रकरणे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Civil Cases
एकूण	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	

तक्ता - ९ (i)
TABLE-IX (i)

Office of the Government Pleader (Maharashtra state), New Delhi.

सरकारी वकील कार्यालय, (महाराष्ट्र राज्य), नवी दिल्ली.

The following table indicates the Civil Criminal, Writ Petitions spl. Leave Petitions and Miscellaneous matters concerning Maharashtra Government in the Supreme Court, New Delhi received and disposed of during the respective years.

त्या त्या वर्षात दाखल करण्यात आलेली व निकालात काढलेली सर्वोच्च न्यायालयातील महाराष्ट्र शासनाशी संबंधित असलेल्या दिवाणी, फौजदारी, रिट याचिका, विशेष परवानगी याचिका व संकिर्ण प्रकरणाबद्दलची माहिती खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases filed and defended during the year			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases			
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021				
१. फौजदारी प्रकरणे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१६	०	०	CriminalCases
२. दिवाणी प्रकरणे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७७	०	०	Civil Cases
एकूण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	९३	०	०	

सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई

The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai

खालील तक्ता नगर दिवाणी न्यायालयात दाखल झालेली व सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी शासनार्फे लढविलेली नागरिकत्वासंबंधी व इतर दिवाणी प्रकरणे दर्शवितो.

The following table indicates the Citizenship suit and other City Civil Suit filed in the Mumbai City Civil Court in which the Government Pleader, City Civil Court Mumbai has put in his appearance on behalf of Government.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
दिवाणी दावे आणि कामे	7798	7886	7959	309	126	220	8107	8012	8179	224	46	82	7883	7966	8097	Civil Suits and Matters
१. नागरिकत्वाबाबतचे दावे	45	44	48	5	6	4	50	50	52	6	2	9	44	48	43	Citizenship Suit
२. फिरकोळ अपील	7843	7930	8007	314	132	224	8157	8062	8231	230	48	91	7927	8014	8140	Miscellaneous Appeals.
एकूण :																Total

जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते

—२०१९-२०२०-च-२०२१-चा-वर्षांमध्ये-दिव्याणी-व-फौजदारी-स्वरुपाची-दाखल-झालेली-आणि-शासनाच्यावतीने-जिल्हा-सरकारी-वकील-आणि-सरकारी-अभियोक्ते-यांनी-निकालात-काढलेली-प्रकरणे-खालील-तक्त्यात-दर्शिली-आहेत.

District Govt. Pleader and Prosecutors.

The following tables indicate the number of different types of Civil and Criminal Cases filed and defended by the Government in which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearances on behalf of Government during the years 2019, 2020 and 2021.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			वर्षात निकाली काढलेली प्रकरणे			एकूण Total	शासनाच्या बाजूने लागलेली प्रकरणे			शासनाच्या विरोधात लागलेली प्रकरणे			Nature of Cases		
	Cases pending at the beginning of the year			Cases filed and defended during the year				Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year					
	2019	2020	2021	2019	2020	2021		2019	2020	2021	2019	2020	2021			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) जिल्हा : अहमदनगर																
...	2767	3167	2374	587	1847	1772	--	--	--	387	845	519	200	1002	1253	...Criminal Cases
...	627	441	233	523	220	141	--	--	--	300	93	110	223	127	31	..Civil Cases
एकूण	...	3394	3608	2607	1110	2067	1913	--	--	687	938	629	423	1129	1284	... Total
(२) जिल्हा : अकोला																
...	746	5	17	3991	689	981	--	--	--	1179	8	145	2812	681	836	... Criminal Cases
...	372	15	22	2238	5263	821	--	--	--	1730	4	87	508	5259	734	... Civil Cases
एकूण	...	1118	20	39	6229	5952	1802	--	--	2909	12	232	3320	5940	1570	... Total
(३) जिल्हा : अमरावती																
...	3818	3720	3631	2939	2922	3163	--	--	--	949	672	994	1990	2250	2169	... Criminal Cases
...	362	183	251	471	188	215	--	--	--	271	95	72	200	93	143	... Civil Cases
एकूण	...	4180	3903	3882	3410	3110	3378	--	--	1220	767	1066	2190	2343	2312	...Total
(४) जिल्हा : औरंगाबाद																
...	3811	3899	3929	3457	2975	3618	--	--	--	1038	605	723	2419	2370	2895	... Criminal Cases
...	301	78	152	499	100	156	--	--	--	103	32	60	396	68	96	... Civil Cases
एकूण	...	4112	3977	4081	3956	3075	3774	--	--	1141	637	783	2815	2438	2991	... Total

(५) जिल्हा : बीड	...	3047	2783	3180	2523	2327	2455	--	--	917	667	792	1606	1660	1663	...	(5) District : BEED
फौजदारी प्रकरणे	...	1550	808	893	1996	328	435	--	--	542	82	202	1454	246	233	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	4597	3591	4073	4519	2655	2890	--	--	1459	749	994	3060	1906	1896	...	Civil Cases
एकूण	...	984	116	162	127	209	45	--	--	462	20	6	494	189	39	...	Total
(६) जिल्हा : भंडारा	...	118	37	80	172	40	90	--	--	75	18	21	97	22	42	...	District : BHANDARA
फौजदारी प्रकरणे	...	1102	153	242	299	249	135	--	--	537	38	27	591	211	81	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	951	805	820	250	207	212	--	--	40	47	40	210	160	172	...	Civil Cases
एकूण	...	317	285	290	205	105	110	--	--	85	50	50	120	55	60	...	Total
(७) जिल्हा : बुलढाणा	...	1268	1090	1110	455	312	322	--	--	125	97	90	330	215	232	...	District : BULDHANA
फौजदारी प्रकरणे	...	212	299	381	131	72	173	--	--	32	25	42	99	47	131	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	108	49	53	81	40	112	--	--	41	33	103	40	7	9	...	Civil Cases
एकूण	...	320	348	434	212	112	285	--	--	73	58	145	139	54	140	...	Total
(८) जिल्हा : चंद्रपूर	...	1859	1583	1821	1612	1349	1874	--	--	350	332	570	1262	1017	1304	...	District : CHANDRAPUR
फौजदारी प्रकरणे	...	98	56	228	254	112	242	--	--	62	32	80	192	80	162	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1957	1639	2049	1866	1461	2116	--	--	412	364	650	1454	1097	1466	...	Civil Cases
एकूण	...	3793	3327	3916	2761	2381	3202	--	--	997	754	1013	1764	1627	1751	...	Total
(९) जिल्हा : धुळे	...	1219	573	588	1788	528	567	--	--	310	55	179	1478	473	388	...	District : DHULE
फौजदारी प्रकरणे	...	5012	3900	4504	4549	2909	3769	--	--	1307	809	1192	3242	2100	2139	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1876	1181	1703	1561	1957	1544	--	--	373	716	336	1188	1241	1208	...	Civil Cases
एकूण	...	2377	1380	2062	2181	2117	1789	--	--	387	727	345	1795	1390	1444	...	Total
(१०) जिल्हा : जळगाव	...	3793	3327	3916	2761	2381	3202	--	--	997	754	1013	1764	1627	1751	...	District : JALGAON
फौजदारी प्रकरणे	...	1219	573	588	1788	528	567	--	--	310	55	179	1478	473	388	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	5012	3900	4504	4549	2909	3769	--	--	1307	809	1192	3242	2100	2139	...	Civil Cases
एकूण	...	1876	1181	1703	1561	1957	1544	--	--	373	716	336	1188	1241	1208	...	Total
(११) जिल्हा : जालना	...	501	199	359	620	160	245	--	--	13	11	9	607	149	236	...	District : JALNA
फौजदारी प्रकरणे	...	2377	1380	2062	2181	2117	1789	--	--	387	727	345	1795	1390	1444	...	Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	1876	1181	1703	1561	1957	1544	--	--	373	716	336	1188	1241	1208	...	Civil Cases
एकूण	...	501	199	359	620	160	245	--	--	13	11	9	607	149	236	...	Total

तक्ता - ११ चावू
Table -- XI -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१२)	जिल्हा : कोल्हापूर
	फौजदारी प्रकरणे	2686	1953	2168	1294	1699	1651	--	--	592	290	376	702	1409	1275
	दिवाणी प्रकरणे	304	199	369	77	214	330	--	--	37	187	285	40	27	45
	एकूण	2990	2152	2537	1371	1913	1981	--	--	629	477	661	742	1436	1320
(१३)	जिल्हा : नागपूर
	फौजदारी प्रकरणे	3750	2197	4550	2902	2197	4050	--	--	1546	1245	1613	1356	952	2437
	दिवाणी प्रकरणे	415	199	467	282	418	392	--	--	180	238	240	102	180	152
	एकूण	4165	2396	5017	3184	2615	4442	--	--	1726	1483	1853	1458	1132	2589
(१४)	जिल्हा : नांदेड
	फौजदारी प्रकरणे	1945	1047	1212	1316	656	907	--	--	535	268	242	781	388	665
	दिवाणी प्रकरणे	916	546	826	906	577	754	--	--	521	268	339	385	309	415
	एकूण	2861	1593	2038	2222	1233	1661	--	--	1056	536	581	1166	697	1080
(१५)	जिल्हा : नाशिक
	फौजदारी प्रकरणे	6277	4816	5481	1664	4059	4700	--	--	1479	590	1119	4185	3496	3581
	दिवाणी प्रकरणे	520	1652	402	671	102	224	--	--	317	62	158	354	40	66
	एकूण	6797	6468	5883	2335	4161	4924	--	--	1796	652	1277	4539	3536	3647
(१६)	जिल्हा : उस्मानाबाद
	फौजदारी प्रकरणे	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0
	दिवाणी प्रकरणे	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0
	एकूण	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0
(१७)	जिल्हा : लातूर
	फौजदारी प्रकरणे	2001	1026	997	2295	684	1074	--	--	68	109	473	2227	575	601
	दिवाणी प्रकरणे	1604	1256	1969	1417	1211	1676	--	--	384	344	462	1033	867	1214
	एकूण	3605	2282	2966	3712	1895	2750	--	--	452	453	935	3260	1442	1815

तक्ता - ११ चालू
Table-- XI-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
(२५)	जिल्हा : सोलापूर	...	5330	4470	5771	4493	3574	4377	--	--	1873	1010	1501	2620	2564	2876	...	(25) District : SOLAPUR	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	1176	693	966	547	355	330	--	--	321	248	128	226	107	202	Civil Cases	...
	एकूण	...	6506	5163	6737	5040	3929	4707	--	--	2194	1258	1629	2846	2671	3078	Total	...
(२६)	जिल्हा : ठाणे	...	9952	6705	13612	7026	4762	8282	--	--	2958	2225	3785	4068	2394	4497	...	(26) District : THANE	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	334	167	376	78	7	60	--	--	76	3	25	2	4	5	Civil Cases	...
	एकूण	...	10286	6872	13988	7104	4769	8342	--	--	3034	2228	3810	4070	2398	4502	Total	...
(२७)	जिल्हा : वर्धा	...	249	121	137	452	70	137	--	--	68	18	39	384	52	98	...	(27) District : WARDHA	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	1195	971	802	1080	866	920	--	--	432	347	270	648	519	650	Civil Case	...
	एकूण	...	1444	1092	939	1532	936	1057	--	--	500	365	309	1032	571	748	Total	...
(२८)	जिल्हा : यवतमाळ	...	1359	936	1131	1011	622	940	--	--	159	65	130	852	557	760	...	(28) District : YAWATMAL	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	1323	569	430	1338	486	399	--	--	51	25	15	1287	471	383	Civil Cases	...
	एकूण	...	2682	1505	1561	2349	1108	1339	--	--	210	90	145	2139	1028	1143	Total	...
(२९)	जिल्हा : गडचिरोली	...	1185	1074	778	839	1011	706	--	--	25	192	139	814	819	567	...	(29) District : GADCHIROLI	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	36	301	37	27	211	35	--	--	21	5	10	6	206	25	Civil Cases	...
	एकूण	...	1221	1375	815	866	1222	741	--	--	46	197	149	820	1025	592	Total	...
(३०)	जिल्हा : नंदुरबार	...	119	349	393	52	291	330	--	--	4	68	105	48	223	225	...	(30) District : NANDURBAR	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	44	8	120	0	0	18	--	--	0	0	9	0	0	9	Civil Cases	...
	एकूण	...	163	357	513	52	291	348	--	--	4	68	114	48	223	234	Total	...
(३१)	जिल्हा : गोंदिया	...	941	1700	1802	1323	1199	1446	--	--	107	81	372	454	390	475	...	(31) District : Gondia	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	177	442	452	89	97	93	--	--	9	8	10	34	29	71	Civil Cases	...
	एकूण	...	1118	2142	2254	1412	1296	1539	--	--	116	89	382	488	419	546	Total	...
(३२)	जिल्हा : वाशिम	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	...	(32) District : Wasim	...	Criminal Cases	...
	फौजदारी प्रकरणे	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	Civil Cases	...
	एकूण	...	0	0	0	0	0	0	--	--	0	0	0	0	0	0	Total	...

TABLE -- XII

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०१५, २०१६ व २०१७ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यांमध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुद्ध निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शवितो. The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2015, 2016 and 2017.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे			निकासात काढलेले दावे			शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे			शासनाच्या विरुद्ध निर्णय लागलेले दावे		
	Cases filed			Cases disposed			Cases decided in favour of Govt.			Cases decided against Govt.		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
१. महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
२. सहयोगी महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
३. सरकारी वकील.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
उच्च न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
४. सरकारी वकील,	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
उच्च न्यायालय, (मूल शाखा) मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
५. सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
६. सरकारी वकील,	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
उच्च न्यायालय, नागपूर.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
७. सरकारी वकील,	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
उच्च न्यायालय, औरंगाबाद.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
८. मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
९. सरकारी अभियोक्ता, ब्रम्बुई मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
१०. सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
११. सरकारी वकील,	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
लघुवाद न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

तक्ता - १३

TABLE--XIII

Fees and Law charges earned by the Govt. Pleaders

The following table indicates the fees and law charges earned by the Government Pleaders in Civil and Criminal Cases conducted on behalf of Government during 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

In accordance with Rules 137 and 138 of the Rules for the conduct of the Legal Affairs of Government, 1984 Bills of fees in Criminal Cases are referred by Government Pleaders direct to the treasury for receiving payment. The fees and law charges bills of Government Pleaders in Civil Cases are referred to the Remembrancer of Legal Affairs for passing and counter signature. The said Bills are passed after scrutiny and returned duly countersigned by the Remembrancer of Legal Affairs to the concerned Government Pleaders. Thereafter the Government Pleader submits bills to the treasury for receiving payment.

सरकारी वकिलांना मिळालेली फी व वादव्यय

२०१७-२०१८, २००१९-२०१९, २०१९-२०२० (३१-१२-२०१९ पर्यंत) मध्ये शासनाच्या वतीने चालविलेल्या दिवाणी व फौजदारी प्रकरणामध्ये सरकारी वकिलांना मिळालेली फी व वादव्यया खालील तक्ता दर्शवितो.

शासकीय विधी कामकाजाचे आचरण नियम, १९८४ च्या नियम १३७ व १३८ अनुसार फौजदारी प्रकरणातील फीची बिले, अधिदान मिळण्यासाठी सरकारी, वकिलांकडून कोषागाराकडे परस्पर सादर केली जातात, तसेच दिवाणी प्रकरणातील फी वादव्यया संबंधीची बिले विधि परामर्शीकडे मंजूरी व प्रति स्वाक्षरीसाठी सादर केली जातात. विधि व न्याय विभागात सादर बिले छाननी करून मंजूर केली जातात व संबंधित सरकारी वकिलांकडे प्रति स्वाक्षरी करून परत पाठविली जातात. तदनंतर सरकारी वकील कोषागाराकडे अधिदान मिळण्याकरिता ती बिले सादर करतात.

कार्यालय	फौजदारी प्रकरणात				फौजदारी प्रकरणातील झालेली				दिवाणी प्रकरणात				दिवाणी प्रकरणातील			
	मिळालेली फी				वादव्यय				मिळालेली फी				झालेली वादव्यय			
	2019	2020	2021	2021	2019	2020	2021	2021	2019	2020	2021	2021	2019	2020	2021	2021
1	2	3	4	4	5	6	7	8	9	10	10	11	12	13	13	13
(१) महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
(२) सहाय्यी महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
(३) सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा (मुंबई)	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
(४) सरकारी अभियोक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
(५) सरकारी वकील, नगर-दिवाणी न्यायालय, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
(६) सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	510284	--	--	--	--	--	--	--	--
(७) सर्व जिल्हा सरकारी वकील व अभियोक्ते	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
(८) मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	4692700	--	--	--	--	--	--	--	--
(९) सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मुळ) शाखा मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(1) Advocate General, Mumbai.
(2) Asso. Advo. General, Mumbai.
(3) Gover. Pleader, High Court,
(4) Pub. Prose. for Greater Mumbai.
(5) Government Pleader, City Civil Court, Mumbai.
(6) Government Pleader, Small Causes Court, Mumbai.
(7) All Dist. Govt. Pleaders, & Public Prosecutors.
(8) Chief Presenting Officers, Maharashtra Administrative Tribunal (Mum., Nagpur and Aurangabad).

तक्ता-१४
TABLE - XIV

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक

गोषवारा	Designation	Scale of Pay/वेतनमान	No. of posts/पदसंख्या		पदनाम	
			2020-2021	2021-2022		
1	2	3	4	1		
9. LEGAL ADVISERS AND COUNSELS					९-विधि सल्लागार व समुपदेशी	
Gazetted-					राजपत्रित -	
Advocate General	...	30,000 fixed retainer	...	1	1	महाअधिवक्ता
Associate Advocate General	...	20,000 fixed retainer	...	--	--	सहयोगी महाअधिवक्ता
Government Pleader, High Court, Mumbai	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई
Public Prosecutor, Greater, Mumbai	...	15,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी अभियोक्ता, बृहन्मुंबई.
Chief Presenting Officer-MAT (Mumbai, A'bad, & Nagpur)	...	15,000 fixed retainer	...	3	3	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी (म. प्र. न्या.) मुंबई, औरंगाबाद व नागपूर
Government Pleader, City Civil Court, Mumbai.	...	15,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Government Pleader, Small Causes, Court.	...	2500 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय
Public Prosecutor High Court, Mumbai.	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	अपर सरकारी वकील, आणि अति., सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर
Government Pleader, High Court, Nagpur	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद
Government Pleader, High Court, Aurangabad5--	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	आस्थापना अधिकारी
District Government Pleader	...	5000 fixed pay for District	...	30	30	जिल्हा सरकारी वकील
Government Pleaders	...	9300-34800+4600	...	5	5	आस्थापना अधिकारी
Establishment Officer	...	9300-34800+4600	...	5	5	आस्थापना अधिकारी
Total-Gazetted	55	55	एकूण-राजपत्रित
Non-Gazetted, Class III-					अराजपत्रित, वर्ग तीन-	
Accountant	...	9300-34800-G.P. 4300	...	4	4	लेखापाल
Superintendent	...	9300-34800-G.P. 4300	...	31	31	अधीक्षक
Assistant Superintendent	...	9300-34800-G.P. 4300	...	1	1	सहा. अधीक्षक
Librarian	...	5200-20200-G.P. 2800	...	2	2	ग्रंथपाल
Supervisory Senior Clerk	...	5200-20200-G.P. 2400	...	35	35	पर्यवेक्षक वरिष्ठ लिपिक
Senior Clerk	...	5200-20200-G.P. 2400	...	18	18	वरिष्ठ लिपिक
Stenographer (Higher Grade)	...	9300-34800-G.P. 4400	...	30	30	लघुलेखक (उ. श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	...	9300-34800-G.P. 4300	...	37	37	लघुलेखक (नि. श्रेणी)
Clerk-Typist	...	5200-20200-G.P. 1900	...	191	191	लिपिक-टंकलेखक
Clerk	...	5200-20200-G.P. 1900	...	8	8	लिपिक
Steno-Typist	...	5200-20200-G.P. 2400	...	9	9	लघु टंकलेखन
Typist	...	35200-20200-G.P. 1900	...	6	6	टंकलेखन
Driver	...	(Spl. pay Rs. 80)P. 2400	...	2	2	चालक
	...	5200-20200-G.P. 1900	...			
Total-Class III			...	376	376	एकूण, वर्ग तीन
Class IV-					वर्ग चार-	
Book Binder	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	पुस्तक बांधणीकार
Machine Operator	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	मशिन ऑपरेटर
Naik	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	नाईक
Filer	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	फाईलकरी
Peon	...	4440-7440-G.P. 1300	...	--	--	शिपाई
Sweeper	...	4440-7440-G.P. 1300	...	--	--	सफाईगार
Total Class IV			...	--	--	एकूण-वर्ग चार
Grand Total			...	--	--	एकूण बेरीज

धर्मादाय संघटनेच्या रचनेचा तक्ता
CHART OF THE CHARITY ORGANISATION

११. धर्मादाय संघटना

प्रस्तावना :

(१) धर्मादाय संघटना, धर्मादाय आयुक्त यांच्या प्रशासनाखाली महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० कार्यान्वित करण्याकरिता निर्माण केलेली आहे. या अधिनियमाद्वारे राज्यामधील सार्वजनिक न्यास, संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० प्रमाणे नोंद झालेल्या सार्वजनिक संस्था किंवा धार्मिक संस्था किंवा दोन्हीसह संस्था यावर नियंत्रण ठेवले जाते. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० अन्वये धर्मादाय आयुक्त हे धर्मादाय संघटनेचे प्रमुख असून एक निगम आहेत. कायद्यातील न्यायिक कार्यविषयक ठराविक तरतुदी व्यतिरिक्त धर्मादाय आयुक्तांना न्यासाचे पर्यवेक्षण व विनियोजन ही सर्वसाधारण कर्तव्ये तसेच काही न्यायिक कर्तव्य, विशेषतः अधिनियमामध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे बजवावी लागतात. धर्मादाय आयुक्त व त्यांचे अधिकारी यांना कायद्यान्वये अशा प्रशासकीय व न्यायिक कार्याबाबत कार्यवाही करावी लागते. त्या खेरीज धर्मादाय संघटनेचा प्रमुख या नात्याने व महाराष्ट्र राज्यातील सर्व सार्वजनिक न्यासांचा पालक व परिरक्षक म्हणून शासकीय कर्तव्य पार पाडीत असतात. अशा तऱ्हेने धर्मादाय आयुक्तांना चौकशी प्राधिकारी तसेच न्यायिक किंवा न्यायिकवत प्राधिकारी म्हणून काम करावे लागते,

(२) धर्मादाय आयुक्तांना, धर्मादाय सह-आयुक्त, धर्मादाय उप-आयुक्त व सहायक धर्मादाय आयुक्त हे न्यायिक कार्यात, न्यायिकवत व प्रशासकीय कार्यात मदत करतात तसेच लेखा संचालक व सहायक लेखा संचालक प्रशासकीय व लेखा विषयक कामात व संघटनेचे नियंत्रण करण्यात मदत करतात.

(३) धर्मादाय आयुक्तांना एखाद्या न्यासाचे काही व्यक्तीकडून विश्वासघाताने, गैरविनियोगामुळे, अपहारामुळे अगर निष्काळजीपणामुळे नुकसान झाले त्यासाठी विश्वस्तांना जबाबदार धरण्याचे किंवा तात्पुरते बडतर्फ करण्याचे व नवीन विश्वस्त नेमण्याचे अधिकार आहेत. तसेच न्यासांची योजना तयार करणे, मनाई हुकूम देणे. अपीलांची सुनावणी करणे पुनरीक्षण अर्जांचा विचार करणे इत्यादी अधिकार आहेत. त्यांच्या न्यायिकवत व प्रशासकीय कर्तव्यामध्ये न्यास निधीची गुंतवणूक करण्यास परवानगी देणे, न्यासाच्या मालमतेचे संरक्षण करणे, विश्वस्तांना कर्ज उभारण्याची व घेण्याची परवानगी देणे, न्यासाच्या हिशेबाचे खास परीक्षण करण्याचे आदेश देणे. न्यासाचे प्रशासन योग्य व्हावे म्हणून आदेश देणे, देण्याचे अधिकार अगर न्यासाचे संरक्षण अथवा त्याच्या मालमतेचे संरक्षण करणे, एखाद्या न्यासाच्या कामकाजाबाबत चौकशी सुरु करणे, न्यासाच्या विश्वस्ता विरुद्ध अथवा संबंधित व्यक्तीविरुद्ध फौजदारी फिर्याद दाखल करणे अथवा अशी फिर्याद दाखल करण्यास मंजुरी देणे व विश्वस्तांना याबाबत जिल्हा न्यायालयामध्ये फिर्याद नोंदविण्यास मान्यता देणे इत्यादी कामाचा समावेश होतो. धर्मादाय आयुक्तांना पंढरपूर मंदिराविषयी जी तात्पुरती समिती आहे त्यावर ही देखरेख ठेवावी लागते. तसेच ते देवस्थान व्यवस्थापन समिती, पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर यांच्या कामकाजावर देखरेख ठेवतात.

(४) धर्मादाय आयुक्त हे संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० अनुसार संस्था निबंधक सुध्दा आहेत व त्या अधिनियमाखाली नोंदणी झालेल्या संस्थांच्या कामकाजावर ते देखरेख ठेवतात.

(५) सार्वजनिक न्यासाना मार्गदर्शन व्हावे व चांगली सेवा उपलब्ध व्हावी तसेच धर्मादाय संघटनेचे कामकाज सुरळीत चालावे म्हणून धर्मादाय संघटनेची दिनांक १३-१-२००० पासून पुनर्रचना करण्यात आली असून ३६ सार्वजनिक प्रादेशिक कार्यालये स्थापन झालेली आहेत. धर्मादाय सहआयुक्त,

उप धर्मादाय आयुक्त आणि सहायक धर्मादाय आयुक्त हे महाराष्ट्र सार्वजनिक न्यास अधिनियम १९५० अन्वये अथवा शासनाने अधिनियमान्वये प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार आपली कामे व कर्तव्ये पार पाडतात.

(६) उपरोक्त अधिनियमानुसार लावण्यात येणाऱ्या फी आणि इतर प्रशासकीय खर्चासाठी सार्वजनिक न्यासाकडून घेण्यात येणारी फी, इतर वर्गणी, अधिनियमानुसार होणारी वसुली इ. माध्यमातून निर्माण होणाऱ्या निधीचा वापर शासनाने अथवा स्थानिक प्राधिकरणांनी दिलेल्या वर्गणीतून स्थापन करण्यात आलेल्या सार्वजनिक न्यासाच्या कामकाजाकरीता होणारा खर्च भागविण्याकरीता धर्मादाय आयुक्त आणि त्यांचा कर्मचारी वर्ग यांचे वेतन आणि भत्ते याकरिता शासनाने केलेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती करण्याकरीता व या अधिनियमातील तरतुदीची अंमलबजावणी करण्यासाठी करण्यात येते. परंतु महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क अंतर्गत P.I.L. ४०-२००७ मध्ये दि. २५-९-२००९ रोजी मा. उच्च न्यायालयच्या आदेशान्वये २% अंशदान /फी वसुलीस स्थगिती देण्यात आली. सध्या सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीतील रक्कम दिवसेंदिवस मी होत असल्याने भविष्यात कर्मचारी तेतन/भत्ते इतर खर्चाच्या दृष्टीने अंशदान पुन्हा सुरु करण्यात करता मा. उच्च न्यायालय (मुंबई) येथे Civil Application दखल करण्यात आली आहे.

(७) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त संस्था, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय-दान निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधीचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

(८) धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांसाठी जागा उपलब्ध करून घेण्याची कार्यवाही :- त्यामध्ये सद्यस्थितीत भाडेतत्वावर कार्यरत असलेली जिल्ह्यांची कार्यालय १५ आहेत. प्रशासकीय/शासकीय इमारतीत कार्यरत असलेल्या जिल्ह्यांची संख्या २ आहे. कार्यालयासाठी जागा प्राप्त होऊन ताबा घेतलेले जिल्ह्यांची संख्या १७ आहे. स्वःची व भाड्याची इमारत असलेले जिल्ह्यांची संख्या ४ आहे. राज्यातील सर्व जिल्हा कार्यालयांकरिता जागांची सद्यस्थिती दर्शविणारा तक्ता सोबत जोडण्यात आला आहे. (परिशिष्ट-अ)

धर्मादाय संघटनेच्या अधिनस्त कार्यालयासाठी जागा प्राप्त करण्यासाठी १२ जिल्ह्यांचे प्रस्ताव महसूल विभागाकडे प्रलंबित आहे. नागपूर, पुणे, अकोला, कोल्हापूर, या कार्यालयांची जागा पुरेशी आहे. अहमदनगर, औरंगाबाद, कार्यालयाचे नवीन इमारतीचे बांधकाम पूर्ण झाले असून, सदर इमारतीत दैनंदिन कामकाज सुरु झाले आहे. जालना, यवतमाळ, सोलापूर सातारा, कार्यालयाच्या बांधकाम सुरु आहे. पालघर कार्यालयासाठी भाड्यांची जागा ताब्यात घेतली असून पालघर कार्यालय कार्यान्वित झाले आहे. मुंबई कार्यालय हे मुख्यालय इमारतीत कार्यरत असून, सध्या मुख्यालयाचा इमारतीचे Structural audit करण्यात आलेले असून, सदरची इमारत बांधकाम सरचना धोकादायक असल्याने ती लवकरात-लवकर रिक्त करणार आहे, सदरच्या कार्यालयासाठी सास्मिरा हि इमारत भाडे तत्वावर घेण्यात आली आहे.

(९) रुग्णालय योजना :- नोंदणीकृत न्यासाद्वारे संचालित रुग्णालयांतर्फे निर्धन व दुर्बल घटकातील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क क अंतर्गत मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी रिट याचिका (पीआयएल) क्रमांक ३१३२/०४ मध्ये निर्धन व दुर्बल घटकांतील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने धर्मादाय रुग्णालय/वैद्यकीय केंद्र येथे वैद्यकीय उपचार मिळण्याकरिता मंजूर केलेली योजना दिनांक १ सप्टेंबर २००६ पासून अंमलात आली आहे. या योजनेनुसार खालीलप्रमाणे रुग्ण सवलतीस पात्र आहेत.

निर्धन रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये ८५,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात पुर्णपणे मोफत उपचारांची सोय आहेत.

दुर्बल घटकातील रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये १,६०,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट ब मध्ये सदर योजनेच्या लाभार्थीची माहिती देण्यात आली आहे. दि. २४-८-२०१५ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदय यांच्या हस्ते योजनेची माहिती व योजनेचा माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयाच्या ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत रुग्णालय मोड्यूल गो-लाइव्ह करण्यात आलेले आहे, जेणेकरुण सर्वसामान्य जनतेस धर्मादाय रुग्णालयांची आवश्यक ती माहिती सहजपणे उपलब्ध होऊ शकते. सदर मोड्यूलवरून राखीव खाटापैकी किती खाटा उपलब्ध आहेत, संपर्क व्यक्तीचे, संपर्क क्रमांक वगैरे अशा प्रकारची आवश्यक माहिती मिळू शकते.

विधि व न्याय विभागाच्या दिनांक २७-१-२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार, योजनेची माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयांतर्गत ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत सुरु करण्यात आलेल्या रुग्णालय मोड्यूलचे संनियंत्रण करण्यास व धर्मादाय रुग्णालयमध्ये आरोग्य सेवकांची नेमणूक करण्यास राज्य आरोग्य हमी सोयायटीस (राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सोसायटी) प्राधिकृत केले. त्यानुसार प्रथम टप्प्यात मुंबई जिल्ह्यातील एकुण २५ धर्मादाय रुग्णालयात, पुणे जिल्ह्यातील एकुण ८ धर्मादाय रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील ०३ धर्मादाय रुग्णालयात धर्मादाय आरोग्य सेवकाची नियुक्ती केली आहे.

Real time basis वर खाटांच्या उपलब्धतेची माहिती प्राप्त होण्यासाठी पथदर्शी प्रकल्प म्हणून मुंबई जिल्ह्याती खालील महानगरपालिका व शासकीय रुग्णालयात स्मार्ट टीव्ही लावण्यात आले आहेत.

१) सेन्ट जॉर्ज रुग्णालय २) सायन ऑस्पिटल ३) के. इ. एम. रुग्णालय ४) नायर ऑस्पिटल ५) जे. जे. हॉस्पिटल

त्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाचे दि.६/६/२०१८ रोजीच्या पत्रानुसार राज्यातील १९ जिल्ह्यातील शासकीय/महानगरपालिका रुग्णालयात २५ व मा. मुख्यमंत्री सहायता कक्ष मंत्रालय मुंबई येथे १ याप्रमाणे एकुण २६ ठिकाणी स्मार्ट टीव्ही स्थापित करण्यात आले. १) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला. २) जिल्हा स्त्री रुग्णालय, अकोला. ३) जिल्हा सामान्य रुग्णालय अमरावती ४) जिल्हा स्त्रि रुग्णालय अमरावती. ५) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, जालना ६) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर. ७) सुपर स्पेशलिटी रुग्णालय नागपूर, ८) जिल्हा सामान्य, वाशीम ९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, गडविरोली. १०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय वर्धा, ११) वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, यवतमाळ १२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, जळगाव. १३) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, बुलढाणा. १४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर्वोपचार रुग्णालय, लातूर १५) ससून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे. १६) जिल्हा सामान्य, रुग्णालय पुणे १७) पुणे मनपा दवाखाना, पुणे. १८) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, उस्मानाबाद. १९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय,

परभणी २०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नासिक. २१) सामान्य रुग्णालय, मालेगाव २२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, हिंगोली. २३) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, (ओ.पी.डी. विभाग) औरंगाबाद. २४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद. २५) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नांदेड. २६) मा. मुख्यामंत्री वैद्यकीय सहायता कक्ष मंत्रालय मुंबई. या २६ ठिकाणी स्मार्ट टीव्ही स्थापित करण्यात आले आहेत.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था (सुधारणा) अधिनियमाचे अंतर्गत महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार क्र. ४ खालीलप्रमाणे सुधारणा केली आहे.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था सुधारणा २०१९ अधिनियम यामध्ये सुधारणा करण्याकरिता अधिनियम.

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था (सुधारणा) अधिनियम, २०१९ असे संक्षिप्त नाव म्हणावे.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार, जून २९, २०१९/ आषाढ ८, शके १९४९.

२. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, याच्या कलम ४१ अ अ मध्ये,

(क) पोट-कलम १ मध्ये

(एक) खंड (ब) मध्ये “ज्याच्यावर उपचार” या मजकुरानंतर “(नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया यांसह)” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(दोन) खंड (क) मध्ये, “उपचार करुन घेण्यासाठी” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(तीन) परंतूकानंतर, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :

“परंतू आणखी असे की, जेथे केंद्र किंवा राज्य शासन किंवा राज्य शासन किंवा इतर कोणतीही संस्था यांच्याकडून प्राप्त होणाऱ्या सहाय्यातून व अनुदानातून वैद्यकीय केंद्रात एखाद्या व्यक्तीवर नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया करण्यात आली असेल त्याबाबतीत, अशी शस्त्रक्रिया करुन घेण्याच्या व्यक्तीची, खंड (ब) किंवा, यथास्थिती, खंड (क) च्या प्रयोजनासाठी लाभार्थी म्हणून गणना करण्यात येणार नाही”;

(ख) पोट-कलम (५) मध्ये “किंवा नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया” हा मजकूर वगळण्यात येईल.

मा. धर्मादाय आयुक्त यांच्याद्वारे नानावटी रुग्णालयास अचानक भेट देऊन रुग्णालयातील त्रुटीबाबत विश्वस्तावर फौजदारी गुन्हा दाखल करुन रु. ५ लाख इतक्या रकमेचा दंड मुख्यमंत्री सहायता निधीमध्ये जमा करण्यात आला आहे. “धर्मादाय रुग्णालये गरीब रुग्णांच्या दारी” ह्या विशेष अभियानाद्वारे दि. ४-११-२०१७ व दि. ३-१२-२०१७ रोजी मुंबई व महाराष्ट्रतील झोपडपट्टी व फुटपाथ वरील ६७००० गरीब रुग्णांच्या आरोग्याची मोफत तपासणी करण्यात आली.

(१०) **ई-गव्हर्नस प्रकल्प :-** धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त कार्यालयामध्ये ई गव्हर्नस ॲप्लिकेशन ची अंमलबजावणी करणे करिता निविदा प्रक्रिये द्वारे न्यूनतम निविदाकर (L1) म्हणून प्राप्त झालेल्या M/S Mastek Ltd. म्हणून या संस्थेची System Integrator म्हणून निवड करण्यात आलेली आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सर्व कार्यालयातील ई गव्हर्नस ॲप्लिकेशनची अंमलबजावणी करण्याकरिता येणाऱ्या रु. ३,१२,२६,०५९/- (सेवा करासहित) रुपये तीन कोटी बारा लाख सव्वीस हजार एकोणसाठ फक्त) इतक्या खर्चास सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधितून

भागविण्यात मान्यता मिळाली आहे. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथील रिट पिटीशन (IPL) क्र. ३१३२/२००४ मधील दि. १७-८-२००६ व दि. १५-४-२०१५ रोजीचे आदेशाप्रमाणे मुजूर योजनेनुसार हॉस्पिटल करिता मॉडेल बनविण्यात आलेले आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सदर संकेत स्थळावरील हॉस्पिटल मॉडेलचे मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या हस्ते दि. २६-८-२०१५ रोजी उदघाटन करण्यात आले.

धर्मादाय संघटनेचे स्वतंत्र **Softwar विकसित (e-governante project)** करण्यातचे काम आता पूर्ण झाले आहे. आता मे मारटेक लिलि यांचेकडून सॉफ्टवेअर सिव्मुरिटी ऑडिटरकरिता पाठविण्यात आलेले आहे सदर सिव्मुरिटी ऑडिटचे सर्टिफिकेट प्राप्त झाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाच्या स्टेट डेटा सेंटर येथे सर्व्हर वर डिफ्लाय केले जातील फेब्रुवारी, २०१६ च्या पहिल्या आठवड्यामध्ये गोलाईव्ह होणे अपेक्षित आहे.

शासन निर्णय क्रमांक :- LNJD/D१७०११/१०/२०१४Desk १७, दि. २१/८/२०१४ अन्वये धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयामधील अभिलेखांचे स्कॅनिंग व डिजिटायझेशन करण्याकरिता निविदा प्रक्रियेद्वारे न्यूनतम निविदाकार (L1) असलेल्या M/s karve Data Management Service या संस्थेची निवड करण्यात आलेली आहे, त्याच्या कामाचा तपशिल परिशिष्ट क मध्ये देण्यात आलेला आहे.

११) **नवीन ७७३ पदांना मंजूरी** - महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० व नियम १९५१ तसेच संस्था नोंदणी कायदा १८६० अंतर्गत कामकाज करणेकरिता व प्रशासन प्रभावी व गतिमान करण्यासाठी शासनाने शासन निर्णय क्रमांक - सीएचए-२०११/८२१/प्र.क्र.९३/का-१ दिनांक १४ मार्च २०१२ अन्वये ७७३ नविन पदांची निर्माती केली असून त्यापैकी ४०४ पदांची भरती करण्यात आलेली आहे व उर्वरित पदांची भरतीची प्रक्रिया सुरु आहे.

(१२) धर्मादाय संघटनेतील गट ब अराजपात्रत व गट क संवर्गातील अधिक्षक/जनसंकर्य अधिकारी, लेखापाल/निरीक्षक/न्याय लिपिक, वरिष्ठ लिपिक/अभिलेखापाल, लिपिक टंकलेखक या संवर्गातील पदांचे सेवाप्रवेश नियम शासनाच्या दि. १७/११/२०१२ रोजीच्या अधिसूचनेनुसार तयार करण्यात आले आहेत. सदर अधिसूचनेनुसार वरील सर्व पदांवर पदोन्नती आणि नामनिर्देशनाने नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना विहित केलेली विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक असल्याने सामायिक परीक्षेची नियमावली शासनाने मान्य करून त्याबाबतची धिसूचना क्रमांक सीएचए-२०१४/६३९/प्र.क्र.११५/कार्य.१, दि. ०३/१२/२०१५ रोजी निर्गमित करण्यात आली असून त्यानुसार दि. २१/०२/२०१६ रोजी प्रथम सामायिक विभागीय परीक्षा आयोजित करण्यात आलेली आहे.

(१३) कायद्यातील तांत्रिक बाबींच्या माहिती अभावी विश्वस्तांवर कोणतेही तांत्रिक गुन्हे दाखल होऊ नयेत या कारणास्तव तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० कायद्यातील महत्वाच्या बाबी विश्वस्तांना अवगत करून देणे याकरिता सन २०१५ मध्ये विश्वस्त संस्था तंटामुक्त व्हावा म्हणून सोलापूर, औरंगाबाद अहमदनगर, सातारा तसेच बारामती येथे कार्यशाळा आयोजित करण्यात आल्या होत्या, यामध्ये मा. धर्मादाय आयुक्तांनी विश्वस्तांना मार्गदर्शन केले बारामती येथील कार्यशाळेमध्ये मा. शरद पवार साहेब उपस्थित होते. आणि औरंगाबाद येथील कार्यशाळेत मा. न्यायमूर्ती के. यु. चांदीवाल होते.

(१४) सहधर्मादाय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद येथील कार्यालयीन इमारतीच्या उदघाटन प्रसंगी मा. मुख्यमंत्री महोदय, मा. मुख्य न्यायमूर्ती आणि मा. विधानसभा अध्यक्ष यांच्याशी झालेल्या चर्चेनुसार तसेच मा. मुख्य सचिव कार्यालयातून प्राप्त झालेल्या आदेशानुसार मा. धर्मादाय आयुक्तांनी महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० च्या कलम २२ या कलमांतर्गत (३) (A) व (३) (AA) या पोटकलमांचा अंतर्भाव करण्याचे तसेच वरील अधिनियमातील कलम ३६ A मध्ये काही दुरुस्ती करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(१५) दिनांक १२/१२/२०१५ रोजी राष्ट्रीय महालोक अदालत आयोजित करण्यात आली होती त्यामध्ये ठेवण्यात आलेल्या एकुण ११६७ प्रकरणपैकी २३० प्रकरणे निकाली काढण्यात आली.

(१६) धर्मादाय कार्यालयात प्राप्त होणाऱ्या अवादातील बदल अर्जाचा त्वरित निपटारा व्हावा म्हणून विशेष उपक्रम (Special drive) घेण्यात आला. त्यामध्ये राज्यात एकूण २५००० अर्ज निकाली काढण्यात आले.

(१७) पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३, च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराचा कारभार दि.२६.२.१९८५ पासून श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपविण्यात आलेला आहे. तथापि, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १५-१-२०१४ रोजी अंतिम निर्णय दिल्यामुळे मंदिरातील बडवे, उत्पात व इतर यांचे अधिकार नष्ट झालेले आहेत आणि पंढरपूर मंदिरे अधिनियमानुसार श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीकडे या मंदिराचे संपूर्ण व्यवस्थापन आलेले आहे त्यानुसार मंदिरे समितीमार्फत वारकऱ्यांसाठी विविध प्रकारच्या सोयी-सुविधा खालीलप्रमाणे पुरविण्यात येत आहेत.

श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप :- भाविकांच्या दर्शनाची सोय सुलभ पध्दतीने व्हावी व भाविकांना दर्शन घेताना कमीतकमी वेळेत व शिस्तबद्ध पध्दतीने दर्शन व्हावे या हेतूने पाच मजली श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप १९८७ साली भाविकांसाठी तयार केला. त्यासाठी अंदाजे रु. २ कोटी ६५ लाख खर्च झाले. त्यामध्ये मंदिराच्या सोयीसाठी फोटो स्टॉल, चप्पल स्टॉल स्टॅंड, मोबाइल लॉकर्स सुविधा, स्कॅनर मशिन इत्यादी बाबी उपलब्ध करण्यात आलेल्या आहेत. यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ चैत्र दर्शनासाठी रांग मंदिरा पासु ७ ते ८ किलो मिटर लांब जाते. त्यासाठी मंदिरापासून ते गोपाळपूर रस्त्या पर्यंत भाविकांचे ऊन, वारा, पाऊस, इत्यादी पासून संरक्षण व्हावे म्हणून बारकेटीग व दर्शनबारीसाठी पत्राशेड उभारले जातात. दर्शनरांगेमध्ये व दर्शन मंडपात भाविकासाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे तसेच त्याठिकाणची साफसफाई वेळोवेळी केली जाते. तसेच बारी येणाऱ्या स्त्री भाविकांचे लहान पर्स स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी केली जाते.

बुंदी लाडूप्रसाद :- मंदिर समितीच्या वतीने दि. २२-३-१९८५ पासून गुढी पाडव्याचे मुहुर्तावर मार्फत बुंदीचा लाडू प्रसाद म्हणून अल्पदरात भाविकांना वितरण करणेचे काम चालू केले. मंदिराच्या परिसरामध्ये दोन ठिकाणी लाडू प्रसाद विक्री केंद्र चालू आहेत. भाविकांच्या मागणीनुसार प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) पंधरा रुपये या दराने मंदिर समितीचे वतीने पुरवठा केला जातो. तसेच यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये लाडूप्रसाद विक्रीचे जादा स्टॉल उभारले जातात. तसेच प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) रु. १०/- देणगी मुल्य आकारून एकादशी दिवशी राजगिरा लाडूप्रसाद भाविकांना उपलब्ध करून देण्यात येतो.

गोशाळा :- मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून सुरू करण्यात आली असून त्यामध्ये लहान मोठी गाई, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १३२ जनावरे आहेत दुभत्या गाईची संख्या सर्वसाधारण २० असून सद्य परिस्थितीतला ७५ लिटर दुध प्राप्त होते. त्या दुधाचा वापर श्री विठ्ठल व रुक्मिणी यांचे नित्योपचारात अभिषेक व महानैवेद्य व उर्वरित दुध अन्नछत्र येथे वापरण्यात येते गोशाळेतील जनावरांना सकस आहार मंदिर समिती मार्फत योग्य रितीने पुरवला जातो. तसेच गोशाळेसाठी भाविकांकडून पशुखाद्या योजने साठी देणगी स्विकारली जाते. तसेच भाविकांकडून मोफत चारा प्राप्त झालेस तो ही स्विकारला जातो. गोशाळेतील जनावरांची स्वच्छता व आरोग्य विषयक बाबी कडे तसेच लसीकरण इत्यादी बाबतची दक्षता कटाक्ष रितीने घेतली जाते व वेळोवेळी जनावरांची पशुवैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत तपासणी केली जाते व वार्षिक निविदा काढून जनावरांसाठी वार्षिक कडबा खरेदी केला जातो.

अन्नछत्र :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांसाठी दिनांक २०/३/१९९६ अन्नछत्र सुरु करण्यात आले असून सदरचे अन्नछत्र पूर्ण वर्ष भर भाविकांसाठी उपलब्ध असून दररोज सर्व साधारण पणे १००० ते ११०० भाविक विनामुल्य सदर प्रसादाचा लाभ घेतात भाविकांना पोट भर प्रसादाचा लाभ दिला जातो. अन्नछत्रासाठी अंदाजे २२ लाख रुपये वार्षिक खर्च होतात. तेथे स्वच्छता, भाविकांच्या पिण्याच्या पाण्याची सोय व स्वच्छता गृहाची व्यवस्था नितनेटकेपणे ठेवली जाते. भाविकांकडून अन्नदानासाठी अन्नछत्र वाढदिवस योजना मंदिर समिती मार्फत राबविली जाते त्याचा प्रचंड प्रतिसाद भाविकांकडून मंदिर समितीस मिळत आहे तसेच धान्य रुपाणे अन्नछत्रासाठी देणगी स्विकारली जाते.त्यासाठी ही भाविकांकडून चांगली प्रतिसाद मिळत आहे.

श्री संत तुकाराम भवन :- मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाठण्याचे हेतूने मंदिरा लगत श्री जगद्गुरु संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली असून त्याचे उद्घाटन दि. ७-७-२००६ रोजी करण्यात आले. त्या ठिकाणी सामाजिक, धार्मिक, आध्यात्मिक भजन, किर्तन, प्रवचन इत्यादी कार्यक्रम करण्यात येतात तसेच संत साहित्याचा आभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने त्याठिकाणी संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरु करण्यात आलेले आहे. तसेच आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये मंदिराच्या सेवेसाठी येणारे स्वयंसेवक, कमांडो, तसेच पोलिस नियंत्रण कक्ष इत्यादी लोकांची सर्व साधारण ५०० ते ६०० लोकांची निवासाची सोय केली जाते.

भक्तनिवास :- १) मंदिर समितीचे वतीने भाविकांचे सोयीसाठी महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ (एमटीडीसी) यांचे कडील वार्षिक रक्कम रु.८ लाख या भाडे तत्वावर सदरची इमारत समितीचे वतीने चालविण्यास सन १९९५ पासून घेतली असून तेथे भाविकांना अल्प दराने निवासाची सोय करण्यात येते. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. निवासाची सोय करून देण्यात येते. तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व नं. ५९ मध्ये वेदांत फौंडेशन यांचे वतीने बांधकाम करून ३० खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०११ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतीने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व नं. ५९ मध्ये व्हिडिओकॉन पा. लि. (शेठ नंदलाजी धूत) यांचे वतीने ३४ खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०१२ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतीने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. तसेच भाविकांसाठी उपहार गृहाची सोय करण्यात आलेली आहे.

समितीच्या वतीने सर्व नं. ५९ मध्ये नवीन अद्यावत ३०० खोल्यांचे भक्तनिवास बांधकाम सुरु करण्यात आले आहे. सदरचे बांधकाम अंतिम टप्प्यावर आहे.

चप्पल स्टॅंड :- भाविकांसाठी चप्पल स्टॅंडची मोफत सोय श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडपात करण्यात आलेली आहे.

पिण्याच्या पाण्याची सोय :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिर व मंदिराच्या परिसरात भाविकांसाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय केली जात होती. तथापी भाविकांना शुध्द व थंड पाणी चांगल्या रितीने मिळावे या हेतूने समितीचे वतीने उत्तरद्वार, नामदेव पायरी, संत तुकाराम भवन या तीनही ठिकाणी वॉटर प्युअरी फायर प्लॅन्ट बसवून शुध्द पाण्याची सोय बाराही महिने

केलेली आहे. त्याचा भाविक उत्तम रितीने लाभ घेत असून भाविकांतून समाधान व्यक्त होत आहे. तसेच श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने पंढरपूर शहरातील खालील ठिकाणे निश्चित करून, सदर ठिकाणी ए.टी.एम. बसविण्यात आले आहे. त्यामधून रक्कम रु. १/- प्रमाणे एक लिटर मिन्नरल पाणी उपलब्ध करून देण्यात येते.

- १) तहसिल कार्यालय
- २) नवीन एस.टी. बसस्थानक
- ३) प्रदक्षिणा मार्ग, काळ मारुती शेजारी, नगर पश्चिम शाळा नं. ६ गेट शेजारी
- ४) महाद्वार पोलीस चौकी जवळ. ५) महात्मा फुले पुतळ्याशेजारी, संतपेट.

सी. सी. टी. व्ही :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिरातील अंतर्गत सुरक्षा व हालचाली तसेच मंदिरा बाहेरील परिसरातील सुरक्षा व हालचाली च्या दृष्टीने समितीचे वतीने कायम स्वरूपी ६४ कॅमेऱ्याची सोय व यात्रा कालावधी मध्ये जादा ३० कॅमेऱ्याची सोय करण्यात येत, त्याचे सर्व नियंत्रण समितीचे कार्यालयात कंट्रोल रूम द्वारे केले जाते. त्याचा सर्व साधारण पणे २३ दिवस डाटा पाहण्यासाठी उपलब्ध होतो.

वॉकी टॉकी :- मंदिर समितीचे वतीने व सुरक्षेच्या दृष्टीने सर्व सुरक्षा कर्मचारी यांना २० वॉकी टॉकी देण्यात आलेल्या आहेत त्यासाठी दोन बेस स्टेशन बसविण्यात आलेले आहेत. भाविकांना यात्रा कालावधी व इतर वेळी दर्शन सुलभ व्हावे व दर्शन रांगेची व्यवस्था नित नेटकेपणे रहावी यासाठी वॉकी टॉकीचा उपयोग चांगल्या पध्दतीने होते.

ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांच्या सोयीसाठी व सुलभ दर्शन होणेच्या दृष्टीने भाविकांचा बहुमुल्य वेळ दर्शन रांगेत तासनंतास उभा राहून वेळ जात होता. याची दखल घेवून ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर समितीचे वतीने www.vitthalrukminimandir.org ही वेबसाईट सन २०१३ पासून सुरु करण्यात आले असून यात्रा कालावधीत व इतर सर्व दिवशी भाविक ऑनलाईन दर्शन बुकींग करून दर्शनाचा लाभ घेतात. त्यासाठी मंदिर समितीचे वतीने स्वतंत्र दर्शन रांगेची व्यवस्था केलेली आहे.

ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने जे भाविक पंढरपूर येथे यंयू शकत नाहीत व त्यांची मंदिर समिती देणगी देण्याची इच्छा आहे. व मंदिरातील विविध योजनांमध्ये देणगी देण्यास इच्छुक आहेत. अशा भाविकांना ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था www.vitthalrukminimandir.org ह्या वेबसाईटवर सुरु करण्यात आलेली आहे.

देणगी :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांकडून येणाऱ्या सोन, चांदी, रोख रक्कम, भेट वस्तु स्वरूपात येणाऱ्या देणगी बाबत समितीचे वतीने भाविकांना त्याची रितसर पावती देण्यात येते व त्या भाविकांचा मानसन्मान केला जातो. तसेच सोने व चांदी याची नोंद रजिस्टरला घेण्यात येते व ते सुरक्षित पणे खजिन्यात ठेवण्यात येते त्याच प्रमाणे रोख स्वरूपात आलेली देणगी रक्कमेची भाविकांना रितसर पावती देवून त्या रकमेचा भरणा बँकेत केला जातो.

हुंडीपेटी (देणगी पेटी) :- मंदिर समितीच्या वतीने मंदिरामध्ये श्री विठ्ठल रुक्मिणी गाभारा व इतर परिवार देवतांच्या ठिकाणी ठेवण्यात आलेल्या दान पेट्याची मोजदाद ही विधी व न्याय खाते यांचे सूचनेप्रमाणे प्रति आठवड्याला मोजणी करण्यात येवून सदरची रक्कम त्याच दिवशी बँकेत भरली जाते. तसेच श्री विठ्ठल व रुक्मिणी गाभार्यातील (पायावरील) दान येणाऱ्या देणगी पेट्याची मोजदाद दररोज करून ती बँकेत भरण्यात येते.

मंदिरातील नित्यांपचार :- मा. सर्वोच्च न्यायालय दिल्ली यांचे कडील दिनांक १५-१-२०१४ चे निकालाप्रमाणे मंदिराचा संपूर्ण ताबा मंदिर समितीने

घेतलेला असून त्याची अमलबजावणी दिनांक १७-१-२०१४ चे मध्यरात्री पासून करण्यात आलेली असून मंदिरामध्ये बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी

यांचा कोणताही हक्क अधिकार राहिलेला नाही. त्या दिवसापासून देवाचे गाभाऱ्यामध्ये अथवा यजमानकृत्य करणेस त्यांना मज्जाव करण्यात आलेला असून त्याप्रमाणे बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी यांचा अडथळा ही राहिलेला नाही. मंदिर समिती अधिनियम १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदी प्रमाणे श्री विठ्ठल रुक्मिणी यांचे नित्योपचार व पारंपारिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाही मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे. पंढरपूर वासियांना प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था (चार वाऱ्यांचे वेळी दशमी, एकादशी व द्वादशी हे दिवस व शुध्द एकादशी, गोकुळ अष्टमी, शिवरात्री हे दिवस सोडून)

मंदिर सुरक्षा :-

१) अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने अंतर्गत सुरक्षेसाठी माजी सैनिक यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे व स्त्री सुरक्षा कर्मचारी म्हणून होमगार्ड यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

२) बाह्य सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर सुरक्षेसाठी श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर सुरक्षा पोलीस निरीक्षक १ उपपोलीस निरीक्षक २ व पोलीस सुरक्षा कर्मचारी २८ असे एकूण ३१ कर्मचारी मंदिर सुरक्षेसाठी आहेत.

दुष्काळ ग्रस्तांना मदत :- मंदिर समितीचे वतीने महाराष्ट्रामध्ये सन २०१३ व २०१७ मध्ये पडलेल्या भिषण दुष्काळ परिस्थिती मध्ये दुष्काळ ग्रस्तांना मदत व्हावी या हेतूने शासन मान्यतेनुसार मंदिर समितीचे वतीने तीन कोटी रुपयाचा निधी मा. मुख्यमंत्री सहाय्यत निधी देण्यात आला आहे.

शौचालय व वृक्षारोपण निधी :- मा. जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांनी मुंबई उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार शौचालय व वृक्षारोपणासाठी निधी देणबाबत कळविले होते. त्याप्रमाणे ५० लाख शौचालयासाठी व २.५० लाख वृक्षारोपणासाठी देण्यात आलेले आहेत.

केरळ राज्यामध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पुरपरिस्थिती निर्माण झाली होती. तेथील पुरग्रस्तांच्या मदतीसाठी मानवतावादी भुमिकेतून व सामाजिक उत्तरदायित्व म्हणून "Chif Minister Kerala Flood Relief Fund" यासाठी रु. २५/- लाख इतका निधी देण्यात आला आहे.

पंढरपूरामत मयत झालेल्या भविकाचे शव/प्रेत त्याच्या मुळ गावी पोहोच करणेकामी रक्कम रु. १०,०००/- रुग्णवाहिका भाडे देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

गोशाळेतील खोंडे गरजू व आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांना मोफत पाळावयास दिली.

दि. १४/०२/२०१९ रोजी पुलगामा, जमू काश्मीरमध्ये शहिद झालेल्या महाराष्ट्र राज्यतील दोन भारतीय जवानांच्या कुटुंबीयांना मंदिर समितीमार्फत प्रत्येकी रक्कम रु. १०/- लाख प्रमाणे एकूण रक्कम रु. २०/- लाख मदत दिली.

महाराष्ट्र राज्यातील सांगली जिल्ह्याला यावर्षी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणात पूर आला होता. सदर सांगली व सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत नागरिकांचे वारसांना व सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गावांना मंदिर समितीमार्फत खालीलप्रमाणे मदत देण्यात आली.

सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गाव दत्तक घेवून त्यांना प्रत्येक रु.५.००/- लक्ष प्रमाणे रु. २५.००/- लक्ष निधी देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत २० नागरिकांना वारसांना प्रत्येक २.००/- लक्ष प्रमाणे रु.४०.००/- लक्ष मदत दिली. सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त

मयत ०३ नागरिकांच्या वारसांना प्रत्येक रु २.००/-लक्ष प्रमाणे रु.६.००/- लक्ष देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्तांना ५००० साड्या व १०००० बुंदी लाडूप्रसाद देण्यात आला.

पंढरपूर शहर व परिसरातील पुरग्रस्त नागरिकांना भोजन, किरण माल, निवास व्यवस्था, दुध इ. प्रकारची मदत दिली.

स्कायवॉक :- दर्शनरांगेतील भाविकांचे ऊन व पावसांपासून संरक्षण करणेकामी दर्शनमंडप पूर्वेगट ते कासार घाट (२४० मी.) पर्यंत स्कायवॉक करण्यात आलेला आहे. तसेच कासार घाट ते पत्राशेड पर्यंत स्कायवॉक लवकरच ई निविदा प्रक्रिया राबवून पूर्ण करण्यात येत आहे.

उड्डाणपूल व्यवस्था :- यात्रेनिमित्त दर्शनरांग व्यवस्थेसाठी बॅरेकेटींग कामे करण्यात येतात. दर्शन रांगेच्या मार्गावर तात्पुरते उड्डाणपूल बसविणे आलेले आहेत.

वैद्यकिय सुविधा :- दर्शनमंडप येथे बीबीजी यांचेमार्फत आजारी भाविकांसाठी मोफत सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. तसेच मंदिर परिसरामध्ये १ अद्यावत रुग्णवाहिका मंदिर समितीकडून ठेवण्यात आली आहे.

आपत्कालीन व्यवस्था :- मंदिर, मंदिर परिसर, दर्शनमंडप, संत तुकाराम भवन व भक्तनिवासे येथे आपत्कालीन व्यवस्थेसाठी अद्यावत सिझफायर यंत्रणा कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे.

वायरलेस यंत्रणा :- मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे. सदरची यंत्रणा तपासणी व वेळोवेळी दुरुस्तीकामी माहितगार तंत्रज्ञाची पूर्णवेळ नेमणूक करण्यात आलेली आहे. तसेच मंदिर समिती मार्फत वायरलेस यंत्रणा यात्रा कालावधीत जिल्हा प्रशासनाच्या उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

एल. सी.डी. स्किन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे भाविकांना लाईव्ह दर्शन देण्यासाठी दर्शनमंडपात भाविकांना एल.सी.डी. स्किन बसविण्यात आलेल्या आहेत.

मेटल डिटेक्टर व बॅग स्कॅनर मशिन :-

सुरक्षेच्या दृष्टीने दर्शनरांगेतील भाविकांची दर्शनमंडप व नामदेव पायरी येथे मेटल डिटेक्टरद्वारे तपासणी करून सोडण्यात येतात. तसेच त्यांचेकडील बॅग, पर्स, मोबाईल इ. वस्तु बॅग स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी करण्यात येते.

विमा पॉलीसी :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी आलेल्या भाविकांसाठी मंकीर समितीच्या वतीने खालीलप्रमाणे विमा उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी मंदिर समितीच्या वतीने रु. ७,००,०००/- इतका प्रिमीयम खर्च केलेला आहे. सन २०१८-१९ मध्ये भाविकांना सदर पॉलीसी लाभ झालेला आहे.

१. अपघाताने मृत्यु झाल्यास (२५ भाविक X रु. २,००,०००/-)

— रु. ५०,००,०००/-

२. अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. १,००,०००/-)

— रु. २५,००,०००/-

३. अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. ५०,०००/-)

— रु. १२,५०,०००/-

४. अपघाताने दवाखाना खर्च (२५ भाविक X रु. २५,०००/-)

— रु. ६,२५,०००/-

देणगीदार भाविकांना आशिर्वादाचा एसएमएस देणेबाबत :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समितीस देणगी देणाऱ्या भाविकांच्या देणगी झाल्यास व आशिर्वादाचा एसएमएस देण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

श्रीच्या लाईव्ह दर्शनाबाबत :-

यात्रेनिमित्त येणाऱ्या भाविकांची गर्दी मोठ्या प्रमाणावर असते. गर्दी होवून दर्शन रांग ही दर्शन मंडपाचे बाहेर पत्राशेड ते गोपाळपूर -राझंगी येथे जाण्याची शक्यता असल्याने पत्राशेड येथे मोठे एलईडी स्क्रीन बसवून भाविकांना श्रीचे लाईव्ह देण्यात येते. तसेच जियो टिव्ही यांना थेट प्रक्षेपणाचे हक्क दिले असल्याने, भाविकांना घरबसल्या जियो टिव्ही डिश टिव्हीवर श्रीचे थेट लाईव्ह दर्शन मिळणार आहे.

चौकशी कक्ष :- श्री विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना मंदिराचे माहिती, देणगी व्यवस्था, दर्शन व्यवस्था, पुजा भक्तनिवास व इतर अनुषंगीक माहिती देण्यासाठी दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. त्यामध्ये मराठी, इंग्रजी, कन्नड व तेलगु भाषा अवगत असलेले कर्मचारी नियुक्त करण्यात आलेली आहे.

‘Devotees Counting Machine’ श्री विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी दररोज हजारो भाविक येतात. सदरच्या भाविकांनी पदस्पर्शदर्शन व मुखदर्शन घेतलेल्या भाविकांची संख्या निश्चित करणे आवश्यक असते. तसेच दर्शनमंडप व दर्शनातिलील भाविकांची संख्या निश्चित झाल्यास पृढील योग्य ते नियोजन करण्यास मदत होणार असल्याने ‘Devotees Counting Machine’ खरेदी करून पदस्पर्शदर्शन रागेत विठ्ठल गाभारा व दर्शनमंडप पूर्वेत येथे बसविण्यात आलेल्या आहेत.

जनहित याची का. ०८/२०१२ मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार मंदिर समिती मार्फत पंढरपूरातील मठांमध्ये १००० शौचालये बांधण्याचे प्रस्तावित केलेले होते. त्याप्रमाणे उपलब्ध झालेल्या यादीप्रमाणे पंढरपूर शहर व परिसरातील ३१५ मठांचा सर्वे करण्यात आला आहे. त्यापैकी १६० मठांमध्ये १३८४ शौचालये बांधण्यास मंजुरी देण्यात आलेली होती. आतापर्यंत सदर शौचालयाचे कामासाठी एकूण रक्कम रु. १,५८,८२,३९३/- खर्च झालेला आहे. सदर शौचालये बांधकामाची तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.	तपशिल	एकूण	
		मठ	शौचालये
१.	शौचालये बांधकाम पूर्ण झालेले	१४७	१२६५
२.	शौचालये बांधकाम सुरू असलेले	०६	५९
३.	शौचालये बांधकाम सुरू होणेवर	०७	६०
	एकूण	१६०	१३८४

तसेच समितीचा सन २०१७ - १८ व सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षाचा जमाखर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	सन	उत्पन्न (रु.)	खर्च (रु.)	शिल्लक (रु.)
१.	२०१७ ते २०१८	२६,५६,१०,०१४.७५	१८,४४,६३,४६१.६७	१५,११,४६,५५३.०८
२.	२०१८ ते २०१९	३१,६७,२६,८८७.०६	१३,९७३३,८४८.०२	१७,६९,९२,२३९.०४
३.	२०१९ एप्रिल ते ऑक्टोबर २०१९)	१७,०२,६२,९१३.३७	१३,६२,९४,२३६.३२	३,४०,४,६७८.०५

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास :-

पंढरपूर शहरात सर्व्हे नं. ५९ येथे श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समिती, पंढरपूरच्या वतीने भाविकांच्या सोईसाठी ३०० खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे श्री विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास बांधकाम करणेत आले आले आहे. सदर भक्तनिवास इमारतीमध्ये ६ विंग तयार करण्यात आल्या असून, त्यामध्ये डि विंग सर्वसामान्य भाविकांसाठी करण्यात आला आहे. या डि विंगचा लोकार्पण सोहळा मा. मुख्यामंत्री महोदय, महाराष्ट्र राज्य यांचे शुभहस्ते सोमवार दि. १७/१२/२०१८ रोजी संपन्न झाला. सदरचे भक्तनिवास भाविकांना लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. या भक्तीनिवामध्ये मिन्नरल वॉटर, गरम पाणी, कन्टींग, लिफ्ट, अपंग भाविकांसाठी रम्प इ. सोयी उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट ‘क’

शासन निर्णय क्र. LNJD/D १७०११/१०/२०१४/ Desk- १७ नुसार धर्मादाय संघटनेचे स्वतंत्र संगणक प्रणाली विकसीत करण्यात आलेली आहे. धर्मादाय संघटनेचे संकेतस्थळ स्टेट डेटा सेंटर, नविन प्रशासकीय भवन येथे डिप्लॉय करण्यात आलेले आहे. धर्मादाय संघटनेचे संकेतस्थळ charity.maharashtra.gov.in असे आहे. सदर संकेतस्थळावरून नविन संस्था नोंदणी, न्यास नोंदणी, ४१-सी नुसार वर्गणी गोळा करण्याची परवानगी, न्यासांचे हिशोबपत्रक दाखल करणे. न्यासाचे अंदाजपत्रक दाखल करणे, बदल अर्ज दाखल करणे. न्यास अथवा रुग्णालयाबाबत तक्रार दाखल करणे. तसेच न्यासांचे रुग्णालयाबद्दल real time basis वर माहिती नागरिकांना मिळते. न्यास/संस्था नोंदणी करीता ऑनलाईन फी भरणे अशा अनेक सेवा सुरू करण्यात आलेल्या आहेत. संस्था नोंदणी व न्यास नोंदणी ऑनलाईन करण्याच्या अर्जदारास त्यांचे नोंदणीचे प्रमाणपत्र अधिकाऱ्यांच्या डिजिटल सिग्नेचरने त्यांच्या ईमेलद्वारे पाठविले जाते. याशिवाय धर्मादाय संघटनेतील अधिकाऱ्यांनी केलेल्या आदेशाची प्रत संकेतस्थळावर अपलोड करण्यात येते.

संगणक प्रणालीबाबत धर्मादाय संघटनेतील कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण देण्यात आलेले असून न्यासाचे विश्वस्तांकरीता कार्यशाळा आयोजित करण्यात येणार आहेत जेणेकरून सर्व विश्वस्त सदर संगणक प्रणाली जलद गतीने वापरू शकतील.

शासन निर्णय क्र. LNJD/D १७०११/१०/२०१४/Desk- १७ नुसार धर्मादाय संघटनेच्या अभिलेखांचे डिजिटायझेशन करणे चा दुसरा प्रकल्प सुरू आहे. सदर प्रकल्पांतर्गत मे. कार्वी डेटा मॅनेजमेंट लि. या संस्थेने धर्मादाय संघटनेच्या अभिलेखांचे स्कॅनिंग केलेले आहे. सदर स्कॅनिंग केलेले अभिलेख संकेतस्थळावर अपलोड करण्यात आलेले आहे जेणेकरून सर्व न्यासांना तसेच न्यासांच्या लाभार्थींना त्यांचे अभिलेख पाहता येतील.

शासनाच्या निर्देशानुसार धर्मादाय संघटनेचे संकेतस्थळ व संगणक प्रणाली स्टेट डेटा सेंटरवरून क्लॉऊड सिस्टमवर नेणेबाबत काम चालू आहे. सदर क्लॉऊड सिस्टम करीता रु. १६.२४.८३६/- + १८% जी.एस.टी. प्रती वर्ष असा खर्च येणार आहे.

परिशिष्ट - अ

धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांच्या जागा उपलब्धतेबाबतची सद्यस्थिती

जागेच्या मालकीबाबत				
अं.क्र.	स्वतःची	भाड्याची	प्रशासकीय	स्वतःची/भाड्याची
१	मुख्यालय	जळगाव	सिंधुदुर्ग	सांगली
२	बृहन्मुंबई विभाग, मुंबई	नंदुरबार	जालना	सातारा
३	ठाणे	लातूर	गडचिरोली	
४	रायगड	बीड	बुलडाणा	
५	पुणे	नांदेड		
६	अहमदनगर	परभणी		
७	सोलापूर	हिंगोली		
८	कोल्हापूर	यवतमाळ		
९	रत्नागिरी	वाशिम		
१०	धुळे	भंडारा		
११	नाशिक	वर्धा		
१२	उस्मानाबाद	गोंदीया		
१३	औरंगाबाद	पालघर (प्रस्तावित)		
१४	अमरावती			
१५	अकोला			
१६	नागपूर			
१७	चंद्रपुर			

एकुण ३५ कार्यालयाची स्थिती वरीलप्रमाणे असून मुख्यालय व मुंबई कार्यालय हे एकत्रित आयुक्त भवनाच्या इमारतीत आहे. तसेच मुंबई उपनगर जिल्ह्याचे कामकाज मुंबई कार्यालयातून केले जाते.

स्वतःची इमारत असलेले जिल्हे	: १७
भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे	: १३
प्रशासकीय इमारतीत असलेले जिल्हे	: ०४
स्वतःची भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे	: ०२

परिशिष्ट - ब

अ.क्र.	जिल्हा	रुग्णालयांची संख्या	जाने. २०१९ ते डिसें. २०१९ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०२० ते डिसें. २०२० एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०२१ ते डिसें. २०२१ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या
१.	मुंबई	८०	३८३०६	१९९९२	२२५०८	८०८०६
२.	ठाणे	२०	२०१२८	१३७४०	८७४०	४२६०८
३.	पालघर	७	१३४३	५९९	२०२७	३६६९
४.	रायगड	१२	५०५५	९४१	७२५	६७२१
५.	नाशिक	२१	९३९३	५२४८	५२७८	१९९१९
६.	धुळे	८	२३१५	८२०	२१४६	५२८१
७.	नंदुरबार	२	१५७३	५२६	६८१	२७८०
८.	जळगांव	८	९२६	५८०	११९५	२७०१
९.	नागपुर	३०	१६८३४	१०१३७	१६९१५	४३८८६
१०.	चंद्रपुर	४	२७९	१८१	२५३	७१३
११.	भंडारा	२	२६७	२१८	२५२	७३७
१२.	गोंदिया	३	१२९	३५	३५	१९९
१३.	वर्धा	५	४३५०३	१८३५२	२५७०३	८७५५८
१४.	गडचिरोली	४	५५०	३५७	३६४	१२७१
१५.	अमरावती	१५	३८००	१९६६	४५९३	१०३५९
१६.	अकोला	१०	५८९६	१३७६	२००९	९२८१
१७.	वाशिम	६	२५४६१	८३३८	५४	३३८५३
१८.	यवतमाळ	३	१७७५	९३२	१०९१	३७९८
१९.	बुलढाणा	२	९०६	१४	०	९२०
२०.	औरंगाबाद	१९	१७४४१	४७८३	६६३१	२८८५५
२१.	परभणी	४	४४१४	१६७४	३१०२	९१९०
२२.	हिंगोली	०	०	०	०	०
२३.	नांदेड	२	६६	१६	६९	१५१
२४.	जालना	२	१२९६	१२९३	१९७७	४५६६
२५.	लातूर	७	७९०	३३८	६८०	१८०८
२६.	बीड	३	२९२	२६८०	२६३०	५६०२
२७.	सोलापूर	१८	७१६३	३७५०	२९०४	१३८१७
२८.	उस्मानाबाद	१	३६७	१८५	२४३	७९५
२९.	कोल्हापूर	२०	१६१०	१२६६	१७२५	४६०१
३०.	रत्नागिरी	६	२९६४	१७३४	२८३०	७५२८
३१.	सिंधुदुर्ग	७	१२५९	९३९	१६६३	३८६१
३२.	सांगली	२८	२६७७	१५२३	२८४७	७०४७
३३.	पुणे	५५	४१६३६	२८०९७	५१३९७	१२११३०
३४.	अहमदनगर	२६	१२२४०	३९२३८३	५७०१	४१०३२४
३५.	सातारा	१८	३९८१	१९७६	१२५४	७२११
एकूण		४५८	२७६६३५	५२६९८९	१८०२२२	९८३८४६

न्यास नोंदणी माहिती

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	GB.R.	111146	114930	119703	3784	3563	1880	1149930	118493	121583
2.	Thane	51562	54944	1270	3382	973	1271	54944	55917	2541
3.	Raigad	16696	17199	17602	503	403	402	17100	17602	18004
4.	Palghar	0	0	145	0	145	12608	0	145	12753
5.	Nashik	21774	23389	23958	1615	569	603	23389	23958	24561
6.	Jalgaon	22336	22709	23229	464	520	768	22800	23229	23997
7.	Dhule	11596	11596	11745	172	149	233	11596	11745	11978
8.	Nandurbar	5672	5946	0	274	192	235	5946	6138	235
9.	Pune	61261	63382	66176	2121	1692	1911	63382	65074	68087
10.	Ahmadnagar	23947	24711	22843	764	729	643	24711	25440	23486
11.	Satara	21048	21480	21754	432	177	314	21480	21754	22068
12.	Kolhapur	41383	42049	42389	666	340	395	42049	42389	42784
13.	Sangli	23398	23462	23809	64	347	292	23462	23809	24101
14.	Ratnagiri	7169	7699	7866	196	167	123	7365	7866	7989
15.	Sindhudurga	5850	5976	6139	126	163	134	5976	6139	6273
16.	Aurangabad	30989	31678	32031	689	353	603	31678	32031	32634
17.	Jalna	14942	15107	15107	165	153	152	15107	15260	15259
18.	Parbhani	16843	17090	17207	247	123	181	17090	17213	17388
19.	Nanded	22418	22959	23278	541	319	1064	22959	23278	24342
20.	Hingoli	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.	Amravati	21285	21942	0	657	851	0	21942	22793	0
22.	Akola	42281	24682	23916	401	289	263	42682	24971	24179
23.	Buldhana	17799	18056	1873	257	323	160	18056	18379	18873
24.	Yavatmal	21034	21448	0	414	878	0	21448	22326	0
25.	Washim	10497	10627	0	130	61	0	10627	10688	0
26.	Nagpur	41080	42654	42947	1570	293	100	42654	42947	43047
27.	Wardha	9877	10013	10299	136	286	168	10013	10299	10467
28.	Bhandara	9811	9888	10020	77	132	123	9888	10020	10143
29.	Chandrapur	14726	15275	15040	399	16	214	15175	15340	15554
30.	Gadchiroli	7442	7456	7579	89	14	76	7442	7456	7579
31.	Gondia	9018	9126	9222	108	96	142	9126	9222	9364
32.	Latur	25120	25665	25995	545	330	391	25665	25995	26386
33.	Solapur	28831	29980	30511	1149	531	976	29980	30511	31487
34.	Osmanabad	16536	16718	17013	182	295	116	16718	17013	17129
35.	Beed	27193	27905	28318	712	413	378	27905	28318	28696
	Total	811960	817741	698984	23031	15885	26919	835285	833758	742967

संस्था नोंदणी अधिनियम

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	GBR.	74472	77339	80642	2320	983	1869	76792	78322	82511
2.	Thane	41335	43156	102	1821	573	1011	43156	43729	1113
3.	Raigad	13725	14140	14448	415	308	353	14140	14448	14801
4.	Palghar	0	0	0	0	145	0	0	145	0
5.	Nashik	20085	20775	21435	690	660	637	20775	21435	22072
6.	Jalgaon	20782	21322	21862	540	345	481	21322	21667	22343
7.	Dhule	15833	16025	16213	192	188	186	16025	16213	16399
8.	Nandurbar	1939	2140	0	201	184	172	2140	2324	172
9.	Pune	53433	55494	58755	2061	2001	1611	55494	57495	60366
10.	Ahmadnagar	670372	688653	689691	18281	3127	1038	688653	691780	690729
11.	Satara	16579	16968	17150	389	136	241	16968	17150	17391
12.	Kolhapur	37698	37186	38200	512	502	482	37698	38200	38682
13.	Sangli	18326	18567	18790	241	223	207	18567	18790	18997
14.	Ratnagiri	13200	13822	14112	287	290	246	13487	14112	14358
15.	Sindhudurg	4496	4611	4745	115	134	83	4611	4745	4828
16.	Aurangabad	25852	26542	27044	690	502	576	26542	27044	27620
17.	Jalna	12590	12834	13029	244	195	205	12834	13029	13234
18.	Parbhani	200	485	638	285	148	211	485	638	786
19.	Nanded	23047	23570	24015	523	445	422	23570	24015	24437
20.	Hingoli	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21.	Amravati	19843	20542	0	699	736	0	20542	21278	0
22.	Akola	22750	23102	20503	352	281	304	23102	23383	20807
23.	Buldhana	18056	18379	18601	323	222	235	18379	18601	18836
24.	Yavatmal	19567	19652	0	85	502	0	19652	20154	0
25.	Washim	5239	5905	0	300	366	0	5539	6271	0
26.	Nagpur	40004	40686	41114	682	428	327	40686	41114	41441
27.	Wardha	9093	9217	9364	124	147	101	9217	9364	9465
28.	Bhandara	9503	9618	9618	115	64	140	9618	9682	9822
29.	Chandrapur	14726	15275	15040	399	16	214	15175	15340	15554
30.	Gadchiroli	7251	7297	7308	57	46	65	7251	7297	7308
31.	Gondia	9556	9642	9728	86	86	142	9642	9728	9870
32.	Latur	27178	27515	27910	337	395	362	27515	27910	28272
33.	Solapur	8944	9819	10430	875	611	621	9819	10430	11051
34.	Osmanabad	13182	13403	13583	221	180	199	13403	13583	13782
35.	Beed	26657	27256	27685	599	429	393	27256	27685	28078
	Total	1315513	1350937	1271755	35061	15598	13134	1350055	1367101	1285125

TABLE - 3

2016						
कार्यालय	न्यास नोंदणी माहिती			संस्था नोंदणी अधिनियम		
	आरंभी नोंद 2019	वर्षात नोंद 2020	वर्षाचे अखेरीस 2021	आरंभी नोंद 2019	वर्षात नोंद 2020	वर्षाचे अखेरीस 2021
1. G.B.R	119703	1880	121583	80642	1869	82511
2. Thane	51562	3382	54944	41335	1821	43156
3. Raigad	16696	503	17199	13725	415	14140
4. Palghar	0	145	145	0	145	145
5. Nashik	21774	569	24561	20085	660	22072
6. Jalgaon	23229	768	23997	21862	481	22343
7. Dhule	11596	149	11978	15833	188	16399
8. Nandurbar	6138	235	6373	2324	172	2496
9. Pune	63382	1692	65074	55494	2001	57495
10. Ahmadnagar	23947	764	24711	22078	840	22918
11. Satara	21754	314	22068	17150	241	17391
12. Kolhapur	41383	666	42049	37186	512	37698
13. Sangali	23398	64	23462	18326	241	18567
14. Ratnagiri	7177	196	7373	6025	196	6221
15. Sindhudurga	6193	126	6319	4640	115	4755
16. Aurangabad	30989	689	31678	25852	690	26542
17. Jalna	15255	152	15460	13232	205	13437
18. Prabhani	16843	247	17090	200	285	485
19. Nanded	22418	319	24342	23047	445	24437
20. Hingoli	0	0	0	0	0	0
21. Amravati	21942	851	22793	20542	736	21278
22. Akola	24281	401	24682	22750	352	23102
23. Buldhana	18601	235	18836	18713	160	18873
24. Yavatmal	21448	878	22326	19652	502	20154
25. Washim	10627	61	10688	5905	366	6271
26. Nagpur	41080	1570	42650	40004	682	40686
27. Wardha	10299	168	10467	9364	101	9464
28. Bhandara	9811	132	10143	9503	64	9822
29. Chandrapur	14776	399	15175	14771	248	15019
30. Gadchiroli	7353	89	7442	7251	57	7308
31. Gondia	9018	108	9126	9556	86	9642
32. Latur	25120	330	36686	27178	395	28272
33. Solapur	30511	976	31487	10430	621	11051
34. Osmanabad	16536	182	16718	13182	221	13403
35. Beed	27193	712	27905	26657	599	27256
Total	812033	19952	847230	674494	16712	694809

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirement

तक्ता - १
TABLE--I

प्रत्यक्ष रकम २०१९-२०२० अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ सुधारित अंदाज २०२०-२०२१ अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
Actuals 2019-2020 Budget Estimates 2020-2021 Revised Estimates 2020-2021 Budget Estimates 2021-2022

1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण -				
धर्मादाय संघटना	--	--	--	--
एकूण (अ)	--	--	--	--
(ब) उद्दीष्टवार वर्गीकरण -				
८०० (एक) धर्मादाय आयुक्त				
इतर खर्च				
(२०७००४४९)				
(१) वेतन	52518	77395	61895	84361
(२) अतिकालीक भत्ता	12	121	25	70
(३) दुरध्वनी, विज व पाणी शुल्क	1545	3200	2036	3200
(४) कंत्राटी सेवा	167	1	632	630
(५) प्रवास खर्च	165	610	435	300
(६) कार्यालयीन खर्च	1435	1915	1436	1505
(७) भाडे पट्टी व कर	0	48144	43330	48144
(८) संगणकावरील खर्च	67	350	263	368
(९) इतर खर्च	0	100	55	100
(१०) पेट्रोल तेल व वंगण	0	1	1	1
(११) लहान बांधकामे	0	1	1	1
एकूण ८०० (१)	55909	131838	110109	138680
८०० (दोन) संस्था नोंदणी अधिनियम,				
१८६० ची अंमलबजावणी				
(२०७००४५२)				
वेतन	4006	5160	5100	5624
कार्यालयीन खर्च	0	0	0	0
एकूण ८०० (२)	4006	5160	5100	5624
(A) Activity Classification.				
Charity Organisation	--	--	--	--
Total (A)	--	--	--	--
(B) Objectwise Classification				
Other expenditure				
800 (I) Charity Commissioner				
(20700441)				
(i) Salaries	84361	84361	84361	84361
(ii) O. T.	70	70	25	70
(iii) Telephone Charges	3200	3200	2036	3200
(vi) Contract Services	630	630	632	630
(iv) Travel Expenses	300	300	435	300
(v) Office Expenses	1505	1505	1436	1505
(vi)	48144	48144	43330	48144
(vii) Computer Expenses.	368	350	263	368
(viii) Other Charges.	100	100	55	100
(viii) Petrol, Oil & Lubricant	1	1	1	1
(viii) Minor works	1	1	1	1
Total 800 (I)	138680	138680	110109	138680
800 (II) Administration of Societies				
Registration Act, 1860				
(20700452)				
Salaries	5624	5160	5100	5624
Office Expenses	0	0	0	0
Total 800 - (II)	5624	5160	5100	5624

1	2	3	4	5
८०० (तीन) धर्मादाय आयुक्तांची विभागीय कार्यालये (२०७००४६१)				800 (III) Regional Officers of Charity Commissioner (20700461)
०१ वेतन	627449	875148	875148	953911 ... Salaries
०२ अतिकालीक भत्ता	10	121	97	127 ... Overtime
०३ टेलीफोन वीज व पाणी शुल्क	3185	4600	4140	4600 ... Telephone Charges
०४ कंत्राटी सेवा	94	221	199	221 ... Contract Service
०५ प्रवास खर्च	571	8439	5064	8861 ... Travel Expenses
०६ कार्यालयीन खर्च	9251	14127	12714	14833 ... Office Expenses
०७ भाडे, पट्टी व कर	6912	8500	7650	8500 ... Rent, Rates and Taxes
०८ संगणकावरील खर्च	94	674	506	708 ... Computer Expenses
०९ सुट्टीच्या दिवसाची भरपाई	0	0	0	0 ... Payment for Profes sional and Special Service
१० मजुरी	27	132	22	139 ... Wages
११ पेट्रोल, तेल व वंगण	0	1	1	1 ... Petrol, Oil, Lubricants
१२ लहान बांधकामे	0	1	1	1 ... Minor Works
इतर खर्च	0	1	1	1 ... Other Expendityre
एकूण ८०० (३)	647593	911965	905543	991903 ... Total 800 (III)
एकूण (ब)				Total (B)
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने				(C) Source of finance
मागणी क्रमांक जे-२				Demand No. J-2
२०७० इतर प्रशासकीय सेवा	707508	1048963	1020752	1136207 ... 2070 Other Administrative Services.

तक्ता - १
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रु. हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	5	6	7
	प्रत्यक्ष रकमा २०१९-२०२०	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१	सुधारलेले अंदाज २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प २०२१-२०२२
(अ) कार्याचे वर्गीकरण सामाजिक सुरक्षा व कल्याण				
एकूण (अ) ...	2	5	6	7
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण ६०-इतर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण कार्यक्रम १०४-ठेव संलग्न विमा योजना ००(०१)-ठेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६९४) भारित ५०-इतर खर्च ...	240	500	500	700
एकूण ...	240	500	500	700
००(०२)-ठेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६२३)दत्तमत ५०-इतर खर्च ...	2640	4000	4000	4000
एकूण ...	2640	4000	4000	4000
एकूण (ब) ...	--	--	--	--
२२३५ - सामाजिक सुरक्षा व कल्याण भारित दत्तमत एकूण (क) ...	240 2640 2880	500 4000 4500	500 4000 4500	700 4000 4700
(A) Activity Classification Social Security and Welfare Total (A)				
(B) Objective Classification 60-Other Social Security and Welfare Programme 104-Deposit Linked Scheme (00) (01)-Payment against Deposit Linked Insurance Scheme Charged - (22350614) Other Charges Total				
(00) (01)-Payment against Deposit Linked Insurance Scheme Voted - (22350614) Other Charges Total				
Total (B)				
2235 - Social Security and Welfare -- Voted Total (c)				

TABLE-II

तक्ता-२

खालील तक्ते धर्मादाय आयुक्त व त्यांच्या अधिपत्याखालील न्यायिक कामे, न्यायिकवत कामे, दावे (दिवाणी), सांविधिक व प्रशासकीय कामे दर्शवितात.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the Year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year.		
	2019 2	2020 3	2021 4	2019 5	2020 6	2021 7
कार्यालय : धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई						
न्यायिक कामे ...	858	901	--	770	334	--
न्यायिकवत कामे ...	0	0	--	0	0	--
दावे (दिवाणी) ...	790	842	--	123	36	--
सांविधिक ...	0	0	--	2038	888	--
प्रशासकीय ...	350	319	--	2789	870	--
एकूण ...	1998	2062	--	5720	2128	--
कार्यालय : १. धर्मादाय सह आयुक्त, पुणे -						
न्यायिक कामे ...	14324	10387	--	8888	2130	--
न्यायिकवत कामे ...	0	0	--	109	0	--
दावे (दिवाणी) ...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक ...	197	0	--	0	0	--
प्रशासकीय ...	437	0	--	0	0	--
एकूण ...	14958	10387	--	8997	2130	--
कार्यालय : २. धर्मादाय सह आयुक्त, नागपूर						
न्यायिक कामे ...	1690	1796	1991	1781	1010	1315
न्यायिकवत कामे ...	24059	25475	29094	12429	1905	6518
दावे (दिवाणी) ...	0	0	0	0	0	41
सांविधिक ...	25218	26880	30555	12873	3203	5245
प्रशासकीय ...	1695	1137	2008	6887	61	667
एकूण ...	52662	55288	63648	33970	6179	13786
कार्यालय : ३. धर्मादाय, सह आयुक्त, औरंगाबाद						
न्यायिक कामे ...	3187	4583	5583	8377	3482	4994
न्यायिकवत कामे ...	1229	1553	1505	832	287	5652
दावे (दिवाणी) ...	82	78	63	22	17	15
सांविधिक ...	198	128	404	5259	2983	5504
प्रशासकीय ...	294	112	147	1631	1279	1758
एकूण ...	4990	6454	7702	16121	8048	17923
कार्यालय : ४. धर्मादाय, सह आयुक्त, लातूर						
न्यायिक कामे ...	4471	3518	4075	6125	3507	3771
न्यायिकवत कामे ...	170	185	200	40	56	29
दावे (दिवाणी) ...	0	6	0	45	19	31
सांविधिक ...	75	72	77	2889	1358	1858
प्रशासकीय ...	64	314	74	1547	465	759
एकूण ...	4780	4095	4426	10646	5405	6448

२-चालू
II--Contd.

The following table indicates the details Judicial, Quasi Judicial Litigation (Civil), Statutory and Administrative work of Charity Commissioner and offices under their control.

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases	
2019 8	2020 9	2021 10	2019 11	2020 12	2021 13	2019 14	2020 15	2021 16	17	
Office : Charity Commissioner, (M.S.) Mumbai.										
1628	1235	--	727	318	--	901	917	--	...	Judicial Work
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Quasi Judicial
913	878	--	71	4	--	842	874	--	...	Litigation
2038	888	--	2038	830	--	0	58	--	...	Statutory work
3139	1189	--	2820	600	--	319	589	--	...	Administrative
7718	4190	--	5656	1752	--	2062	2438	--	...	Total
Office : (1) Joint Charity Commissioner, Pune.-										
23212	12517	--	8490	1942	--	14722	10575	--	...	Judicial Work
109	0	--	109	0	--	0	0	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation
197	0	--	0	0	--	197	0	--	...	Statutory work
437	0	--	0	0	--	437	0	--	...	Administrative
23955	12517	--	8599	1942	--	15356	10575	--	...	Total
Office : (2) Joint Charity Commissioner, Nagpur.										
3421	2806	3306	1625	802	1040	2266	2004	2266	...	Judicial Work
36488	27380	35612	7673	1459	1966	33646	25921	33646	...	Quasi Judicial
0	0	41	0	0	23	0	0	18	...	Litigation
38091	30083	35800	7871	2693	3947	30220	27390	31853	...	Statutory work
8582	1198	2675	7445	24	327	1137	1174	2348	...	Administrative
86582	61467	77434	24614	4978	7303	67269	56489	70131	...	Total
Office : (3) Joint Charity Commissioner, Aurangabad.										
11564	8065	10577	5998	2482	5307	4583	5583	5270	...	Judicial Work
2061	1840	7157	508	335	2529	1553	1505	4628	...	Quasi Judicial
104	95	78	26	32	70	78	63	8	...	Litigation
5457	3111	5908	5329	2707	4628	128	404	1280	...	Statutory work
1925	1391	1905	1813	1244	1781	112	147	124	...	Administrative
21111	14502	25625	13673	6800	14315	6454	7702	11310	...	Total
Office : (4) Joint Charity Commissioner, Latur.										
10596	7025	7846	7078	2950	4157	3518	4075	3689	...	Judicial Work
210	241	229	25	41	49	185	200	180	...	Quasi Judicial
45	25	31	39	25	29	6	0	2	...	Litigation
2964	1430	1935	2892	1353	1838	72	77	97	...	Statutory work
1611	779	833	1297	705	798	314	74	35	...	Administrative
15426	9500	10874	11331	5074	6871	4095	4426	4003	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : ५. धर्मादाय सह आयुक्त, कोल्हापूर.-							
न्यायिक कामे	...	3741	2790	2520	2179	3266	4050
न्यायिकवत कामे	...	9885	9680	140	7391	4259	401
दावे (दिवाणी)	...	47	0	0	13	0	0
सांविधिक	...	156	381	11	3711	2073	0
प्रशासकीय	...	80	1	264	2492	888	498
एकूण	...	13909	12852	2935	15786	10486	4949
कार्यालय : ६. धर्मादाय सह आयुक्त, अमरावती -							
न्यायिक कामे	...	8063	7953	--	1396	1397	--
न्यायिकवत कामे	...	6690	5989	--	8426	1374	--
दावे (दिवाणी)	...	224	227	--	34	114	--
सांविधिक	...	72	65	--	142	2035	--
प्रशासकीय	...	16	10	--	65	32	--
एकूण	...	15065	14244	--	10063	4952	--
कार्यालय : ७. धर्मादाय सह आयुक्त, नाशिक							
न्यायिक कामे	...	7912	7480	7980	5160	1711	2744
न्यायिकवत कामे	...	840	845	873	156	88	102
दावे (दिवाणी)	...	207	200	191	11	5	11
सांविधिक	..	275	203	226	4003	2248	3481
प्रशासकीय	...	28	37	20	2270	1350	20
एकूण	...	9262	8765	9290	11600	5402	6358
कार्यालय : ९. बृहन्मुंबई कार्यालय, मुंबई -							
न्यायिक कामे	...	10831	12664	12976	14483	4747	13283
न्यायिकवत कामे	...	20149	794	843	488	239	633
दावे (दिवाणी)	...	239	98	112	49	20	31
सांविधिक	...	6612	6274	5321	14437	6592	10967
प्रशासकीय	...	550	6561	5719	5811	23499	40175
एकूण	...	38381	26391	24971	35268	35097	93600
कार्यालय : २. ठाणे विभाग, ठाणे.-							
न्यायिक कामे	...	5593	4682	3969	6964	2191	4796
न्यायिकवत कामे	...	590	617	422	130	85	160
दावे (दिवाणी)	...	64	65	34	1	0	0
सांविधिक	...	2161	2708	0	1969	715	2952
प्रशासकीय	...	3618	3618	1000	2315	306	442
एकूण	...	12026	11690	5425	11379	3297	8350
कार्यालय : ३. जळगाव विभाग, जळगाव.-							
न्यायिक कामे	...	8048	6359	4333	9318	1742	2531
न्यायिकवत कामे	...	28691	27556	4262	17356	38740	14128
दावे (दिवाणी)	...	307	318	304	150	46	15
सांविधिक	...	6087	3466	481	1365	1150	1150
प्रशासकीय	...	12	58	253	435	450	77
एकूण	...	43145	37757	9633	28624	42128	17901

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (5) Joint Charity Commissioner, Kolhapur.-										
5920	6056	6570	3026	1689	2391	2894	4367	4179	...	Judicial Work
17276	13939	541	6024	3458	481	11252	10481	60	...	Quasi Judicial
60	0	0	13	0	0	47	0	0	...	Litigation (Civil)
3867	2454	11	3374	1474	1	1493	980	10	...	Statutory work
2572	889	762	2470	826	518	102	63	244	...	Administrative
29695	23338	7884	14907	7447	3391	14788	15891	4493	...	Total
Office : (6) Joint Charity Commissioner, Amravati.-										
9459	9350	--	1526	2447	--	7953	6903	--	...	Judicial Work
15116	7363	--	9127	965	--	5989	6398	--	...	Quasi Judicial
258	341	--	31	69	--	227	272	--	...	Litigation (Civil)
214	2100	--	149	1770	--	65	330	--	...	Statutory work
81	42	--	71	23	--	10	19	--	...	Administrative
25128	19196	--	10904	5274	--	14244	13922	--	...	Total
Office : (7) Joint Charity Commissioner, Nasik.-										
13072	9191	10724	5592	1211	3396	7480	7980	7328	...	Judicial Work
996	933	975	151	60	72	845	873	903	...	Quasi Judicial
218	205	202	18	14	27	200	191	175	...	Litigation (Civil)
4278	2451	3707	4075	2225	3360	203	226	347	...	Statutory work
2298	1387	1467	2261	1367	1449	37	20	18	...	Administrative
20862	14467	17075	12097	4877	8304	8765	9290	8771	...	Total
Office : (1) Greater Mumbai Office, Mumbai.-										
25314	17411	26259	12568	4435	8297	12746	12976	17962	...	Judicial Work
20637	1033	1476	75	190	228	20562	843	1248	...	Quasi Judicial
288	118	143	11	6	6	277	112	137	...	Litigation (Civil)
21049	12866	16288	14775	7545	13242	6274	5321	3046	...	Statutory work
6361	30060	45894	5655	24313	42510	706	5747	3558	...	Administrative
73649	61488	118571	33084	36489	92794	40565	24999	25951	...	Total
Office : (2) Thane Region, Thane.-										
12557	6873	8765	7875	1703	5241	4682	5170	3524	...	Judicial Work
720	702	582	103	17	46	617	685	536	...	Quasi Judicial
65	65	34	0	0	0	65	65	34	...	Litigation (Civil)
4130	3423	2952	1422	612	2493	2708	2811	459	...	Statutory work
5933	3924	1442	2315	288	337	3618	3636	1105	...	Administrative
23405	14987	13775	11715	2620	8117	11690	12367	5658	...	Total
Office : (3) Jalgaon Region, Jalgaon.-										
17366	8101	6864	7989	1480	2657	7688	4333	4207	...	Judicial Work
46047	66296	18390	40650	40750	16639	5397	25546	1751	...	Quasi Judicial
457	364	319	190	97	190	267	267	129	...	Litigation (Civil)
7452	4316	1631	4350	1000	1450	3102	3616	181	...	Statutory work
447	508	330	360	250	112	87	258	218	...	Administrative
71769	79585	27534	53539	43577	21048	16541	34020	6486	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : ४. चंद्रपूर विभाग, चंद्रपूर.-							
न्यायिक कामे	...	176	155	--	823	476	--
न्यायिकवत कामे	...	2024	2655	--	5726	2132	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	186	16	--	15	23	--
प्रशासकीय	...	265	246	--	2955	1807	--
एकूण	...	2651	3072	--	9519	4438	--
कार्यालय : ५. अकोला विभाग, अकोला. -							
न्यायिक कामे	...	2816	3217	3406	4266	1491	2292
न्यायिकवत कामे	...	129	106	127	91	48	492
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	218	291	428	2127	1488	1942
प्रशासकीय	...	45	30	40	368	300	251
एकूण	...	3208	3644	4001	6852	3327	4977
कार्यालय : ६. रत्नागिरी विभाग, रत्नागिरी.-							
न्यायिक कामे	...	1463	1787	--	852	503	--
न्यायिकवत कामे	...	270	293	--	14	21	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	880	207	--	717	499	--
प्रशासकीय	...	221	141	--	116	245	--
एकूण	...	2834	2428	--	1699	1268	--
कार्यालय : ७. सांगली विभाग, सांगली.-							
न्यायिक कामे	...	1769	3088	3426	5689	897	797
न्यायिकवत कामे	...	9879	9943	9706	7729	2601	1882
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	3256	3292	3398	1586	1398	797
प्रशासकीय	...	1892	1894	1906	132	551	1835
एकूण	...	16796	18217	18436	15136	5447	5311
कार्यालय : ८. परभणी विभाग, परभणी.-							
न्यायिक कामे	...	1392	3490	2373	9808	1919	2282
न्यायिकवत कामे	...	722	278	212	50	47	30
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	51	19	28	2223	1204	1467
प्रशासकीय	...	3	2	6	124	359	150
एकूण	...	2168	3789	2619	12205	3529	3929

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (4) Chandrapur Region, Chandrapur—										
999	631	--	844	371	--	155	260	--	...	Judicial Work
7750	4787	--	5095	2032	--	2655	2755	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
201	39	--	185	17	--	16	22	--	...	Statutory work
3220	2053	--	2974	1821	--	246	232	--	...	Administrative
12170	7510	--	9098	4241	--	3072	3269	--	...	Total
Office : (5) Akola Region, Akola—										
7082	4708	5698	3170	1301	2561	3912	3407	3137	...	Judicial Work
220	154	619	97	32	500	123	122	119	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2345	1779	2370	2019	1186	1407	326	593	963	...	Statutory work
413	330	291	373	298	260	40	32	31	...	Administrative
10060	6971	8978	5659	2817	4728	4401	4154	4250	...	Total
Office : (6) Ratnagiri Region, Ratnagiri—										
2315	2290	--	424	436	--	1891	1854	--	...	Judicial Work
284	314	--	1	0	--	283	314	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
1597	706	--	460	339	--	1137	367	--	...	Statutory work
337	386	--	196	277	--	141	109	--	...	Administrative
4533	3696	--	1081	1052	--	3452	2644	--	...	Total
Office : (7) Sangli Region, Sangli—										
7458	3985	4223	4370	559	1398	3088	3426	282	...	Judicial Work
17608	12544	11588	7665	2838	721	9943	9706	1080	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
4842	4690	4195	1550	1292	852	3292	3398	3343	...	Statutory work
2024	2445	3741	130	539	1593	1894	1906	2148	...	Administrative
31932	23664	23747	13715	5228	4564	18217	18436	6853	...	Total
Office : (8) Parbhani Region, Parbhani—										
11200	5409	4655	7667	2916	2892	3533	2493	1763	...	Judicial Work
772	325	242	494	113	84	278	212	158	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2274	1223	1495	2255	1195	1401	19	28	66	...	Statutory work
127	361	156	125	355	154	2	6	2	...	Administrative
14373	7318	6548	10541	4579	4531	3832	2739	1989	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : ९. सोलापूर विभाग, सोलापूर—							
न्यायिक कामे	...	2596	2671	3388	4347	2119	3600
न्यायिकवत कामे	...	590	577	558	100	45	325
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	165	239	182	3500	1549	3071
प्रशासकीय	...	21	40	47	425	347	227
एकूण	...	3372	3527	4175	8372	4060	7223
कार्यालय : १०. सातारा विभाग, सातारा—							
न्यायिक कामे	...	4526	3046	2912	4243	838	1697
न्यायिकवत कामे	...	5404	5454	4360	2200	1045	1313
दावे(दिवाणी)	...	0	0	22	0	0	3
सांविधिक	...	157	111	295	2005	559	1354
प्रशासकीय	...	530	586	47	906	499	915
एकूण	...	10617	9492	7636	9354	2941	5282
कार्यालय : ११. अहमदनगर विभाग, अहमदनगर—							
न्यायिक कामे	...	1784	1789	--	3543	1515	--
न्यायिकवतकामे	...	313	236	--	316	113	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	0	456	--	0	1185	--
प्रशासकीय	...	3557	3625	--	2739	177	--
एकूण	...	5654	6106	--	6598	2990	--
कार्यालय : १२. धुळे विभाग, धुळे—							
न्यायिक कामे	...	991	1243	1371	1259	481	1465
न्यायिकवतकामे	...	157	169	179	52	37	66
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	460	1025	268	1209	839	1435
प्रशासकीय	...	20178	2727	2690	668	84	860
एकूण	...	21786	5164	4508	3188	1441	3826
कार्यालय : १३. गडचिरोली विभाग, गडचिरोली.-							
न्यायिक कामे	...	99	193	170	272	254	851
न्यायिकवतकामे	...	19	19	1	700	7	70
दावे (दिवाणी)	...	21	14	16	1	7	9
सांविधिक	...	87	58	70	502	299	524
प्रशासकीय	...	1	9	10	1413	73	75
एकूण	...	227	293	267	2888	640	1529

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (9) Solapur Region, Solapur—										
6942	5057	6988	4005	1669	2607	2671	3121	4381	...	Judicial Work
690	622	883	113	64	97	577	558	786	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3665	1788	3253	3426	1606	2432	239	182	821	...	Statutory work
446	387	274	406	340	243	40	47	31	...	Administrative
11743	7854	11398	7950	3679	5379	3527	3908	6019	...	Total
Office : (10) Satara Region, Satara—										
8769	3756	4609	5723	844	2298	3046	2912	2311	...	Judicial Work
7604	6769	5673	2150	2409	76	5454	4360	5597	...	Quasi Judicial
0	0	25	0	0	0	0	0	25	...	Litigation (Civil)
2162	813	1649	2051	518	1328	111	295	321	...	Statutory work
1436	1095	962	850	1048	955	586	47	7	...	Administrative
19971	12433	12918	10774	4819	4657	9197	7614	8261	...	Total
Office : (11) Ahmednagar Region, Ahmednagar—										
5327	3304	--	3681	1202	--	1646	2102	--	...	Judicial Work
629	349	--	479	136	--	150	213	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
0	1641	--	0	1288	--	0	353	--	...	Statutory work
6296	3802	--	2671	1974	--	3625	1828	--	...	Administrative
12252	9096	--	6831	4600	--	5421	4496	--	...	Total
Office : (12) Dhule Region, Dhule—										
2250	1724	2836	1007	353	1953	1243	1371	883	...	Judicial Work
209	206	245	40	26	86	169	180	159	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1669	1107	1703	1587	839	1010	82	268	693	...	Statutory work
20846	2811	3550	18119	1121	850	2727	1690	2700	...	Administrative
24974	5848	8334	20753	2339	3899	4221	3509	4435	...	Total
Office : (1--3) Gadchiroli Region, Gadchiroli—										
371	447	1021	131	447	946	240	170	75	...	Judicial Work
719	26	71	700	69	25	19	1	2	...	Quasi Judicial
22	21	20	8	3	5	14	18	16	...	Litigation (Civil)
567	386	594	480	328	473	87	58	121	...	Statutory work
1414	82	85	1405	55	60	9	27	25	...	Administrative
3093	962	1791	2724	902	1509	369	274	239	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : १४. रायगड विभाग, रायगड—							
न्यायिक कामे	...	817	872	1079	1825	1410	1591
न्यायिकवत कामे	...	1819	1401	1834	1084	1544	53
दावे(दिवाणी)	...	37	37	37	0	0	0
सांविधिक	...	11	11	100	0	722	1167
प्रशासकीय	...	371	278	350	7002	4803	6324
एकूण	...	3055	2599	3400	9911	8479	9135
कार्यालय : १५. सिंधुदुर्ग विभाग, सिंधुदुर्ग—							
न्यायिककामे	...	315	576	437	539	437	409
न्यायिकवत कामे	...	645	724	1035	95	21	35
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	1389	1389	198	1921	1560	14
प्रशासकीय	...	1337	1337	1260	2752	2021	1419
एकूण	...	3686	4026	2930	5307	4039	1877
कार्यालय : १६. जालना विभाग, जालना—							
न्यायिककामे	...	17940	1145	1311	1709	866	968
न्यायिकवत कामे	...	346	177	87	100	72	80
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	90	160	228	2051	1022	1309
प्रशासकीय	...	2240	2174	2174	16551	691	982
एकूण	...	20616	3656	3800	20411	2651	3339
कार्यालय : १७. नांदेड विभाग, नांदेड—							
न्यायिककामे	...	255	259	239	49	160	6199
न्यायिकवत कामे	...	2521	3812	3969	8080	4433	4753
दावे(दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	115	95	163	3340	1977	2504
प्रशासकीय	...	28	7	82	317	415	112
एकूण	...	2919	4173	4453	11786	6985	13568
कार्यालय : १८. बीड विभाग, बीड—							
न्यायिककामे	...	1031	805	1005	6108	3688	4737
न्यायिकवत कामे	...	180	151	151	53	43	82
दावे(दिवाणी)	...	16	18	13	2	15	5
सांविधिक	...	205	330	192	3719	216	3008
प्रशासकीय	...	20	25	15	2024	2635	476
एकूण	...	1452	1329	1376	11906	6597	8308

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (14) Raigad Region, Raigad.-										
2642	2382	2670	1670	1303	1719	972	1079	951	...	Judicial Work
2903	2945	1887	1502	1383	18	1401	1562	1869	...	Quasi Judicial
37	37	37	0	0	0	37	37	37	...	Litigation (Civil)
11	733	1264	0	633	1182	11	100	82	...	Statutory work
7373	5081	6674	7095	4731	6368	278	350	306	...	Administrative
12966	11178	12532	10267	8050	9287	2699	3128	3245	...	Total
Office : (15) Sindhudurg Region, Sindhudurg.-										
849	1013	846	539	383	427	310	630	419	...	Judicial Work
740	745	1070	16	31	35	724	714	1035	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3310	2949	212	1500	2315	13	1810	634	199	...	Statutory work
4089	3358	2679	2230	2112	2482	1859	1246	197	...	Administrative
8988	8065	4807	4285	4841	2957	4703	3224	1850	...	Total
Office : (16) Jalna Region, Jalna.-										
19649	2011	2279	1755	520	1372	17894	1491	907	...	Judicial Work
446	249	167	269	162	95	177	87	72	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2141	1182	1537	1981	954	1410	160	228	127	...	Statutory work
18791	2865	3156	16617	691	3050	2174	2174	106	...	Administrative
41027	6307	7139	20622	2327	5927	20405	3980	1212	...	Total
Office : (17) Nanded Region, Nanded.-										
304	419	6438	45	180	5190	259	239	1248	...	Judicial Work
10601	8245	8722	6789	4276	4753	3812	3969	3969	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3455	2072	2667	3360	1909	2471	95	163	196	...	Statutory work
345	422	194	338	340	67	7	82	127	...	Administrative
14705	11158	18021	10532	6705	12481	4173	4453	5540	...	Total
Office : (18) Beed Region, Beed.-										
7139	4493	5739	6334	3488	4923	805	1005	816	...	Judicial Work
233	194	233	82	43	54	151	151	179	...	Quasi Judicial
18	33	18	0	20	0	18	13	18	...	Litigation (Civil)
3924	2646	3200	3594	2454	3024	330	192	176	...	Statutory work
2044	2660	491	2019	2645	471	25	15	20	...	Administrative
13358	10026	9681	12029	8650	8472	1329	1376	1209	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : १९. उस्मानाबाद विभाग, उस्मानाबाद.-							
न्यायिककामे	...	1393	1434	1437	1266	1965	1828
न्यायिकवतकामे	...	193	213	170	26	10	12
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	367	437	597	1726	944	1069
प्रशासकीय	...	129	130	182	782	471	509
एकूण	...	2082	2214	2386	3800	3390	3418
कार्यालय : २०. बुलढाणा विभाग, बुलढाणा. -Office : (20) Buldhana Div. Buldhana.-							
न्यायिककामे	...	12782	10319	9869	1685	1230	1209
न्यायिकवतकामे	...	485	425	384	63	29	41
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	1	1	0	0	1	0
एकूण	...	13268	10745	10253	1748	1260	1250
कार्यालय : २१. यवतमाळ विभाग, यवतमाळ.-							
न्यायिक कामे	...	1277	1332	1502	1310	875	994
न्यायिकवत कामे	...	3447	2692	2738	6612	3480	4641
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	43	94	122	3300	49	575
प्रशासकीय	...	395	10	25	40	405	2573
एकूण	...	5162	4128	4387	11262	4809	8783
कार्यालय : २२. वर्धा विभाग, वर्धा.-							
न्यायिक कामे	...	2226	2211	2213	476	503	503
न्यायिकवत कामे	...	1932	1834	2011	2696	1306	1332
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	2654	2683	2707	1524	1333	922
प्रशासकीय	...	52	73	76	150	169	948
एकूण	...	6864	6801	7007	4846	3311	3705
कार्यालय : २३. भंडारा विभाग, भंडारा.-							
न्यायिक कामे	...	542	745	--	1978	890	--
न्यायिकवत कामे	...	72	50	--	24	2	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	123	72	--	819	569	--
प्रशासकीय	...	12	6	--	37	5	--
एकूण	...	749	873	--	2858	1466	--
कार्यालय : २४. गोंदिया विभाग, गोंदिया.-							
न्यायिक कामे	...	285	146	151	309	216	485
न्यायिकवत कामे	...	11673	11655	12391	1071	2200	11069
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	6	27	20	24	8	10
प्रशासकीय	...	183	149	167	1257	806	1487
एकूण	...	12147	11977	12729	2661	3230	13051

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (19) Osmanabad Div. Osmanabad.-										
2649	3399	3265	1215	1962	1844	1434	1437	1421	...	Judicial Work
219	207	182	6	7	7	213	170	175	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2093	1381	1666	1656	784	1201	437	597	465	...	Statutory work
911	601	691	781	419	678	130	182	13	...	Administrative
5872	5588	5804	3658	3202	3730	2214	2386	2074	...	Total
Office : (21) Yavatmal Div. Yavatmal.-										
14467	11549	11078	4095	1733	2342	10372	9869	8736	...	Judicial Work
548	454	425	123	56	122	425	398	303	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Statutory work
0	2	0	0	1	0	0	1	0	...	Administrative
15015	12005	11503	4218	1790	2464	10797	10268	9039	...	Total
Office : (22) Wardha Div. Wardha.-										
2587	2207	2496	1255	705	943	1332	1502	1553	...	Judicial Work
10059	6172	7679	7367	3434	4648	2692	2738	2731	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3343	143	697	3249	21	564	94	122	133	...	Statutory work
435	415	2898	425	390	2361	10	25	237	...	Administrative
16424	8937	13770	12296	4550	8516	4128	4387	4654	...	Total
Office : (23) Bhandara Div. Bhandara.-										
2520	1635	--	1775	953	--	745	682	--	...	Judicial Work
96	52	--	46	6	--	50	46	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
942	641	--	870	558	--	72	83	--	...	Statutory work
49	11	--	47	7	--	2	4	--	...	Administrative
3607	2339	--	2738	1524	--	869	815	--	...	Total
Office : (24) Gondia, Div. Gondia.-										
594	362	636	448	211	451	146	151	185	...	Judicial Work
12744	13855	23460	1089	1464	1005	11655	12391	22455	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
30	35	30	3	15	23	27	20	7	...	Statutory work
1440	955	1654	1291	788	1379	149	167	275	...	Administrative
14808	15207	25780	2831	2478	2858	11977	12729	22922	...	Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : २५. नंदुरबार विभाग, नंदुरबार .-							
न्यायिक कामे	...	314	205	--	1415	863	--
न्यायिकवत कामे	...	27	29	--	17	8	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	55	63	--	854	434	--
प्रशासकीय	...	0	0	--	250	0	--
एकूण	...	396	297	--	2536	1305	--
कार्यालय : २६. हिंगोली विभाग, हिंगोली. -							
न्यायिक कामे	...	412	579	624	1781	587	1290
न्यायिकवत कामे	...	0	0	--	0	0	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	0	0	--	0	0	--
प्रशासकीय	...	0	0	--	0	0	--
एकूण	...	412	579	624	1781	587	1290
कार्यालय : २७. वाशिम विभाग, वाशिम.-							
न्यायिक कामे	...	0	0	--	0	0	--
न्यायिकवत कामे	...	1245	1058	--	665	816	--
दावे (दिवाणी)	...	0	0	--	0	0	--
सांविधिक	...	0	0	--	0	0	--
प्रशासकीय	...	141	130	--	0	0	--
एकूण	...	1386	1188	--	665	816	--
कार्यालय : २८. पालघर विभाग, पालघर.-							
न्यायिक कामे	...	0	0	2234	0	2237	728
न्यायिकवत कामे	...	0	0	0	0	51	113
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	0	0	44	0	189	156
एकूण	...	0	0	2278	0	2477	997

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (25) Nandurbar Div. Nandurbar-										
1729	1068	--	1524	387	--	205	681	--	...	Judicial Work
44	37	--	15	10	--	29	27	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
909	497	--	846	417	--	63	80	--	...	Statutory work
250	0	--	250	0	--	0	0	--	...	Administrative
2932	1602	--	2635	814	--	297	788	--	...	Total
Office : (26) Hingoli Div. Hingoli-										
2193	1166	2273	1688	542	922	505	749	1117	...	Judicial Work
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Statutory work
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Administrative
2193	1166	2273	1688	542	922	505	749	1117	...	Total
Office : (27) Washim Div. Washim-										
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Judicial Work
1911	1874	--	853	538	--	1058	1036	--	...	Quasi Judicial
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Litigation (Civil)
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...	Statutory work
0	0	--	141	130	--	0	0	--	...	Administrative
1911	1874	--	994	668	--	1058	1036	--	...	Total
Office : (28) Palghar Div. Palghar-										
0	2237	2962	0	3	1943	0	2234	1019	...	Judicial Work
0	51	113	0	51	59	0	0	54	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Statutory work
0	189	200	0	145	148	0	44	52	...	Administrative
0	2477	3275	0	199	2150	0	2278	1125	...	Total

तक्ता ३
TABLE-III

खालील तक्ता मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० व संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली नोंद झालेल्या सार्वजनिक न्यासांची संख्या दर्शवितो. The following Table indicates the number of Trusts and Societies registered under the Mumbai Public Trusts Act, 1950, and the Societies Registration Act, 1860 during the respective years.

I	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year				
	2019 2	2020 3	2021 4	2019 5	2020 6	2021 7	2019 8	2020 9	2021 10		
१. सार्वजनिक न्यास	..	809908	--	23155	--	--	833063	--	--	...	1. Public Trusts
२. संस्था	..	670372	--	18281	--	--	688653	--	--	...	2. Societies
एकूण	..	1480280	--	41436	--	--	1521716	--	--	...	Total

तक्ता - ४ (भाग-१)
TABLE-IV (Part-I)

खालील तक्ता सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीमध्ये जमा झालेले अंशदान व इतर जमा तसेच धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी केलेला खर्च व गुंतवणूक दर्शवितो.

Following table indicates the amount received towards contribution other receipts and Expenditure incurred and investments made by the Charity Commissioner, Maharashtra State, Mumbai out of Public Trusts Administration Fund.

(१) जमा

(I) Receipts

बाबी 1	2019-2020 2	2020-2021 3	2021-2022 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. आरंभीची शिल्लक ...	29597314.15	9562691.64	19469961.73	.. 1. Opening Balance
२. नोंदणी फी ...	113254	104259	80344	.. 2. Registration Fees
३. अंशदान ...	0	229797	25	.. 3. Contribution
४. तपासणी फी ...	3629	3509	3228	.. 4. Inspection Fees
५. धर्मादाय आयुक्तांनी दाव्यामध्ये ... केलेल्या खर्चाची वसुली व इतर	428870	334450	482200	.. 5. Commissioner's Costs and other Receipts in Judicial Enquiries.
६. सार्वजनिक न्यास प्रशासन ... निधीच्या गुंतवणुकीवरील व्याज	79447118	25959912	53409	.. 6. Interest on Public Trusts Administration Fund Investments.
७. कोर्ट फी स्टॅम्पबद्दल अनुदान ...	0	0	0	.. 7. Grant-in Aid for Court Fee Stamps and other Receipts.
८. निर्देशिका विक्री ...	0	0	500	.. 8. Sales of Directory
९. संकीर्ण जमा ...	10020020	10729677	12044631	.. 9. Misc. Receipts
१०. मुदत ठेव ...	1428090810	678200030	681348213	.. 10.Fixed Deposit
११. आयकर परतावा ...	1263380	16450	10681	.. 11.(A) Refund of Income Tax
१२. (अ) प्रोसेस फी ...	1308323	1085470	776852	.. 12.(A) Process Fees
(ब) इतर संकीर्ण ...	32926791	21141141	18313697	.. (B) Other Fees
१३. वरळी येथील इमारतीचे भाडे ...	0	13995	336345	.. 13.Compensation from Worli property
१४. न्यायालयीन फी ...	3798446	3391596	3801218	.. 14.Judicial Fee
दंड ...	0	0	286076	.. 14.Certified Fee
१५. नक्कल फी ...	6112670	6772732	4418639	.. 14.Certified Fee
एकूण बेरीज ...	159311042.5	757105511	741346703.6	.. Grand Total

तक्ता - ४ (भाग-२)
TABLE-IV (Part-II)

(२) खर्च

(II) Expenditure

बाबी 1	2019-2020 2	2020-2021 3	2021-2022 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. अधिनियमाच्या कलम ६ (ब) ... खाली धर्मादाय संघटनेवरील खर्च शासनास परत.	576697903	96875300	96875300	1. Reimbursement of Cost on Charity Organisation under section 6 (B) of the Act.
२. निवृत्ती वेतन वर्गणी ...	10686237	23040180	23040180	2. Pension Contribution
३. गणक यंत्राची खरेदी ...	220615	3141	3141	3. Purchase of Calculator
४. आयकर ...	475165	1328133	1328133	4. Incom Tax
५. फर्निचरची खरेदी ...	60266	582341	582341	5. Purchase of Furniture
६. बँक कमिशन ...	5267.5	0	0	6. Bank Commission etc.
७. अंतर्गत दूरध्वनी ...	303808	373299	243046	7. Intercom Telephone
८. झेरॉक्स मशीनची खरेदी ...	40000	59617	59617	8. Purchase of Xerox Machine
९. सार्वजनिक न्यास निर्देशिका छपाई	0	0	0	9. Printing of Directory of Public Trusts.
१०. सरकारी वकील फी ...	57151	0	0	10. Payment of Government Pleaders
११. (अ) स्थावर मिल्कतीवरील ... खर्च (कर, किरकोळ दुरुस्ती, सेवा शुल्क इत्यादी)	561053	34232569	34017934	11. (A) Expenditure on maintenance of immovable property, (Taxes & other Misc. Charges.)
(ब) कार्यकारी अभियंता (इमारत) यांना दिलेला बांधकामाचा खर्च	8937500	244040	244040	(B) Payment to Ex-Engineer towards costs of construction of building.
(क) कार्यालयासाठी जागेची खरेदी	20792183	1600	1600	(C) Purchase of office premises
१२. इमारत दुरुस्ती व घसारा निधी...	27389567	80000	80000	12. Building repairs Fund and Depreciation Fund.
१३. विशेष विवरणपत्र छपाई ...	41220	30000	30000	13. Printing of Special forms
१४. टपाल तिकीट खर्च ...	58000	56515	42426	14. Post Stamp Fee
१५. लेखा परीक्षा फी ...	98800	33831	33831	15. Audit Fee
१६. वाहन खरेदी ...	24051	42181	42181	16. Purchase of Vehicles
१७. वाहनावरील खर्च (दुरुस्ती, पेट्रोल वगैरे)	700831	217834	217834	17. Maintenance of Vehicles
१८. इतर संकीर्ण ...	1715462	1525762	1423066.76	18. Other Miscellaneous
१९. वीज व पाणी वापर ...	2064060	1184940	1009498	19. Electricity and Water Consumption
२०. अंशदान परतावा ...	0	0	0	20. Refund of Contribution
२१. स्टेशनरी व संबंधित खर्च ...	335839	507031	357240	21. Stationary
२२. फॅक्स मशीन ...	115272	75000	75000	22. Fax Machine
२३. जल शितक यंत्र ...	56374	15464	15464	23. Water Cooler
२४. पेस्ट कंट्रोल ...	16000	19000	19000	24. Pest Control
२५. उदवाहन खर्च ...	34400	0	0	25. Lift
२६. वातानुकूल यंत्र दुरुस्ती ...	5800	73500	73500	27. A. C. Expenses.
२७. संगणक ...	11672454	1250588	1219120	28. Computer.
२८. रिसोग्राफ ...	45380	5000	5000	29. Resograph.
२९. इतर खर्च ...	376772	745677	745677	30. Other Expenditure
एकूण ...	663587430.5	162602543	161784169.8	Total

तक्ता -४ (भाग-३)
TABLE-IV (Part-III)

(दोन) गुंतवणूक

(II) Investments

अतिरिक्त रकमेची गुंतवणूक	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Surplus Money Invested
1	2	3	4	5
१. रोखे ...	--	--	--	Public Securities
२. बँकेतील अल्प मुदतीच्या ठेवी रोख ...	934734478	585402705	1170805410	Short Term Deposits Nationalised/Scheduled Banks
३. वर्ष अखेरीस रोख व बँकेतील शिल्लक. ...	8259018.75	7307950.46	6078151.2	Cash and Bank Balances at the end of the year.
एकूण ...	942993496.75	592710655.46	1176883561.2	Total

तक्ता -५
TABLE-V

खालील तक्ता धर्मादाय आयुक्त यांजकडून कोर्ट फी स्टॅम्पद्वारे वसूल झालेली रक्कम दाखवितो.

The following table indicates the amount realised by the Charity Organisation on account of Court Fee Stamps.

वर्ष Year	मुंबई सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, १९५० खाली न्यायालय फीमुळे जमा झालेली रक्कम Credit for the Court Fee Stamps received under the Mumbai Public Trust Act, 1950
1	2
2019-2020	9589331
2020-2021	4250878
2021-2022	4250878
Total	22329624

तक्ता -६
TABLE-VI

खालील तक्ता संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या उत्पन्नाचा तपशील दर्शवितो.

The following table indicates the income received from the societies under the societies Registration Act, 1860.

बाब	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Item
1	2	3	4	5
१. नोंदणी फी ...	668300	511925	698637	Registration Fees
२. इतर ...	296804	1020468	789754	Other Receipts
एकूण ...	965104	1532393	1488391	Total

तक्ता -७
TABLE-VII

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम
		2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5
9. CHARITY ORGANISATION				
Gazetted-				९.-धर्मादाय संघटना
	Rs.			राजपत्रित-
Charity Commissioner	... S-29 (131100-216600)	01	1	धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Joint Charity Commissioner	... S-25 (78800-209200)	10	10	धर्मादाय सहआयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Deputy Charity Commissioner	... S-23 (67700-208700)	17	17	धर्मादाय उप आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Director of Accounts	... S-23 (67700-208700)	01	1	लेखा संचालक
Assistant Director of Accounts	... S-20 (56100-177500)	02	2	सहाय्यक लेखा संचालक
Assistant Charity Commissioner	... S-18 (49100155800)	78	78	सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Assistant Charity Commissioner (Hosp)...		04	4	सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त (रुग्णालय)
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Secretary Devasthan Management	..	01	1	सचिव, देवस्थान व्यवस्थापन समिती
Committee, Kolhapur.				कोल्हापूर
				एकूण
	Total	...	114	114
Non-Gazetted Class II-				
अराजपत्रित, वर्ग दोन-				
Personal Asst.	... S-16 (449000-142400)	02	2	स्विय सहाय्यक
Legal Assistant	... S-15 (41800-132300)	03	3	विधी सहाय्यक
Administrative Officer	... S-15 (41800-132300)	36	36	प्रशासकीय अधिकारी
Stenographer (Higher Grade)	... S-15 (41800-132300)	09	9	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Assistant Account Officert	... S-15 (41800-132300)	05	5	सहाय्यक लेखा अधिकारी
Stenographer (Lower Grade)	... S-14 (38600-122800)	98	98	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Public Relations Officer	... S-14 (38600-122800)	09	9	जनसंपर्क अधिकारी
Superintendent	... S-14 (38600-122800)	90	90	अधीक्षक
Civil Engineer	... S-14 (38600-122800)	02	2	स्थापत्य अभियंता
System Administrator	... S-14 (38600-122800)	10	10	सिस्टीम अॅडमिनिस्ट्रेशन
	Total	...	263	263
				एकूण

तक्ता -७
TABLE-VII

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation 1	वेतनमान Scale of Pay 2	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम 5
		2020-2021 3	2021-2022 4	
Charity Organisation				
Class III-				
Accountant	... S-13 (35400-112400)	140	140	लेखापाल
Inspector	... S-13 (35400-112400)	242	242	निरीक्षक
Bench Clerk	... S-13 (35400-112400)	07	7	शिरस्तेदार
Judicial Clerk	... S-13 (35400-112400)	28	28	न्यायलिपिक
Senior Clerk	... S-8 (25500-81100)	175	175	वरिष्ठ लिपिक
Record Keeper	... S-8 (25500-81100)	36	36	अभिलेखापाल
Clerk-cum-typist	... S-6 (19900-63200)	368	368	लिपिक नि टंकलेखक
Typist	... S-6 (19900-63200)	39	39	टंकलेखक
Steno Typist	... S-8 (25500-81100)	07	7	लघु टंकलेखक
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	08	8	दूरध्वनिचालक
Driver	... S-6 (19900-63200)	26	26	वाहन चालक
Total		1076	1076	एकूण
Class IV				
Process Server	... S-6 (19900-63200)	60	60	आदेशिकावाहक
Liftman	... S-3 (16600-52400)	01	1	उदवाहन चालक
Daftari	... S-3 (16600-52400)	59	59	दफतरी
Naik	... S-3 (16600-52400)	15	15	नाईक
Peon	... S-1 (15000-47600)	182	182	चपराशी
Watchman	... S-1 (15000-47600)	50	50	पहारेकरी
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	38	38	सफाईगार
Total		405	405	एकूण
Grand Total		1858	1858	एकूण बेरीज

१२. धर्मादाय दाननिधी

(एक) प्रस्तावनात्मक :-

(अ) हैदराबाद दाननिधी विनियम व नियम, १३४९ फसली अन्वये दिलेल्या अधिकारानुसार विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, हे मराठवाडा विभागातील धार्मिक व धर्मादाय न्यास जे शासनात निहित आहेत किंवा ज्यांची व्यवस्था शासनाकडे निहित केलेली आहे अशा न्यासाचे अभिरक्षक म्हणून काम करतात. उपरोक्त विनियम व नियमाखाली आयुक्त खालील बाबी संबंधी मान्यता देतात.

- (१) देवस्थान समितीची स्थापना करणे व समिती रद्द करणे.
- (२) धार्मिक व धर्मादाय संस्थांच्या इमारतींचे बांधकाम व दुरुस्तीच्या रुपये १०,००० पर्यंतच्या खर्चाचा अंदाज.
- (३) न्यास शिलकेतून रुपये ५,००० पर्यंत खर्च.
- (४) शासनाच्या देखरेखीखाली असलेल्या दाननिधीचा वार्षिक अर्थसंकल्प.
- (५) न्याय शिलकेतून रुपये २,५०० पर्यंत अनिवार्य खर्च.

(६) कमाल रुपये ३०० वेतनापर्यंत आस्थापनेवर नेमणूक करणे.

(७) लिलाव.

शासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या संस्थांच्या खर्चावर लक्ष ठेवणे आणि मागणी रक्कम गोळा करण्याच्या कामावर लक्ष ठेवणे हे यांचे मुख्य काम आहे. याशिवाय मुस्लिम संस्थांच्या वक्फ मंडळाच्या २/३ कर्जाऊ रकमेचा भरणा करण्याबाबत व वक्फ मंडळाला शे. ८ टक्के भरणा करण्याबाबत होत असलेल्या कामावर जिल्हाधिकार्यांच्या मार्फत देखरेख केली जाते.

मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त संस्था अधिनियम, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधींचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

तक्ता-२
TABLE-II

Charitable Endowments

धर्मादाय दाननिधी

खालील तक्ता संबंधीत वर्षातील मराठवाडा विभागातील धर्मादाय दाननिधीची एकूण संख्या, यांचे उत्पन्न, खर्च, केलेली गुंतवणूक व वर्ष अखेरीस असलेली शिल्लक दर्शवितो. (३१-१२-२०१९ पर्यंत).

The following table indicates the No. of Charitable Endowments Marathwada Region their income, expenditure, investments made and the amount in balance with them during the respective years. (31-12-2019).

जिल्ह्याचे नाव	वर्षाच्या आरंभी खाती असलेली शिल्लक				वर्षातील उत्पन्न				एकूण Total	Name of District
	Balance of the Credit at the beginning of the year				Income during the year					
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	upto Dec. 2018	2019-2020	2020-2021	2021-2022	upto Dec. 2018		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	(Rupees in thousands)
१. औरंगाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	१. Aurangabad
२. जालना	०	०	--	०	०	--	०	०	--	२. Jalna
३. बीड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	३. Beed
४. परभणी	०	०	--	०	०	--	०	०	--	४. Parbhani
५. हिंगोली	०	०	--	०	०	--	०	०	--	५. Hingoli
६. नांदेड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	६. Nanded
७. उस्मानाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	७. Osmanabad
८. लातूर	०	०	--	०	०	--	०	०	--	८. Latur
एकूण	०	०	--	०	०	--	०	०	--	Total

तक्ता-२-चालू
TABLE-II--Contd.

जिल्ह्याचे नाव	वर्षातील खर्च				जादा उत्पन्न				केलेली गुंतवणूक				वर्षाच्या अखेरीस असलेली शिल्लक				Name of District
	Expenditure during the year				Surplus Income				Investment made				Balance out standing at the end of the year				
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	upto Dec. 2018	2019-2020	2020-2021	2021-2022	upto Dec. 2018	2019-2020	2020-2021	2021-2022	upto Dec. 2018	2019-2020	2020-2021	2021-2022	upto Dec. 2018	
1	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
१. औरंगाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	१. Aurangabad	
२. जालना	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	२. Jalna	
३. बीड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	३. Beed	
४. परभणी	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	४. Parbhani	
५. हिंगोली	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	५. Hingoli	
६. नांदेड	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	६. Nanded	
७. उस्मानाबाद	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	७. Osmanabad	
८. लातूर	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	८. Latur	
एकूण	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	०	०	--	Total	

(१) धर्मादाय निधी

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजाचे स्पष्टीकरण :-

खालील तक्ता आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, औरंगाबाद यांच्या कार्यालयामध्ये २०१५-२०१६, २०१६-२०१७, २०१७-२०१८ (३१-१२-२०१७ पर्यंत) या वर्ष अखेरीस नोंद असलेल्या एकूण धर्मादाय दाननिधी आणि त्यांच्या मालकीची मिळकत (घरे व जमिनी) दर्शवितो. तक्ता क्रमांक २ ते ५ यामध्ये नमूद केलेल्या कामांचे स्वरूप लक्षात घेता या कार्यालयाकरिता निकालात काढावयाच्या प्रकरणाबाबत काही प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

जिल्ह्याचे नाव	दाननिधी पुस्तकांत नोंदलेल्या धर्मादाय दाननिधीची (देवस्थाने) संख्या No. of Charitable Endowments (Devasthans) registered in the endowment register	मिळकतीची No. of Houses					
					संख्या/in Nos.		
		2019-2020	2020-2021	2021-2022	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1	2	3	4	5	6	7	
१. औरंगाबाद	...	0	0	--	0	0	--
२. जालना	...	0	0	--	0	0	--
३. बीड	...	0	0	--	0	0	--
४. नांदेड	...	0	0	--	0	0	--
५. परभणी	...	0	0	--	0	0	--
६. हिंगोली	...	0	0	--	0	0	--
७. उस्मानाबाद	...	0	0	--	0	0	--
८. लातूर	...	0	0	--	0	0	--
एकूण	...	0	0	--	0	0	--

खालील तक्ता २०१७-२०१८, २०१८-२०१९, २०१९-२०२० (३१-१२-२०१८ पर्यंत) झालेल्या देवस्थानांच्या जत्रांची संख्या व जत्रांवर झालेला खर्च व वसूल झालेली जमा रक्कम दर्शवितो.

जिल्ह्याचे नाव	झालेल्या जत्रांची संख्या No. of fairs held			
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	
१. औरंगाबाद	...	0	0	--
२. जालना	...	0	0	--
३. बीड	...	0	0	--
४. परभणी	...	0	0	--
५. हिंगोली	...	0	0	--
६. नांदेड	...	0	0	--
७. उस्मानाबाद	...	0	0	--
८. लातूर	...	0	0	--
एकूण	...	0	0	--

-३

--III

(1) Charitable Endowments

(III) Programms work-load Summary and Explanation of Financial Requirements

The following table indicates the number of Charitable Endowments shown as resistered in the Commissioner, Aurangabad Division, Aurangabad by the end of the year 2015-2016, 2016-2017 and 2017-2018 (upto 31-12-2017) and the property (Houses and Lands) owned by them. Looking to the nature of work mentioned in Tables Nos. 2 to 5 below, it is not possible to fix any norms of disposal.

संख्या Proprties			जमिनी Landed हेक्टर्स/Hectares			किंमत रुपये/Cost in Rs. (रुपये हजारात) (Rs. in thousand)			किंमत रुपये/Cost in Rs. (रुपये हजारात) (Rs. in thousand)			Name of the District
2019-2020	2020-2021	2021-2022	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2019-2020	2020-2021	2021-2022	
8	9	10	11	12	13	14	15	16				
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Aurangabad
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Jalna
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Beed
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Nanded
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Parbhani
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Hingoli
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Osmanabad
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Latur
0	0	--	0	0	--	0	0	--	...			Total

-४

--IV

The following table indicates the number of Fairs Devsthans held, expenditure incurred and receipts on account of Fairs during the year 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

झालेला खर्च (हजारात) Expenditure incurred			वसुल झालेली जमा (हजारात) Receipts realised			Name of the District		
2019-2020	2020-2021	2021-2022	2019-2020	2020-2021	2021-2022			
5	6	7	8	9	10			
0	0	--	0	0	--	...		Aurangabad
0	0	--	0	0	--	...		Jalna
0	0	--	0	0	--	...		Beed
0	0	--	0	0	--	...		Parbhani
0	0	--	0	0	--	...		Hingoli
0	0	--	0	0	--	...		Nanded
0	0	--	0	0	--	...		Osmanabad
0	0	--	0	0	--	...		Latur
0	0	--	0	0	--	...		Total

तक्ता-५
TABLE-V

(३) खालील तक्ता मराठवाडा विभागातील धर्मादाय निधी संबंधी जिल्हाधिकार्यांनी २०१७, २०१८ व २०१९ साली केलेले काम दर्शवितो. (3) The following table indicates the work done by the Collector relating to the Charitable endowments in the Marathwada Region during the years 2017, 2018 and 2019.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Name of Cases
	Cases pending at the beginning of the year				Cases received during the year				Cases disposed during the year				Cases pending at the end of the year				
	2019	2020	2021	Total	2019	2020	2021	Total	2019	2020	2021	Total	2019	2020	2021	Total	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६		
१. दाननिधी संस्थेच्या अर्थसंकल्पाची छाननी करणे.																	
ऑरंगाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Aurangabad	
जालना	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Jalna	
बीड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Beed	
परभणी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Parbhani	
नांदेड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Nanded	
उस्मानाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Osmanabad	
लातूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Latur	
एकूण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Total	
२. मुस्लीम संस्थेच्या वकफ बोर्डाची रक्कम प्रदान करणे.																	
ऑरंगाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Aurangabad	
जालना	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Jalna	
बीड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Beed	
परभणी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Parbhani	
नांदेड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Nanded	
उस्मानाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Osmanabad	
लातूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Latur	
एकूण	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	Total	
३. संस्थेच्या व्यक्तीगत खात्याबरोबर वेगळ्या वैयक्तिक लेखावही खात्यातील दाननिधीच्या रकमेची देखरेख करणे.																	
ऑरंगाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Aurangabad	
जालना	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Jalna	
बीड	७	८	८	०	०	०	७	८	८	२	०	०	५	८	८	० ... Beed	
परभणी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Parbhani	
नांदेड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Nanded	
उस्मानाबाद	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Osmanabad	
लातूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	० ... Latur	
एकूण	७	८	८	०	०	०	७	८	८	२	०	०	५	८	८	Total	

तक्ता-६
TABLE-VI

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम	
		2019-2020 3	2020-2021 4		
1	2			1	
1. CHARITABLE ENDOWMENTS					
१-धर्मादाय दाननिधी					
<u>Gazetted--</u>	9300 – 34800 + 4600	...	0	0	<u>राजपत्रित-</u>
<u>Non-Gazetted Class III--</u>					<u>अराजपत्रित, वर्ग तीन-</u>
Endowment Superintendnt	... 9300 – 34800 + 4300	...	0	0	दाननिधी अधिक्षक
Clerk	... 5200 – 20200 + 1900	...	0	0	लिपिक
	Total	...	0	0	एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV--</u>					<u>अराजपत्रित, वर्ग चार-</u>
Peon	... 4440 – 7440 + 1300	...	0	0	शिपाई
	Total	...	0	0	एकूण
	Grand Total	...	0	0	एकूण बेरीज

१३. निबंधक, भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रस्तावना :-

१९३२ पूर्वी भारतीय करार अधिनियम १८७२ (अधिनियम - १८७२) चे कलम २३९ ते २६६ हे भारतीय भागीदारीशी संबंधित होते. त्यातील तरतुदी या पुरेशा प्रमाणात नसल्यामुळे जलद व आवश्यक कार्यवाही कायद्याच्या दृष्टिकोनातून होत नव्हती म्हणून स्वतंत्र भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ तयार करण्याची आवश्यकता होती. त्यातूनच भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ (अधिनियम क्र. ९/१९३२) निर्माण झाला. हा कायदा इंग्रजी भागीदारी अधिनियम १८९० च्या आधारावर तयार करण्यात आला आहे.

२. भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा केंद्रशासनाचा कायदा आहे. भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा अधिनियम १९५८ पर्यंत केंद्र शासनाच्या अखत्यारीत होता. त्यावेळी निबंधक भागीदारी व निबंधक कंपनी या पदावर एकच व्यक्ती काम करीत होती. कारण ह्या दोन्ही कायद्याची अंमलबजावणी केंद्र शासन करत होते.

३. दुसऱ्या महायुद्धानंतर आणि स्वातंत्र्यानंतर भारताची औद्योगिक वाढ फार मोठ्या प्रमाणात झाली. त्यातूनच खाजगी औद्योगिक वाढ व सार्वजनिक क्षेत्रात फार मोठे उद्योगधंदे उभारले जाऊ लागले. बदलत्या परिस्थितीत सामोरे जाण्यासाठी १९१३ चा कंपनी अधिनियम रद्द करून त्याऐवजी संसदेने कंपनी अधिनियम १९५६ हा केंद्र शासनाच्या अंमलबजावणीसाठी ठेवण्यात आला. तर भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ च्या अंमलबजावणीसाठी राज्य शासनाकडे पाठविण्यात आला.

४. निबंधक भागीदारी संस्था मुंबई यांनी सुचविल्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाने सदर बाब कायदा आयोगाकडे सोपविली. बॅ. राजा एस. भोसले यांच्या अध्यक्षतेखालील कायदा आयोगाने भारतीय भागीदारी कायद्यात काही दुरुस्त्या सुचविल्या. भारतीय भागीदारी कायद्यात १९८४ साली सुधारणा करून तो १ जानेवारी १९८५ पासून अंमलात आणला. भारतीय भागीदारी कायद्यात दुरुस्त्या करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील पहिले राज्य आहे.

५. निबंधक, भागीदारी संस्था, हे राज्यभर कार्यक्षेत्र असणारे विभाग प्रमुख आहेत. सहायक निबंधक भागीदारी संस्था यांची तीन कार्यालये अनुक्रमे पुणे, नागपूर व औरंगाबाद येथे कार्यरत आहेत. या सर्व विभागीय कार्यालयांचे प्रशासकीय असणे अर्थसंकल्पीय नियंत्रण निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्याकडे आहे.

६. निबंधक भागीदारी संस्था, यांची मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी करण्यासाठी निबंधक व्यापारेत्तर महामंडळ म्हणून सुध्दा नेमणूक केली आहे. मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम हे कंपनी कायद्याच्या कलम २६ चे प्रतिबिंब आहे. महामंडळ हे मुख्यतः वाणिज्य व उद्योग विकासाचे कार्य करते.

कामाचे स्वरूप

१) भारतीय भागीदारी नियम १९३२ ची अंमलबजावणी

२) मुंबई व्यापारेत्तर प्रत्येकी अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी

७. मुंबई व पुणे कार्यालयात दररोज नोंदणीसाठी ४० ते ५० प्रकरणे येत असतात. तसेच घटनेतील बदलासाठी २० ते ३० प्रकरणे येत असतात. तसेच या विभागात निरीक्षणासाठी येणाऱ्या अभ्यागतांना भागीदारी संस्थेची नोंदणी झाली आहे की नाही याची माहिती दिली जाते व तसेच त्याबाबतचे अभिलेख निरीक्षणासाठी उपलब्ध करून दिले जातात. मुंबई व पुणे कार्यालयात दररोज प्रत्येकी अंदाजे १५ ते २० अर्ज निरीक्षणासाठी

प्राप्त होतात. त्याचप्रमाणे प्रमाणित प्रती १० ते १५ निर्गमित केल्या जातात. नागपूर व औरंगाबाद कार्यालयात त्या तुलनेने कमी अर्ज प्राप्त होतात.

८. भागीदारी संस्थेच्या नवीन नोंदणी प्रकरणात भारतीय (सुधारीत) कायदा २०१८ मधील ५६ (ब) कलमनुसार जर भागीदारी संस्थेने नोंदणी प्रकरण निबंधक कार्यालयाकडे दाखल करण्यास विलंब केला तर प्रत्येक वर्षासाठी किंवा त्याच्या भागासाठी रु. १०००/- (रु. एक हजार फक्त) दराने दंड प्रदान करून भागीदारी संस्थेची नोंदणी करून घेता येईल. तसेच भारतीय भागीदारी अधिनियमाच्या कलम ६०, ६१, ६२ व ६३ मधील तरतुदीनुसार भागीदारी संस्थेच्या घटनेतील बदलाची प्रकरणे ९० दिवसात या कार्यालयात दाखल न केल्यास अधिनियमातील कलम-६९ (अ) नुसार विलंबाकरीता प्रत्येक वर्षासाठी किंवा त्यांच्या भागासाठी रु. २०००/- (रु. दोन हजार फक्त) दराने दंड प्रदान केल्यावर संस्थेच्या अभिलेखामध्ये योग्य बदल करता येईल.

९. या भागीदारी संस्थांच्या नोंदणी व घटनेतील बदलासाठी विहिती नमुन्यातील अर्ज सादर करणे आवश्यक आहे नोंदणीसाठी नमुना “अ” व घटनेतील बदलासाठी नमुना “ब” “क” “ड” “ई” “फ” भरून विहित शुल्क अदा करावे लागते, निबंधकांच्या कार्यालयावर होणाऱ्या एकूण खर्चाचा विचार करून व त्यानुसार महसुली उत्पन्नात वाढ होण्याच्या दृष्टीने शासनाला भारतीय भागीदारी कायदा, १९३२ अन्वये शुल्का मध्ये मध्ये सुधारणा करण्याचे अधिकार आहेत. त्यानुसार विधी व न्याय विभागाने दि. १०.०२.२०१४ च्या अधिसूचनेव्दारे, दिनांक १२-०२-२०१४ रोजी प्रसिध्द करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग-४ अ मध्ये भारतीय भागीदारी अधिनियमान्वये दाखल करण्यात येणाऱ्या निरनिराळ्या कामाच्या शुल्कामध्ये वाढ केली आहे.

कर्मचारीवृंद

१०. निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे विभाग प्रमुख असून त्यांच्या अधिपत्याखाली सहायक निबंधक भागीदारी संस्था, पुणे. नागपूर व औरंगाबाद ही कार्यालये आहेत, मुंबई कार्यालयात एकूण ४२+१ (अधिसंख्या)= ४४ कर्मचारीवृंद असून पुणे. नागपूर व औरंगाबाद या कार्यालयात अनुक्रमे १३+१ (अधिसंख्या)= १४, ९ व ७ कर्मचारीवृंद आहे. शासन निर्णय, विधि व न्याय विभाग, दि.१३/१२/२०१९ च्या सुधारित आकृतीबंधानुसार एकूण ७२+२ (अधिसंख्या)= ७४ पदांचा आकृतीबंध मंजूर करण्यात आला आहे. विवरणपत्र ‘अ’ मध्ये देण्यात येत आहे.

११. निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई या विभागाचे वार्षिक उत्पन्न अंदाजे रु. १,४८,००,०००/- एवढे असून खर्च अंदाजे रु. ३,५३,००,०००/- इतका आहे.

संगणकीकरण :

१२ या विभागाच्या भागीदारी संस्थांच्या नवीन नोंदणी बाबतचे संगणकीकरण पूर्ण झालेले असून भागीदारी संस्थेच्या नवीन नोंदणीची ऑनलाईन प्रक्रिया दि. २१-२-२०१३ रोजी सुरु झालेली आहे. तसेच ऑनलाईन नोंदणी प्रक्रिया करून नोंदणी झालेल्या भागीदारीच्या घटनेतील बदलाची नोंद ऑनलाईन प्रक्रियेने करण्यात येते. महाराष्ट्रात आतापर्यंत सुमारे ४१९५४ भागीदारी संस्थांची ऑनलाईन नोंदणी झालेली आहे. तसेच सर्व प्रकारचे शुल्क ऑनलाईन पद्धतीने स्विकारणे अनिवार्य आहे.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारालत)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९		अर्थसंकल्प २०१९-२०२०		सुधारित अंदाज २०१९-२०२०		अर्थसंकल्प २०२०-२०१९	
	Actuals		Budget Estimates		Revised Estimates		Budget Estimates	
	2020-2021	2021-2022	2021-2022	2021-2022	2021-2022	2021-2022	2022-2023	2022-2023
1	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan	एकूण Total	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan	एकूण Total	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan	एकूण Total	योजनेतर योजनांतर्गत Non-Plan	एकूण Total
	2	3	4	5	6	7	8	9
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-								
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई...
एकूण (अ)
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-								
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद. (३४७५००८४)
वेतन	32259	39403	41888	42949
अतिकालिक भत्ता	0	10	1	10
दुरध्वनी, वीज व पाणी	230	370	296	370
प्रवास खर्च	0	57	43	41
कार्यालयीन खर्च	211	1115	1004	1115
भाडे पट्टी व कर	1748	1400	1224	1865
संगणकावरील खर्च	644	305	229	320
लहान बांधकामे	0	1	1	1
कंत्राटी सेवा	0	2000	60	2000
एकूण (ब)	35092	44661	44746	48671
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-								
मागणी क्र. जे-२
प्रधान शीर्ष
३४७५-इतर सर्वसाधारण
आर्थिक सेवा	0	0	0	0
एकूण मागणी क्र. जे-२

(A) Activity Classification

200-Registrar of Firms, Mumbai

Total (A)

(B) Objectwise Classification

200-Registrar of Firms, Mumbai,
Pune, Nagpur and Aurangabad.
(34750084).

Salaries
O.T.
Telephone Charges
Travel Expenses
Office Expenses
Rent, Rates and Taxes
Computer Expenses
Minor Works
Contract Basis

Total (B)

(C) Sources of Finance

Demand No. J-2
Major Head
3475-Other General
Economic Services.

Total Demand No. J-2

तक्ता-२
TABLE-II

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता भारतीय भागीदारी संस्था अधिनियम, १९३२ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था, अभिलिखित नोटीसा दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती व देण्यात आलेल्या अभिलेख आणि व्यापारेत्तर महामंडळे अधिनियम, १९५९ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था दर्शवितो.

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the number of firm registered No. of Notices recorded. No. of Certified Copies issued and Inspection of Records granted under the Indian Partnership Act, 1932 and the Non-Trading Corporation Act, 1959.

कार्यालयाचे नाव	नोंदणी केलेल्या भागीदारी संस्था	अभिलिखित नोटीसा	दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती	देण्यात आलेले अभिलेख	नोंदणी करण्यात आलेली व्यापारेत्तर महामंडळे	Name of the Office
1	Firms Registered	Notices recorded	Certified copies issued	Inspection of records granted	Non-Trading Corporations registered	1
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.						1. Registrar of Firms, Mumbai.
२०१९	2375	955	1910	5611	0	... 2019
२०२०	2398	613	384	1258	0	... 2020
२०२१	1355	294	638	692	0	... 2021
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.						2. Assistant Registrar of Firms, Pune.
२०१९	361	252	900	950	0	... 2019
२०२०	238	204	674	503	0	... 2020
२०२१	624	392	1080	681	0	... 2021
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.						3. Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
२०१९	967	387	1482	146	0	... 2019
२०२०	708	310	1158	89	0	... 2020
२०२१	951	430	1540	147	0	... 2021
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.						4. Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
२०१९	1467	405	1852	96	0	... 2019
२०२०	909	508	1290	52	0	... 2020
२०२१	1293	353	1650	46	0	... 2021

तक्ता-३
TABLE-III

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता संस्था नोंदणी व व्यापारेत्तर महामंडळे नोंदणीबाबतच्या कामाबाबत निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद यांचे उत्पन्न दर्शवितो.(आकडे हजारात)

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the income realised on account of work done by the Registrar of Firms, Mumbai, Pune, Nagpur and Aurangabad for Registration of firms and Non-Trading Corporation(Rs.InThousand)

कार्यालयाचे नाव	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Name of the Office
1	2	3	4	
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	38302750.6	12757756	25094211	... Registrar of Firms, Mumbai.
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	5354560	3617826	4925178	... Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	7952781.6	4850204.5	5781310	... Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	24593448.6	13819311.6	19009686	... Assistant Registrar of Firms, Pune.
एकूण ...	76203541	35045098.1	54810385	... Total

खालील तक्ता निबंधक, भागीदारी संस्था यांच्याकडे नोंदणीसाठी आलेले अर्ज अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा व प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी करण्यात आलेले अर्ज दर्शवितो.

निबंधक, भागीदारी संस्था

TABLE

प्रकरणांचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases received during the year		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8
१. भागीदारी संस्था, अधिनियमाखाली नोंदणी करण्यासाठी अर्ज.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	15000	39009	29472	26725	8376	5212	6963
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	50000	37318	435580	48843	8640	6567	8271
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	2500	14	63	168	2244	1732	2105
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	2000	734	299	673	3073	2425	3119
२. अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	9000	9869	6531	5968	7156	3071	4889
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	3000	17247	19243	20185	2961	2274	3226
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	1500	22	26	100	932	731	911
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	500	335	289	304	1285	1098	1229
३. प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	1500	2902	9049	0	6566	1685	1976
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	9000	2412	2378	2378	1850	1177	408
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	4500	1	3	4	1489	1158	1540
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	800	1	1	0	191	107	136
४. व्यापारेत्तर महामंडळे, अधिनियमाखाली नोंदणी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	20	0	0	0	0	0	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	0	0	0	0	0	0	0
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	0	0	0	0	0	0	0
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	0	0	0	0	0	0	0
५. व्यापारेत्तर महामंडळांच्या आर्थिक विवरण पत्राची (ताळेबंद, विवरणपत्र इत्यादी) सुरक्षा.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	60	92	135	148	25	17	27
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	0	0	0	1	2	3	4

The following table indicates the number of applications. Notices and applications for certified copies received in the office of the Registrar of Firms.

--IV

Registrar of Firms

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
2019 9	2020 10	2021 11	2019 12	2020 13	2021 14	2019 15	2020 16	2021 17	
									1
1. Applications for Registration under the partnership Act, 1932.									
47385	34684	33688	9688	7959	6437	37697	26725	27251	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
45958	50147	57114	2378	1304	3745	43580	48843	53369	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
2258	1795	2273	2195	1627	2114	63	168	159	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
3807	2724	3792	3508	2051	3169	299	673	623	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
2. Notices to be recorded.									
17025	9602	10857	6381	3634	4352	10644	5968	6505	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
20208	21517	23411	965	1332	2572	19243	20185	20839	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
954	787	1011	928	687	980	26	100	31	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
1617	1387	1533	1328	1083	836	289	304	697	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
3. Applications for Certified Copies and Inspection of Records.									
9468	10734	1976	1020	10691	1976	8448	43	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
4362	3555	2786	1746	3492	280	2516	63	2506	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
1490	1161	1544	1487	1157	1543	3	4	1	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
192	108	136	191	108	135	1	0	1	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
4. Application's for Registration under Non-Trading Corporations Act, 1959.									
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(3) Registrar of Firms, Nagpur.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	(4) Registrar of Firms, Aurangabad.
5. Security of Annual returns (balance-sheets, statements etc.) in respect of Non-Trading Corporations.									
117	152	175	5	4	0	112	148	175	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
0	0	7	8	9	10	11	12	13	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.

तक्ता-५
TABLE--V

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम	
		2020-2021 3	2021-2022 4		
1	2			1	
11. REGISTRAR OF FIRMS					
११-निबंधक, भागीदारी संथा					
<u>Gazetted--</u>		Rs.		<u>राजपत्रित-</u>	
Registrar of Firms, Mumbai ...	15600-39100+7600	...	1	1	निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई
Deputy Registrar of Firms ...	15600-39100+7600	...	1	1	उपनिबंधक, भागीदारी संस्था
Assistant Registrar of Firms ...	9300-34800+4400	...	7	7	सहाय्यक निबंधक, भागीदारी संस्था
Asst. A/cs Officer (M. F. A. S.) ...	9300-34800+4400	...	2	2	सहा. लेखा अधिकारी (एम.एफ.ए.एस.)
Total Gazetted		...	11	11	एकूण-राजपत्रित
<u>Non-Gazetted, Class III--</u>					
<u>अराजपत्रित-वर्ग तीन-</u>					
Superintendent ...	9300-34800+4300	...	2	2	अधिक्षक
Stenographer (L. G.) ...	9300-34800+4300	...	1	1	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Total Non-Gazetted		...	3	3	एकूण-राजपत्रित
Total Class II					एकूण-वर्ग दोन
Head Clerk ...	9300-34800+4200	...	7	7	प्रमुख लिपिक
Senior Clerk ...	5200-20200+2400	...	10	20	वरिष्ठ लिपिक
Clerk/Typist ...	5200-20200+1900	...	29	30	लिपिक/टंकलेखक
Driver ...	5200-20200+1900	...	1	1	वाहन चालक
Total Class III		...	47	48	एकूण-वर्ग तीन
<u>Non-Gazetted Class IV--</u>					
<u>अराजपत्रित-वर्ग चार</u>					
Daftary ...	4400-7440+1600	...	1	1	दफ्तरी
Peon ...	4400-7400+1300	...	12	10	चपराशी
Sweeper ...	4400-7400+1300	...	1	1	सफाई कामगार
Class IV Total		...	14	12	एकूण-वर्ग चार
Grand Total		...	75	74	एकूण बेरीज

१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग

प्रचलित कायद्यांमध्ये बदलत्या परिस्थितीचा विचार करुन योग्य त्या सुधारणा शासनास सुचवून त्याचा दर्जा सुधारण्यासाठी शासनाने दिनांक ३० सप्टेंबर, १९९६ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाची स्थापना केली होती. त्यानंतर आयोगाची मुदत वेळोवेळी वाढविण्यात आली. सन २०११ मध्ये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाच्या पुर्नगठनाबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचारधीन होता. सदर प्रस्तावावर शासनाने सध्याचा आयोग बरखास्त करावा व पारदर्शक प्रक्रियेमार्फत नवीन आयोग स्थापन करावा असा निर्णय घेतला.

सदर निर्णयास अनुलक्षून दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०११ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०११ पासून बरखास्त करण्यात आला आहे. आयोगातील कर्मचारीवृंदाची पदे ही कंत्राटी पध्दतीने ठराविक कालावधीसाठी भरण्यात आलेली असल्यामुळे आयोगाच्या बरखास्तीबरोबरच आयोगातील कर्मचाऱ्यांच्या सेवा आपोआप संपुष्टात आल्या आहेत. सध्या नवीन विधी आयोग पारदर्शक पध्दतीने स्थापन करणेबाबत या विभागाकडून कार्यवाही करण्यात येत आहे.

१५. महिलांचे सक्षमीकरण

आजगायत महिला अत्याचाराची प्रकरणे चालविणेसाठी राज्यात एकूण २७ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत, ती खालीलप्रमाणे

अ) दि. १६.०८.१९९६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात अहमदनगर, अकोला, अमरावती, औरंगाबाद, बुलढाणा, बीड, जळगांव, नागपूर व यवतमाळ येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे ९ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

ब) दि. ०६.०५.१९९८ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात ठाणे, पुणे व कोल्हापूर येथे विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

क) दि. ३०.११.२००७ च्या शासन निर्णयान्वये मुंबई येथे १ विशेष न्यायालय स्थापन करण्यात आले आहे.

ड) दि. १७.०१.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात बृहन्मुंबई, भंडारा, चंद्रपूर, धुळे, जालना, लातूर, नांदेड, नाशिक, उस्मानाबाद, परभणी, सांगली, सातारा, सोलापूर, वर्धा येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे १४ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

15.Strengthening of Women

Total 27 special courts have been established, to deal with the offences related to Atrocities on women. These are as follows -

A. vide G.R. Dated 16/8/1996 one Special Court each in 9 District has been setablished :-

Ahmadnagar. Akola, Amravati, Aurangtabad, Buldhana Beed, Jalgaon, Nagpur & Yawatmal.

B. Vide G.R. Dated 6/5/1998 Special Courts have been established at Thane, Pune & Kolhapur in dthe state.

C. Vide G.R. Dated one special court has been established at Mumbai.

D. Vide G.R. dated 17/1/2014 -14 special courts have been established in the state. One in Nashik, Osmanabad, Parbhani, Sangli, Solapur, Vardha.
